
“උත්තරීතර පොලීසියක්” උදෙසා පොලීස් දූෂණයන්ට හේතුසාධක හඳුනාගැනීම

ව්‍යවස්ථාපිත
ජාතික පොලීසි
උද්‍යෝගය

“ බාහිර සාධකයන්ගේ සාමාන්‍ය බලපෑම හැරුණුවිට, පොලිස් දූෂණය පිළිබඳ ප්‍රශ්නය විසඳීමේදී හමුවන ඉතාම බරපතල බාධකය වන්නේ පොලිස් කාර්යයන්ගේ ස්වභාවයම හා එක් අයකු විසින් නිහඬතාවයේ “නිල බැමීම” (Blue Wall) වශයෙන් හඳුන්වන ලද රහස්‍යභාවය, හුදකලාභාවය, යථාර්ථය හා එක්සත්භාවය බව විශේෂඥයන් බහුතරයක් විසින් ද පිළිගෙන ඇත.”

- *The Thin Blue Line, Czheslaw Walek*

“උත්ථිතර පොලිසියක්” උදෙසා
පොලිස් දූෂණයන්ට හේතුසාධක හඳුනාගැනීම

වෘත්තීයවේදී ඉන්ටනැෂනල් ශ්‍රී ලංකා
ආයතනයේ පර්යේෂණයක්

වෘත්තීයවේදී
ඉන්ටනැෂනල්
ශ්‍රී ලංකා

© ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටර්නැෂනල් ශ්‍රී ලංකා
102/11, 1/1, කිතුල්වත්ත පාර,
කොළඹ 08, ශ්‍රී ලංකා.

දු.ක. : (094) 011 2688328
ෆැක්ස් : (094) 0112688327
ඊ-මේල් : tisl@sltnet.lk
වෙබ් : www.tisrilanka.org

ISBN : 955-1281-14-4

මුද්‍රණය :

කපිල ඇඩ්වර්ටයිසින්
නො: බී15, පී 3 සොයිසාපුර,
මොරටුව.
ඊ-මේල් : kapila_patirana@yahoo.com

පළමු මුද්‍රණය, 2006

* මෙහි මුල්පිටපත ඉංග්‍රීසි භාෂාවෙන් සකසන ලදී. දෙමළ පිටපතද ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටර්නැෂනල් ශ්‍රී ලංකා ආයතනයෙන් ලබාගත හැක.

ජනතා සේවයේ නියැලෙන සියලුම ශ්‍රී ලාංකේය
පොලිස් නලධාරීන් වෙත
මෙම කෘතිය
භක්තසාදරයෙන් පුද කෙරේ.

පර්යේෂණ කණ්ඩායම

- ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂක** : **අසේල දසනායක මයා**
විශ්‍රාමික ජ්‍යෙ. පො. අධිකාරී
- ප්‍රධාන පර්යේෂණ නිලධාරී** : **ගරීෂා පීරිස් මෙනවිය**
එල්.එල්.බී. (කොළඹ)
- අභ්‍යාසලාභී පර්යේෂණ නිලධාරීන්** : **අනුරාධි නවරත්නම් මෙනවිය**
නිතිඥ
- සුසී බිලිං මෙනවිය**
අවසන් වසරේ උපාධි අපේක්ෂිකා,
නිති පීඨය
කොළඹ විශ්ව විද්‍යාලය
- ආධිපත්‍ය ජා මයා**
නිති ශිෂ්‍ය,
බැංගලෝරයේ ඉන්දියානු
ජාතික නිති විද්‍යාලය
- පර්යේෂණ සහකාර** : **අජන්තා ගමගේ මෙනවිය**
එල්.එල්.බී. (කොළඹ)

ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටර්නැෂනල් ශ්‍රී ලංකා ආයතනයේ පණිවිඩය

ශ්‍රී ලංකාව ඇතුළු මෙම කලාපය තුළ වඩාත්ම දුෂිත රාජ්‍ය ආයතනය පොලිසිය බවට මහජන මතය බව ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටර්නැෂනල් ශ්‍රී ලංකා ආයතනය විසින් 2001/2002 දී පවත්වන ලද මහජන සමීක්ෂණයක දී හෙළි විය. පොලිසියේ වගකීම් හා කාර්යභාරය මහජනයා වෙත සෘජුව බලපාන නමුත්, එම බලපෑමේ ස්වභාවය කුමක්දැයි නිශ්චය කිරීමට අවකාශයක් පොලිසියේ කාර්යයන්වල භාරදුර බව නිසා ඊට නොලැබෙන හෙයින්, ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටර්නැෂනල් ශ්‍රී ලංකා ආයතනය මෙම අධ්‍යයනය කිරීමේ අභියෝගය භාර ගත්තේය. ඉහත සඳහන් මත මග සලසන්නට ඇති සාධක හඳුනාගෙන, තිරසාර වගකීම් හඳුනා ගැනීමේ ක්‍රම ක්‍රියාත්මක කර, තත්වය යහපත් අතට හැරවීම මෙම පර්යේෂණයේ පරම අරමුණය. සතුටුදායක වෙනසක් ඇති කිරීම සඳහා ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින් හට භාවිත කළ හැකි යෝග්‍ය ආධාරකයක් වශයෙන් මෙම වාර්තාව හඳුන්වා දිය හැකිය.

මෙම ව්‍යාපෘතිය නිම කිරීමට අපට ලබාදුන් මහඟු සහයෝගය හා ධෛර්යය වෙනුවෙන් පොලිස්පති වන්දා ප්‍රනාන්දු මහතා වෙත ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටර්නැෂනල් ශ්‍රී ලංකා ආයතනයේ විශේෂ ස්තූතිය මින් පුද කරමු. ඒ මහතාගේ සහාය අප වෙත නොලැබේ නම් මෙම අධ්‍යයනය කිසිසේත් සාර්ථක නොවනු ඇත. මෙහෙයුම් කමිටුව වෙත ද අපගේ අවංක ස්තූතිය පුද කර සිටිමු. එම කමිටුවේ උපදෙස් අප වෙත මෙම ව්‍යාපෘතිය මුළුල්ලේම ලැබිණි. පොලිසි නිලධාරීන්ගේ මත විමසීම පිළිබඳ සමීක්ෂණය හා මහජන මතය විමසීමේ සමීක්ෂණය සාර්ථක ලෙස පැවැත් වූ ප්‍රදීප් පිරිස් මහතා වෙත හා සෝෂල් ඉන්ඩිකේටර් ආයතනයේ පර්යේෂණ කණ්ඩායම වෙත ද අපගේ කෘතඥතාව පුදකර සිටිමු. නෝරාඩ් ආයතනයෙන් ලැබුණු ආධාර ගැන අපි එම සංවිධානයට තූති පුද කර සිටිමු.

මෙම කටයුත්ත සාර්ථක ලෙස සම්පූර්ණ කිරීමට අපට සහාය දුන් ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂක අසේල දසනායක මහතාටත්, ප්‍රධාන පර්යේෂණ නිලධාරිණි, ගරීෂා පිරිස් මෙනවියටත්, අපට නන් අයුරින් උදව් උපකාර කළ සියළු දෙනාටත් අපේ ස්තූති පූර්වක ගෞරවය පුද කර සිටිමු.

දුෂණයෙන් හා අපරාධ වලින් තොර, නිදහස් ලංකාවක් ගොඩනැගීමට අත්වැල් බැඳ ගනිමු !

ජේ.සී. වැලිඅමුණ
විධායක අධ්‍යක්ෂක
26.07.2006

මෙහෙයුම් කමිටුව

මහාචාර්ය එස්.ටී. හෙට්ටිගේ : බී.ඒ. (ගෞ), බී.ඊල් (සමාජ විද්‍යාව), කොළඹ වි.වි., පී.එච්.ඩී. (මානව විද්‍යාව) මොනැෂ් වි.වි., ඕස්ට්‍රේලියාව සමාජ විද්‍යා ජ්‍යෙෂ්ඨ මහාචාර්ය ගරු අධ්‍යක්ෂක, සමාජ ප්‍රතිපත්ති විග්‍රහ හා පර්යේෂණ ආයතනය කොළඹ වි.වි. ඔහු ශ්‍රී ලංකා ජාතික විද්‍යා පදනමේ සමාජ විද්‍යා පර්යේෂණ කමිටුවේ සභාපතිවරයා ලෙස හා කොළඹ වි.වි. සමාජ විද්‍යා සභාපතිවරයා ලෙස ද කටයුතු කරයි. ඔහු ශ්‍රී ලංකා සමාජ විද්‍යා සංගමයේ සභාපතිවරයා ද වේ. සමාජයීය විෂමතා, සමාජයීය ප්‍රතිපත්ති, තාරුණ්‍යයේ සමාජ විද්‍යාව, සමාජයීය ගැටළු හා අධ්‍යාපනය යනාදී විවිධ විෂයන් පිළිබඳ ග්‍රන්ථ හා ප්‍රකාශන විශාල ගණනක් ඔහු විසින් සම්පාදනය කර ඇත.

අවිලිස් ජෝශප් මයා : විග්‍රාමික නියෝජ්‍ය පොලිස්පති. 1956 සිට ශ්‍රී ලංකාවේ විවිධ පළාත්වල සේවය කළේය. මොහු පොලිස් උසස් අභ්‍යාස විද්‍යාලයේ අධ්‍යක්ෂක ලෙස කටයුතු කළේය. පොලිස් උපදෙස් අත්පොතක් සම්පාදනය කර ඇත. පොලිස් ගැසට් නිවේදන සුවිසක් ද සම්පාදනය කළේය. පොලිස් තොරතුරු තාක්ෂණ අංශය පිහිටුවීම සඳහා මූලිකත්වය ගෙන කටයුතු කළේය. එක්සත් රාජධානියේ පුහුණු ආයතනයේ හා කළමනාකාර විශේෂඥ ආයතනයේ සාමාජිකයෙකි. වෘත්තිමය සමිති සංවිධානයේ පොදු සුබසෙත සඳහා නීති ආධාර කමිටුවේ සාමාජිකයෙකි. ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටනැෂනල් ශ්‍රී ලංකා ආයතනයේ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ සාමාජිකයෙකි. ලංකා ඛනිජ තෙල් සංස්ථාවේ මානව සම්පත් සංවර්ධන විශේෂඥ උපදේශකවරයෙකි. කෙයාර් ඉන්ටනැෂනල් ආයතනයේ හා ලංකා විදුලිබල සමාගමේ ද විශේෂඥ උපදේශකවරයෙකි.

ගාන් සේනානායක : එල්.එල්.බී., නීතිඥ, විශේෂයෙන්ම මානව හිමිකම් ගැන හා පරිසරය පිළිබඳව උනන්දුවක් දක්වන නීතිඥවරයෙකි. ජනතා සුබසෙත නීති පදනමේ හා නීතිය හා යුක්තිය පදනමේ ඉදිරිපෙල ක්‍රියාකාරී සාමාජිකයෙකි. තවද, ශ්‍රී ලංකාවේ පදනම් ආයතනයේ හා ජාතික ප්‍රමා ආරක්ෂක අධිකාරියේ සම්පත් දායකයෙකු ලෙස ක්‍රියා කරයි. ශ්‍රී ලංකා පොලිස් සේවයේ හා ඛනිජමාලා දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන් සඳහා නීති උපදෙස් හා ආධාර සපයයි. ජනතා සුබසෙත නීති පදනමේ අධ්‍යක්ෂවරයෙක් වශයෙන් (1999-2003) හා එහි සභාපතිවරයා වශයෙන් (2002-2003) ක්‍රියා කළේය. දැනට ඔහු නීතිය හා යුක්තිය පදනමේ සභාපති ලෙස ක්‍රියා කරයි.

වෛද්‍යාචාර්ය වින්යා ආරියරත්න : වෛද්‍ය විද්‍යා ආචාර්ය උපාධිය පිලිපීනයේ ද ලාකාල් විශ්ව විද්‍යාලයේ (1989) මහජන සෞඛ්‍ය පිළිබඳ ග්‍රාස්ත්‍රපති උපාධිය එක්සත් ජනපදයේ ජෝන් හොප්කින්ස් විශ්ව විද්‍යාලයේ (1990) එම්.එස්.සී. උපාධිය හා ප්‍රජා සෞඛ්‍යය පිළිබඳ එම්.ඩී. උපාධිය කොළඹ විශ්ව විද්‍යාලයේ පශ්චාත් උපාධි වෛද්‍ය ආයතනය, ලිවල්ෆ් නිවර්තන වෛද්‍ය විදුහලේ කවිකාචාර්ය පදවියක් ද දැරුවේ. 2005 දී බ්‍රිතාන්‍ය රජය ඔහුට වෙවනි- ශිෂ්‍යත්වය පිරිනමා ඔහුගේ උසස් සේවයට උපහාර දැක්වීය. පසුව ඔහු එක්සත් රාජධානියේ ලිබ්ස් විශ්ව විද්‍යාලයේ වෛද්‍ය විද්‍යා පීඨයේ නැර්ල්ඩ් ආයතනයට බැඳී සේවය කළේය. ඔහු සර්වෝදය ශ්‍රමදාන ව්‍යාපාරයේ විධායක අධ්‍යක්ෂකවරයා ලෙස ද කටයුතු කරයි. වෛද්‍යාචාර්ය ආරියරත්න මහතා

වෘත්තීමය වශයෙන් පුජා වෛද්‍ය විද්‍යාව/මහජන සෞඛ්‍යය පිළිබඳ විශේෂඥ වෛද්‍යවරයෙකි. මෑතක සිට ඔහු සාම ප්‍රයත්නයේ පුරෝගාමියකු ලෙස කටයුතු කරයි. ඔහු යුරෝපා විශ්ව විද්‍යාල පීඨයේ සාම අධ්‍යයන කේන්ද්‍රයේ ද සේවය කරයි. 2004 සුනාමි ව්‍යවසනයෙන් පසු ඔහු සර්වෝදය හදිසි ප්‍රතිචාර අංශයේ සම්බන්ධීකරණ නිලධාරියකු වශයෙන් ක්‍රියා කළේය. පසුව ඔහු සමස්ත ප්‍රතිසංස්කරණ ව්‍යාපාරය භාරව කටයුතු කළේය.

සී.ටී. ජැන්ස් මහතා : බී.එස්.සී. (ලංකා) මොහු බන්ධනාගාර කොමසාරිස්වරයා ලෙස සේවය කර ඇත. තංගල්ල බන්ධනාගාරයේ අවි ගබඩාවට සිරකරුවන් කඩා වැදී බන්ධනාගාර නිලධාරීන් ප්‍රාණ ඇපකරුවන් ලෙස තබාගත් සිද්ධිය පිළිබඳ පරීක්ෂණ පවත්වා වාර්තා කිරීමට පත් කරන ලද ත්‍රිපුද්ගල කමිටුවේ සාමාජිකයෙකු හා සභාපතිවරයා ලෙස කටයුතු කළේය. භයානක ඖෂධ වර්ග පාලන ජාතික මණ්ඩලයේ සභාපති, මානව හිමිකම් කාර්ය බලකායේ සභාපති හා පවුල් ප්‍රතිසංස්කරණ කේන්ද්‍රයේ හා මානවයා සඳහා පරිසරය (ශ්‍රී ලංකා) ආයතනයේ පරිපාලක වශයෙන් ද ඔහු ක්‍රියා කරයි.

අසේල දසනායක මයා : මෙතුමා මෙම ව්‍යාපෘතියේ අධ්‍යක්ෂවරයා ලෙස කටයුතු කරයි. 1965 ජූලි මාසයේදී ශ්‍රී ලංකා පොලිස් සේවයට බැඳුණු මොහු අපරාධ පරීක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේදී සේවය කර ඇත. පොලිසියට ඔහු විසින් කරන ලද විශිෂ්ඨ සේවාවන් පිළිගැනීමක් වශයෙන් 1993 දෙසැම්බර් මස සුප්‍රසිද්ධ පූර්ණ භූමි සම්මානය ඔහු වෙත පිරිනමන ලදී. අපරාධ පරීක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ සේවය කළ කාලය තුළදී ඔහු නඩු කිහිපයක් සම්බන්ධයෙන් එක්සත් රාජධානිය, ප්‍රංශය, ස්විට්සර්ලන්තය, හොංකොං හා තායිලන්තය වැනි රටවල් කිහිපයකදීම අපරාධ පරීක්ෂණවල නිරත වූයේය. ජ්‍යෙෂ්ඨ පොලිස් අධිකාරීවරයකු වශයෙන් සේවය කරන අතරතුර ඔහු පොලිස් සේවයෙන් විශ්‍රාම ගෙන එක්සත් ජාතීන්ගේ යුධ අපරාධ පරීක්ෂකවරයෙකු වශයෙන් විදේශ පත්වීමක් භාර ගත්තේය. එම පත්වීමට අදාළව ඔහු බොස්නියා හර්සිගොවිනාවේ සර්පේවෝ නගරයේත්, නෙදර්ලන්තයේ හේග් නගරයේත් සේවයේ යෙදී සිටියේය. ඔහු 2004 ජූනි මාසයේදී එක්සත් ජාතීන්ගේ සංගමයෙන් විශ්‍රාම ගත්තේය.

ටැසි සෙනවිරත්න මයා : මොහු විශ්‍රාමික ජ්‍යෙෂ්ඨ පොලිස් අධිකාරීවරයෙකි. පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව තුළ කාර්යක්ෂමතාව, සදාචාරය හා අවංකභාවය පිළිබඳ නොකැළැල් විශිෂ්ට වාර්තාවක් ඔහු තබා ඇත. නීතිය බලාත්මක කිරීම පිළිබඳ වසර 37 ක පළපුරුද්දක් ඔහු සතුව ඇත. විශ්‍රාම ගැනීමට පෙර ඔහු පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේ බුද්ධි අංශයේ ප්‍රධානියා ලෙස කටයුතු කළේය. 2002 සිට 2003 දක්වා ඔහු දකුණු ආසියාවේ ලුහු අවි ආයුධ ව්‍යාපෘති විරෝධී ව්‍යාපාරයේ කැඳවුම්කරු ලෙස කටයුතු කළේය. සෙනවිරත්න මහතා ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටනැෂනල් ශ්‍රී ලංකා ආයතනයේ අධ්‍යක්ෂවරයෙකි.

එම්.ඩී.ඒ. හැරල්ඩ් මයා : මොහු 1963 දී ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය සේවයට බැඳී එම සේවයේ වසර 40 ක්ම ගත කළේය. ඉන් වසර 26 ක්ම විගණකාධිපති දෙපාර්තමේන්තුවේ ඔහු සේවය කළේය. විගණකාධිපති වශයෙන් වසර 17 ක් ද, සහකාර විගණකාධිපති ලෙස වසර 6 ක් ද, නියෝජ්‍ය විගණකාධිපති වශයෙන් වසර 3 ක් ද ඔහු සේවය කළේය. සම්පත් සංවර්ධනය, රාජ්‍ය නියෝජ්‍යායතන විගණකාධිකරණය හා රාජ්‍ය, පළාත් සභා

හා පලාත් පාලන ආයතන විගණාධිකරණය හා විදේශ අරමුදල් ආශ්‍රිත ව්‍යාපෘති ද ඔහුගේ පාලනය යටතේ පැවතුණි. ගණකාධිකරණය පිළිබඳ උසස් සුදුසුකම් ගණනාවක් ඔහු ලබා ඇත. ඔහු ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන පරිපාලන ආයතනයේ, රජයේ ගණකාධිකරණ ආයතනයේ සහ සැපයුම් හා භාණ්ඩ කළමනාකාර ආයතනයේ කටයුතු කරමින් සිටියේය.

ජේ.සී. වැලිඅමුණ මයා : ශ්‍රේණිධායකයෙක් හා අභියාචනාධිකරණයේ නීතිඥවරයෙකි. පාර්ලිමේන්තු පනත්, රාජ්‍ය වගකීම් හා මානව හිමිකම් කඩකිරීම් ආශ්‍රිත සුප්‍රසිද්ධ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා නඩු කිහිපයක් සඳහා මොහු ඉදිරිපත් විය. ඔහු කොළඹ විශ්ව විද්‍යාලයේ නීති වෛද්‍ය විද්‍යා ඩිප්ලෝමා උපාධියක් ලබා ඇත. ඔහු ලබාගෙන ඇති විදේශ විද්‍යාල උපාධි අතර ප්‍රංශයේ ස්ට්‍රැස්බර්ග් විශ්ව විද්‍යාලයෙන් ලත් ජාත්‍යන්තර මානව හිමිකම් පිළිබඳ උපාධියක් ද වේ. ඔහු ලෝක බැංකුවේ (කොළඹ කාර්යාලයේ) කෙටි කාලීන උපදේශක තනතුරක් ද දැරුවේය. මානව හිමිකම් පිළිබඳ දකුණු ආසියාතික කාර්යාලයේ සාමාජිකත්වයක් ද ඔහු දරයි. වගකීම හා යහපාලනය සහතික කිරීම සඳහා යෝජිත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයන් යෝජනා කිරීමේ කාර්යයේ හා දූෂණ විරෝධී අධ්‍යයන විෂය මාලාවක් සකස් කිරීමෙහිලා ඔහු දැනට නිරත වී සිටියි. අයිසන්හවර් ශිෂ්‍යත්වලාභියකු වශයෙන් වැලිඅමුණ මහතා ෆිලඩෙල්ෆියා හා ලොස් ඇන්ජලිස් නගරවල පොලිස් කාර්ය ක්‍රම හැදෑරීමක් ද කළේය. ඔහු දැනට ට්‍රැන්ස්පේරන්සි ඉන්ටනැෂනල් ශ්‍රී ලංකා ආයතනයේ විධායක අධ්‍යක්ෂක ධුරය උසුලයි.

පටුන

පෙරවදන	20
1. ශ්‍රී ලංකාවේ පොලිසියේ ඉතිහාසය	24
1.1 පොලිසියේ ආරම්භය	24
1.1.1 ලන්දේසි යුගය	24
1.1.2 බ්‍රිතාන්‍ය යුගය	24
1.2 පොලිස් සේවයේ වර්ධනය සහ ප්‍රතිසංවිධානය	25
1.2.1 නිදහසට පෙර සිදුවීම්	25
1.2.2 නිදහස ලබාගැනීමෙන් පසු සිදුවීම්	26
1.3 පොලිස් දූෂණ සේවය තුළ දූෂණයේ ආරම්භය	26
2. පොලිස් දූෂණ	28
2.1 පොලිස් දූෂණය යනු කුමක්ද?	28
2.2 පොලිස් දූෂණයට වඩාත්ම ඉඩ ඇති ක්ෂේත්‍ර	29
3. ආයතනික ව්‍යුහය හා පටිපාටිමය ආකෘතිය	32
3.1 ධුරාවලිය හා නිලධාරී සංඛ්‍යාව	32
3.2 කෘත්‍යාත්මක අංශයන්	33
3.2.1 අපරාධ පරීක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව	33
3.2.2 පොලිස් මත්ද්‍රව්‍ය නාශක අංශය	34
3.2.3 කාන්තා හා ළමා කාර්යාංශය	35
3.2.4 මානව හිමිකම් අංශය	37
3.2.5 අපරාධ වැළැක්වීම හා මහජන සබඳතා පිළිබඳ පොලිස් කාර්යාංශය	38
3.2.6 විශේෂ කාර්ය බලකාය	39
3.2.7 ග්‍රාම ආරක්ෂක සේවය	39
3.3 බඳවාගැනීමේ පටිපාටිය	39
3.4 පුහුණුව	40
3.4.1 පුහුණු කිරීමේ ක්‍රියාදාමය	40
3.5 උසස් කිරීම්	42

3.5.1	උසස් කිරීම් පටිපාටිය	42
3.5.2	දේශපාලනමය අරමුණු සහිත උසස්වීම් දීම හා දූෂණය වැළැක්වීමට ගනු ලබන පියවර	44
3.6	ස්ථාන මාරු	45
3.6.1	ස්ථාන මාරු පටිපාටිය	45
3.6.2	අයටා ස්ථාන මාරු වැළැක්වීම සඳහා විධිවිධාන	49
3.7	වැටුප්, දීමනා වෙනත් වරප්‍රසාද හා තැගි දීමනා	50
3.7.1	මාසික වැටුප්	50
3.7.2	දීමනා	52
3.7.3	වෙනත් වරප්‍රසාද	53
3.7.4	නිලිණ ලබා දීමේ ක්‍රමය	53
3.8	විනය පාලන විධි විධාන	54
3.8.1	ගෞරවාභිමාන පොලිස් ප්‍රතිඥාව	54
3.8.2	සේවා කොන්දේසි	55
3.8.3	විනය නීති සංග්‍රහය	56
3.8.4	පොලිසියට එරෙහිව මහජන පැමිණිලි	57
3.8.5	දඬුවම්	59
3.8.6	අභියාචනා	60
4.	ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 17 වන සංශෝධනය යටතේ පිහිටුවන ලද ජාතික පොලිස් කොමිසම	62
4.1	අරමුණු	62
4.2	සංයුතිය හා රැකවරණය	62
4.3	ජාතික පොලිස් කොමිසමේ බලතල	63
4.4	ජාතික පොලිස් කොමිසම වෙත හා පරිපාලනමය විනිශ්චය මණ්ඩලය වෙත අභියාචනා	63
4.5	පාර්ලිමේන්තු වෙත වගකිව යුතුවීම්	64
4.6	බලතල පැවරීම	64
4.7	ප්‍රථම ජාතික පොලිස් කොමිසමේ සාර්ථකත්වය	64
4.7.1	දේශපාලන හේතූන් මත නියම කරන ලද ස්ථානමාරු විශාල ගණනක් අහෝසි කිරීම	64
4.7.2	උසස්කිරීම්	65
4.7.3	මහජන පැමිණිලි සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියා කිරීමට යන්ත්‍රණ	65
4.8	ජාතික පොලිස් කොමිසම වෙත බලතල පැවරීම (Delegation)	65
4.8.1	බලතල පවරා දීමට අදාළ ප්‍රශ්න හා වර්තමාන තත්වය	65
4.8.2	පොලිස්පතිවරයා පත්කිරීම	67

4.8.3	වෙනත් සීමාවන්	67
4.8.3.1	ක්‍රියාන්විත සේවා පිළිබඳ සීමාවන්	67
4.8.3.2	සාක්ෂිකරුවන් කැඳවීමේ බලතල	37
4.9	ජාතික පොලිස් කොමිසමේ තත්වය (2006 ජුනි)	68
4.10	ජාතික පොලිස් කොමිසම පිළිබඳව පොලිස් නිලධාරීන්ගේ හා මහජනයාගේ අදහස	69
5.	පොලිසියේ කාර්යන් හා පොලිස් දූෂණය - ව්‍යවස්ථාපිත ආකෘතිය	74
5.1	1865 අංක 16 දරණ පොලිස් ආඥා පනත	75
5.2	1978 දෙවන ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව	76
5.3	1974 අංක 11 දරණ අල්ලස් පනත	77
5.4	1975 අංක 1 දරණ වත්කම් හා බැරකම් ප්‍රකාශ කිරීමේ ආඥා පනත	77
5.5	අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශනය කිරීම සඳහා ස්වාධීන කොමිසම 1994 අංක 19 දරණ ආඥා පනත	77
5.6	1883 අංක 2 දරණ දණ්ඩ නීති සංග්‍රහය (සංශෝධිත)	78
6.	පොලිස් සේවයේ පිරිහි ඇති බවට පොදු ජනයා අතර ඇති මතය පිළිබඳ අනුබෝධය	80
6.1	අපරාධ වැළැක්වීම	81
6.1.1	නීතිය හා සාමය ආරක්ෂා කිරීම	81
6.1.1.1	පොලිසියේ ස්වාධීනත්වය සීමාවිය	83
6.1.1.2	සම්පත් හිඟය	85
6.1.1.3	පොදු ජනතාවගේ සහයෝගය නොලැබීම	85
6.1.2	නිවාරණ පියවර	86
6.2	අපරාධකරුවන් නීතියේ රැහැනට හසුකර ගැනීම	86
6.2.1	පරීක්ෂණ	87
6.2.2	සුළු වැරදි සම්බන්ධයෙන් නඩු පැවරීම	90
6.2.3	ආශ්‍රිත ආයතන ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම	91
6.3	රටවාහන පාලනය	92
6.4	මානව හිමිකම් උල්ලංඝණ කිරීම්	95
6.4.1	වධහිංසා කිරීම හා රඳවා තබා ගැනීම	95
6.4.2	බලහත්කාරයෙන් අතුරුදහන්වීම	95
6.4.3	ද්වේශ සහගත නඩු පැවරීම්	98

6.5	පොලිසිය හා ප්‍රජාව අතර සබඳතාව	98
7.	පද්ධතිමය දුර්වලතා	100
7.1	බඳවා ගැනීම්	100
7.1.1	කොස්තාපල්වරු	100
7.1.2	උප පොලිස් පරීක්ෂකවරුන්	100
7.1.3	සහකාර පොලිස් අධිකාරීන්	101
7.1.4	දුර්වලතා	101
7.2	පොලිසිය විසින් සැපයෙන සහාය	101
7.2.1	අධීක්ෂණය	101
7.2.2	විනය	102
7.2.3	පුහුණුව	103
7.2.4	සම්පත්	103
7.3	ප්‍රභූ පිරිස් ආරක්ෂා කිරීම හා සම්පත් නාස්තිය	104
7.4	වෙනත් දෙපාර්තමේන්තු තුළ පවත්නා ගැටළු	105
7.4.1	දේශපාලනමය බලපෑම්	105
7.4.2	අධිකරණ හා නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුව	105
8.	දූෂණය මැඩ පැවැත්වීම සඳහා ගෙන ඇති පියවර	108
8.1	දැනට ශ්‍රී ලංකාවේ ක්‍රියාත්මක වන දූෂණ මර්දන උපාය මාර්ග	109
8.1.1	ජාතික පොලිස් කොමිසම	109
8.1.2	අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිසම (අල්ලස් කොමිසම)	111
8.1.3	විශේෂ විමර්ශන ඒකකය	112
8.2	පොලිස්පතිවරයා විසින් මෑතකදී ක්‍රියාත්මක කළ පරිපාලනමය වෙනස්කම්	113
8.2.1	අභිමතය සීමා කිරීම	113
8.2.2	ඒකාධිකාරයන් බිඳ දැමීම	113
8.2.2.1	ඒ ඒ ප්‍රදේශයන් තුළ පොලිසියට හිමි ඒකාධිකාරය	114
8.2.2.2	ටෙන්ඩර් පිළිබඳ ඒකාධිකාරය	114
8.2.3	වගකීම් හඳුනාගත හැකි ක්‍රම පද්ධතියක් පිහිටුවීම	115

8.3	ශ්‍රී ලංකාවේ දූෂණ මර්දන උපාය මාර්ග හා ගෝලීය පසුබිම	115
8.4	දැනට ක්‍රියාත්මකව පවතින යාන්ත්‍රණයන්ගේ සාර්ථකත්වය	116
9.	පොලිස් දූෂණයට එරෙහිව ක්‍රියා කිරීම සඳහා වෙනත් රටවල්වල ගනු ලබන ක්‍රමයන් පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක්	120
9.1	දූෂණය මර්දනය කිරීම සඳහා උපයෝගී කර ගන්නා ක්‍රම	120
9.1.1	ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය (නිව්යෝර්ක් නගරයේ පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව)	120
9.1.1.1	දූෂණය හා වගකීම හඳුනාගත හැකිවීම	121
9.1.1.2	අභ්‍යන්තර කටයුතු කාර්යාංශය	122
9.1.1.3	මහජනයාගෙන් ලැබෙන පැමිණිලි	122
9.1.1.4	ස්වාධීනව පැවැත්වෙන විමර්ශන	122
9.1.1.5	පොලිස් දූෂණ මර්දන කොමිසම	123
9.1.1.6	දූෂණ මර්දන අභිචෝදනා නිලධාරීන්	124
9.1.1.7	පුරවැසි පැමිණිලි විමර්ශන මණ්ඩලය	124
9.1.2	එක්සත් රාජධානිය (මුලස්ථාන පොලිසිය - The Metropolitan Police)	125
9.1.2.1	දූෂණ මර්දනය සඳහා යොදා ගැනෙන යාන්ත්‍රණයන්	125
9.1.2.2	දූෂණ මර්දන කණ්ඩායම	125
9.1.2.3	අභ්‍යන්තර විමර්ශන බලඇණිය	126
9.1.2.4	ස්වාධීන පොලිස් පැමිණිලි කොමිසම	126
9.1.3	හොංකොං රාජ්‍යය	127
9.1.3.1	පොලිසියට එරෙහි පැමිණිලි කාර්යාලය	128
9.1.3.2	ස්වාධීන පොලිස් පැමිණිලි මණ්ඩලය	128
9.1.1.3	දූෂණ මර්දන ස්වාධීන කොමිසම	128
9.1.4	ඉන්දියාව	129
9.1.4.1	දූෂණය පිළිබඳව ක්‍රියා කිරීම සඳහා යාන්ත්‍රණයන්	130
9.1.4.2	මධ්‍යම පරීක්ෂණ කාර්යාංශය	130
9.1.4.3	කේරළය	130
9.1.5	පකිස්ථානය	131
9.1.5.1	ප්‍රතිසංස්කරණ	132
9.1.5.2	දූෂණ මර්දන ක්‍රියාමාර්ග	133
9.2	ශ්‍රී ලංකාවේ පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේ දූෂණය පිටු දැකීමේ උපාය මාර්ග පිළිබඳ හා තුලනාත්මක විග්‍රහයක්	134
9.2.1	ස්වාධීන පරීක්ෂණ හා අවංකභාවය විනිශ්චය කරන	

	නිරීක්ෂණ	134
9.2.2	පුරවැසි සමාලෝචනය හා සහභාගිත්වය	135
9.2.3	පරීක්ෂණ පැවැත්වීම් නිරීක්ෂණය කිරීම	135
9.2.4	දේශපාලන බලපෑම්	136
9.2.5	කණිෂ්ඨ නිලධාරීන් ආරක්ෂා කිරීම	136
9.2.6	දූෂණ විරෝධී සංස්කෘතියක් ශ්‍රී ලංකාව තුළ ප්‍රවර්ධනය කිරීම	137
10.	නිගමන හා නිර්දේශ	138
10.1	ආයතනික ජාලය වැඩි දියුණු කිරීම	138
10.1.1	බඳවා ගැනීම්	138
10.1.2	ව්‍යුහය	139
10.1.3	පුහුණුව	139
10.1.4	උසස් කිරීම්	139
10.1.5	ස්ථාන මාරු	140
10.1.6	වැටුප්, වේතන හා දීමනා	140
10.1.7	නිලිණ ප්‍රදානය හා දඩුවම් නියම කිරීම	140
10.1.8	විනය පාලන පටිපාටිය	141
10.2	පද්ධති දුර්වලතා විසඳීම	141
10.2.1	මානව හිමිකම්	141
10.2.2	පොලිසිය හා ප්‍රජාව අතර සම්බන්ධතා	142
10.2.3	අධීක්ෂණය ප්‍රමාණවත් නොවීම පිළිබඳ විසඳුම්	142
10.2.4	සම්පත් හිඟය	143
10.2.5	වෙනත් නීති ආයතන (අධිකරණය, නීතිපති දෙපාර්ත- -මේන්තුව) සමග සම්බන්ධීකරණය	143
10.2.6	දූෂණය පිටු දැකීම	144
10.2.6.1	ජාතික පොලිස් කොමිසම	144
10.2.6.2	ස්වාධීන විමර්ශන හා අවංකභාවය විනිශ්චය කරන පරීක්ෂණ	144
10.2.6.3	පුරවැසි සමාලෝචනය හා සහභාගිත්වය	144
10.2.6.4	අභ්‍යන්තර පරීක්ෂණ කටයුතු නිරීක්ෂණ සඳහා කොමිසම - කමිටුව	144
10.2.6.5	පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව හා ජාතික පොලිස් කොමිසම අධීක්ෂණය කිරීම	144
10.2.6.6	අවංකභාවය විනිශ්චය කිරීමේ ඒකකයන්	145
10.2.7	දේශපාලන බලපෑම්	145
10.2.8	ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන් වෙතින් ලැබෙන නීතිවිරෝධී නියෝග හා කණිෂ්ඨ නිලධාරීන් ආරක්ෂා කිරීම	146
10.2.9	ප්‍රභූ පිරිස්වලට ආරක්ෂාව සැපයීම	146
10.3	සමාජිකය	146

කෙටි යෙදුම්

AG	-	Attorney General
AHRC	-	Asian Human Rights Commission
ASP	-	Assistant Superintendent of Police
CAPO	-	Complaints Against Police Officers
CBI	-	Central Bureau of Investigation
CCPC	-	Commission to Combat Police Corruption
CCRB	-	Civilian Complaints Review Board
CI	-	Chief Inspector
CIABOC	-	Commission to Investigate Allegations of Bribery and Corruption
CID	-	Criminal Investigations Division
COMPSTAT	-	Computerized Database of Crime Statistics
DIG	-	Deputy Inspector General of Police
DIU	-	Disappearances Investigations Unit
DL	-	Driving License
GCE (A/L)	-	General Certificate of Education (Advanced Level)
GCE (O/L)	-	General Certificate of Education (Ordinary Level)
IAB	-	Internal Affairs Bureau
ICAC	-	Independent Commission Against Corruption (in Hong Kong)
ICRC	-	International Committee of the Red Cross
IGP	-	Inspector General of Police
IP	-	Inspector of Police
IPCC	-	Independent Police Complaints Commission
JVP	-	Janatha Vimukthi Peramuna
LST	-	Law and Society Trust
MPU	-	Missing Persons Unit
NGO	-	Non Governmental Organization
NHRC	-	National Human Rights Commission
NIBM	-	National Institute of Business Management
NIC	-	National Identity Card
NPC	-	National Police Commission
NYPD	-	New York Police Department
OIC	-	Officer In-Charge
PA	-	Personal Assistant

PC	-	Police Constable
PCA	-	Police Complaints Authority
PNB	-	Police Narcotics Bureau
POBO	-	Prevention of Bribery Ordinance
PP	-	Passport
PS	-	Police Sergeant
PSP	-	Police Service of Pakistan
PTA	-	Prevention of Terrorism Act
SI	-	Sub Inspector of Police
SIU	-	Special Investigations Unit
SP	-	Superintendent of Police
STF	-	Special Task Force
TISL	-	Transparency International Sri Lanka
USA	-	United States of America
UNICEF	-	United Nations Children's Fund
UNHCR	-	United Nations Human Rights Commission
VIP	-	Very Important Person
VVIP	-	Very Very Important Person
WCD	-	Women's and Children's Desk
ජා.පො.කො	-	ජාතික පොලිස් කොමිසම
ට්‍රා.ඉ.ශ්‍රී.ල.	-	ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටර්නැෂනල් ශ්‍රී ලංකා

තුනි...!

අපගේ අවංක හා හෘදයාංගම ස්තූතිය

- වන්දා ප්‍රනාන්දු මහතා - පොලිස්පති
- නිමල් මැදිවක මහතා - නියෝජ්‍ය පොලිස්පති, මහනුවර පොලිස් බල ප්‍රදේශය
- ජේ. තන්ගවේලු මහතා - නියෝජ්‍ය පොලිස්පති, නීති
- අශෝක විජේතිලක මහතා - නියෝජ්‍ය පොලිස්පති, අපරාධ විමර්ශන අංශය
- ඩී.ඒ. ද ෆෝන්සේකා මහතා - නි.පොලිස්පති, පොලිස්පතිවරයාගේ පුද්ගලික සහකාර
- ලාල් කුලසේකර මහතා - ජ්‍යෙ.පො.අ., පොලිස්පතිවරයාගේ පුද්ගලික සහකාර
- දිපාල් දල්පදාදු මහතා - ජ්‍යෙ.පො.අ. අධ්‍යක්ෂක, පොලිස් උසස් අභ්‍යාස ආයතනය
- සිසිර මෙන්ඩිස් මහතා - ජ්‍යෙ.පො.අ. අධ්‍යක්ෂක, අපරාධ විමර්ශන අංශය
- ඊයෙන්නි පෙරේරා මහතා - ජ්‍යෙ.පො.අ. පොලිස් මහජන සබඳතා අංශය
- ආනන්ද හෙට්ටිආරච්චි මහතා - ජ්‍යෙ.පො.අ. අනුරාධපුර, පො.අ.වි. නිටපු අධ්‍යක්ෂක
- විවිධ ආකාරයෙන් අපට සහය වූ වෙනත් සියළුම පොලිස් නිලධාරීන්
- පොලිස් ප්‍රජා සබඳතා නිලධාරීන්
- ජනාධිපති නීතිඥ රංජිත් අබේසුරිය මහතා
- විශ්‍රාමික විනිසුරු අමීර් ඉස්මයිල් මහතා - අල්ලස් කොමිසමේ සභාපති
- පියසේන රණසිංහ මහතා - අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් අල්ලස් හා දූෂණ චෝදනා වි. කො.
- නෙවිල් ගුරුගේ මහතා - ප්‍රධාන විමර්ශන නිලධාරී, අල්ලස් හා දූෂණ චෝදනා වි.කො.
- කෙවින් කෙට්ටිස් මහතා - තාක්ෂණික උපදේශක, ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ
- නන්දි අමරසේකර මහතා - අධ්‍යක්ෂක, ජාතික නිර්මාණකරුවන්ගේ සංවිධානය, මහනුවර
- සරත් ජයවර්ධන මහතා - ශාඛා ප්‍රධාන, එක්සත් ජාතීන්ගේ මිත්‍ර සංගමය, මහනුවර
- වන්දිකා මල්කාන්ති මිය - නිකවැරටිය කාන්තා පෙරමුණ
- කන්දප්පා මහතා - කොල්ලුපිටිය
- ජනසවිය සමාජ ගුණසාධක සංවිධානය, අක්කරපත්තුව
- සැපයුම් සම්බන්ධතා හා මහජන ආකල්ප සම්බන්ධතා සාර්ථක ලෙස පැවැත්වූ ප්‍රදීප් පිරිස් මහතා ඇතුළු සේනාපති ඉන්ඩිකේටර් ආයතනයේ ඔහුගේ කණ්ඩායම
- අපට සහය දැක්වූ සහ අපව දිරිමත් කළ චාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටනැෂනල් ආයතනයේ කාර්ය මණ්ඩලය
- අපගේ මුද්‍රණකරු - කපිල ඇඩ්ස්
- අපට නන් අයුරින් සහයෝගය දුන් සියළුම දෙනා

විශේෂ සඳහන

- නොරාඩ් ආයතනය හා මල්රාජි වන්තිආරච්චි මහත්මිය - උපදේශක, නෝරාඩ් (මෙම ව්‍යාපෘතියට දුන් සහයෝගය වෙනුවෙන්)
- මාර්ගෝපදේශක කමිටුව (කණ්ඩායම සාර්ථක ලෙස මෙහෙයවීම වෙනුවෙන්)
- ටැසි සෙනෙවිරත්න මහතා - විශ්‍රාමික ජ්‍යෙ.පො.අ. (ආරම්භක අදියරේදී ව්‍යාපෘතිය මෙහෙයවීම වෙනුවෙන්) වෙත පිටිනැමේ.

පෙරවදන

පොලිසියේ කාර්යයන් මහජනතාවගේ දෛනික ජීවිතය හා බැඳී පවතී. පොලිසියේ ප්‍රමුඛතම වගකීම ජනතාවට සේවය කිරීමයි. ජනතාවගේ හා සමාජයේත් අපේක්ෂාවන් ඉටු කෙරෙන පරිදි ගුණාත්මකභාවයෙන් උසස් වූ හා පාරදෘෂ්‍යභාවයෙන් යුක්ත වූ සේවයක් සැපයීම පොලිසියෙන් අපේක්ෂා කෙරේ.

පොලිසිය ශ්‍රී ලංකාව ඇතුළු පෙරදිග රටවල වඩාත්ම දූෂිත රාජ්‍ය ආයතනය වශයෙන් සැලකෙන බව ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටනැෂනල් ආයතනය විසින් පවත්වන ලද දූෂණය පිළිබඳ ප්‍රාදේශීය කලාපීය සමීක්ෂණයක දී (2001-2002) හෙළිවිය. පොලිස් සේවා පද්ධතිය වැඩි දියුණු කර, වගකිව යුත්තන් හඳුනාගත හැකි තිරසාර යාන්ත්‍රණයන් පිහිටුවීමේ අරමුණින්, පොලිස් සේවය ඇතුළත දූෂණයට හේතු වශයෙන් සැලකිය හැකි සාධකයන් විග්‍රහ කිරීම සඳහා “ පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව තුළ දූෂණය පිළිබඳ ගැඹුරු විග්‍රහයක් ” නැමැති ව්‍යාපෘතියක් ට්‍රා.ඉ.ශ්‍රී.ල. විසින් දියත් කරන ලදී.

මෙම ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රධාන කාර්යයන් අතර පහත සඳහන් ඒවා ද විය.

- ◆ පොලිස් සේවාව තුළ පවත්නා දූෂණ මට්ටම හා ව්‍යාප්තිය පිළිබඳ සවිස්තරාත්මකව වේනිභාසික හා සංඛ්‍යාතීය තොරතුරු එක්රැස් කිරීම
- ◆ දැනට ක්‍රියාත්මකව පවතින කාර්ය පටිපාටීන් හා රෙගුලාසි අධ්‍යයනය කිරීම හා දැනට පවත්නා තත්වයන් දූෂණයට අවකාශ සපයන්නේ කෙසේදැයි නිශ්චය කිරීම
- ◆ කාර්ය පටිපාටීන් හා රෙගුලාසි දැනට අනුගමනය කෙරේද, නැතහොත් ඒවා මගහැර කටයුතු කෙරේදැයි ප්‍රායෝගික ලෙස නිශ්චය කිරීම.
- ◆ මෙම අධ්‍යයනයට දායක වීමට හවුල්කරුවන් වෙත පහසුකම් සැලසීම
- ◆ වෙනත් රටවල් සමග සන්නද්ධනාත්මක අධ්‍යයනයක් කිරීම
- ◆ පාරාදෘශ්‍යභාවය හා වගකීම පිළිබඳ පරමාදර්ශ ප්‍රමිතීන් අභිබවා දූෂණය ප්‍රමුඛතාවය ගත් නිශ්චිත අවස්ථා හඳුනාගෙන ඒවා පරීක්ෂණයට භාජනය කිරීම
- ◆ මෙම අංශය තුළ ප්‍රතිසංස්කරණය සඳහා ප්‍රධාන කෙරුණු හඳුනා ගැනීම වේනිභාසික හා සංඛ්‍යාතීය තොරතුරු මෙන්ම පොලිස් සේවයේ හා මහජනයාගේ ආකල්ප පිළිබඳව කරන ලද සමීක්ෂණවලින් හෙළි වූ තොරතුරු ද සලකා බලා, පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව ඇතුළත පවත්නා දූෂණයන්ට හේතූන් හඳුනාගැනීම

සඳහා ඒ පිළිබඳ උනන්දුවක් දක්වන අයට ආධාර කිරීම මෙම අධ්‍යයනයේ අරමුණ වේ.

මෙම ව්‍යාපෘතියේ කොටසක් වශයෙන් “යහපත් පොලිස් සේවයක් පිළිබඳ ආකල්ප” නැමැති සමීක්ෂණය පැවැත්වීම ස්වාධීන සමාජයීය පර්යේෂණ ආයතනයක් වන “සෝලල් ඉන්ඩිකේටර්” ආයතනය වෙත 2009.09.09. විසින් භාරදෙන ලදී. එම සමීක්ෂණය කොටස් දෙකකින් යුක්ත විය. ප්‍රථම වටය සඳහා පොලිසිය සහභාගි වූ අතර (පොලිස් නිලධාරීන්ගේ මත විමසුම පිළිබඳ සමීක්ෂණය), දෙවන වටය සඳහා (මහජන මතය විමසීම පිළිබඳ සමීක්ෂණය) මහජන සහභාගිත්වයෙන් සිදු කරන ලදී.

පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන් හට මුහුණපෑමට සිදුවන විවිධ ප්‍රශ්න පිළිබඳ ඔවුන්ගේ ආකල්පයන් හා අදහස් දැන ගැනීම සඳහා තොරතුරු සැපයුම් සමීක්ෂණයක් “ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටනැෂනල් ශ්‍රී ලංකා” ආයතනය වෙනුවෙන් “සෝලල් ඉන්ඩිකේටර්” ආයතනය විසින් පවත්වන ලදී. විවිධ පසුබිම් සහිත විශේෂඥ කණ්ඩායමක් (සමාජ විද්‍යාඥයන්, හිටපු ජ්‍යෙෂ්ඨ පොලිස් නිලධාරීන්, නීතිඥයින් වැනි) විසින් සකස් කරන ලද ප්‍රශ්නාවලියක් යොදා ගනිමින් පවත්වන ලද සම්මුඛ සාකච්ඡාවන් මාර්ගයෙන් මෙම සමීක්ෂණය ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. මෙම සමීක්ෂණය 2005 පෙබරවාරි 05 වන දා සිට 08 වන දා දක්වා හා 2005 පෙබරවාරි 10 වන දා සිට මාර්තු 03 වන දා දක්වාත් පවත්වන ලදී. ඊට පෙර කිසි විටෙක නොපවත්වන ලද ආකාරයෙන් වූ මෙම සමීක්ෂණය සඳහා සේවයේ නියුක්ත පොලිස් නිලධාරීන් 770 ක් අහඹු ලෙස තෝරා ගන්නා ලද අතර, ඔවුන් හට දෙපාර්තමේන්තුව තුළ මුහුණ දීමට සිදුවන ප්‍රශ්න හා ගැටළු පිළිබඳ ඔවුන්ගේ අදහස් නිදහස් ලෙස ප්‍රකාශ කිරීමේ අවස්ථාවක් ඉන් ඔවුනට සපයා දෙන ලදී.

පොලිස් සේවය සම්බන්ධයෙන් මහජනයාගේ තෘප්තිය හා අදහස් විමසා බලා, පොලිස් සේවය පිළිබඳ මහජන ආකල්පය දැන ගැනීම සඳහා මහජන මත විමසීම පිළිබඳ සමීක්ෂණය පවත්වන ලදී. විශේෂඥ කණ්ඩායමක් විසින් සම්පාදිත ප්‍රශ්නාවලියක් පදනම් කරගෙන පවත්වන ලද මෙම සමීක්ෂණය 2006 පෙබරවාරි 14 වන දා සිට 2006 මාර්තු 06 වන දා දක්වා ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. ඉහත සමීක්ෂණ වලින් උපුටා ගන්නා ලද කොටස් මෙම වාර්තාවට ඇතුළත් කර ඇත.

මෙම සමීක්ෂණයේදී, නුවර, කුරුණෑගල හා නිකවැරටිය ඇතුළු දිවයිනේ විවිධ පළාත්වලට ගොස් ඒ ඒ ප්‍රදේශවල ප්‍රජා සංවිධාන හරහා සාමාන්‍ය ජනතාව අතරින් තෝරාගත් පුද්ගලයන් 1000 ක් පමණ සමග සාකච්ඡා කළෙමු. එම සාකච්ඡාවල පරමාර්ථය වූයේ පොලිසිය හා මහජනයා අතර පවත්නා සම්බන්ධතාව විග්‍රහ කිරීම හා මහජනයා මුහුණපාන ගැටළු හඳුනා ගැනීමයි. ඒ හරහා රැස් කර ගන්නා ලද තොරතුරු ද මෙම වාර්තාවට ඇතුළත් කර තිබේ.

මෙම ව්‍යාපෘතිය සාර්ථක ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා පූර්ණ සහයෝගය අප වෙත ලබා දුන් පොලිස්පති වන්දා ප්‍රනාන්දු මහතා වෙතත්, පොලිස් මූලස්ථානයේ ඔහුගේ

කාර්ය මණ්ඩලය වෙත, පොලිස් ස්ථාන භාර නිලධාරී මහතුන් ඇතුළු සියළුම පොලිස් නිලධාරී මහතුන් වෙත, අපගේ හෘදයාංගම කෘතඥතාව ප්‍රකාශ කර සිටිමු. තවද ඉහත සමීක්ෂණයන් සාර්ථක ලෙස පැවැත්වූ ප්‍රදීප් පීරිස් මහතාට හා “කේෂල් ඉන්ඩිකේටර්” ආයතනයේ කාර්ය මණ්ඩලයටත් අපගේ අවංක තූතිය පුද කර සිටිමු.

මෙම වාර්තාවෙන් හෙළිවන තොරතුරු හා එහි නිගමනයන් විග්‍රහයට භාජනය කිරීම තුළින්, පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා අවශ්‍ය පියවර ගැනීමට අවස්ථාවක් ප්‍රතිපත්ති තීරණය කරන අයට හා අදාළ කොටස්වලට ලැබෙනු ඇතැයි අපි බලාපොරොත්තු වෙමු. එසේ සිදුවුවහොත්, සාමය සහජීවනය හා නීතිගරුකත්වය සහිත රටක් ගොඩ නැගීමටත්, තිරසාර සෞභාග්‍යයට තුඩු දෙන පරිසරයක් ඇති කිරීමටත් හැකි වනු ඇත.

-පර්යේෂණ කණ්ඩායම

1 ශ්‍රී ලංකාවේ පොලීසියේ ඉතිහාසය

1.1 පොලීසියේ ආරම්භය

1.1.1 ලන්දේසි යුගය

ශ්‍රී ලංකා පොලීසියේ ඉතිහාසය ලන්දේසි යුගයේ පසු භාගය දක්වා විහිදේ. කොළඹ නගරය තුළ නීතිය හා සාමය ආරක්ෂා කිරීමේ වගකීම ලන්දේසින් විසින් හමුදාව වෙත භාර කරන ලදී. 1659 දී කොළඹ නගර සභාවේ යෝජනාවක් අනුව, රාත්‍රී කාලයේදී නගරය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා වැටුප් ලබන ආරක්ෂකයෝ පත් කරන ලදහ. මෙම ආරක්ෂකයෝ මාසික වැටුපක් ලැබූහ. එහෙයින් මොවුන් මෙරට පොලීසියේ පෙර ගමන් කරුවන් ලෙස සැලකිය හැකිය. ප්‍රථම පොලිස් ස්ථාන තුන ලන්දේසින් විසින් කොළඹ කොටුවේ, කොටුව හා පිටකොටුව යා කරන දියමංකඩ හා කයින් දොරටුවේ පිහිටුවන ලදී.¹

1.1.2 බ්‍රිතාන්‍ය යුගය

ලන්දේසින් විසින් දිවයින බ්‍රිතාන්‍ය පාලනයට භාරදුන් දින (1796 පෙබරවාරි 16 දා) සිටම නීතිය හා සාමය ආරක්ෂා කිරීමේ වගකීම හමුදාව වෙත පවරන ලදී. 1797 දී පිස්කල් නිලධාරී තනතුරක් පිහිටුවන ලද අතර, එම නිලධාරියාගේ කාර්ය වූයේ පොලීසිය පරීක්ෂා කිරීමයි. එහෙත්, පොලීසිය පරීක්ෂා කිරීමේ කාර්ය භාරය ඉතාමත් භාරදුර වූ හෙයින්, එම කාර්ය මහේස්ත්‍රාත්වරුන් හා පොලිස් විනිශ්චයකාරවරුන් වෙත පවරන ලදී. මේ සඳහා මහේස්ත්‍රාත්වරුන්ට සහාය වීම සඳහා ලැස්කරින්වරු පත් කරන ලදහ.

අපරාධ වැළැක්වීමට හා අපරාධ පරීක්ෂණය කිරීමට අවශ්‍යතාවක් පැන නැගුණු ගම්බද ප්‍රදේශ සඳහා පොලිස් විද්‍යානේවරයෙක් හෝ පොලිස් කොස්තාපල් වරයෙක් පත් කරන ලදහ.² කොළඹ නගරය කොට්ඨාස 15 කට බෙදා වෙන් කරන ලද අතර, ඒ එක් එක් කොට්ඨාසය අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා පොලිස් කොස්තාපල්වරු පත් කරන ලදහ.³ පොලිස් පරීක්ෂක ධුරය පිහිටුවීමත් සමග, බ්‍රිතාන්‍ය පාලනය පැවති ප්‍රදේශ තුළ සාර්ථක පොලිස් පද්ධතියක් ක්‍රියාත්මක විය. මෙම පද්ධතිය යටතේ කොස්තාපල්වරුන් නගර මුර සංචාර කළ අතර පොලිස් විද්‍යානේවරු හෝ කොස්තාපල්වරු ගම්බද ප්‍රදේශ තුළ එම කාර්යය ඉටු කළහ.

¹ ඒ.සී. බෙජ්, ලංකා පොලිස් සේවයේ ඉතිහාසය, 1 වන වෙළුම, 1982 ශ්‍රී දේවි, දෙහිවල, 6 වන පිටුව
² 1806 අංක 06 දරණ රෙගුලාසිය.
³ 1806 අංක 14 දරණ පනත
⁴ www.police.lk

1805 වන විට පොලිසියේ කාර්යභාරයන් පැහැදිලි ලෙස නිර්වචනය වී තිබූ අතර, මහජන ආරක්ෂාව හා සුව පහසුව සැලසීම, අපරාධ වැළැක්වීම හා අපරාධ පරීක්ෂණය සහ නීතිය හා සාමය පවත්වාගෙන යාම ඊට ඇතුළත් විය.⁴

1.2 පොලිස් සේවයේ වර්ධනය හා ප්‍රතිසංවිධානය

1.2.1 නිදහස ලැබීමට පෙර සිදුවීම්

මුළු දිවයිනම එකම පාලනයක් යටතට ගෙන ආ යුතු බවට 1833 කොල්බෘෆක් කොමිසම නිර්දේශ කළේය. එම නිර්දේශය අනුව කටයුතු කරමින් පරිපාලනමය කාර්යන් සඳහාත් පොලිස් කාර්යයන් සඳහාත් ලංකාව පළාත් 5 කට බෙදා වෙන් කරන ලදී.⁵ පොලිසිය අධීක්ෂණය කිරීමේ බලයක් දිසා විනිශ්චයකාරවරුන් වෙත හිමි විය.

පොලිස් කාර්යභාරයන් සංවිධානය කිරීමට හා අධීක්ෂණය කිරීමට බලය ඇති වගකිව යුතු නිලධාරියකු සහිත පොලිස් සේවයක් පිහිටුවීම සඳහා යෝජනාවක් කොළඹ මහ නගර සභාව විසින් එම වසරේදීම සම්මත කර ගන්නා ලදී. ඒ අනුව, එවකට අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයාගේ ලේකම් තනතුර ඉසුලු ද, තෝමස් ඔස්ටින් මහතා ප්‍රථම පොලිස් අධිකාරීවරයා (සුපිරින්ටෙන්ඩන්ට්) ලෙස පත් කරන ලදී.

පොලිස් සේවයේ ප්‍රධානියාගේ තනතුරු නාමය ප්‍රධාන පොලිස් අධිකාරීවරයා ලෙස හැඳින් වූ නමුත්, 1867 දී පොලිස් අඥා පනත සංශෝධනය කර එම පදවිනාමය පොලිස්පති යනුවෙන් වෙනස් කරන ලදී. ඉන්පසු කාලයේදී යාපනය, ත්‍රිකුණාමලය, ගාල්ල, මන්නාරම, කුරුණෑගල, සබරගමුව සහ මහනුවර යන නගරවල පොලිස් ස්ථාන පිහිටුවා පොලිස් මෙහෙයුම් කාර්යයන් පුළුල් කරන ලදී.⁶ 1858 දී ඒකාබද්ධ පොලිස් සේවයක් පිහිටුවන ලදුව, 1865 වන විට මෙරට පොලිස් ස්ථාන 55 ක් පමණ පිහිටුවා තිබුණි. 1916 දී දිවයින පුරා පොලිස් ස්ථාන 138 ක් තිබිණ. මෙලෙසින්, ශ්‍රී ලංකා පොලිස් සේවය ප්‍රාදේශීය මට්ටමක සිට ජාතික සේවාවක තත්වයට වර්ධනය විය.

පොලිස් නිලධාරීන්ගේ බලතල හා වගකීම් නියම කිරීම සඳහා 1865 දී පොලිස් ආඥා පනත පනවන ලද අතර, 1870 දී අපරාධ විමර්ශන අංශය (CID) පිහිටුවන ලදී. ඇතිල සළකුණු ගැනීම, ජායාරූපගත කිරීම වැනි නව ක්‍රම හඳුන්වා දීම තුළින් සහ පොලිසිය දුරස්ත සන්නිවේදන පද්ධතියක් සපයාදීමෙන් හා ජංගම සේවා සඳහා

⁵ ඒ.සී. බෙජ්, “ලංකා පොලිස් සේවයේ ඉතිහාසය”, 1 වන වෙළුම, 1982 ශ්‍රී දේවි, දෙහිවල, 186 වන පිටුව

⁶ 1813 අංක 06 දරණ රෙගුලාසිය.

පහසුකම් සැපයීමෙන් ද මේ කාල පරිච්ඡේදය තුළ දී පොලිසිය නවීකරණය විය. ඒ අතරම අපරාධ වාර්තා විමර්ශනය හා පරීක්ෂණ කටයුතු වඩාත් ක්‍රමානුකූල කරන ලදී. එහි ප්‍රචාලයක් ලෙස පොලිසිය නව මුහුණවරක් ගැනිණි.

1.2.2 නිදහස ලබා ගැනීමෙන් පසු සිදුවීම්

1948 දී නිදහස ලැබීමත් සමග හා ප්‍රථම ශ්‍රී ලාංකික පොලිස්පතිවරයා ලෙස ශ්‍රීමත් ඊවඩ් අළුවිතාරේ මහතා පත් කිරීමත් සමග නව පියවරයන් කිහිපයක්ම ගන්නා ලදී. නව පුහුණු ක්‍රම, පොලිස් නිලධාරීන්ගේ සේවා පහසුකම් වැඩි දියුණු කිරීම, විමර්ශනය, අපරාධ වැළැක්වීම හා පරීක්ෂණය පිළිබඳ නවීන ක්‍රම හඳුන්වා දීම,⁷ මහජන සබඳතා තර කිරීම⁸ හා කාන්තා පොලිස් සේවය ආරම්භ කිරීම⁹ එම නවීකරණ පියවර අතර සමහරකි. වෛද්‍ය ප්‍රතිකාර, දුම්රිය ප්‍රවාහනය, ප්‍රධාන පරීක්ෂක ශ්‍රේණියට අඩු ශ්‍රේණි සඳහා ගෙවල් කුලී දීමනා ගෙවීම, ප්‍රවාහන දීමනා ගෙවීම සහ සේවයෙන් විශ්‍රාම ගැනීමේදී විශ්‍රාම වැටුප් ගෙවීම යනාදී වරප්‍රසාද 1955 සිට පොලිස් නිලධාරීන් වෙත ප්‍රදානය කරන ලදී.

1956 න් පසු පොලිසියේ කාර්යභාරය ව්‍යුහමය වශයෙන් හා ආකල්පීය වශයෙන් ද වෙනස් විය. එහි කාර්යභාරය නීතිය හා සාමය ආරක්ෂා කිරීමට සහ අපරාධ වැළැක්වීමට හා පරීක්ෂණයට පමණක්ම සීමා නොවී, සේවය සඳහා කැපවුණු ආයතනයක් බවට පත් වේ.

පොලිස් උසස් අභ්‍යාස ආයතනය 1978 දී ආරම්භ කරන ලදී. පොලිස් විශේෂ කාර්ය බලකාය 1983 දී පිහිටුවන ලදී. පොලිසියේ තොරතුරු තාක්ෂණ ගාඛාව 1993 දී පිහිටුවා, 1998 දී පොලිසියේ වෙබ් අඩවිය ආරම්භ කරන ලදී.

ලන්දේසි යුගයේදී නගර ආරක්ෂක සේවයක් ලෙස ආරම්භ කරන ලද ලංකා පොලිස් සේවය වර්මානය පොදු ජන ආරක්ෂාව හා සුව පහසුව සැපයීම, අපරාධ වැළැක්වීම හා පරීක්ෂණය හා නීතිය හා සාමය පවත්වා ගැනීම යන ප්‍රධාන කාර්යන් ඉටු කරන ජාතික සේවාවක් ලෙස වැඩි දියුණු වී ඇත. මෙම ආයතනයේ වර්ධනය සඳහා නව පියවර රැසක්ම ගන්නා ලද බව පැහැදිලිය.

1.3 පොලිස් සේවය තුළ දූෂණයේ ආරම්භය

සේවා උසස්වීම් මෙන්ම වැටුප් වර්ධනයන් ප්‍රදානය කිරීම සඳහාත් සුදු පොළවල් හා බලපත්‍ර රහිත අරක්කු අලෙවි සැල් සඳහා ඉඩදීම සඳහාත් විධිමත් සටහන් රහිතව

⁷ 1972 අගෝස්තු 01 වන දා පොලිස් පරීක්ෂණ කාර්යාංශය පිහිටුවන ලදී. 1973 දී කොළඹ වංචා විමර්ශන කාර්යාංශය අරඹන ලදී. සන්නිවේදන කටයුතු සඳහා VHF ගුවන් විදුලි යන්ත්‍ර භාවිතය ඇරඹිණි
⁸ 1966 ඔක්තෝම්බර් 01 වන දා පොලිස් මහජන සම්බන්ධතා අංශයත්, 1969 මාර්තු මාසයේදී සංචාරක පොලිස් සේවය සහ නීතිවිරෝධී ආගමන අංශයත් පිහිටුවන ලදී
⁹ 1952 දී ප්‍රථම වතාවට කාන්තාවෝ පොලිස් සේවයට බඳවා ගන්නා ලදහ

පොලිස් අත්අඩංගුවට ගන්නා ලද පුද්ගලයන් මුදා හැරීම සඳහාත් අල්ලස් ගැනීම සිදුවන බවට සාක්ෂි 1856 දී පවා තිබිණ. පරීක්ෂණ පැවැත්වීමෙන් පසු වරදකාරී නිලධාරීන්ගේ සේවය අත්හිටුවන ලදී.

ලොන්ඩන් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ සේවා කාලයේදී පොලිස් සේවය තුළ දූෂණය හා අකාර්යක්ෂමතා තිබූ බවට චෝදනා එල්ල විය. 1879 පරිපාලන වාර්තාව අනුව අකාර්යක්ෂමතාවන්ට හේතුව වශයෙන් වැඩි වශයෙන්ම පෙන්වා දෙන ලද්දේ නුපුහුණු නිලධාරීන් සේවයට පත් කිරීමයි.¹⁰

ලංකා පොලිස් සේවය තුළ අල්ලස් ගැනීම සිදුවේදැයි යන්න 1883 දී ශ්‍රීමත් එස්මන්ඩ් විසින් මූලිකවම මහජන මන්ත්‍රී මණ්ඩලයේදී ප්‍රශ්නයක් නගන ලදී.¹¹ මෙම ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් කැමිබල් ආණ්ඩුකාරවරයා පවසා සිටියේ තිස් වසරක ඔහුගේ අත්දැකීම් තුළ ලංකා පොලිසිය තරම් අල්ලස් ගැනීම අඩු වෙනත් ආයතනයක් ඔහු නොදන්නා බවයි. අල්ලස් ගන්නා අයට නියම කෙරෙන දැඩි දඬුවම් එම තත්වයට හේතු වූ බව ප්‍රකාශ කෙරිණි. (නිදසුනක් නම් අල්ලස් ගත් අය මහත් අවමානයට ප්‍රාග්‍ර කර සේවයෙන් අස් කරන ලදී)

පොලිස් සේවය තුළ දූෂණය පිළිබඳ චෝදනා කිරීම සඳහා 1906 පොලිස් කොමිසම පත් කරන ලදී. සැප්තැම්බර් 3 වන දා සිට ඔක්තෝබර් 13 වන දා දක්වා කොමිසම සැසිවාර 12 ක් පවත්වා සාක්ෂිකරුවන් 60 දෙනෙකු විභාග කළහ. කොමිසමේ නිගමනය වූයේ පහළ ශ්‍රේණිවල නිලධාරීන් නීතිවිරෝධී තුටුපුටුරු ලබා ගන්නා බවයි.

1912 දී කරත්තකරුවන්ගේ වැඩවර්ජනයෙන් පසු පොලිසියේ දූෂණය පැවතුණු බව ප්‍රසිද්ධියේම පිළිගැනිණ. (කොළඹ නගරයේ විට්ටලදී පොලිස් කොස්තාපල්වරුන් විසින් රික්ෂෝකරුවන්ගෙන් නීතිවිරෝධී මුදල් අයකිරීම් ලබා ගන්නා බවට චෝදනා එල්ල විය¹²)

දූෂණ ක්‍රියා වැළැක්වීම සඳහා ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන් විසින් ඉතා දැඩි ක්‍රියා පිළිවෙතක් අනුගමනය කරන ලදී. 1910 දී අල්ලස් ලබා ගැනීමේ චෝදනා මත පොලිස් නිලධාරීන් 213 දෙනෙක් සේවයෙන් නෙරපන ලදහ.

ඉහත සඳහන් කරුණුවලින් පෙනී යන්නේ ලංකා පොලිස් සේවයේ ආරම්භයේදී වුවද දූෂණය පැවති බවයි. එසේ වුවද දූෂණය පිටු දැකීම සඳහා ගන්නා ලද පියවර අනුව දූෂණයේ බරපතලකම කාලයෙන් කාලයට අඩු වැඩි විය.

¹⁰ ඒ.සී. ඩෙස් “ලංකා පොලිස් සේවයේ ඉතිහාසය” , 2 වන වෙළුම, 1866-1913, කොළඹ - 251 වන පිටුව
¹¹ ඒ.සී. ඩෙස් “ලංකා පොලිස් සේවයේ ඉතිහාසය” , 2 වන වෙළුම, 1866-1913, කොළඹ - 251 වන පිටුව
¹² 1912 අගෝස්තු 13 දා “The Time” පුවත්පත

2 පොලිස් දූෂණ

යම් ආයතනයක් දූෂිත වේනම් දේශපාලනමය ආර්ථිකමය හා සමාජයීය පිවිතය විකෘති කිරීම තුළින් දැරිදුතාවය පුළුල් ලෙස පැතිරී යයි.¹³ යම් ආයතනයක් හෝ පුද්ගලයකු දූෂිත වේ නම් පුද්ගලික වාසිය සලකා මිස පොදු ශුභ සිද්ධිය සලකා තිරණ ගනු නොලබයි. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය මෙන්ම ආයතනයන්ගේ නීතිගරකභාවය ද දුර්වල වී මහජන විශ්වාසය හා සහයෝගය හීන වේ. ඒ සමගම මානව හිමිකම් හා පොදු ජනයා සතු සමාජයීය හා ආර්ථික අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය වීමට මග පෑදී අවංක පීඩිතාවක් කර ගැනීමේ මිනිස් අයිතිවාසිකම කඩ වේ. (මෙය විශේෂයෙන්ම සංවර්ධනය වෙමින් පවත්නා රටවල් සම්බන්ධයෙන් අදාළ වේ) මෙවැනි තත්වයන් යටතේ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමාජයක් තුළ නීතියට හා සාමයට විශාල බාධාවක් ඇති වේ. එහෙයින් දූෂණය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය දුර්වල කරනු ලබනවා පමණක් නොව ශුභසාධක රාජ්‍යයක අරමුණ වන මහජන ශුභ සිද්ධියටද හානියක් ඇති කරන බව පැහැදිලිය.

පොලිසිය දූෂිත නම් ඊට මහජන සහයෝගය ලබා ගත නොහැකිය. මහජන සහයෝගය නොමැතිව පොලිසියට කිසිසේත් සිය කටයුතු සාර්ථකව ඉටුකළ නොහැක.¹⁴

2.1 පොලිස් දූෂණය යනු කුමක් ද?

පොදු නිර්වචනය අනුව පොලිස් දූෂණය යනු තමන් වෙත හෝ වෙනත් අයකු වෙත පුද්ගලික වාසියක් ලබා ගැනීමේ චේතනාවෙන් පොලිස් නිලධාරියකු විසින් තම බලතල අනිසි ලෙසින් උපයෝගී කර ගැනීමයි.¹⁵ පොලිස් දූෂණයේ ප්‍රධානතම ලක්ෂණය “බලතල අනිසි ලෙස උපයෝගී කර ගැනීම” බව පැහැදිලි වේ. බලතල අනිසි ලෙස උපයෝගී කර ගැනීමේ ප්‍රතිඵලය වන්නේ එම බලතල ප්‍රදානය කිරීමේ අරමුණ ඉටු නොවීම හෝ පොලිස් කාර්යයන්ගේ අර්ථලාභියා විය යුතු පොදු ජනයා වෙත අහිතකර ප්‍රතිඵලයක් ඇති වීමයි.

මෙහෙයින් බලන විට දූෂණය හේතු කොටගෙන නීති විරෝධී ක්‍රියා පාලනය කිරීමට පොලිසියට ඇති හැකියාව දුර්වල වන බව පමණක් නොව පොලිස් සේවයේ ගුණාත්මකභාවය වැඩි දියුණු කර ගැනීමට ගත හැකි සෑම පියවරක්ම අඩාල වන බව ද පැහැදිලි ලෙස අවබෝධ වේ.

¹³ පීටර් අයිගන් - සභාපති, “ට්‍රාන්ස්පේරන්ස් ඉන්ටනැෂනල් ” පත්‍රිකාව

¹⁴ 1970 21 වන සැසි වාර්තාව - 1970 ජූලි මස පොලිස් කොමිසමේ අවසාන වාර්තාව (බස්නායක කොමිෂන් වාර්තාව) රජයේ මුද්‍රණාලය

¹⁵ හර්මන් ගොල්ඩ්ස්ටයින්, “Policing a Free Society” ප්‍රථම සංස්කරණය, කේම්බ්‍රිජ්, 1977

රටේ නීතිවලට ගරු කරන ලෙසටත් එම නීති පිළිපදිමින් පිවත්වන ලෙසටත් මහජනයාගෙන් ආයාචනය කර සිටීමට නීති ක්‍රියාත්මක කරන්නන් වශයෙන් පොලිසියට අයිතිවාසිකමක් ඇත. නීති කඩකරන්නන් අත්අඩංගුවට ගැනීමටත්, ටිමාන්ඩ් භාරයේ රඳවා තබා ගැනීමටත්, ඔවුන් උසාවි වෙත ඉදිරිපත් කිරීමටත් බලතල පොලිසිය වෙත පවරා ඇත. මෙම කාර්යය සාර්ථක ලෙස ඉටු කිරීමට නම්, පොදු ජනයා අතර පොලිසිය පිළිබඳ ප්‍රතිරූපය වඩා යහපත් ලෙස තිබීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. දූෂණය මගින් පොලිසියේ විශ්වාසනීයභාවය දුර්වල වේ. එවැනි තත්වයක් යටතේ නීතිගරුක සමාජයක් යනු හුදු සිහිනයකි.

පොලිසියට වැටුප් ගෙවීම සඳහා මුදල් ලබාදෙන බදු ගෙවන්නන් පොලිසියෙන් අපේක්ෂා කරන්නේ නීතිය කඩ කිරීම වැළැක්වීමයි. නමුත් අල්ලසක් ලබා ගන්නා පොලිස් නිලධාරියා ඇත්ත වශයෙන්ම නීතිය කඩ කිරීම දිරිමත් කරයි. අල්ලස් ගැනීමට ඇබ්බැහි වූ පොලිස් නිලධාරීන් සමාජ විරෝධී ගති පැවතුම් පතුරුවති. පොලිස් නිලධාරියකු බාහිර පාර්ශ්වයක මුදල් බලයට යටත් වී සිටිනම් පොලිසියේ විධිමත් පරිපාලන ව්‍යුහය දුර්වල වේ.¹⁶ දූෂිත පොලිස් නිලධාරීන් පොලිස් කාර්යයන් ඉටු නොකරති. ඔවුන්ගේ අරමුණු ජනතාවගේ අභිවෘද්ධියට කටයුතු කිරීම නොවනු ඇත. පොලිසියේ ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරියකු දූෂිත නම් ඔහු යටතේ සිටින සේවකයන් පාලනය කිරීමට ඔහු අසමත් වේ. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් පරිපාලනය බිඳ වැටී මුළු පොලිස් සේවයේම ප්‍රතිරූපය කෙරෙහි අයහපත් බලපෑමක් ඇති කරයි.

එම නිසා අප රටේ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය වඩා ශක්තිමත් කිරීමටත්, පොදුජන අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමටත්, පොලිසිය තුළ දූෂණය මැඩ පැවැත්වීම ඉතා වැදගත් වේ.

2.2 පොලිස් දූෂණයට වඩාත්ම ඉඩකඩ ඇති ක්‍ෂේත්‍ර

පොලිස් දූෂණයේ ප්‍රභේද රැසකි. සියළු දෑ ලැයිස්තුගත කිරීම උකහටය. ඉන් ඉතාම සුලභ ක්‍ෂේත්‍රයක් නම් සැකකරුවන් අල්ලස් මත නීතිය ඉදිරියට ගෙන ඒමෙන් වැළකී සිටීමයි.¹⁷ බිමත්ව රිය පැදවූ පුද්ගලයන්ගෙන් අල්ලස් ලබා ගෙන ඔවුන් නීතියේ රුහැනට හසු නොකරගෙන නිදහසේ සිටීමට ඉඩ හැරීම පිළිබඳ අවස්ථා විශාල සංඛ්‍යාවක් වාර්තා වී ඇත.

පොලිස් දූෂණයේ තවත් එක් ස්වරූපයක් නම් විමර්ශනයක් හෝ පරීක්ෂණයක් සම්පූර්ණ වීමට පෙර අත්හැර දැමීමට එකඟ වීමයි.¹⁸ මෙහි ප්‍රතිඵලය වන්නේ අපරාධ වැඩිවීම හා පොලිසිය කෙරෙහි මහජන විශ්වාසය හීන වීමයි. විමර්ශනයක් අතර මැද නවතා දැමීමෙන් වරදකරුට දඬුවම් දීම වැළකෙනු පමණක් නොව අයහපත් ආදර්ශයක් ද ඇති වේ.

¹⁶ සැන්ඩ් ස්මිත්, “You Can’t Expect Police on the Take in Take Order” සකරාව, 1968 දෙසැම්බර් 06, 40 වන පිටුව
¹⁷ හර්මන් ගොල්ඩ්ස්ටයින් ” “Policing a Free Society” ප්‍රථම සංස්කරණය, කේම්බ්‍රිජ්, 1977
¹⁸ හර්මන් ගොල්ඩ්ස්ටයින්, “Policing a Free Society” ප්‍රථම සංස්කරණය, කේම්බ්‍රිජ්, 1977

එලෙසම නීතිය හා සාමය කඩ කෙරෙන බවට කවුරුත් දන්නා ස්ථාන මෙන්ම පොලිස් නිලධාරියකු සිටියහොත් නීතිවිරෝධී ක්‍රියා අඩු වන බවට දන්නා ස්ථාන ද, පරීක්ෂණයට භාජනය කිරීමෙන් වැළකී සිටීම ද පොලිස් දූෂණය නිසා සිදු වේ. නිදසුනක් වශයෙන් දැක්වුවහොත් මුදල් අල්ලසක් හෝ යම් පුද්ගලික වාසියක් අපරාධකරුවන් වෙතින් ලබා ගන්නා පොලිස් නිලධාරීන් සමහරවිට අපරාධකරුවන් ගැවසෙන බවට දන්නා ස්ථානවලට අවශ්‍ය වේලාවන්ට මුර සංචාර නොකර සිටිය හැකිය.

පොලිස් දූෂණය සිදුවිය හැකි තවත් ක්ෂේත්‍රයක් නම් වෝදනාවක බරපතලකම අඩු කිරීමට පෙළඹීමයි. මුදල් අල්ලසක් ලබා ගැනීම නිසා හෝ වෙනත් පුද්ගලික ප්‍රයෝජනයක් තකා හෝ එසේත් නැතහොත් වරදකරු හා පොලිස් නිලධාරියා අතර පවත්නා පුද්ගලික සබඳතාවක් නිසා කළ වරදට වඩා අඩු වරදකට වෝදනා ඉදිරිපත් කෙරේ.¹⁹ මෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් වරදකරුට ඔහු කළ වරද සලකා බලන විට සාපේක්ෂව අඩු දඩුවමක් නියම කෙරේ.

පොලිස් දූෂණය දකින්නට හැකි තවත් අවස්ථාවක් නම් අවශ්‍ය ප්‍රමාණයට වඩා අධික වූ පොලිස් ආරක්ෂාවක් සැපයීමට කටයුතු කිරීමයි.²⁰ මෙහි ප්‍රතිඵලය නම් පොලිස් නිලධාරීන් හිඟය හේතුවෙන් වඩා වැදගත් පොලිස් කාර්යයන් මග හැරීයාමයි.

පොලිසියට අයත් දේපල අනිසි ලෙස පරිහරණය කිරීම අද බොහෝ විට දක්නට ලැබේ. නිදසුනක් ලෙස ගතහොත් පොලිස් රථවාහන නිතර නිතර පොලිස් රාජකාරි නොවන වෙනත් කටයුතු සඳහා යොදා ගැනේ. නියම පොලිස් රාජකාරි සඳහා අවශ්‍ය රථවාහන මේ නිසා ලබාගත නොහැකි තත්වයක් උද්ගත වේ.

දෙපාර්තමේන්තුවේ රහස්‍ය ලිපි ලේඛන ලබා දීම හා එම ලිපි ලේඛන වංචාකාරී ලෙස වෙනස් කිරීමද පොලිස් දූෂණයේ තවත් පැතිකඩකි.²¹ පොලිස් වාර්තාවල රහස්‍යභාවය බිඳීමෙන් පොලිසියේ රහස්‍ය බුද්ධි තොරතුරු අංශය දුර්වල විය හැකිය.

¹⁹ ඒ.කේ. වන්දකාන්ත, (හිටපු නියෝජ්‍ය අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්, CIABOC) විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද, “අල්ලස හා දූෂණය වැළැක්වීමේ නැමැති දේශන පත්‍රය” 01.01.2004

²⁰ හර්මන් ගොල්ඩ්ස්ටයින්, “Policing a Free Society” ප්‍රථම සංස්කරණය, කේම්බ්‍රිජ්, 1977

²¹ ඒ.කේ. වන්දකාන්ත, (හිටපු නියෝජ්‍ය අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්, CIABOC) විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද “අල්ලස හා දූෂණය වැළැක්වීම” නැමැති දේශන පත්‍රය, 01.01.2004

3 ආයතනික ව්‍යුහය හා පටිපාටිමය ආකෘතිය

පොලිස් සේවය තුළ දූෂණය පැතිරී ඇති ප්‍රමාණය තක්සේරු කිරීමට නම් පොලිසියේ ආයතනික ව්‍යුහය හා පටිපාටිමය ආකෘතිය පිළිබඳ මනා අවබෝධයක් තිබීම ඉතා අවශ්‍යය. පොලිසියේ ආයතනික ව්‍යුහය, උපචාරයන් හා පටිපාටි සහ අභ්‍යන්තර රෙගුලාසි හා නියෝග මෙම පරිච්ඡේදයේ විස්තර කෙරේ.

3.1 මූලාවලිය හා නිලධාරී සංඛ්‍යාව

2005.12.31 දින පොලිස් සේවයේ සාමාජික සංඛ්‍යාව 63,797²² ක් විය.

ස්ථීර සේවක සංඛ්‍යාව
ගැසට් කරන ලද ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරී තනතුරු

පොලිස්පති 1
ජ්‍යෙෂ්ඨ නියෝජ්‍ය පොලිස්පති 6
නියෝජ්‍ය පොලිස්පති 28
පොලිස් අධිකාරී තනතුරු
ජ්‍යෙෂ්ඨ පොලිස් අධිකාරීන් 83
පොලිස් අධිකාරීන් - 144 කාන්තා පොලිස් අධිකාරීවරියන් - 1
සහකාර පොලිස් අධිකාරීන් - 197 කාන්තා සහකාර පොලිස් අධිකාරීවරියන් - 9
ගැසට් කරන ලද නිලධාරී තනතුරු
ප්‍රධාන පොලිස් පරීක්ෂකවරුන් - 249 කාන්තා ප්‍රධාන පොලිස් පරීක්ෂකවරියන් - 6
පොලිස් පරීක්ෂකවරුන් - 1691 කාන්තා පොලිස් පරීක්ෂකවරියන් - 52
උප පොලිස් පරීක්ෂකවරුන් - 4830 කාන්තා උප පොලිස් පරීක්ෂකවරුන් - 562
ගැසට් නොකරන ලද නිලධාරී තනතුරු
පොලිස් සැරයන් මේජර්වරුන් 68
පොලිස් සැරයන්වරු - 8434 කාන්තා පොලිස් සැරයන්වරියන් - 811
පොලිස් කොස්තාපල්වරුන් - 42,378 කාන්තා පොලිස් කොස්තාපල්වරියන් - 4247

²² 2005.12.31 දිනට අදාළ සංඛ්‍යා - පොලිස් මූලස්ථානයේ පුද්ගල හා වාර්තා අංශය (මෙහෙක් ප්‍රකාශයට පත් කර නැත)

3.2 කෘතියක්වීම

3.2.1 අපරාධ පරීක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව

අපරාධ වැළැක්වීම හා අපරාධ විමර්ශනය කිරීම පොලිසියේ ප්‍රධාන කාර්යයන් වේ.²³ ශ්‍රී ලංකාවේ පොලිස් සේවයේ අපරාධ විමර්ශන අංශය බරපතල අපරාධ පිළිබඳ විමර්ශන කටයුතු ඉටු කරයි. අපරාධ විමර්ශන අංශයේ ප්‍රධාන කාර්යයන් පහත සඳහන් වේ.²⁴

- ◆ බරපතල අපරාධ සහ ආරක්ෂාවට අදාළ අපරාධ පරීක්ෂණ කිරීම
- ◆ රූපියල් මිලියන 3 කට අධික වාණිජමය අපරාධ, බුද්ධිමය දේපලවලට සම්බන්ධ අපරාධ හා මුදල් අයථා ලෙස පරිහරණය කිරීම් පිළිබඳ පරීක්ෂණ කටයුතු කිරීම සහ මූල්‍යමය ගණුදෙනු වාර්තා කිරීම
- ◆ අපරාධ විමර්ශන අංශයේ සහාය ඉල්ලන ලදුව, එම සහාය සපයන ලෙස පොලිස්පතිවරයාගේ නියෝග ලත් විට අපරාධ විමර්ශන අංශය පරීක්ෂණ කටයුතු සඳහා ඒ ඒ පොලිස් අංශයන්ට උපකාර වේ. මේ හැරුණු විට ජාත්‍යන්තර පොලිස් සංවිධානයන්ට සහාය විමද, එහි තවත් කාර්යකි.
- ◆ බරපතල ත්‍රස්තවාදී අපරාධ පරීක්ෂණය, ත්‍රස්තවාදී ක්‍රියා පිළිබඳ රහස්‍ය තොරතුරු ලබා ගැනීම හා ත්‍රස්තවාදීන් මුදල් ලබා ගන්නා ක්‍රම පිළිබඳව තොරතුරු රැස් කිරීම
- ◆ ජනාධිපතිවරයා, නියෝජ්‍ය ආරක්ෂක ඇමතිවරයා, ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශයේ ලේකම්වරයා සහ පොලිස්පතිවරයා වෙතින් ලැබෙන නියෝග අනුව වෙනත් ඕනෑම වැදගත් කරුණක් විමර්ශනය කිරීම.
- ◆ නීතිපතිවරයා, අධිකරණ අධිකාරීන් හා විශේෂ ජනාධිපති කොමිෂන් සභා විසින් තමන් වෙත යොමු කෙරෙන කරුණු පරීක්ෂා කිරීම.
- ◆ රජයේ සේවයේ නිලධාරීන් අතර දූෂණය හා ජාතික ආර්ථිකය වෙත බලපෑ හැකි දූෂණ කටයුතු විමර්ශනය කිරීම

²³ පොලිස් ආඥා පනතේ 56 වන වගන්තිය

²⁴ 1998 වසර සඳහා පොලිස්පතිගේ පරිපාලන වාර්තාව (2003 දී ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද) සහ අපරාධ විමර්ශන අංශයේ ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන් හා පවත්වන ලද සම්මුඛ සාකච්ඡාවක්

3.2.2 පොලිස් මත්ද්‍රව්‍යනාශක අංශය

විෂ මත්ද්‍රව්‍ය උවදුර සමාජයට බරපතල තර්ජනයක් බවට පත්ව ඇත. එය සෞඛ්‍යමය සමාජයීය හා ආර්ථික ගැටළු ඇති කරයි. මහා පරිමාණ හොර ජාවාරම්කරුවන් නිසා විෂ මත්ද්‍රව්‍ය උවදුර ඉතා සිඝ්‍රයෙන් පැතිරෙමින් පවතී. මෙම හොර ජාවාරම්කරුවෝ ජාත්‍යන්තර වශයෙන් ක්‍රියාකාරී වෙති. මෙම උවදුර මර්දනය කිරීමේ වැදගත්කම වටහාගෙන 1973 අප්‍රේල් 01 වන දා පොලිස් මත්ද්‍රව්‍යනාශක අංශය පිහිටුවන ලදී.

1936 යේ විෂ ද්‍රව්‍ය, අබිං සහ හයානක ඖෂධ ආඥා පනතට හා 1984 අංක 13 දරණ එම ආඥා පනතේ සංශෝධනයන්ට සම්බන්ධ සියළුම කටයුතු මෙහෙයවීම හා සම්බන්ධීකරණය කිරීම පොලිස් මත්ද්‍රව්‍යනාශක අංශය විසින් සිදු කෙරේ. මෙම ආඥා පනත යටතේ විෂ මත්ද්‍රව්‍ය නීති බලාත්මක කරන නිලධාරීන් වෙත පුළුල් බලතල පැවරී තිබෙනු පමණක් නොව එම නීති උල්ලංඝනය කරන අය වෙත ඉතා දැඩි දඬුවම් නියම කර ඇත. පොලිස්පතිවරයාගේ නියෝගයක් ලදහොත් විෂ ද්‍රව්‍ය, අබිං හා හයානක ඖෂධ ආඥා පනත යටතේ ඕනෑම ප්‍රදේශයක පැවැත්වෙන විමර්ශන කටයුතු තමන් වෙත පවරා ගැනීමට බලය මෙම කාර්යාංශයට හිමි වේ.²⁵

විෂ මත්ද්‍රව්‍ය ආශ්‍රිත අපරාධ වැළැක්වීම, සෝදිසි කිරීම සහ ශ්‍රී ලංකාව තුළ මෙන්ම විදේශවලද එම අපරාධ හා අපරාධකරුවන් පිළිබඳ රහස්‍ය තොරතුරු එක්රැස් කිරීම පොලිස් විෂ මත්ද්‍රව්‍ය කාර්යාංශයේ කාර්යභාරයට අයත් වේ.²⁶ විෂ මත්ද්‍රව්‍ය පිළිබඳ ක්‍රියා කරන මධ්‍යම ඒකකය වශයෙන් විෂ මත්ද්‍රව්‍ය නීති බලාත්මක කිරීම පිළිබඳ සියළුම කාර්යන් සම්බන්ධීකරණය කිරීම මෙම කාර්යාංශයේ වගකීම වේ. මේ හැරුණු විට නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුව සමගත් විෂ මත්ද්‍රව්‍ය මර්දනයේ යෙදී සිටින ඊශාව, සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව යනාදී රජයේ විවිධ අංශයන් සමගත් එක් වි විෂ මත්ද්‍රව්‍ය සෝදිසි කිරීමේ කටයුතු වල ද මෙම කාර්යාංශය නිරත වේ. ඊට අමතරව විෂ මත්ද්‍රව්‍ය නීති බලාත්මක කරන ජාත්‍යන්තර සංවිධාන සමග ද සහයෝගයෙන් ක්‍රියා කරයි. පොලිස් මත්ද්‍රව්‍යනාශක අංශයේ ඒකකයක් කොළඹ බණ්ඩාරනායක ජාත්‍යන්තර ගුවන් තොටුපොළේ ද පිහිටුවා ඇත.

අදාළ දත්ත හා සංඛ්‍යා ලේඛන එක් රැස් කිරීම, අදාළ වාර්තා නිසි ලෙස පවත්වාගෙන යාම ඒවා විග්‍රහයට භාජනය කිරීම සහ වැදගත් තොරතුරු ජාතික හා අන්තර්ජාතික නියෝජ්‍යායතන සමග බෙදා ගැනීම පොලිස් මත්ද්‍රව්‍යනාශක අංශයේ යුතුකම් වේ.

පාසැල්, විශ්ව විද්‍යාල, රජයේ සංවිධාන හා රජයේ නොවන සංවිධාන වැනි සමාජයේ විවිධ අංශයන්වල සිසුන් හා පොදු ජනයා වෙනුවෙන් දේශන මත්ද්‍රව්‍ය විරෝධී ව්‍යාපාර, චිත්‍ර ප්‍රදර්ශන වැනි වැඩසටහන් මගින් විෂ මත්ද්‍රව්‍ය භාවිතයේ ආදිනව අවබෝධ කර දීමට මෙම අංශය කටයුතු කරයි.

²⁵ www.police.lk
²⁶ www.police.lk

3.2.3 කාන්තා හා ළමා කාර්යාලය

ඕනෑම රටක අපරාධවලට ගොදුරු වීමට ඉඩකඩ ඇති වඩාත්ම කණ්ඩායම් නම් කාන්තාවන් හා දරුවන්ය. සමාජය තුළ ඔවුන්ට හිමිවන අඩු තත්වය ඔවුන් භාජනය වන අපහසුතා සහ ඔවුන්ට සමාන අයිතිවාසිකම් නොලැබීම මෙම තත්වයට ප්‍රධාන හේතූන් ලෙස පිළිගැනේ.²⁷

කාන්තාවන්ට හා දරුවන්ට මුහුණ පෑමට සිදුවන විශේෂ ප්‍රශ්න ගැන පොලිසියේ සැලකිල්ල යොමු වීමට ආරම්භ වූයේ ඉතා මෑතකදීය. 1970 වේ දශකයට පෙර අපරාධයන්ට ගොදුරු වූ කාන්තාවන් හෝ දරුවන් වෙත කිසිදු විශේෂ සැලකිල්ලක් නොදක්වන ලදී. අපරාධවලින් කාන්තාවන් හා දරුවන් ආරක්ෂා කර ගැනීමේ අවශ්‍යතාව පිළිබඳව ඉදිරිපත් කරන ලද තර්ක හා ජාත්‍යන්තර බලපෑම්වල ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් 1979 දී කොළඹ නගරය තුළ කාන්තාවන් හා ළමුන් වෙනුවෙන් කාර්යාලයක් පිහිටුවන ලදී. කාන්තාවන්ට හා ළමුන්ට එරෙහිව සිදු කෙරෙන අපරාධ ගැන මෙම විශේෂ කාර්යාලය වෙත පැමිණිලි කළ හැකි විය. මෙම කාර්යාලය කාන්තා පොලිස් නිලධාරීන්ගේ විසින් මෙහෙයවනු ලබන නිසා පැමිණිලි කිරීමට පැමිණෙන කාන්තාවන්ට හා ළමුන්ට ආරක්ෂාව හා නිසි මග පෙන්වීම් ලබා ගැනීම පහසු වේ. තවදුරටත් පියවර ගැනීම අවශ්‍ය වේ නම් ඔවුහු අදාල දෙපාර්තමේන්තු වෙත යොමු කෙරෙති.

කාන්තාවන්ට හා ළමුන්ට පමණක් වෙන් කරන ලද කාන්තා හා ළමා ඒකකයක් සැම පොලිස් ස්ථානයකම පිහිටුවීමේ ඉතා වැදගත් පියවරක් 1994 දී පොලිස් මූලස්ථානය විසින් ගන්නා ලදී.²⁸ ප්‍රථම කාන්තා හා ළමා ඒකකය පිහිටුවන ලද්දේ ගල්කිස්ස පොලිස් ස්ථානයේය. මෙම විශේෂ ඒකකයන්ගේ සාර්ථකත්වය සහතික කිරීමේ අදහසින් වෙනම පොලිස් අංශයක් කොළඹ නගරය තුළ පිහිටුවා එම අංශය ජ්‍යෙෂ්ඨ පොලිස් අධිකාරීවරයකුගේ යටතට පත් කරන ලදී.²⁹ මෙම විශේෂ අංශය ළමුන් තරුණ තරුණියන් හා කාන්තා අපයෝජන වැළැක්වීමේ කාර්යාලය යනුවෙන් හැඳින්වේ. මෙම කාර්යාලයේ ප්‍රධාන යුතුකම් පහත සඳහන් වේ.

- ♦ කාන්තාවන්ට තරුණ තරුණියන්ට හා ළමුන්ට එරෙහිව සිදු කෙරෙන අපරාධ විමර්ශනය කිරීම
- ♦ ඉහත සඳහන් අපරාධ සම්බන්ධයෙන් පොලිස් ස්ථාන මගින් ගනු ලබන පියවර පිළිබඳව පසු විපරම් කාර්යය ඉටු කිරීම හා අධීක්ෂණය කිරීම
- ♦ මෙම අපරාධ ගැන මග පෙන්වීම් හා උපදෙස් අවශ්‍ය වන විට පොලිස් ස්ථානවලට එම උපදෙස් ලබා දීම
- ♦ මෙවැනි අපරාධ වැළැක්වීම සඳහා මහජනයා අතර දැනුවත්කම ප්‍රවර්ධනය කිරීම.³⁰

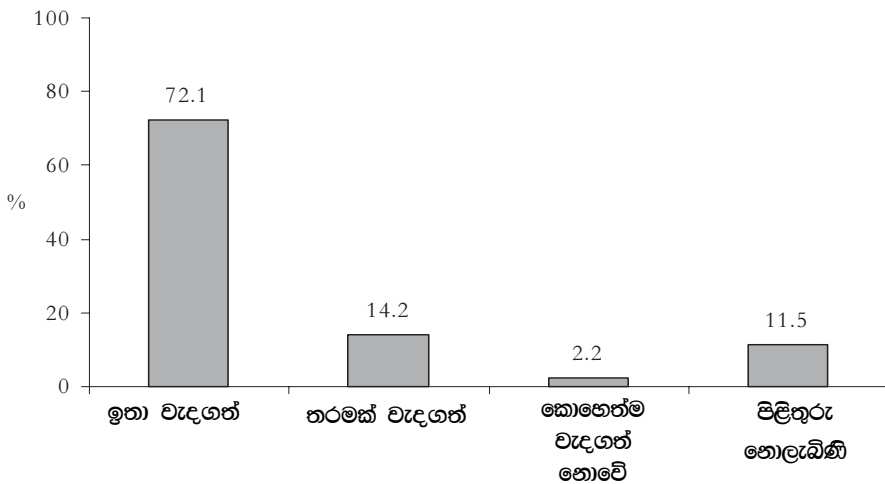
²⁷ www.police.lk
²⁸ අංක 1117/94 දරණ පොලිස්පතිගේ චක්‍රලේඛය හා අංක 13/94 දරණ අපරාධ අංශ චක්‍රලේඛය (1.11.94)
²⁹ 1998.08.04 හා අංක 1416/98 දරණ පොලිස්පතිගේ චක්‍රලේඛය
³⁰ www.police.lk

මෙම විශේෂ ඒකක සියල්ලම වාගේ ක්‍රියාත්මක වන්නේ කාන්තා පොලිස් නිලධාරීන්ගේ යටතේය. ඔවුන්ගෙන් වැඩිදෙනා කාන්තා කටයුතු අමාත්‍යාංශය, යුනිසෙෆ් ආයතනය හෝ කාන්තාවන් හා ළමුන් ආශ්‍රිත රාජ්‍ය නොවන සංවිධානයන් විසින් මෙහෙයවන විශේෂ පුහුණු පාඨමාලා තුනක්වත් හැදෑරූ කාන්තා උප-පොලිස් පරීක්ෂකවරියෝ වෙති.

දිවයින පුරා දැනට ළමා හා කාන්තා කාර්යාංශ ඒකක 36 ක් පිහිටුවා තිබෙන අතර ඒවා අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා සහායක පොලිස් අධිකාරිහු 36 දෙනෙක් සිටිති.³¹

මහජන ආකල්පයන් සමීක්ෂණයකදී හෙළි වූ පරිදි ළමුන්ගේ හා කාන්තාවන්ගේ ප්‍රශ්නයන් සම්බන්ධයෙන් අවශ්‍ය පියවර ගැනීම සඳහා පොලිස් ස්ථානවල වෙනම අංශයක් පිහිටුවීම “ඉතා වැදගත්” බව සමීක්ෂණයට සහභාගි වූ අයගෙන් බහුතරයක් (72.1%) විශ්වාස කරති. (පහත සඳහන් වගුව බලන්න)

පොලිස් ස්ථාන තුළ ළමුන් හා කාන්තාවන් සඳහා වෙනම අංශයක් තිබීම කෙතරම් වැදගත්ද?

පොදුවේ සලකා බලන විට සෑම පළාතකම බහුතර ජනතාව විශේෂ ළමා හා කාන්තා අංශයක් තිබීම වැදගත් සේ සලකති. එසේ වුවද එම වැදගත්කම උච්ච (96.4%) සබරගමුව (83.4%) දකුණු පළාත (76.1%) වයඹ (74.9%) හා බස්නාහිර (68.5%) ඉතා ඉහළින් සැලකෙන අතර උතුරු මැද පළාතේ (56.9%) සහ මධ්‍යම පළාතේ (60.9%) එහි සාපේක්ෂ වැදගත්කම එතරම් ඉහළින් නොසැලකිණි.

වෙනම ළමා හා කාන්තා අංශයක් තිබීම වැදගත් බව ප්‍රකාශ කරන්නන්ගේ තර්කය නම් එවැනි විශේෂ අංශයක් තිබීමෙන් ළමුන්ගේ හා කාන්තාවන්ගේ සුරක්ෂිතභාවය සහතික වන බව හා කාන්තාවන් හට නිර්භයව හා නිදහස් ලෙස තම පැමිණිලි ඉදිරිපත් කළ හැකි බවයි. ඊට අමතරව පහත සඳහන් හේතූන් ද සඳහන් කෙරුණි. පුද්ගලික ස්වභාවයක් ගන්නා ප්‍රශ්න සාකච්ඡා කිරීමට නිදහස තිබීම කාන්තාවක විසින් කරන ලද පැමිණිල්ලක් ගැන තොරතුරු ලබා ගැනීම පහසු වීම, කාන්තාවන්ට ඔවුන්ගේ ප්‍රශ්නවලට

³¹ www.police.lk

ඉක්මන් විසඳුමක් ලබා ගැනීමට හැකි වීම කාන්තාවන්ගේ හා ළමුන්ගේ ප්‍රශ්න වෙත වැඩි අවධානයක් යොමු කිරීමට හැකි වීම, පැමිණිල්ලක් කිරීම සඳහා වැඩි නිදහසක් හා ආත්ම විශ්වාසයක් ලබා දීම.

දැනට දිවයින පුරාම එවැනි විශේෂ ළමා හා කාන්තා අංශයන් ඇත්තේ 36 ක් පමණි. එහෙයින් සෑම පොලිස් ස්ථානයකටම විශේෂ ළමා හා කාන්තා අංශයක් බැගින් පිහිටුවීම නිර්දේශ කෙරේ.

පුහුණු කාන්තා පොලිස් නිලධාරීන්ගේ සේවයට බඳවා ගත යුතු බවත් සහ ඔවුන්ට ඔවුන්ගේ රාජකාරි පිළිබඳ වැඩිදුර පුහුණුවක් දිය යුතු බවද ඉතා අවධරනයෙන් නිර්දේශ කරනු ලැබේ. අපරාධවලට ගොදුරු වී සහාය පතා පැමිණෙන කාන්තාවන්ට හා ළමුන්ට සහනය ලබා දීමට හැකිවන පරිදි මෙම කාන්තා නිලධාරීන්ගේ හට උපදේශනය හා මනෝ විද්‍යාව පිළිබඳ පුහුණුවක් දීම ඉතා අවශ්‍යය.

තවද මෙම ළමුන් හා කාන්තාවන් පිළිබඳ විශේෂ අංශවල රාජකාරි කටයුතුවල ප්‍රගතිය ඇගයීම සඳහා මාසික පරීක්ෂණ පැවැත්විය යුතු ය.

3.2.4. මානව හිමිකම් අංශය

වැඩිවෙමින් පවත්නා මානව හිමිකම් උල්ලංඝනය කිරීම් වෙත අප්‍රමාද අවධානය යොමු කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් මානව හිමිකම් පිළිබඳ පොලිස් අංශය පිහිටුවන ලද්දේ “මානව හිමිකම් පිළිබඳව අමාත්‍යවරුන්ගේ ක්‍රියාකාරී කණ්ඩායම” විසින් කරන ලද නිර්දේශයක් අනුවයි.

මානව හිමිකම් පිළිබඳ පොලිස් අංශයේ රාජකාරි කටයුතු අතරට පහත සඳහන් ඒවා ඇතුළත් වේ.

- ◆ පොලිස්පතිවරයා මාර්ගයෙන් “මානව හිමිකම් පිළිබඳ ඇමතිවරුන්ගේ ක්‍රියාකාරී කණ්ඩායම” විසින් මෙම අංශය වෙත යොමු කෙරෙන මානව හිමිකම් ආශ්‍රිත කරුණු වෙත අප්‍රමාද සැලකිල්ල යොමු කිරීම
- ◆ මෙරට පොලිස් නිලධාරීන් අතර මානව හිමිකම් පිළිබඳ දැනුවත්කම ප්‍රවර්ධනය කිරීම
- ◆ ජාතික හා ජාත්‍යන්තර මානව අයිතිවාසිකම් සංවිධානයන් අතර සම්බන්ධීකරණ කටයුතු ඉටු කිරීම
- ◆ මෙරට මානව හිමිකම් උල්ලංඝනය කිරීම් පිළිබඳ වාර්තා පවත්වා ගැනීම
- ◆ මානව හිමිකම් ආශ්‍රිත අධ්‍යාපනික වාර්තා පවත්වා ගැනීම³²

පොලිසියේ මානව හිමිකම් අංශය පොලිස්පතිවරයාගේ පොදු අධීක්ෂණයක් යටතේ ක්‍රියා කරයි.

³² www.police.lk

පොලිසිය වෙත පැවරී ඇති බලතල ගැන සලකා බලන විට පොලිසියේ රාජකාරි කටයුතු කිරීම සම්බන්ධයෙන් මානව හිමිකම් සුරැකීම ගැන විශේෂ අවධානය යොමුවිය යුතුය. එහෙයින් මානව හිමිකම් පිළිබඳ දැනුවත්බව පොලිස් නිලධාරීන් අතර වර්ධනය කිරීම මෙම අංශයේ විශේෂ කාර්ය වේ.

පොලිස් නිලධාරීන් අතර මානව හිමිකම් පිළිබඳ දැනුම තව තවත් වැඩි දියුණු කිරීමත්, මෙම අංශය දිවයින පුරා ව්‍යාප්ත කිරීමත්, වඩා ශක්තිමත් කිරීමත්, මානව හිමිකම් උල්ලංඝනය කරන පොලිස් නිලධාරීන් පිළිබඳව අප්‍රමාදව විනය පියවර ගැනීමත්, ඉතා අවශ්‍ය බව නිර්දේශ කරනු ලැබේ.

මානව හිමිකම් හා ඒ ආශ්‍රිත කරුණු ගැන පොදු ජනයාගේ දැනුවත්කම වර්ධනය කළ යුතු බව ද තවදුරටත් නිර්දේශ කරනු ලැබේ.

3.2.5 අපරාධ වැළැක්වීම සහ මහජන සබඳතා පිළිබඳ පොලිස් කාර්යාංශය

පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේ සේවාවන් ගැන වඩා යහපත් ආකල්පයක් හා මිත්‍රශීලී අවබෝධයක් ඇති කිරීමේ අරමුණින් පොලිසිය හා පොදු ජනතාව අතර සබඳතාවය වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා මහජන සබඳතා අංශය පිහිටුවන ලදී. මේ විෂයට අදාළව පොලිස් නිලධාරීන් සඳහා වැඩසටහන් මෙන්ම පොදුජනයා හා පාසැල් සිසුන් සඳහා දේශන ද මෙම අංශය මගින් සංවිධානය කෙරේ.

පොලිස් මහජන සම්බන්ධතා කාර්යාංශයට අමතරව පොදු ජනයා සමග සම්බන්ධීකරණ කටයුතු ඉටු කිරීම සඳහා දිවයින පුරා පොලිස් ස්ථානවල සේවය සඳහා පොලිස් මහජන සබඳතා නිලධාරීන් වශයෙන් උපාධිධාරීන් 400 ක් දෙනෙකු පත් කරනු ලැබ සිටිති.

සමපත් හිඟකම, විශේෂිත පුහුණුවක් මඳකම, අඩු මට්ටමේ වැටුප් හා සමහර ප්‍රදේශවල පොලිස් ස්ථානවල නිලධාරීන්ගෙන් සහාය නොලැබීම යනාදී දුෂ්කරතාවන් කිහිපයකටම තමන් මුහුණ පා සිටින බව මහනුවර ප්‍රදේශයේ පොලිස් මහජන සම්බන්ධතා නිලධාරීන් සමග පවත්වන ලද සම්මුඛ සාකච්ඡාවලදී හෙළි විය.

ප්‍රජාව වෙත මෙම නිලධාරීන්ගෙන් සිදුවන සේවය උපරිම කර ගැනීමේ පරමාර්ථය ඇතිව ඔවුන්හට විශේෂ පුහුණුවක් හා වැටුප් වැඩි කිරීමක් ලබාදිය යුතු බවට නිර්දේශ කරනු ලැබේ. තවද මෙම නිලධාරීන්ගේ කාර්යභාරය වැදගත් ලෙස පිළිගෙන මොවුන් සමග සහයෝගයෙන් ක්‍රියාකරන ලෙසට පොලිස් සේවයේ නිලධාරීන් වෙත උපදෙස් දිය යුතුවේ.

3.2.6 විශේෂ කාර්ය බලකාය

පොලිස් විශේෂ කාර්ය බලකාය ශ්‍රී ලංකා පොලිස් සේවයේ අර්ධ හමුදා ඒකකය ලෙස සැලකිය හැකිය. මෙම බලකාය යොදවනු ලබන්නේ විශේෂයෙන්ම ත්‍රස්තවාදී මර්දන කටයුතු හා කැරලි මර්දන කාර්යන් සඳහා සහ ප්‍රභූ පුද්ගලයන්ට ආරක්ෂාව සැලසීම සඳහාය.³³ පොලිස් විශේෂ කාර්ය බලකාය 1983 දී පිහිටුවන ලදී. මෙම බලකාය සඳහා වඩාත්ම පොලිස් සේවයේ නියුක්ත වූවන් තෝරාගෙන ඔවුන්ට අවි භාවිතය පිළිබඳව හා “වනගත මෙහෙයුම්” පිළිබඳව විශේෂ පුහුණුවක් හමුදාව විසින් ලබා දෙන ලදී.

පසුව, පොලිස් විශේෂ කාර්ය බලකායේ සාමාජික සංඛ්‍යාව වැඩිකරන ලදුව, කොළඹ දිස්ත්‍රික්කයේ අතිශය වැදගත් ස්ථාන ආරක්ෂා කිරීම හා ජනාධිපති, අගමැති හා කැබිනට් ඇමතිවරුන් හට පුද්ගලික ආරක්ෂාව සැපයීම ද මෙම බලකායේ කාර්යන් බවට පත් විය.

3.2.7 ග්‍රාමාරක්ෂක සේවය

1980 දශකයේ මුල් භාගයේ බලපැවැත්වූ කැරලිකාර තත්වය හේතු කොටගෙන ගම්බද ප්‍රදේශවල ආරක්ෂාව සඳහා කුඩා හට කණ්ඩායම් පිහිටුවා ඒවායේ සාමාජිකයන් වෙත අවි සැපයීමේ ක්‍රියා මාර්ගයක් රජය විසින් ක්‍රියාත්මක කරන ලදී.³⁴ මෙම ග්‍රාමාරක්ෂක සේවය දැනට ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශය යටතේ ක්‍රියාත්මක වේ. 1987 වර්ෂයේ අප්‍රේල් මාසය වන විට දිවයින පුරා ග්‍රාමාරක්ෂක හටයන් 12,000 ක් සිටි බව වාර්තා වේ.

3.3 නොලිස් සේවයට බඳවා ගැනීමේ ජවිතාවය

පොලිස් සේවයේ පහත සඳහන් තනතුරු සඳහා සෘජු පත් කිරීම් සිදු කරනු ලැබේ :³⁵

- ◆ අධුනික සහකාර පොලිස් අධිකාරී
- ◆ අධුනික උප පොලිස් පරීක්ෂක
- ◆ පොලිස් කොස්තාපල්
- ◆ කාන්තා පොලිස් කොස්තාපල්
- ◆ පොලිස් කොස්තාපල් ඊයදුරු

පොලිස් වෙබ් අඩවියේ දැක්වෙන පරිදි පොලිස් කොස්තාපල්වරයකු වශයෙන් පොලිස් සේවයට බඳවා ගැනීම සඳහා අවම සුදුසුකම වන්නේ ප්‍රථම වතාවේ විෂයන් 05 කින් සාමාර්ථයන් සමග ගණිතය හා මාධ්‍ය භාෂාව ඇතුළු විෂයන් 06 කින් (02 ට නොවැඩි වාර ගණනකදී) අධ්‍යයන පොදු සහතික පත්‍ර (සාමාන්‍ය පෙළ) විභාගය සමත් වීමයි.

³³ www.police.lk

³⁴ allrefer.com/country.guide-guidesri-lanka/sri-lanka177.html

³⁵ www.police.lk

පොලිස් උප-පරීක්ෂකවරයකු වශයෙන් පොලිස් සේවයට ඇතුළු වීමට අවශ්‍ය අවම සුදුසුකම් වන්නේ ගණිතය, මාධ්‍ය භාෂාව හා තවත් විෂයයන් දෙකක් සඳහා සම්මාන සාමාර්ථයන් සහිතව මාධ්‍ය භාෂාව හා ගණිතය ඇතුළුව විෂයන් හයකින් අධ්‍යයන පොදු සහතික පත්‍ර (සාමාන්‍ය පෙළ) විභාගය එක් වරකදී සමත් වීම සහ අධ්‍යයන පොදු සහතික පත්‍ර (උසස් පෙළ) විභාගය එක් වරකදී විෂයන් 3 කින් සමත් වීම.

සහකාර පොලිස් අධිකාරී තනතුරුවලින් 25%ක් විවෘත තරග විභාගයක ප්‍රතිඵල මත පුරවනු ලැබේ. මෙම විභාගය සඳහා ඉදිරිපත් විය හැක්කේ පිළිගත් විශ්ව විද්‍යාලයක උපාධිධාරීන්ට පමණි. විභාග කොමසාරිස් ජනරාල්වරයා විසින් පැවැත්වෙන ලිඛිත පරීක්ෂණයකට හා රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව විසින් පත් කෙරෙන සම්මුඛ පරීක්ෂක මඩුල්ලක් ඉදිරියේ පැවැත්වෙන සම්මුඛ පරීක්ෂණයකටද සහභාගි වීමට අපේක්ෂකයන්ට නියම වේ. ප්‍රධාන පොලිස් පරීක්ෂකවරුන් හා වසර 10 ක සේවා කාලයක් ඇති පොලිස් පරීක්ෂකවරුන් සඳහා පැවැත්වෙන සීමිත තරග විභාගයක ප්‍රතිඵල අනුව පුරප්පාඩුවලින් තවත් 25% ක් පුරවනු ලැබේ. මෙම විභාගය ද ලිඛිත පරීක්ෂණයකින් හා සම්මුඛ පරීක්ෂණයකින් සමන්විත වේ. පුරප්පාඩුවලින් 50% ක් පුරවනු ලබන්නේ තම තනතුරුවල ස්ථිර කරන ලද ප්‍රධාන පොලිස් පරීක්ෂකවරුන් අතිරිති. මොවුන් ද සම්මුඛ පරීක්ෂණයකට පෙනී සිටිය යුතු වේ.³⁶

පොලිස් සේවාවේ ගුණාත්මකභාවය වැඩි දියුණු කිරීමටනම් පොලිසියට බඳවා ගැනෙන නිලධාරීන්ගේ ගුණාත්මකභාවය (පසුබිම ආදිය) ද උසස් විය යුතු බව පැහැදිලි වේ. එලෙසම බඳවා ගැනීමේ පටිපාටීන් ද පාරදෘශ්‍ය විය යුතුය.³⁷

3.4 පුහුණුව

3.4.1 පුහුණු කිරීමේ ක්‍රියාදාමය

ප්‍රධාන පොලිස් අභ්‍යාස විදුහල කළුතර, කටුකුරුන්දේ පිහිටා ඇත. ඊට ඒකාබද්ධ වූ ශාඛා තුනක් ඇල්පිටියේ, නිකවැරටියේ හා වැහැර පිහිටා තිබේ. මෙම ශාඛාවල ද ප්‍රධාන අභ්‍යාස විදුහලේ සිදු කෙරෙන කාර්යයන්ම සිදු කෙරේ.

අලුතින් සේවයට බඳවා ගැනෙන ආධුනික සහකාර පොලිස් අධිකාරවරුන්, ආධුනික උප-පොලිස් පරීක්ෂකවරුන්/වරියන්, පොලිස් කොස්තාපල්වරුන්/වරියන්, පොලිස් කොස්තාපල් රියදුරන් හා ආරක්ෂක සහායකයන් සඳහා අවශ්‍ය පුහුණුව මෙම විදුහල්වලදී සැපයෙන අතර, ක්‍රියාකාරී සේවය සඳහා ඔවුහු සූදානම් කරනු ලැබේ. සහකාර අධිකාරීන්, උප-පරීක්ෂකයන්, කොස්තාපල්වරුන්, කොස්තාපල් රියදුරන් හා ආරක්ෂක සහායකයන් සඳහා ආරම්භක පාඨමාලා මෙහිදී පැවැත්වේ.

³⁶ ආරක්ෂක අංශය, බඳවාගැනීමේ හා උසස් කිරීමේ වැඩපිළිවෙල - පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේ ගැසට් කරන ලද ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන් 1998.08.20

³⁷ සම්මුඛ සාකච්ඡාව - ඇවිලිස් ජෝශප් මයා, විග්‍රාමික ජ්‍යෙෂ්ඨ නියෝජ්‍ය පොලිස්පති, මාර්ගෝපදේශක කාරක සභා සාමාජික

මේ හැරුණු විට, ප්‍රභූ ආරක්ෂාව හා ක්‍රියාත්මක රාජකාරි පිළිබඳ පුහුණු පාඨමාලාව නවමු පාඨමාලා, ප්‍රවර්ධන පාඨමාලා සහ අපරාධ විමර්ශනය, සුවිශේෂ විමර්ශන සහ රථවාහන පාලනය පිළිබඳ විශේෂ පුහුණු පාඨමාලා ද මෙහි පැවැත්වේ. පොලිස් වෛද්‍ය සේවයට අයත් වෛද්‍යවරුන් වෙනුවෙන් ද පුහුණු පාඨමාලා පවත්වනු ලැබේ. තවද මෙම විදුහල් භූමියේ පිහිටි සේවාස්ථ ක්‍රියාත්මක පුහුණු අංශය යනුවෙන් හැඳින්වෙන විශේෂ ඒකකය මගින් විවිධ තනතුරු දරණ පොලිස් නිලධාරීන් සඳහා අවි ආයුධ භාවිතා කිරීමේ පුහුණුව ලබා දේ.

මූලික පොලිස් පුහුණුවට අමතරව විවිධ ක්‍ෂේත්‍රවල පුහුණුවක් ද පොලිස් නිලධාරීන් ලබා ගනිති. මෙම විශේෂ පුහුණු ක්‍ෂේත්‍රයන් සමහරක් නම් : අපරාධ විමර්ශනය, රථවාහන පාලනය, ඇතලි සලකුණු, අශ්වාරෝහක අංශය, විෂ මත්ද්‍රව්‍ය, ප්‍රභූ ආරක්ෂාව, සන්නිවේදනය, ප්‍රවාහනය (යන්ත්‍රික), තොරතුරු තාක්ෂණය, බහු මාධ්‍ය, පොලිස් වාදක කණ්ඩායම (සංගීත), විශේෂ කාර්ය බලකාය, අර්ධ හමුදා ඒකක, වෛද්‍ය සේවා, නාවුක සේවා, පිවිත ආරක්ෂක සේවා, පොලිස් සුනඛ අංශය, නීති අංශය යනාදී වේ.³⁸

තම තමන්ගේ අධ්‍යාපන මට්ටම වැඩි දියුණු කර ගැනීම සඳහාත් පුහුණුව සඳහා විදේශ ශිෂ්‍යත්ව ලබා ගැනීම සඳහාත් විවිධ ක්‍ෂේත්‍රයන්හි ස්වදේශීය පුහුණු පාඨමාලාවලට බැඳීමටත් අවස්ථා තිබේ.

පොලිසියේ උසස් අභ්‍යාස ආයතනය උප-පොලිස් පරීක්ෂක ශ්‍රේණියේ සිට ඊට ඉහළ ශ්‍රේණිවල පොලිස් නිලධාරීන් සඳහා පුහුණු පාඨමාලා පවත්වයි. එම පාඨමාලා පහත සඳහන් විෂය ක්‍ෂේත්‍රයන්ට අදාළ වේ. පරිපාලනය, කළමනාකරණය හා අධීක්ෂණය, මානව හිමිකම්, කාන්තා හා ළමා අයිතිවාසිකම්, නීතිය පිළිබඳ මුලධර්ම, බුද්ධිමය දේපල, තොරතුරු තාක්ෂණය, මූල්‍ය කළමනාකරණය ආදිය.³⁹

මෙම නිලධාරීන් සඳහා නැවුම්කරණ පාඨමාලා ද පැවැත්වේ. මෙම පුහුණු පාඨමාලා පවත්වනු ලබන්නේ ශ්‍රී ලංකික මෙන්ම විදේශීය ආයතනවල ද මෙහෙයවීමෙනි. නිදසුනක් දැක්වුවහොත් නීති ආධාර පදනම විසින් දූෂණ මර්දනය හා ආශ්‍රිත මාතෘකා පිළිබඳ එක්දින පාඨමාලාවක් ස්ථාන භාර නිලධාරීන් සඳහා පවත්වන ලදී.

උසස් අභ්‍යාස ආයතනයේ පාඨමාලා වැඩි වශයෙන්ම පවත්වන්නේ සිංහල මාධ්‍යයෙනි. ඉංග්‍රීසි මාධ්‍යවල පාඨමාලා ද සමහරවිට පැවැත් වේ.⁴⁰

දෙමළ මාධ්‍ය පාඨමාලා නොපැවැත්වීම විශාල අඩුපාඩුවක් ලෙස පෙන්වා දිය යුතුය. 2006 වර්ෂය තුළදී නියාමක ව්‍යාපෘතියක් ලෙස කඩිනම් දෙමළ භාෂා පාඨමාලාවක් යාපනයේ ආරම්භ කිරීමට ආසියා පදනම විසින් දැනට කටයුතු සූදානම් කරමින් තිබේ.

³⁸ www.police.lk

³⁹ පොලිස්පතිගේ පරිපාලන වාර්තාව, 1998, කොළඹ, රජයේ ප්‍රකාශන අංශය, 2003

⁴⁰ පොලිසියේ උසස් අභ්‍යාස ආයතනය, අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් පොලිස් අධිකාරී දිපාල් දල්පදාදු මයා සමග පොලිස් මූලස්ථානයේදී 2006.02.13 දින පවත්වන ලද සම්මුඛ සාකච්ඡාවකින්

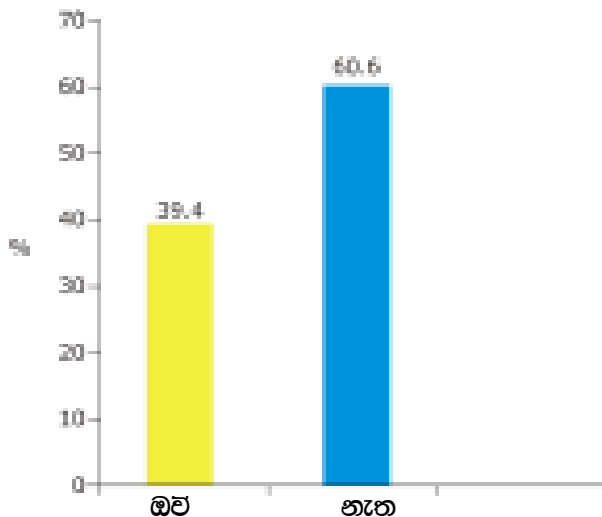
දෙමළ මාධ්‍ය පාඨමාලා ද පැවැත්වීමට කටයුතු යොදන ලෙස මින් නිර්දේශ කරනු ලැබේ. මහජන සම්බන්ධතා ගැනත්, මානව හිමිකම් ගැනත් පාඨමාලා හඳුන්වා දිය යුතුය. තවද කාර්යක්ෂමතා වැඩි දියුණු කිරීමේ වැඩසටහන් හා වාර්ෂික නැවුම්කරණ පාඨමාලා ද හඳුන්වා දිය යුතු වේ.

3.5 උසස් කිරීම්

3.5.1 උසස් කිරීම් පරිපාටිය

යම් තනතුරක වසර 5 ක සේවා කාලයක් සම්පූර්ණ කරන ඕනෑම පොලිස් නිලධාරියෙක් උසස් වීමක් ලැබීමට සුදුසුකම් ලබයි.⁴¹ උසස් කිරීම් ක්‍රමවත් කිරීම සඳහා උසස් කිරීම් පිළිබඳ පටිපාටි නියම කර ඇත. නිදසුනක් දක්වතොත්, 2 වන ශ්‍රේණියේ පොලිස් අධිකාරී ධුරයට උසස් කරනු ලැබීමට නම් සහකාර පොලිස් අධිකාරී ධුරයේ වසර 8 ක සේවර කර තිබීමත් එම ධුරයේ ස්ථිර කරනු ලැබ සිටීමත් හා නොකැලැල් වාර්තාවක් තිබීමත් අත්‍යවශ්‍ය වේ. අපේක්ෂකයන් තෝරා ගනු ලබන්නේ රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව විසින් පත් කරන ලද සම්මුඛ පරීක්ෂක මණ්ඩලයක් විසින් සම්මුඛ පරීක්ෂණයක් තුළිනි.⁴² 2 වන ශ්‍රේණියේ පොලිස් අධිකාරීවරයකු ලෙස වසර 5 ක් සේවය සම්පූර්ණ කළ විට, ජ්‍යෙෂ්ඨතා පදනම මත, 1 ශ්‍රේණියේ පොලිස් අධිකාරී ධුරයට උසස් කරනු ලැබීමට සුදුසුකම් හිමි වේ. මේ හා සමාන පටිපාටින් පොලිස් සේවයේ අන් සෑම තනතුරකටම උසස් කිරීම සඳහා නියම කරනු ලැබ ඇත.

පොලිස් සේවයට බැඳුණු දා සිට කවදා හෝ ඔබ

⁴¹ පොලිසියේ උසස් අභ්‍යාස ආයතනය අධ්‍යක්ෂ ජ්‍යෙෂ්ඨ පොලිස් අධිකාරී දිපාල් දල්පදාද මහා සමග පොලිස් මූලස්ථානයේදී 2006.02.13 දින පවත්වන ලද සම්මුඛ සාකච්ඡාවකින්

⁴² ආරක්ෂක අංශය බඳවාගැනීමේ හා උසස් කිරීමේ වැඩපිළිවෙල - පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේ ගැසට් කරන ලද ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන්

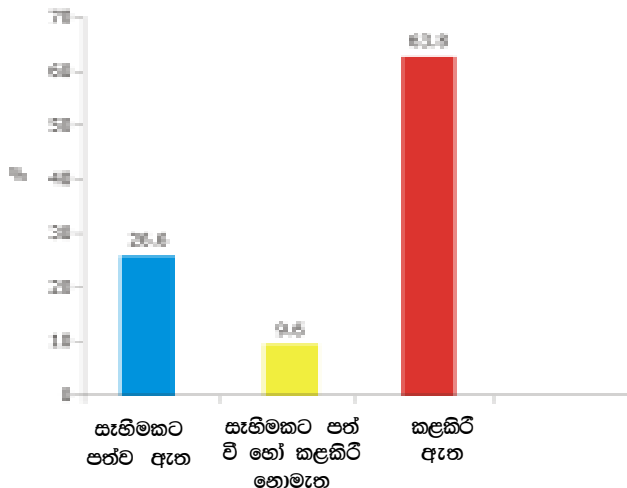
පොලිස් සේවයට බැඳීමෙන් පසු තමන්ට උසස් වීමක් ලැබුණු බව ප්‍රකාශ කළේ සම්ඝණයට භාජනය කරන ලද පොලිස් නිලධාරීන්ගෙන් 39.4% ක් පමණි. බහුතරයක් (60.6%) කියා සිටියේ සේවයට බැඳීමෙන් පසු ඔවුන් කිසිදු උසස් වීමක් නොලැබූ බවයි.⁴³

ඉහත සඳහන් කරන ලද උසස් කිරීම් පටිපාටීන් නියම කර තිබෙන නමුත්, සම්ඝණයෙන් හෙළි වන්නේ ඊට වඩා වෙනස් තත්වයක් ඇත්ත වශයෙන්ම පවතින බවයි. මෙය අවධානය යොමු විය යුතු විශාල ප්‍රශ්නයකි. එවැනි වෙනස් තත්වයක් තිබීම නිසා පොලිස් නිලධාරීන්ගේ රැකියා තෘප්තිය හින වනු පමණක් නොව, දූෂණය සඳහා මාර්ගයද ඉන් විවර වේ.

තවද උසස් වීම් ලැබුණු බව පවසන පොලිස් නිලධාරීන් වැඩිදෙනා දීර්ඝ කාලයක් සේවයේ සිටි අය බව සැපයුම් සමීක්ෂණයට අනුව පෙනී යයි. වසර 21 හා 25 අතර කාලයක් සේවයේ නියුක්තව සිටි අයගෙන් 86.4% ක් හා වසර 26 කට අධික සේවයක් ඇති අයගෙන් 84.6% ක් ද, සේවයට බැඳීමෙන් පසු උසස්වීම් ලැබූ බව පවසති. වසර 5 ක් හෝ ඊට අඩු කාලයක් සේවයේ නියුක්ත අයගෙන් 6.4% ක්, වසර 6 හා 10 අතර කාලයක සේවය සහිත අයගෙන් 7.7% ක් ද, සේවයට බැඳීමෙන් පසු ඔවුන්ට උසස්වීම් ලැබුණු බව පවසති. වසර 5 ක් හෝ ඊට අඩු කාලයක් සේවය කළ අයගෙන් 93.6% ක් හා වසර 6 හා 10 අතර කාලයක සේවයක් සහිත අයගෙන් 92.3% ක් කියා සිටින්නේ සේවයට බැඳීමෙන් පසු ඔවුන් කිසිම උසස්වීමක් නොලත් බවයි.⁴⁴

පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව තුළ ක්‍රියාත්මක කෙරෙන උසස්කිරීම් පටිපාටිය ගැන 60.2% තරම් විශාල සංඛ්‍යාවක් කළකිරී සිටින බව අනාවරණය විය. එම පටිපාටිය ගැන සැඟිමකට පත්ව සිටින්නේ 30.7% ක් පමණකි.⁴⁵

වර්තමාන උසස් කිරීම් පටිපාටිය ගැන ඔබ කෙතරම් දුරට සැඟිමකට පත්වන්නේද?

⁴³⁻⁴⁵ සේවයේ සිටින නිලධාරීන් 770 ක් අනුමු ලෙස තෝරා සම්මුඛ සාකච්ඡා පැවැත්වීමෙන් 2005 පෙබරවාරි 05 සිට 08 දින දක්වාත්, පෙබරවාරි 10 සිට මාර්තු 03 දක්වා “සෝෂල් ඉන්ඩිකේටර්” ආයතනය විසින් “ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටනැෂනල් ආයතනය” වෙනුවෙන් පවත්වන ලද සැපයුම්කාර සමීක්ෂණය

3.5.2 දේශපාලනමය අරමුණු සහිත උසස්වීම් දීම හා දූෂණය ආදිය වැළැක්වීම කඳහා ගනු ලබන පියවර

දේශපාලනමය හේතූන් මත උසස් විම් දීම හා අන්තනෝමතික ආකාරයේ උසස්වීම්වලට එරෙහිව කෙරෙන සටනේ වඩාත්ම ප්‍රගතිශීලී පියවර ලෙස ජාතික පොලිස් කොමිසම පිහිටුවීම සැලකිය හැකිය. ජාතික පොලිස් කොමිසමේ බලතල අතර පොලිස් නිලධාරීන් (පොලිස්පති හැර) උසස් කිරීමේ බලයද වේ.

එසේ වුවද, පොලිස්පතිවරයාගේ දෙපාර්තමේන්තුව පාලනය කිරීම ඔහුටම භාරදිය යුතු යන විශ්වාසය මත පිහිටා, පොලිස්පති යටත් නිලධාරීන් පිළිබඳ විනයානුකූල පාලනය ඔහුටම භාරදීමට ජා.පො.කො. විසින් ගන්නා ලද තීරණය නිසා කොමිසම පිළිබඳ ආරම්භයේදීම ඇති වූයේ බලාපොරොත්තු බිඳ වැටුණි. මෙලෙස උසස් කිරීම් හා ස්ථානමාරු පිළිබඳව ක්‍රියා කිරීමට ස්වාධීන පොලිස් කොමිසමක් පත් කිරීම සඳහා 17 වන සංශෝධනය මගින් ඇති කරන ලද වෙනස්කම් වලින් කිසිදු ප්‍රතිඵලයක් නොලැබිණි. 2003 වසරේ ජූලි මාසය දක්වා ජා.පො.කො. විසින් ඉටු කරන ලද්දේ පැමිණිලි භාරගෙන, ඒවා විමර්ශනය සඳහා පොලිසිය වෙත යොමු කිරීම පමණකි.⁴⁶ එහෙත් 2004 වර්ෂයේ මැද දී, පොලිස්පතිවරයා හැරුණු විට, අනෙක් සියළුම පොලිස් නිලධාරීන් සම්බන්ධයෙන් 17 වන සංශෝධනය මගින් විධානය කරන ලද බලතල පැවරීම කොමිසම විසින් අහෝසි කරන ලදී.⁴⁷ මෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් පොලිස්පතිවරයාගේ බලතල සීමා වූ අතර, එම හේතුවෙන් පොලිස්පතිවරයා හා කොමිසම අතර යම් අමනාපයක් ගොඩ නැගුණි.

කොමිසමේ ආයු කාලය 2005 වසරේ නොවැම්බර් මාසයේදී අවසන් විය. නව ජා.පො.කො. පත්කල ආකාරය වැරදි සහගත සහ අන්තනෝමතික බව බොහෝ දෙනාගේ මතයයි.

උසස් කිරීම් පටිපාටි පාරදෘශ්‍ය විය යුතු බවටත්, උසස් විම් දීමේදී ජා.පො.කො. ක්‍රියාකාරී කාර්ය භාරයක් ඉටු කළ යුතු බවටත්, මින් නිර්දේශ කරනු ලැබේ. මේ හැරුණු විට, සෑම පොලිස් නිල මට්ටමක නියෝජිතයකු බැගින් සමන්විත හරස් කෘත්‍යාත්මක මණ්ඩලයක් හා පොලිස්පතිවරයා විසින් නම් කරන ලද උපදේශකයන් එක්රැස් වී උසස් කිරීම් පිළිබඳ ප්‍රතිපත්ති කෙටුම්පත් සම්පාදනය කළ යුතුය.⁴⁸

නිලධාරීන්ගේ කාර්යක්ෂමතාව ඇගයීමේදී, මනෝ මූලික විනිශ්චයන් මත නොව, විෂය මූලික උපමානයන් මත පදනම් කරන රාජකාරී ඉටු කිරීම්-කළමනාකරණය ක්‍රමවේදයක් අනුගමනය කළ යුතුවේ. “සතුටුදායකයි” “හොඳයි” හා “විශිෂ්ඨයි” යන වචන සම්පූර්ණයෙන්ම පුද්ගලික විනිශ්චයන් මත පදනම් වී තිබෙනු මිස, කිසිදු විෂය මූලික සාක්ෂි මත රඳා නොපවතී.⁴⁹ මෙවැනි පුද්ගලික විනිශ්චයන් මත දෙන ලද උසස් කිරීම් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් ප්‍රශ්න කිරීම්වලට භාජනය කර ඇත. මේ ක්‍රමය යටතේ, පොලිස් නිලධාරීන් උසස් කිරීම, ස්ථාන මාරු හා පහත් තනතුරුවලට දැමීම

⁴⁶ ක්‍රිෂාලි පින්ටෝ ජයවර්ධන : ශ්‍රී ලංකා ජාතික පොලිස් කොමිසම: ස්වර්ණමය අවස්ථාවක් අහිමි කර ගනී. පොදු රාජ්‍ය මණ්ඩල මානව හිමිකම් මූලිකත්වය, ප්‍රවෘත්ති ලිපිය, වෙළුම 12-කලාප 4, නව දිල්ලිය, සිසිර සෘතුව 2005

⁴⁷ නීතිය හා සමාජ පදනම, ආසියා මානව හිමිකම් කොමිසම හා වධහිංසාවලට එරෙහි ජගත් සංවිධානය ඒකාබද්ධව සංවිධානය කළ සාකච්ඡාවකදී ජා.පො.කො. සභාපති ජනාධිපති නීතිඥ රංජිත් අබේසූරිය මයා විසින් මේ බව අගෝස්තු 20 වන දා ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදී

⁴⁸⁻⁴⁹ මාර්ගෝපදේශක කාරක සභික විද්‍රාමලත් ජෙය.නි. පොලිස්පති ඇවිලිස් ජෝයජ් මයා සමග පවත්වන ලද සම්මුඛ සාකච්ඡාවක්

ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් සිදු කරන තත්වයක් උදා වී ඇත. මීට හේතුව නම්, දැනට පොලිස් සේවය තුළ ක්‍රියාත්මක වන රාජකාරී ඉටු කිරීම් කළමනාකරණ ක්‍රමයේ පවත්නා දුර්වලතම් නිවැරදි කිරීමට ජා.පො.කො. අසාර්ථක වීමයි. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් විනය පිරිහීමක් දක්නට ඇත. මක්නිසාදයත්, ඉහළ පදවි දරණ ජ්‍යෙෂ්ඨ පොලිස් නිලධාරීන් කෙරෙහි පහළ මට්ටමේ අය තුළ කිසිදු විශ්වාසයක් නොතිබීමයි. උසස් වීම් ලැබීමට අවශ්‍ය සුදුසුකම් ඇති පොලිස් කොස්තාපල්වරුන්, උප පොලිස් පරීක්ෂකවරුන්, පොලිස් පරීක්ෂකවරුන් යනාදී සෑම තරාතිරමක පොලිස් නිලධාරීන් මාසික ඇගයීමකට ලක් කරන අඛණ්ඩ රාජකාරී ඉටු කිරීම් කළමනාකරණ ක්‍රමයක් තිබෙනම්, එය ඉතා ඵලදායී වනු ඇත. පොලිස් සේවයට එවැනි ක්‍රමයක් අලුත් දෙයක් නොවේ. මක්නිසාදයත්, එම ක්‍රමය දශක කිපයක් තුළ දී එහි ක්‍රියාත්මක විය. එම ක්‍රමය ප්‍රතිභේදන කොට, ඒ වෙනුවට උසස් කිරීම් සඳහා විභාග හඳුන්වා දෙන ලද්දේ මෑතකදීය.

3.6 ස්ථාන මාරු

3.6.1 ස්ථාන මාරු පටිපාටිය

ජාතික පොලිස් කොමිසම විසින් පොලිස් මූලස්ථානය වෙත නිකුත් කෙරෙන මග පෙන්වීම්වලට අනුකූලව පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව තුළ ස්ථාන මාරු කිරීම් සිදු විය යුතුය. පොලිස් පරීක්ෂක ධුර හා ඊට පහළ ධුරයන්ට අයත් පොලිස් නිලධාරීන්ගේ ස්ථාන මාරු කිරීම් පිළිබඳ මග පෙන්වීම් මෙහිදී සාකච්ඡා කෙරේ.

එම ධුර උසුලන පොලිස් නිලධාරීන්ගේ ස්ථාන මාරු කිරීම් පහත සඳහන් හේතූන් සඳහා කළ හැකිය.

- ◆ පොදු නියෝග යටතේ
- ◆ සේවයේ අවශ්‍යතාවන් අනුව
- ◆ විනයානුකූල හේතූන් මත
- ◆ සෞඛ්‍යමය හේතූන් මත
- ◆ උසස් කිරීම් නිසා
- ◆ ක්‍රියාත්මක ප්‍රදේශ තුළ රාජකාරී සඳහා
- ◆ වරප්‍රසාද මත
- ◆ සානුකම්පිත හේතූන් මත

දුෂණය වැළැක්වීම සඳහා අවශ්‍ය පියවර මෙම මගපෙන්වීම් තුළ දක්නට ඇත. මෙම මග පෙන්වීම් අනුව, යම් නිලධාරියකු ඔහුගේ/ඇගේ තනතුරෙහි ස්ථිර කෙරෙන තුරු හා ඔහු/ඇය ක්‍රියාත්මක ප්‍රදේශ තුළ අඩුම වශයෙන් තම ප්‍රථම සේවා කාලසීමාව අවසන් කරන තුරු කිසිදු විශේෂ අංශයකට පත් නොකළ යුතු වේ. තවද ක්‍රියාත්මක

ප්‍රදේශ තුළ රාජකාරී මෙහෙයවිය යුතු ආකාරය ද එම මග පෙන්වීම්වල විස්තර කර ඇත.⁵⁰

පොලිස් නිලධාරියකු එකම ප්‍රදේශ තුළ වසර තුනකට වඩා රඳවා තැබීම වැළැක්වීමට (ව්‍යතිරේකයන්ට යටත්ව) විධි විධාන යොදා ඇත්තේ එසේ එකම ප්‍රදේශයේ සිටීම දූෂණවලට මග පෑදිය හැකි නිසාය. ඉතා සුවිශේෂී අවස්ථාවලදී පමණක් එක් ප්‍රදේශයක සිටිය හැකි උපරිම කාල සීමාව වසර 4 දක්වා වැඩි කළ හැකිය. (මෙම රෙගුලාසිය විශේෂ ඒකකවල සේවය කරන අය වෙත බල නොපායි) ස්ථාන මාරු කිරීමේදීද ඔවුන් යාබද ප්‍රදේශයකට යැවීම ද තහනම්ය. මෙම රෙගුලාසියට එකම ව්‍යතිරේකය නම් වෛද්‍ය හේතූන් මත දෙනු ලබන සහනයන්ය. ඒ සඳහා පොලිස් ගලප වෛද්‍යවරයාගේ වාර්තා ඇතුළු වෛද්‍ය සාක්ෂි අවශ්‍යය. (මෙහිදීද සහන කාලය එක් වසරකට සීමා වේ) එසේ වුවත්, විවාහක අඹු සැමියම් යුවලක් සම්බන්ධයෙන් නම්, දෙදෙනාම එකම පොලිස් බල ප්‍රදේශයට ස්ථාන මාරුවීම් සම්බන්ධයෙන් ද ඉහත සඳහන් නීති බල පැවැත්වේ. ඒ අනුව උසස් වීම් ලබන නිලධාරීන් ඔවුන් සේවය කළ ප්‍රදේශවලින් පිටතට හා ඊට යාබද ප්‍රදේශයෙන් පිටතට ද යැවිය යුතු වේ.

⁵⁰ප්‍රථම සේවා කාලය උතුරු ප්‍රදේශයේ යාපනයට/වන්නි බල ප්‍රදේශයේ වවුනියාවට විය යුතුය. දෙවන සේවා කාලය නැගෙනහිර බල ප්‍රදේශයේ ත්‍රිකුණාමලයට, කන්තලේට හා අම්පාරට විය යුතුය. තෙවන සේවා කාලය උතුරු බල ප්‍රදේශයේ මොණරාගලට, උතුරු මැද බල ප්‍රදේශයේ පොලොන්නරුව හා අනුරාධපුරයට සහ වයඹ බල ප්‍රදේශයේ හලවතට විය යුතුය. සතර වන සේවා කාලය ඉහත සඳහන් ක්‍රියාත්මක ප්‍රදේශ අතරින්, පුරප්පාඩු තිබෙන, ඕනෑම ස්ථානයක් තෝරා ගැනීමට අදාළ නිලධාරියාට නිදහස ඇත.

උතුරු බල ප්‍රදේශයේ, වන්නියේ හා මඩකලපුව බල ප්‍රදේශයේ කොහෙත්ම සේවය කර නොමැති නිලධාරීන් ක්‍රියාත්මක ප්‍රදේශවලට පත් කරනු ලැබූ විට, එම බල ප්‍රදේශ තුළ සේවය කළ යුතු වේ.

යම් නිලධාරියකු විනයානුකූල හේතූන් මත ක්‍රියාත්මක ප්‍රදේශවලට ස්ථාන මාරු කරන ලද විට හා සේවයේ හදිසි අවශ්‍යතා පදනම මත යම් නිලධාරියකු ක්‍රියාත්මක ප්‍රදේශයකට මාරු කළ යුතු බවට පොලිස්පතිවරයා ඉල්ලා සිටින විට ඉහත සඳහන් පටිපාටිය නොසලකා හැරිය යුතුවේ. නියම කරන ලද එක් අවුරුදු කාල සීමාව තුළදී ඒ ඒ ප්‍රදේශ තුළ අවමය වශයෙන් දිවා/රාත්‍රී 300 ක් ගත කළ යුතුවේ.

විනයානුකූල හේතූන් නිසා හෝ සේවයේ හදිසි අවශ්‍යතාවන් නිසා හෝ මිස, වයස 55 ඉක්ම වූ නිලධාරීන් ක්‍රියාත්මක ප්‍රදේශවල රාජකාරිවලින් නිදහස් කරනු ලබයි. එහෙත් ක්‍රියාත්මක ප්‍රදේශවල ඊට පෙර කොහෙත්ම සේවය කර නොමැති නිලධාරීන් හට එම නිදහස නොලැබේ.

විශේෂිත ඒකකවල සේවය කරන නිලධාරීන් ද ක්‍රියාත්මක ප්‍රදේශවල අදාළ කාලය සඳහා සේවය කිරීම අපේක්ෂා කෙරේ. උසස්වීම් ලබා ගැනීම සඳහා සලකා බැලීමේදී එම ප්‍රදේශ තුළ සේවය කර තිබීම අමතර සුදුසුකමක් ලෙස සැලකේ.

ප්‍රමාණවත් දෙමළ කාණ දැනුමක් ඇති පොලිස් නිලධාරීන්ගේ උග්‍ර හිගයක් උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත්වල පවතින බැවින්, දැනටමත් ක්‍රියාත්මක ප්‍රදේශවල සේවයේ නියුතු එවැනි නිලධාරීන් සම්බන්ධයෙන් 3 වන හා 4 වන රෙගුලාසි ක්‍රියාත්මක නොකෙරෙනු ඇත. සෑම තුන් වසරක් අවසානයේදී, එම පළාත් දෙක තුළ වෙනත් පොලිස් බල ප්‍රදේශවලට ඔවුන් මාරු කර යැවිය හැක. සුවිශේෂී අවස්ථාවලදී එවැනි මාරු කිරීම් වසර 4 කට වරක් කළ හැකිය.

ක්‍රියාත්මක ප්‍රදේශවල නියම කෙරෙන කාල සීමාවක් සේවය කිරීමේ කොන්දේසිය මත සේවයේ ප්‍රතික්ෂිප්තය කෙරෙන හා නැවත පත්වීම් ලබන අය එම කාල සීමාව තුළ ක්‍රියාත්මක ප්‍රදේශවල සේවය කළ යුතුය. මෙම නීතිය කිසිසේත් වෙනස් නොකෙරේ.

එලෙසම එකම පොලිස් බල ප්‍රදේශයක් තුළ වසර 5 කට වැඩි කාලයක් සේවය කළ නිලධාරීන් ද හැකි පමණ ඉක්මනින් මාරු කළ යුතු වේ. එම බලප්‍රදේශය තුළටම හෝ වෙනත් යාබද ප්‍රදේශයකට ඔවුන් පත් කිරීම තහනම් වේ.

තවද නිලධාරියකුගේ පදිංචිය පිහිටි බල ප්‍රදේශයට ස්ථාන මාරු ලැබීම වැළැක්වීමටද විධි විධාන ඇත. පොලිස්පතිවරයා විසින් පැහැදිලි ලෙස විස්තර කෙරෙන සුවිශේෂ හේතූන් මත මිස, කිසිදු පොලිස් නිලධාරියකු ඔහුගේ/ඇගේ සේවයේ ප්‍රථම දස වසර ඇතුළතදී ඔහුගේ/ඇගේ පදිංචිය පිහිටි බල ප්‍රදේශ තුළට පත් නොකළ යුතු වේ. පදිංචිය පිහිටි බල ප්‍රදේශය තුළට ස්ථාන මාරුවක් දිය හැක්කේ නියම කරන ලද වසර තුනක කාලය සඳහා පමණක් හා දස වසරකට එක් වරක් පමණක් බැගිනි. (මේ සඳහා ස්වෘමිපුරුෂයා හා බිරිඳ තනි ඒකකයක් ලෙස සැලකේ) පදිංචිය පිහිටි බල ප්‍රදේශයට ස්ථාන මාරුවක් ලැබීමට ප්‍රථමයෙන් අදාළ නිලධාරියා ක්‍රියාත්මක ප්‍රදේශවල තම රාජකාරි කාලය අවසන් කළ යුතු වේ. මෙම විධි විධාන ඇත්ත වශයෙන්ම එලෙසම ක්‍රියාත්මක කෙරේ නම්, පදිංචි ප්‍රදේශයට ස්ථාන මාරු ලැබීම තුළින් සිදු වීමට ඉඩ ඇති දූෂණ ක්‍රියාවන් වැළැක්වෙන බව සඳහන් කළ යුතුවේ.

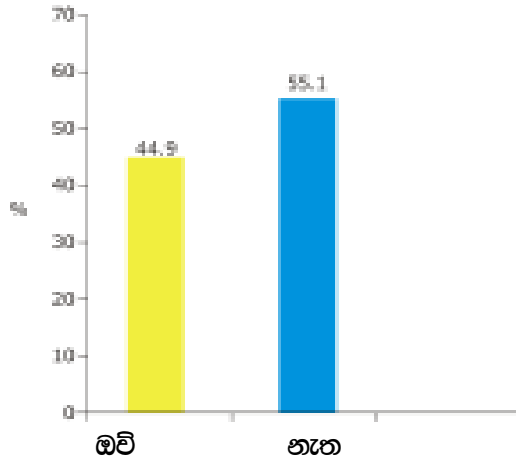
නිලධාරියකු සේවය කර අවසන් වූ බල ප්‍රදේශයක් තුළට, සේවා අවශ්‍යතාවන් සඳහා මිස, තවත් අවුරුදු 10 ක් ඉක්ම යනතුරු, නැවත පත් කළ නොහැක. සේවා අවශ්‍යතාවන් සඳහා එසේ ස්ථාන මාරු කිරීමට පෙර, එම ස්ථාන මාරුවට අදාළ හේතූන් පිළිබඳ වාර්තාවක් පොලිස්පති වරයාගෙන් ලබාගෙන, සළකා බැලීම සඳහා ස්ථානමාරු අයදුම සමග ඉදිරිපත් කළ යුතු වේ. තමන් ඊට පෙර සේවය කර ඇති බල ප්‍රදේශයකට ස්ථාන මාරුවක් පතන සියළුම නිලධාරීන් ක්‍රියාත්මක ප්‍රදේශවල තම සේවා වාරය අවසන් කර තිබිය යුතු වේ.

ඉහත සඳහන් ස්ථාන මාරු පටිපාටි තිබෙන නමුත්, පොලිස් නිලධාරිහු සැහෙන සංඛ්‍යාවක් ස්ථාන මාරු ක්‍රියාවලිය ගැනත්, මෙම පටිපාටීන් ගැනත් ඔවුන්ගේ අවිශ්වාසය ප්‍රකාශ කර සිටිති“

සමීක්ෂණයට සහභාගි වූ පොලිස් නිලධාරීන් අතරින් 44.9% ක් ප්‍රකාශ කර සිටියේ ඔවුන්ගේ ස්ථාන මාරුකිරීම් සම්බන්ධයෙන් ඔවුනට යම් අසාධාරණයක් විඳින්නට සිදු වූ බවයි. එහෙයින් ස්ථානමාරු පටිපාටීන් පිළිබඳ සැක මතු වේ. එසේ වුවත්, බහුතරය (55.1%) ප්‍රකාශ කර සිටියේ තම බල ප්‍රදේශයන් ඇතුළත හෝ ඒවායින් පිටතට හෝ ස්ථාන මාරු ලැබීමේදී ඔවුනට කිසිදු අසාධාරණයක් නොසිදු වූ බවයි⁵¹

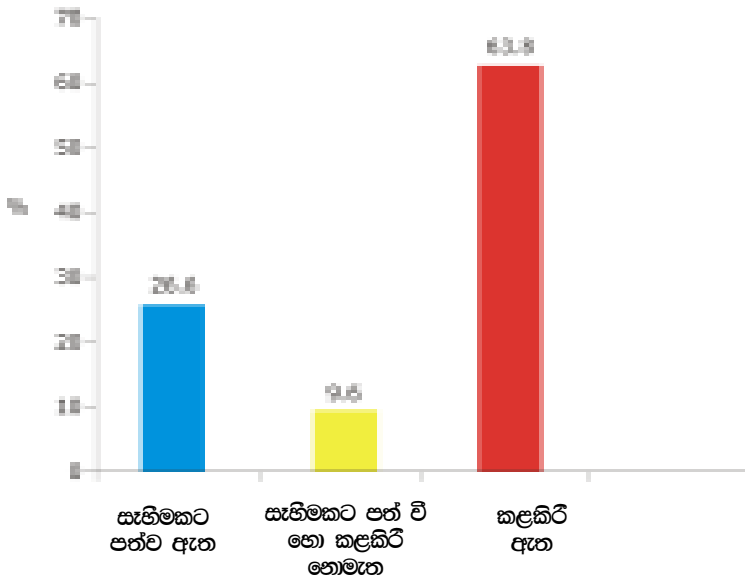
⁵¹ සේවයේ සිටින නිලධාරීන් 770 ක් අතරින් ලෙස හෝරා සම්මුඛ සාකච්ඡා පැවැත්වීමෙන් 2005 පෙබරවාරි 05 සිට 08 දින දක්වාත්, පෙබරවාරි 10 සිට මාර්තු 03 දක්වාත් “සෝෂල් ඉන්ඩිකේටර්” ආයතනය විසින් “ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටනැෂනල් ආයතනය” වෙනුවෙන් පවත්වන ලද සැසැටුම්කාර සමීක්ෂණය.

ඔබ ස්ථාන මාරු ලැබීමේදී, ඔබට යම් අසාධාරණයක් විඳින්නට සිදුවුයේද?

දැනට පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව තුළ ක්‍රියාත්මකව පවතින ස්ථාන මාරු ක්‍රමය ගැන කෙතරම් දුරට සැහිමකට පත්වනවාදැයි විමසා බලන විට, 63.8% ක් තමන් සැහිමකට පත් නොවන බවත්, 26.6% ක් තමන් සැහිමකට පත්වන බවත්, 9.6% ක් තමන් සැහිමකට පත් වන්නේ හෝ සැහිමකට පත් නොවන්නේ හෝ නැති බව පැවසූහ.⁵² (පහත සඳහන් වගුව බලන්න)

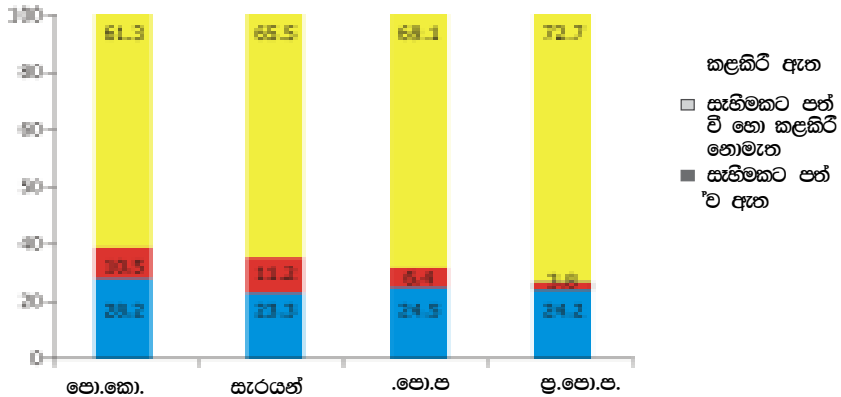
දැනට ක්‍රියාත්මක වන ස්ථාන මාරු ක්‍රමය ගැන ඔබ කෙතරම් දුරට සැහිමකට පත් වන්නෙහිද?

⁵¹⁻⁵² සේවයේ සිටින නිලධාරීන් 770 ක් අහඹු ලෙස තෝරා සම්මුඛ සාකච්ඡා පැවැත්වීමෙන් 2005 පෙබරවාරි 05 සිට 08 දින දක්වාත්, පෙබරවාරි 10 සිට මාර්තු 03 දක්වාත් “සෝඡල් ඉන්ඩිකේටර්” ආයතනය විසින් “ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටර්නැෂනල් ආයතනය” වෙහෙවෙන් පවත්වන ලද සැපයුම්කාර සමීක්ෂණය.

දරණ තනතුර කුමක් වුවත්, පොලිස් නිලධාරීන් ඔහුන්ගේ දැනට ක්‍රියාත්මකව පවතින ස්ථාන මාරු ක්‍රමය ගැන අසතුව වෙති. මෙම අසතුව වඩාත්ම පවතින්නේ ප්‍රධාන පොලිස් පරීක්ෂක හා උප පොලිස් පරීක්ෂක ශ්‍රේණි ඇතුළත වේ.⁵³ (පහත සඳහන් වගු බලන්න)

දැනට ක්‍රියාත්මක වන ස්ථාන මාරු ක්‍රමය ගැන ඔබ කෙතරම් දුරට සැතීමකට පත් වන්නෙහිද?

3.6.2 අයථා ස්ථාන මාරු වැළැක්වීම සඳහා විධිවිධාන

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 17 වන සංශෝධනයේ 155 ටී.3 වගන්තිය මෙසේ නියම කරයි. “අවශ්‍ය හෝ උචිත හෝ ලෙසට කලින් කලට කොමිසමට හැඟෙන ස්ථාන මාරු සිදු කිරීමේදී අනුගමනය කළ යුතු ප්‍රමිතීන් කොමිසම විසින් ඇති කොට නියම කෙරෙනු ඇත”

පොලිස්පති ධුරයට පහළ ධුරවල පොලිස් නිලධාරීන්ගේ ස්ථාන මාරු කිරීමේ බලතල ජාතික පොලිස් කොමිසම සතු වන අතර, මෙම බලතල පොලිස්පති හා සමග සාකච්ඡාවෙන් ක්‍රියාත්මක කළ යුතු වේ.

පොලිස් නිලධාරීන් අතර පවත්නා අතෘප්තියට පිළියමක් වශයෙන් ස්ථාන මාරු කිරීමේදී අදාළව පටිපාටියක් හඳුන්වා දිය යුතු බවට මින් නිර්දේශ කරනු ලැබේ. තව ද, පොලිස් නිලධාරීන්ගේ විශ්වාසය වඩ වඩා ලබා ගැනීම සඳහා ජාතික පොලිස් කොමිසමේ කාර්යභාරය වඩා පුළුල් කළ යුතු වේ.⁵⁴

⁵³ සේවයේ සිටින නිලධාරීන් 770 ක් අතරින් ලෙස තෝරා සම්මුඛ සාකච්ඡා පැවැත්වීමෙන් 2005 පෙබරවාරි 05 සිට 08 දින දක්වාත්, පෙබරවාරි 10 සිට මාර්තු 03 දක්වාත් “සෝලේ ඉන්ඩිකේටර්” ආයතනය විසින් “ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටනැෂනල් ආයතනය” වෙනුවෙන් පවත්වන ලද සැපයුම්කාර සමීක්ෂණය

⁵⁴ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 17 වන සංශෝධනයේ 155 ටී .1 ඒ ඡේදය මෙසේ නියම කරයි. “පොලිස්පතිවරයාගේ හැර අනෙක් පොලිස් නිලධාරීන්ගේ පත් කිරීම්” උසස් කිරීමේ ස්ථාන මාරු කිරීම් හා විනය පාලන කොමිසම වෙත පැවරේ. උසස් කිරීමේ ස්ථාන මාරු කිරීමේ විනය පාලනය හා සේවයෙන් අස්කිරීම පිළිබඳ බලතල කොමිසම විසින් පොලිස්පතිවරයා සමග සාකච්ඡාවෙන් ඉටු කෙරෙනු ඇත.

3.7 වැටුප්, දීමනා, වෙනත් වරප්‍රසාද හා තෑගි දීමනා

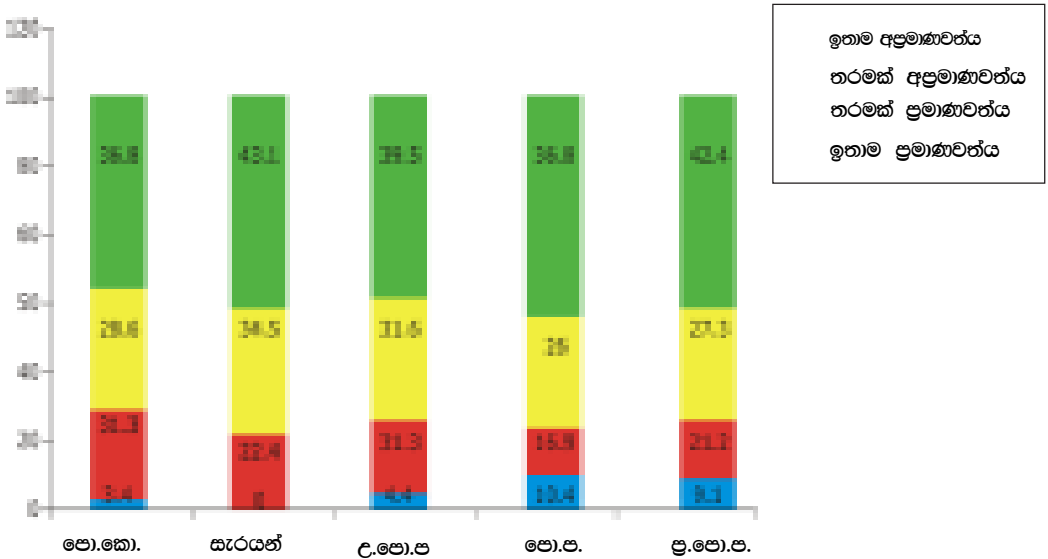
3.7.1 මාසික වැටුප්

2003 වසරේ අංක 15 දරණ රා.ප. චක්‍රලේඛය අනුව 2004.01.01 සිට පොලිස් කොස්තාපල්වරයකුගේ අවමය වාර්ෂික වැටුප රු. 68,160.00 ක් හා උපරිම වාර්ෂික වැටුප රු. 116,400 ක් වේ. ට්‍රා.ඉ.ශ්‍රී ලංකා ආයතනය විසින් සම්මුඛ සාකච්චාවක් සඳහා කැඳවන ලද වසර තුනක සේවා කාලයක් ඇති පොලිස් කොස්තාපල්වරයකු (රියදුරෙක්) ප්‍රකාශ කළ පරිදි ඔහුගේ මාසික වැටුප රු. 12,130.00 කි. (දීමනා හැර)

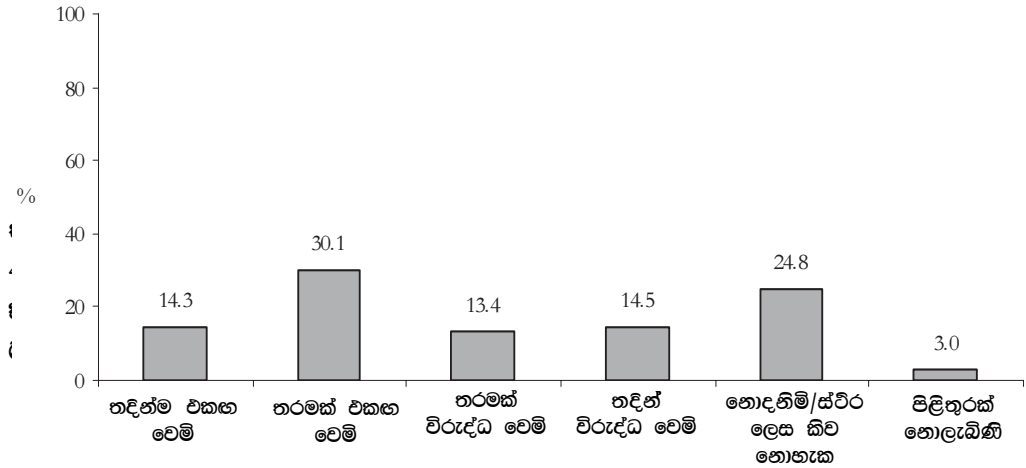
ඉහත සඳහන් වනු ලේඛය අනුව පොලිස් සැරයන්වරයකුගේ අවමය වාර්ෂික වැටුප රු. 79,440.00 ක් වන අතර එය රු. 124,500.00 දක්වා වැඩි වේ. උප පොලිස් පරීක්ෂකවරයකුගේ අවම වැටුප රු. 85,650.00 කි" එය රු. 142,920.00 දක්වා ඉහළ යයි. පොලිස් පරීක්ෂකවරයකුගේ අවමය වාර්ෂික වැටුප රු. 100,440.00 කි. එය රු. 161,940.00 දක්වා වැඩි වෙයි.

පීවන වියදම හා සාපේක්ෂව වැටුප්වල ප්‍රමාණවත් බව පිළිබඳව පොලිස් නිලධාරීන්ගේ තෘප්තිය ඉතා පහත් බව සමීක්ෂණයෙන් හෙළි විය. සැම තානාන්තරයකම පොලිස් නිලධාරීන් බහුතරයක් පැවසුවේ ඔවුන්ගේ වැටුප පීවන වියදම් පියවා ගැනීමට ප්‍රමාණවත් නොවන බවයි. මෙම අදහස වැඩි වශයෙන්ම පවතින්නේ සැරයන් ධුර දරන අය අතරය. (77.6%) (පහත වගුව බලන්න)

ඔබේ හා ඔබ පවුලේ අයගේ පීවන අවශ්‍යතා හා වෙනත් අවශ්‍යතා සඳහා ඔබේ වැටුප ප්‍රමාණවත් ද?

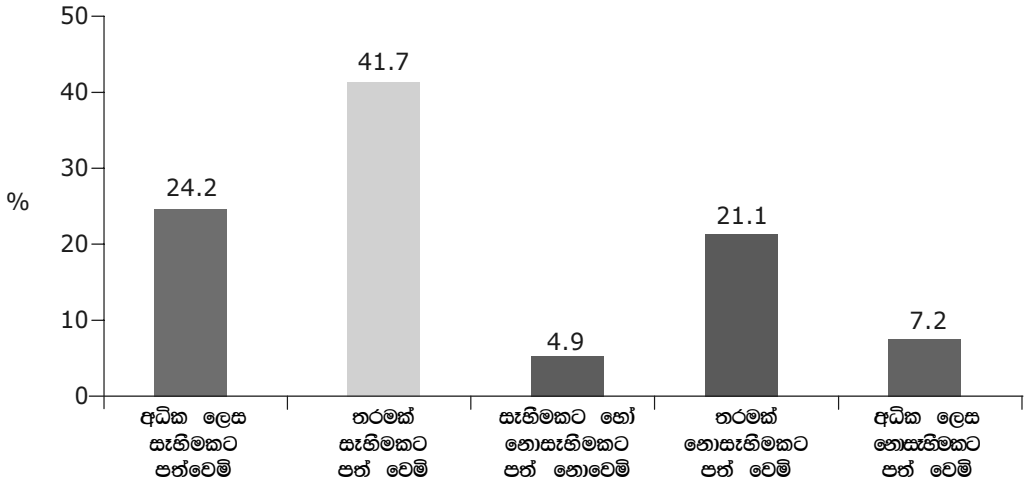

පොලිස් නිලධාරීන්ගේ වැටුප් වැඩි කිරීමකින් සේවය වඩා යහපත් වේ යයි ඔබ කොතරම් දුරට එකඟ වන්නේද?

⁵⁵ සේවයේ සිටින නිලධාරීන් 770 ක් අහඹු ලෙස තෝරා සම්මුඛ සාකච්ඡා පැවැත්වීමෙන් 2005 පෙබරවාරි 05 සිට 08 දින දක්වාත්, පෙබරවාරි 10 සිට මාර්තු 03 දක්වාත් “කෝෂල් ඉන්ඩිකේටර්” ආයතනය විසින් “ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටනැෂනල් ආයතනය” වෙනුවෙන් පවත්වන ලද සැපයුම්කාර සමීක්ෂණය

පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේ වැටුප් වර්ධක පටිපාටිය ගැන ඔබ කොතෙක් දුරට සැහිමකට පත් වන්නේද?

එහෙයින් සියළුම ශ්‍රේණිවල පොලිස් නිලධාරීන්ගේ වැටුප් වැඩි කිරීම වැදගත්ය. පොලිස් සේවයේ වැටුප් ත්‍රිවිධ හමුදාවන්ගේ (හමුදාව, නාවික හමුදාව හා ගුවන් හමුදාව) වැටුප් හා සමග නොසැසෙඳහ බවත්, පොලිස් වැටුප් රාජ්‍ය සේවක වැටුප් වලට සමානව පවතින බවත්, පොලිස් නිලධාරී කිහිපදෙනෙක්ම පෙන්වා දුන්හ. පොලිස් සේවයේ වැදගත්කමත්, ඔවුන්ගේ සේවයේ ස්වභාවයත් (නිදසුනක් දැක්වුවහොත් පොලිස් නිලධාරියකුගේ සේවයේ දිනකට පැය ගණනක් හෝ සතියට දින ගණනක් හෝ වගයෙන් සිමා වී නොතිබේ) සලකා බලන විට, පොලිසියේ වැටුප් ද ත්‍රිවිධ හමුදාවන්ගේ වැටුප් තලයට උසස් කිරීම අත්‍යවශ්‍යය.

තවද දැනට ක්‍රියාත්මක වන වැටුප් වර්ධක පටිපාටිය ගැන පොලිස් නිලධාරීන් ඉමහත් අසතුටක් දැක්වූහ. පොලිස් නිලධාරීන්ගෙන් 24.4% ක් වැටුප් වර්ධක පටිපාටිය ගැන බොහෝ සේ සතුට පළ කළහ. 42.1% ක් තරමක ප්‍රසාදයක් ප්‍රකාශ කළහ. අධික සතුටක් පෙන්වූයේ 7.2 % ක් පමණි.⁵⁵

3.7.2 දීමනා

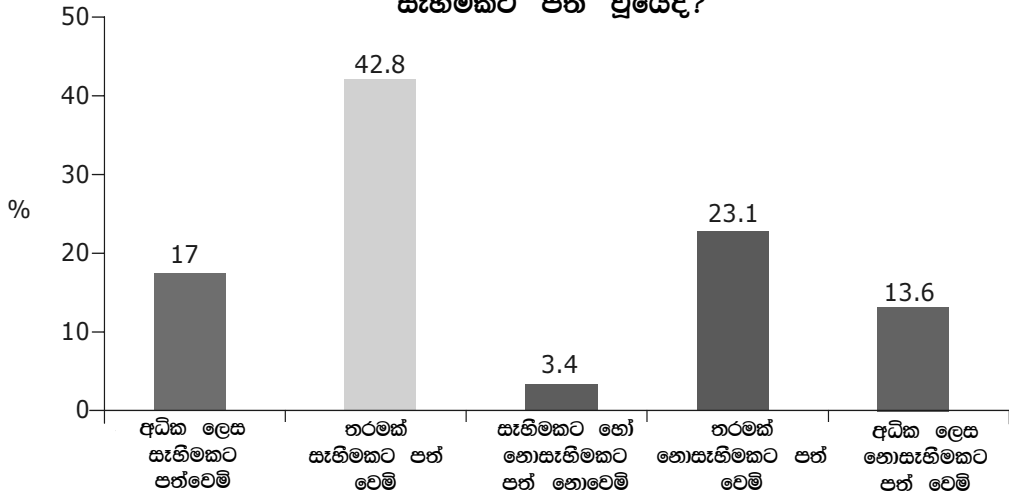
වැටුප්වලට අමතරව, පහත සඳහන් දීමනා ද ගෙවනු ලැබේ.⁵⁶

දුෂ්කර දීමනා රු. 600.00 (සියළුම තනතුරු සඳහා)

⁵⁶ මූලාශ්‍රය - සංඛ්‍යාලේඛන අංශය, පොලිස් මූලස්ථානය

⁵⁷ සේවයේ සිටින නිලධාරීන් 770 ක් අහඹු ලෙස තෝරා සම්මුඛ සාකච්ඡා පැවැත්වීමෙන් 2005 පෙබරවාරි 05 සිට 08 දින දක්වාත්. පෙබරවාරි 10 සිට මාර්තු 03 දක්වාත් “සෝෂල් ඉන්ඩිකේටර්” ආයතනය විසින් “ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටනැෂනල් ආයතනය” වෙනුවෙන් පවත්වන ලද සැපයුම්කාර සම්භණ්‍යය

“ඔව්” නම් වර්තමාන දීමනා ක්‍රමය ගැන ඔබ කොතරම් දුරට සැතීමකට පත් වූයේද?

3.7.3 වෙනත් වරප්‍රසාද

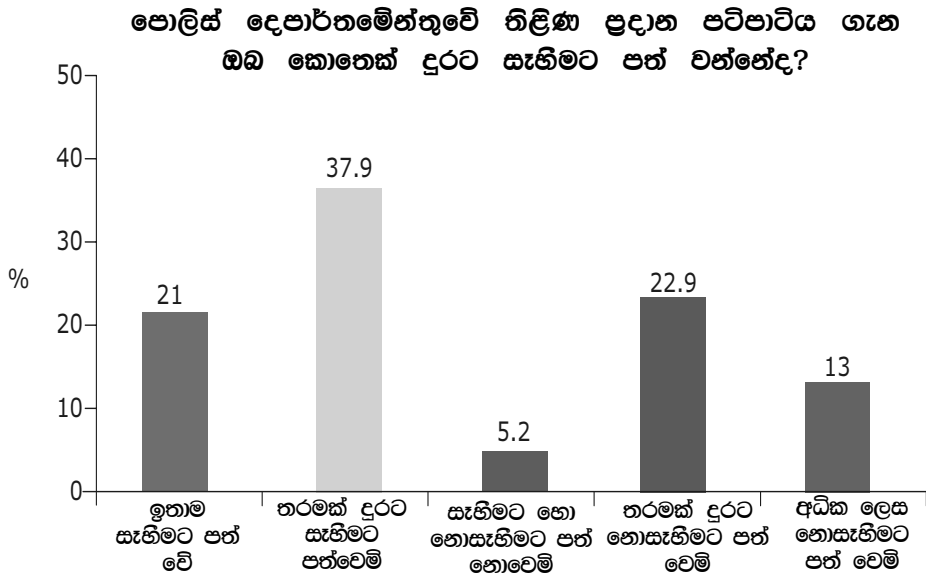
වැටුප වෙනත් දීමනාවලට අමතරව, සෑම පොලිස් නිලධාරියෙක්ම වෙනත් වරප්‍රසාදවලට ද හිමිකම් කියයි. මෙම අමතර වරප්‍රසාද සමහරක් නම්, නොමිලයේ ලැබෙන නිල ඇඳුම්, වෛද්‍ය පහසුකම්, ගමන් වාර ප්‍රවේශ පත්‍ර, නිල නිවාස යනාදියයි.⁵⁸

3.7.4 තිලිණ ලබා දීමේ ක්‍රමය

ලංකා පොලිස් කොස්තාපල් අත්පොත අනුව⁵⁹, ප්‍රධාන පොලිස් පරීක්ෂක තනතුර හා ඊට පහළ තනතුරු දරණ සෑම පොලිස් නිලධාරියෙක්ම, මුර සේවයේ, මුර සංචාරයේ හෝ විශේෂ සේවාවේ යෙදී සිටියදී අපරාධයක් සිදු කිරීමක් අල්ලා ගැනීම ඇතුළු දූෂණ ක්‍රියාකාරිත්වයන් සඳහාත්, අපරාධයක් පිළිබඳ විමර්ශන කාර්යයන් සාර්ථක ලෙස ඉටු කිරීමට උපකාරිවන තොරතුරක් හෝ භාණ්ඩයක් ලබා ගැනීම සඳහාත්, සැඟවී සිටින පුද්ගලයකු සොයා ගැනීම සඳහාත්, අත් අඩංගුවට ගැනීමේදී පුද්ගලයා කරන නිර්භීතභාවය සඳහාත්, දියේ ගිලි මිය යන්නට සමීප පුද්ගලයකු බේරා ගැනීම සඳහාත්, ගින්නක් මැඩ පැවැත්වීමේදී සිදු කරන විශේෂ සේවාවන් සඳහාත්, බරපතල අපරාධ වැළැක්වීමට සුවිශේෂ කැපවීම් සඳහාත්, සුළු අපරාධ පිළිබඳව උද්යෝගිමත්ව කටයුතු කිරීම සඳහාත්, සාර්ථක ප්‍රචමාධාර දීම සඳහාත්, දිවා රෑ නොතකා සිදු කරන විශේෂ සේවාවන් සඳහාත්, විශේෂ තිලිණ ලබා ගැනීමට සුදුසුකම් ලබයි.

⁵⁸ පොලිසියේ උසස් පුහුණු කිරීමේ ආයතනයේ අධ්‍යක්ෂ ජෙනරාල් පොලිස් අධිකාරී දිසාල් දල්පදාද මහතා සමග 2006.02.13 දින පොලිස් මූලස්ථානයේදී පවත්වන ලද සම්මුඛ සාකච්ඡාවක් 59 4 වන සංස්කරණය

සමීක්ෂණයට සහභාගි වූ පොලිස් නිලධාරීන්ගෙන් 21%ක් පමණක් මෙම විශේෂ තිලිණ ප්‍රදානය කිරීමේ පටිපාටිය ගැන ඉතා සැහිලකට පත් වූ බවත්, 37.9% ක් තරමක් දුරට සැහිලට පත් වූ බවත් සමීක්ෂණයෙන් හෙළිවේ. අප්‍රසාදය පළ කරන අයගෙන් 22.9% තරමක් දුරට නොසැහිලට පත් වූ බව හා 13% ක් සම්පූර්ණයෙන්ම අප්‍රසාදයට පත් වූ බව පෙනිණි.⁶⁰

3.8 විනය පාලන විධි විධාන

3.8.1 ගෞරවානුමාන පොලිස් ප්‍රතිඥාව

පොලිස් සේවය ඇතුළත නිතැතින්ම පවත්නා විනය පාලන විධි විධාන පොලිසියේ ගෞරවානුමාන ප්‍රතිඥාව මගින් පිලිබිඹු වේ. තම වෘත්තිය, ගෞරවය, චරිතය හෝ පොදු ජනතාව පොලිසිය වෙත තබා ඇති විශ්වාසය පාලා නොදීමටත්, පොලිසියේ ආචාර ධර්ම සංග්‍රහය අනුව තමන් හා සේවයේ වෙනත් අයදු වගකීමට යටත් කිරීමටත්, රටේ නීති ස්ථාපනය කිරීමටත්, මෙම ප්‍රතිඥාව අනුව පොලිස් සේවයේ නියුක්ත වූ අය බැඳී සිටිති.⁶¹

⁶⁰ සේවයේ සිටින නිලධාරීන් 770 ක් අතරින් ලෙස තෝරා සම්මුඛ සාකච්ඡා පැවැත්වීමෙන් 2005 පෙබරවාරි 05 සිට 08 දින දක්වාත්, පෙබරවාරි 10 සිට මාර්තු 03 දක්වාත් “සෝෂල් ඉන්ඩිකේටර්” ආයතනය විසින් “ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටනැෂනල් ආයතනය” වෙනුවෙන් පවත්වන ලද සැපයුම්කාර සමීක්ෂණය

⁶¹ මා කිසිම අවස්ථාවක මාගේ වෘත්තිය, මාගේ අවංකභාවය, මාගේ චරිතය හෝ මහජන විශ්වාසය නොබිඳීමටත්, “ආචාර ධර්ම සංග්‍රහයට” අනුකූලව, මාගේ සහ අප සැමගේ ක්‍රියාවන්ට වගකීමටත් සැම විටම දොරොසමත් වීමටත් මාගේ මව්බිම, නීතිය සහ මා සේවය නියුතු පොලිස් බලකාය, සැම විටම නොසැලී දැරා සිටීමටත් අවංකව සහ ගෞරවානුමානව ප්‍රතිඥා දෙමි.

පොලිසිය වෙත මහජන විශ්වාසය වඩ වඩා වර්ධනය වන පරිදි තම අවංකභාවයත්, රටේ නීතියත් නගා සිටුවීමට සෑම පොලිස් නිලධාරියකුම සම්පූර්ණයෙන්ම බැඳී සිටින බව පැවසීම අවශ්‍ය නොවේ. එහෙයින්, තම ප්‍රතිඥාවට පටහැණිව ක්‍රියා කරන පොලිස් නිලධාරියෙක් ඔහුගේ සේවා කොන්දේසි උල්ලංගනය කරයි.

ලංකා පොලිස් අත්පොත අනුව ද, විනය ආරක්ෂක විධි විධාන නියම කර ඇත. ඒවා පහත සාකච්ඡාවට ලක් වේ.

3.8.2 සේවා කොන්දේසි

පොලිස් අත්පොතේ නියම කර ඇති සේවා කොන්දේසි පොලිසියේ කීර්තිනාමය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා පනවා ඇති දැඩි විනය නීති රීති පිළිබඳ කඩීම නිදහස් ලෙස සැලකිය හැකිය. සෑම පොලිස් නිලධාරියකුම ඔහුගේ මුළු කාලයම කැපවීමෙන් හා අවකංච පොලිස් සේවයට පමණක්ම යෙදවිය යුතු බවත් පැහැදිලි ලෙස අවසර ලබාගෙන මිස අන් කිසිදු වෙළඳාමක හෝ වෘත්තීයක හෝ නොයෙදිය යුතු බවත්, ඔහු සහ ඔහුගේ පවුලද, අන් අයගේ ගෞරවයට පාත්‍ර වන සේ කටයුතු කළ යුතු බවත්, 1 වන නීතිය නියම කරයි.

ඔහු සියළුම පොලිස් නීතිවලට හා නියෝගවලට අවනත විය යුතු බව 2 වන නීතිය පවසයි. සෑම පොලිස් නිලධාරියකුම සමාජය වෙත සේවය කිරීමේදී අවංක විය යුතු බවත්, සියළුම පොලිස් නීති හා නියෝග පිළිපැදිය යුතු බවත්, ඉන් පැහැදිලිව පෙනේ. තවද, ඔහු ඔහුගේ පවුලේ අයද ඔහු සේවය කරන සමාජය වෙත යහපත් ආදර්ශයක් විය යුතුය.

8 වන නීතිය යටතේ, පොලිස් අධිකාරිවරයාගෙන් ලබාගත් පැහැදිලි අවසරයක් මත මිස, කිසිදු පොලිස් නිලධාරියෙක්, කිසිදු අවස්ථාවක හෝ කිසිදු හේතුවක් මත, සෘජු හෝ වක්‍රව, කිසිදු පුද්ගලයකුගෙන් කිසිදු ත්‍යාගයක්, පාරිතෝෂිතයක් හෝ ගාස්තුවක් ගැනීමෙන් හෝ පිළිගැනීමෙන් වැළකිය යුතුවේ. ඕනෑම ආකාරයක අල්ලසක් ගැනීම සේවා කොන්දේසි උල්ලංගනය කිරීමක් බව එහෙයින් පැහැදිලි වේ.

සෑම පොලිස් නිලධාරියෙක්ම රටේ බලධාරීන් වෙත ගෞරවය හා අවනතභාවයත්, සියළුම ජනයා වෙත ඉවසීම, කරුණාව හා විනිතභාවයත් දැක්විය යුතු බවට නියම කිරීමෙන් පොලිසිය හා ප්‍රජාව අතර යහපත් සබඳතාවක් පවත්වා ගැනීමේ වැදගත්කම සේවා කොන්දේසි මගින් පෙන්වා දෙයි. (9 වන නීතිය)

විෂමාචාරයක් සම්බන්ධයෙන් වැරදිකරු වන පොලිස් නිලධාරියෙක් දඩයකට හෝ වෙනත් දඬුවමකට යටත් කරනු ලැබිය හැකිව පමණක් නොවනි. නුසුදුසු බව, රාජකාරි පැහැරහැරීම හෝ විෂමාචාරයක් මත, පොලිස්පතිවරයා විසින් හෝ නියෝජ්‍ය පොලිස්පතිවරයා විසින් හෝ අදාළ පොලිස් අධිකාරිවරයා විසින් ඔහු වහාම සේවයෙන් අස් කිරීමට හෝ පහකිරීමට හෝ හැකිවේ. තවද, පළාත් පොලිස් අධිකාරිවරයාට හෝ

පළාත, දිස්ත්‍රික්කය හෝ බල ප්‍රදේශය භාර සහකාර අධිකාරවරයාට ඔහු වැඩ තහනමකට ද ලක් කළ හැකිය. (10 වන නීතිය)⁶²

පොලිස් නිලධාරීන් අතර විනය පවත්වා ගැනීම සඳහා ක්‍රියාකළ හැකි විනය පාලන විධිවිධාන සේවා කොන්දේසි තුළ මැනවින් පිළිබිඹු වේ.

3.8.3 විනය නීති සංග්‍රහය

අපකීර්තිය ගෙන දෙන වර්ථාවක්,⁶³ රාජකාරී පැහැරහැරීමක්,⁶⁴ විශ්වාසය කඩ කිරීමක්,⁶⁵ දුෂිත ක්‍රියාවක්,⁶⁶ අපරාධයකට හෝ වරදකට දෝෂිතයකු බවට නියම කරනු ලැබීම,⁶⁷ විනය කඩ කිරීමකට අවසානයකුවීම⁶⁸ යන ක්‍රියාවන් සඳහා වරදකරු කරන ලද ඕනෑම පොලිස් නිලධාරියෙක් විනය නීති කඩ කළ පුද්ගලයකු ලෙස සැලකේ.

⁶² 1948 දෙසැම්බර් 08 වන දින හා අංක 4953 දරණ පොලිස් ගැසට් පත්‍රයේ 2 කොටසේ 175 පිටුව හා 1951 ජූලි 11 දින හා අංක 5083 118 වන පිටුව බලන්න.

⁶³ 1 වන වගන්තිය, එනම්, ඔහු නොමනා ලෙස හෝ යහපත් විනයට අගතියක් විය හැකි ඕනෑම ලෙසකට හෝ පොලිස් සේවයේ කීර්තියට කැළලක් විය හැකි ලෙසකට ක්‍රියා කළහොත්

⁶⁴ 4 වන වගන්තිය, එනම්, ඔහු

(අ) පොලිස් නිලධාරියකු ලෙස ඔහුගේ රාජකාරිය වන යමක් අප්‍රමාදව හා සම්පූර්ණ ලෙස ඉටු කිරීම හෝ ක්‍රියාත්මක කිරීම නොසලකා හැරියහොත් හෝ

(ආ) රාජකාරී වේලාවන් තුළ අලසව සිටියහොත්, හෝ

(ඇ) ඔහුට නියෝග කරන ලද රාජකාරී ස්ථානයෙන් නිසි අවසර නොමැතිව බැහැර ගියහොත්, හෝ

(ඈ) අපරිස්සම හෝ නොසැලකිලිමත්කම හේතුවෙන් සිරකරුවකුට බේරී පලා යාමට ඉඩ දුනහොත්, හෝ

(ඉ) දන්වා සිටීමට ඔහු බැඳී සිටින යමක් දැන්වීමට අසමත් වුවහොත්, හෝ

(ඊ) යම් නිල ලේඛනයක හෝ පොතක අවශ්‍ය සටහන් ඇතුළු කිරීම මග හැරියහොත්, හෝ

(උ) වරදකරුවකු හෝ සැගවී සිටින පුද්ගලයකු සිටින ස්ථානය දැන දැනත්, ඒ බව දැන්වීමට අසමත්වුවහොත් හෝ ඔහු නීතියේ රැහැනට හසු කර ගැනීමට නිසි උත්සාහයක් නොදැරුවහොත්

⁶⁵ 6 වන වගන්තිය, එනම්, ඔහු

(අ) රහස්‍ය ලෙස තබා ගැනීමට බැඳී සිටින යමක් අනාවරණය කළහොත්, හෝ

(ආ) පොලිස් සේව හා සම්බන්ධ යම් කරුණක් නිසි අවසරයකින් තොරව පොදු පුවත් වලට හෝ බලය නොලත් පුද්ගලයකු වෙත දන්වා සිටියහොත්, හෝ

(ඇ) පොලිස් සේවයට සම්බන්ධ යම් කරුණක් සාකච්ඡා කිරීම සඳහා බලය ලබා නොගත් රැස්වීමක් කැඳවුවහොත් හෝ එවැනි රැස්වීමකට සහභාගී වුවහොත් හෝ

(ඈ) පොලිස් සේවයට සම්බන්ධ යම් කරුණක් සම්බන්ධ පිළිබඳ පෙන්සමක්, ප්‍රකාශයක් හෝ නිවේදනයක් එය අත්සන් කරන ලද වුවත් හෝ, නිර්නාමික වුවත් හෝ, අත්සන් කල හොත් හෝ, පොලිස්පතිවරයා වෙත නිසියාකාර ලෙසින් ලිපි යවන මාර්ග වලින් මිස එවැනි ලේඛනයක් බෙදා හැරියොත් හෝ

(ඉ) නිසියාකාර අවසර ලබා නොගෙන යම් නිල ලේඛනයක පිටපතක් ගතහොත් හෝ එවැනි පිටපතක් ලඟ තබා ගතහොත්

⁶⁶ 7 වන වගන්තිය, එනම්, ඔහු

(අ) සේවයේ සිටිය දී හෝ සේවයෙන් බැහැරව සිටිය දී හෝ ඔහුගේ අයිතියේ පවතින මුදල් හෝ දේපල සම්බන්ධයෙන් සතුටුදායක පැහැදිලි කිරීමක් සැපයීමට අපොහොසත් වුවහොත්, හෝ

(ආ) ඔහුගේ නිල තත්වය කරණ කොටගෙන ඔහු වෙත ලැබුණු යම් මුදලක් හෝ දේපලක් සම්බන්ධයෙන් සතුටුදායක පැහැදිලි කිරීමක් සැපයීමට අපොහොසත් වුවහොත් හෝ ඒවා අප්‍රමාදව හා සත්‍ය ලෙස ආපසු භාර දීමට අපොහොසත් වුවහොත්, හෝ

(ඇ) පොලිස්පතිවරයාගේ අවසරය නොමැතිව සෘජු ලෙසින් හෝ වක්‍ර ලෙසකින් යම් පාරිභෝගිකයක්, තිළිණයක් හෝ දායක මුදලක් ලබා ගතහොත්, හෝ

(ඈ) ඔහුගේ රාජකාරී ඉටු කිරීමට බාධාවක් විය හැකි ලෙස යම් පුද්ගලයකු වෙත යම් මූල්‍යමය බැඳීමකට යටත් වුවහොත්, හෝ

(ඉ) පොලිස් නිලධාරියකු වශයෙන් ඔහුගේ තත්වය හෝ තනතුර ඔහුගේ පුද්ගලික වාසිය සඳහා අයුතු ලෙස යොදාගතහොත්

⁶⁷ 15 වන වගන්තිය, එනම්, අධිකරණයක් විසින් අපරාධයක් හෝ වරදක් සම්බන්ධයෙන් ඔහු දෝෂ විනිශ්චයට භාජනය කරන ලදහොත් හෝ අපරාධ පටිපාටි සංග්‍රහයේ 325 වන වගන්තියේ විධි විධාන යටතේ ඔහු සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියා කරන ලදහොත්

⁶⁸ 16 වන වගන්තිය, එනම්, මෙම සංග්‍රහය යටතේ වරදක් හෝ විනය කඩ කිරීමක් පිළිබඳව ඔහු ඉඩහැරීම හෝ දැන දැනම අනුබල දුනහොත්

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 17 වන සංශෝධනයේ 155 ටී.3 වගන්තිය අනුව, පොලිස් සේවයේ වර්ගය නීති සංග්‍රහය කොමිසම විසින් සම්පාදනය කර නියම කළ යුතු වේ.

ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 17 වන සංශෝධනය මගින් ජාතික පොලිස් කොමිසම පිහිටුවීමේ මූලික පරමාර්ථය වූයේ කාර්යක්ෂම පොලිස් සේවාවක් පිහිටුවීම හා එහි විනය පාලනය නීති ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවශ්‍ය විධිවිධාන නියම කිරීමයි. විනය පාලන බලතල කොමිසම වෙත පවරන ලදී. ජාතික පොලිස් කොමිසමේ නිල කාලය 2005 නොවැම්බරයේ අවසන් වූ අතර, එය දැනට ක්‍රියා විරහිත තත්වයක පවතී. පොලිසියේ විනය පාලන බලතල සහිත එම කොමිසම එසේ අකාර්යක්ෂම වීම හේතුවෙන් විනයානුකූල පටිපාටි ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී අකාර්යක්ෂමතාවන් ඇති වීමට ඉඩ ඇත.⁶⁹

3.8.4 පොලිසියට එරෙහිව කෙරෙන මහජන පැමිණිලි

පොලිස් නිලධාරීන්ගේ විෂමචාර පිළිබඳ පැමිණිලි, ස්ථාන භාර නිලධාරීන් විසින් අතිශය වැදගත් කරුණු ලෙස සැලකිය යුතු වේ.⁷⁰

පොලිසියට විරුද්ධව පොලිස් ස්ථානය වෙත කෙරෙන සෑම පැමිණිල්ලක් පිළිබඳ සියළුම විස්තර පොලිස් තොරතුරු සටහන් පොතේ වාර්තා කරනු ලැබේ. ස්ථානභාර නිලධාරියා එම පැමිණිල්ල ගැන පුද්ගලිකවම වහාම පරීක්ෂණයක් පැවැත්විය යුතු වේ. නීතියට පටහැනිව වරදක් සිදු වී ඇති බවක් එම පරීක්ෂණයේදී නිගමනය වුවහොත්, එවිට වරදකරුට විරුද්ධව නඩු පැවරීමට අයිතිවාසිකමක් පැමිණිලිකරුට තිබෙන බව ඔහුට දන්වනු ලැබේ. දිස්ත්‍රික්කය හෝ බලප්‍රදේශය භාර සහකාර පොලිස් අධිකාරීවරයා එවිට ඒ ගැන පරීක්ෂණයක් පවත්වා මූලික වශයෙන් සාධාරණ පැමිණිල්ලක් කර ඇද්දැයි තීරණයකට එළඹේ. ඉන්පසු සියළුම අදාළ ලියකියවිලි හා වෝදනා පත්‍ර කෙටුම්පතක් පළාත භාර අධිකාරීවරයාට හෝ සහකාර පොලිස් අධිකාරීවරයාට යවනු ලැබේ. එවිට, පරීක්ෂණය සඳහා නියම කෙරෙන දිනය, වේලාව හා ස්ථානය පැමිණිලිකරු වෙත හා පරීක්ෂණ මණ්ඩලයේ සාමාජිකයන් වෙත දන්වා යවනු ලැබේ.⁷¹ සාමාන්‍ය පුද්ගලයකු විසින් කරන ලද නම් ඔහුට විරුද්ධව නඩු පැවරිය හැකි වර්ගයේ වරදක් පොලිස් නිලධාරියා විසින් සිදු වී ඇති බව හෝ, ඔහු, දැන දැනම හා හිතාමතා ඔහුගේ බලතල ඉක්මවා ක්‍රියාකර ඇති බව, හෝ ඔහු, තමන් යටතේ සිටි පුද්ගලයකු වෙත අයුතු පුද්ගලික හිංසාවක් කර තිබෙන බව, හෝ, අදාළ අධිකාරීවරයා හෝ සහකාර අධිකාරීවරයා නිගමනය කළහොත්, එවිට සම්පූර්ණ පරීක්ෂණයන් පවත්වා වරදකරුට විරුද්ධව උසාවියක දී නඩු පවරනු ඇත. එහෙත් එවැනි නිගමනයකට එළඹ නැතහොත් හෝ පැමිණිලිකරු විධිමත් නඩුවක් පැවරීමට අකමැතිව දෙපාර්තමේන්තු පරීක්ෂණයක් ඉල්ලා සිටියහොත්, එවිට පරීක්ෂණය භාර ගැසට් කරන ලද නිලධාරියා පිටු 28 සඳහන් අංක 21 වන නියෝගය අනුව සාක්ෂි වාර්තා කර, පරීක්ෂණය අප්‍රමාදව පවත්වා අවසාන කළ යුතු වේ. හෙළි වූ කරුණු හා තීන්දුව ලිඛිතව සටහන් කර, ගන්නා ලද ක්‍රියාමාර්ග පැමිණිලිකරු වෙත ලිඛිතව දැනුම් දෙනු ලැබේ.

⁶⁹ ආසියානු මානව හිමිකම් කොමිසමේ ප්‍රකාශනයක්, ශ්‍රී ලංකාව : ශ්‍රී ලංකාවේ අපරාධ මූලික ප්‍රධාන දැමීම පදනා ජාතික පොලිස් කොමිසම පණ ගැන්වීම අත්‍යවශ්‍ය වේ, 2006 ජනවාරි 03
⁷⁰ පොලිස් අත්පොත, 4 වන සංස්කරණය, 1953
⁷¹ 1979 පෙබරවාරි 26 දින හා අංක 4963 දරණ පොලිස් ගැසට් පත්‍රයේ 2 වන කොටස

පරීක්ෂණ මණ්ඩලයට ප්‍රදේශය භාර සහකාර පොලිස් අධිකාරීවරයා, ස්ථානභාර නිලධාරියා හා මහජනයා අතරින් තෝරාගත් අයකු වශයෙන් තිදෙනෙකුගෙන් සමන්විත වන අතර, ස.පො.අධිකාරීවරයා සභාපති වශයෙන් කටයුතු කරනු ඇත. ස්ථානභාර නිලධාරියා වූදිනය) හෝ සාක්ෂිකරුවෙක් වේනම්, පළාත භාර පොලිස් අධිකාරීවරයා හෝ සහකාර පොලිස් අධිකාරීවරයා, දිස්ත්‍රික්කයේ සහකාර පොලිස් අධිකාරීවරයා හා පොදුජන නියෝජිතයෙක් යන තිදෙනාගෙන් පරීක්ෂක මණ්ඩලය සමන්විත වී, පොලිස් අධිකාරීවරයා හෝ පළාත/ප්‍රදේශය භාර සහකාර අධිකාරීවරයා සභාපති වශයෙන් ක්‍රියාකරනු ඇත. (1950 ජුනි 14 දින අංක 5,028 දරණ පොලිස් ගැසට් පත්‍රයේ 2 වන කොටස බලන්න) පොදු ජනයා නියෝජනය කිරීම සඳහා පුද්ගලයෙක් පරීක්ෂක මණ්ඩලයේ සිටින නිසා, පැමිණිලිකරුට වෙනත් කෙනෙකු පරීක්ෂණ මණ්ඩලයට ගෙන යෑමට හෝ වෙනත් අයකුගේ සහාය ලබා ගැනීමට අවසර දෙනු නොලැබේ. වූදින පොලිස් නිලධාරියාට ද එම නීතිය අදාළ වේ. (1949 ජුනි 23 අංක 4, 963 දරණ පොලිස් ගැසට් පත්‍රයේ 2 කොටස බලන්න)

පෙත්සමක් මගින් පැමිණිල්ලක් ඉදිරිපත් කරන විට, ලඟ ඇති පොලිස් ස්ථානය වෙත ගොස්, පෙත්සම තමන් විසින් යවන ලද බවට හා එහි අඩංගු කරුණු තමා විසින් ඉදිරිපත් කෙරෙන බවට ප්‍රකාශ කිරීමට පෙත්සම්කරුට දන්වා යැවිය යුතු වේ. පරීක්ෂණය පවත්වනු ලබන්නේ ඉහත සඳහන් පරිදිම 1950 ජුනි 14 වන දින අංක 5028 දරණ පොලිස් ගැසට් පත්‍රයේ (105 වන පිටුව) හා 1949, පෙබරවාරි 23 අංක 4, 963 දරණ පොලිස් ගැසට් පත්‍රයේ 2 කොටසේ සඳහන් ආකාරයටය.

මේ හැරුණු විට, ජාතික පොලිස් කොමිසම වෙත මහජන පැමිණිලි ඉදිරිපත් කිරීමේ ක්‍රමයක් ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 17 වන සංශෝධනය මගින් හඳුන්වා දෙන ලදී. පොලිස් නිලධාරීන්ට එරෙහිව හා පොලිස් සේවයට එරෙහිව පැමිණිලි භාර ගැනීමටත්, පරීක්ෂණයට භාජනය කිරීමටත්, ප්‍රතිකර්ම යෙදීමටත් පටිපාටියක් ජාතික පොලිස් කොමිසම විසින් පිහිටුවිය යුතු බවට එහි 155 ජී 2 වගන්තිය නියම කරයි. එහෙත් එවැනි ක්‍රියාකාරී මහජන පැමිණිලි භාර ගැනීමේ ක්‍රමයක් ආරම්භයේදී නොතිබුණි. ඒ වෙනුවට ඇත්ත වශයෙන්ම සිදුවූයේ එවැනි පැමිණිලි ජාතික පොලිස් කොමිසම විසින් නැවත පොලිස්පතිවරයා වෙත යොමු කිරීමයි. පොලිස්පතිවරයා විසින් එවිට එම පැමිණිලි ගැන ක්‍රියා කිරීම විශේෂ විමර්ශන අංශය වෙත භාරකරන ලදී. මින් සිදු වූයේ පැරණි ක්‍රමය වෙත නැවත යෑමය. එසේ වුවද, පැමිණිලි සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියා කිරීම සඳහා ජා.පො.කො. ප්‍රාදේශීය සම්බන්ධීකරණ නිලධාරීන් 10 දෙනකු පමණ පත් කර ඇත. මොවුන්ට වෙනම කාර්යාලයක් ලබා දෙන තුරු ඔවුහු ජාතික මානව හිමිකම් කොමිසමේ ප්‍රාදේශීය කාර්යාලවල සිට තම කටයුතු මෙහෙයවති.

මෑතකදී, නඩු කිහිපයකදීම ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් ජා.පො.කො. වෙත නියෝග නිකුත් කරමින් විනයානුකූල පරීක්ෂණ පවත්වන ලෙස නියම කර ඇත. තවද, විනය පවත්වා ගැනීම හා තමන් යටතේ සිටින නිලධාරීන් විසින් මානව හිමිකම් උල්ලංගනය කිරීම වැළැක්වීම ජ්‍යෙෂ්ඨ තනතුරු දරණ පොලිස් නිලධාරීන්ගේ වගකීම බව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් අවධාරණය කරන ලදී.⁷²

⁷² මානව හිමිකම් කොමිසම වෙත ලැබුණු පොලිසියට විරුද්ධ පැමිණිලි පිළිබඳව සාර්ථක පටිපාටියක් පිහිටුවීම සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රී ලංකා ජාතික පොලිස් කොමිසමේ කාර්යභාරය නැමැති ප්‍රකාශය - පුවත්පත් නිවේදනය, 2004 අප්‍රේල් 05

3.8.5 දඬුවම්

කණිෂ්ඨ පොලිස් නිලධාරීන් වෙත පහත සඳහන් දඬුවම් නියම කළ හැකිය. සහකාර පොලිස් අධිකාරී තනතුරට පහළ තනතුරක් දරණ කිසිදු පොලිස් නිලධාරියකු හට වෙනත් පොලිස් නිලධාරියකු වෙත දඬුවම් නියම කිරීමේ බලයක් හිමි නොවේ.

- අවවාද කිරීම : ලිඛිතව අවවාද කිරීම - මෙය පොලිස් කාර්යාල පොතේ හා අදාළ නිලධාරියාගේ ලිපි ගොනුවේ ලිඛිතව සටහන් කරනු ලැබේ.
- තරයේ අවවාද කිරීම : මෙය ඉහත සඳහන් අවවාද කිරීමට වඩා බරපතලය.
- දඬුවම් අභ්‍යාස : වරදකරු හට දින 7 කට නොවැඩි නියම කෙරෙන දින ගණනක ශාරීරික අභ්‍යාස නියම කෙරේ. මෙම අභ්‍යාස කළ යුත්තේ සම්පූර්ණ නිල ඇඳුම් කට්ටලයෙන් සැරසී සිටියදීය. සැරයන්වරයකුගේ අධීක්ෂණය යටතේය. මෙම අභ්‍යාස දිනකට පැයක කාලයක් ඉක්මවිය නොයුතුය.
- අමතර බර වැඩ : හට නිවාස (බැරැක්ක) ගුද්ධ පවිත්‍ර කිරීම හා පොලිස් ස්ථානයේ ලි භාණ්ඩ හා යන්ත්‍රයුතු යනාදිය පවිත්‍ර කිරීම අමතර රාජකාරියක් ලෙස වරදකරු වෙත පැවරේ. මෙම දඬුවම ද දින 7 කට නොවැඩි කාලයක් සඳහා පමණි.
- හට නිවාසයෙන් පිටවීම තහනම් කිරීම : දින 7 කට නොවැඩි කාලයකට බැරැක්කයෙන් පිටවීම තහනම් කෙරේ. මේ කාළ සීමාව තුළ දී වරදකරුට පිට වී යා හැක්කේ සැරයන්වරයා වෙත වාර්තා කිරීමෙන් පමණි.
- අසාධු සටහන් : බරපතලකම අඩුම දඬුවම් වර්ගය අසාධු සටහන් දීමයි. මේවා සේවා ලේඛනයේ සටහන් කරනු ලැබේ. දෙමසක අඛණ්ඩ කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ යහපත් කල් ක්‍රියාවෙන් යුතුව රාජකාරි ඉටු කිරීමෙන් එක් අසාධු සටහන් අහෝසි වේ. අහෝසි නොකරගත් අසාධු සටහන ලකුණු තිබීම. උසස්වීම්වලට බාධාවක් විය හැකිය. දෙමසක අඛණ්ඩ යහපත් සේවය මගින් අසාධු සටහන් අහෝසි වන නමුත්, එම අසාධු සටහන් ලබාගත් බව සේවා ලේඛනයේ සඳහන්ව පවතී. එම අසාධු සටහන තනතුර හෝ ශ්‍රේණිය පහළ දැමීමක් නොවුවද, ඒවා අවවාද කිරීම් ලෙස සැලකේ. අසාධු සටහන් 10 ක් ලැබීම සේවයෙන් පහකරනු ලැබීමට තුඩු දිය හැකිය.
- දඩ ගැසීම : නිවාඩු ලබා නොගෙන රාජකාරියට නොපැමිණීම හා නොසැලකිලිමත්කම නිසා රජයේ දේපල හැනි වීම සම්බන්ධයෙන් පමණක් දඩ නියම කරනු ලැබේ.

වැටුප් වර්ධක ප්‍රමාද කිරීම/නැවැත්වීම

උසස් කිරීම් අඩු කිරීම හෝ අහිමි කිරීම : මෙය ඉතා බරපතල දැඩුවමකි. තනතුරින් පහළට හෙලනු ලැබූ පොලිස් නිලධාරියාහට, එක් එක් තනතුරේ නියමිත කාලයෙන් අඩක් බැගින් සේවය කර, තමන්ට අයත් නියම තනතුරේ නැවත සේවයේ පිහිටුවනු ලැබිය හැකිය. එහෙත් ඒ සඳහා ඔහුගේ සේවය හා කල්කියාව යහපත් විය යුතුය.⁷³

අකාර්යක්ෂමතාව මත සේවයෙන් විශ්‍රාම යැවීම : මෙම ක්‍රියාවලිය ගනු ලබන්නේ තම නිල රාජකාරී කටයුතු කාර්යක්ෂම ලෙස ඉටු කිරීමට අපොහොසත් ලෙසට සැලකෙන පොලිස් නිලධාරීන් සම්බන්ධයෙනි. සමහර අවස්ථාවලදී අඩු කරන ලද විශ්‍රාම යෑමේ දීමනාවක් ගෙවීමට ඉඩ ඇත.

සේවයෙන් මුදා හැරීම : ඔවුන්ගේ කල් ක්‍රියාව අනුව, පොලිස් සේවයේ රඳවා ගැනීමට හුසුදුසු සේ සැලකෙන පොලිස් නිලධාරීන් සම්බන්ධයෙන් මෙම ක්‍රියා මාර්ගය අනුගමනය කෙරේ.

සේවයෙන් පහ කිරීම : බරපතල වැරදිවලට වරදකරු කරනු ලැබීම හේතුවෙන් රජයේ සේවය සඳහා තවදුරටත් හුසුදුසු පොලිස් නිලධාරීන් සම්බන්ධයෙන් මෙම ක්‍රියාමාර්ගය ගනු ලැබේ.

3.8.6 අභියාචනා

නියෝජ්‍ය පොලිස්පතිවරයකු විසින් නිකුත් කරන ලද නියෝගයක් සම්බන්ධයෙන් ඉදිරිපත් කෙරෙන අභියාචනා පිළිබඳව පොලිස්පතිවරයා ක්‍රියා කරනු ඇත. එලෙසම, පොලිස් අධිකාරීවරයකුගේ නියෝගයන් සම්බන්ධ අභියාචනා ගැන නියෝජ්‍ය පොලිස්පතිවරයෙක් ද, සහකාර අධිකාරීවරයකුගේ නියෝග සම්බන්ධ අභියාචනා ගැන අධිකාරීවරයෙක් ද ක්‍රියා කරනු ඇත.

පරීක්ෂණය පැවැත්වීමේදී අනුගමනය කරන ලද පටිපාටියේ යම් අක්‍රමිකතාවක් තිබූ අවස්ථාවලදී පමණක්, ප්‍රථම අභියාචනය යොමු කළ නිලධාරියාට වඩා ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරියකු වෙත දෙවන අභියාචනයක් ඉදිරිපත් කළ හැකි වේ.

73 සටහන : උසස් කිරීමක් මසක් ඇතුළත සිදුවීමට නියමිත වේ නම්, එම උසස් කිරීම මාස 6 කට නොවැඩි කාලයකට නැවැත්විය හැකිය. මෙම දැඩුවම ගැන සේවා ලේඛනයේ සටහන් කරනු ලැබේ. මේ දැඩුවම නිසා වැටුප් අහිමි වන්නේ උසස් කිරීම නවත්වන ලද කාල සීමාව වෙනුවෙන් පමණකි. නියමිත දිනට උසස්වීම ලැබීමට පොලිස් නිලධාරියකු හුසුදුසු බවට තීරණය කළ විට, සේවා ලේඛනයේ ඒ ගැන සටහන් කරනු නොලැබේ, ඒ වෙනුවට බිපෝ තුණ්ඩුවක් යවනු ලැබේ, මෙම දැඩුවම නියම කරන ලද විට, නිලධාරියා නැවත සුදුසු වන තුරු වැටුප් හා ජ්‍යෙෂ්ඨත්වය අහිමි වේ, පොලිස් නිලධාරියකුගේ උසස් වීම අවවාද කිරීමක් ලෙස අත්හිටුවිය හැකිය, එසේ නැතහොත් ඔහුගේ උසස් වීම නිර්දේශ කිරීමට පෙර ඔහුගේ රාජකාරී කටයුතු හා හැසිරීම යම් කාල සීමාවක් තුළ නිරීක්ෂණයට භාජනය කිරීම නුවණට පුරු බව නියමනය කළ විට ද උසස් කිරීම අත්හිටවනු ලැබේ. නිලධාරියාට විරුද්ධව නඩුවක් හෝ පරීක්ෂණයක් ලැබෙමින් පවතින විට ද උසස් කිරීම අත්හිටවනු ලැබේ. මෙහිදී වැටුප් හෝ ජ්‍යෙෂ්ඨතාවය අහිමි වීමක් සිදු නොවේ. මක්නිසාදයත් ඔහුට ඉදිරිකාලයේදී උසස් වීම ලැබෙනු විට, අහිමි වූ වැටුප නැවත ලැබේ.

4 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 17 වන සංශෝධනය යටතේ පිහිටුවන ලද ජාතික පොලිස් කොමිෂම

4.1 අරමුණු

පොලිස් සේවය ඇතුළු සමස්ත රාජ්‍ය සේවයම අධික ලෙස දේශපාලන බලපෑමට ගොදුරු වී ඇති බවට දේශපාලන පක්ෂ, සිවිල් සමාජ සංවිධාන හා පුද්ගලයන් විසින් පෙන්වා දෙනු ලැබූ, රාජ්‍ය සේවය දේශපාලනිකරණයෙන් මුදා ගැනීම සඳහා යම් අර්ථවත් ප්‍රතිචාරයක් දක්වන ලෙස රජයෙන් ඉල්ලා සිටින ලදී. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට 17 වන සංශෝධනය 2001 දී අන්තර්ගත කරන ලද්දේ එම පසුබිම යටතේය.

ජනසම්මතවාදී ලක්ෂණ වඩා වඩා පුළුල් කර, රට තුළ යහපත් පාලන ගෛලියක් ගත්තීමත් ලෙස පිහිටුවා, දේශපාලනමය ඇතිලි ගැසීමිවලින් තොර ස්වාධීන හා ප්‍රබල රාජ්‍ය සේවයක් පිහිටුවීම 17 වන සංශෝධනයේ ප්‍රධානම අරමුණ විය. මෙම සංශෝධනය මගින් ව්‍යවස්ථා මණ්ඩලය පිහිටුවන ලදී. ජාතික පොලිස් කොමිෂම (ජා.පො.කො.) ඇතුළු තවත් මණ්ඩල කිහිපයක් සඳහා සාමාජිකයන් තෝරාගෙන ඔවුන් ගැන කරුණු පරීක්ෂා කර, ඔවුන් එම මණ්ඩලවලට පත් කිරීමේ කාර්ය ව්‍යවස්ථා මණ්ඩලය වෙත පවරා ඇත. මෙම විධි විධානයේ අරමුණු වූයේ ජාතික පොලිස් කොමිෂමට අවංක එඩිතර පුද්ගලයන් පත් කිරීමය.

4.2 සංයුතිය හා රැකවරණය

ව්‍යවස්ථා මණ්ඩලයේ නිර්දේශය මත ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කෙරෙන සාමාජිකයන් සත් දෙනෙකුගෙන් ජා.පො.කො. සමන්විත වේ. සාමාජිකයන් අවුරුදු 3 ක කාලයක් සඳහා පත් කෙරෙන අතර, තවත් අවුරුදු 3 ක එක් අමතර නිල කාලයක් සඳහා නැවත පත් කරනු ලැබීමට ඔවුහු සුදුස්සෝ වෙති. ඔවුන් ඉවත් කළ හැක්කේ ව්‍යවස්ථා මණ්ඩලයේ නිර්දේශයක් මත ජනාධිපතිවරයා හට පමණකි. එහෙයින් නිතරම අනුව ඉවත් කිරීමක් නොසිදුවන බවට සාමාජිකයන් වෙත සහතිකයක් ඇත. ජා.පො.කොමිෂමේ හෝ එහි ඕනෑම සාමාජිකයෙකුගේ තිරණයක් කෙරෙහි සෘජු හෝ වක්‍ර බලපෑමක් කිරීම හෝ එසේ කිරීමට උත්සාහ කිරීම හෝ එම තිරණයක් පිළිබඳ මැදිහත්වීම, 155 එෆ් ජේදය අනුව, මහාධිකරණයේදී නඩු පැවරිය හැකි හා හත්වසරක සිර දඬුවමක් සමග රැපියල් ලක්ෂයක දඩයක් ලැබිය හැකි වරදකි. එසේවුවද, 155 එෆ් ජේදය ජා.පො.කොමිෂමට හා එහි ඕනෑම කාරක සභාවකට අන් අයගේ මැදිහත්වීම්වලින් ආරක්ෂාව ලබාදෙන නමුත්, එම ආරක්ෂාව පොලිස්පතිවරයාට හෝ 155 ජේ ජේදය යටතේ පැවරෙන බලතල හා කර්තව්‍යයන් ඉටු කරන වෙනත් නිලධාරීන් වෙත හෝ ලබා දී නොමැත. එහෙයින් එම කාර්යන් ඉටු කරන පොලිස් නිලධාරීන් වෙත දේශපාලන බලපෑම් එල්ලවීමේ ඉඩකඩ තවමත් ඇත.

4.3 ජාතික පොලිස් කොමිසමේ බලතල

පොලිස්පතිවරයා සම්බන්ධයෙන් හැරුණු විට, අනෙක් සියළුම පොලිස් නිලධාරීන්ගේ පත් කිරීම, ස්ථාන මාරු කිරීම, උසස් කිරීම, විනය පාලනය හා සේවයෙන් පහ කිරීම පිළිබඳ බලතල ජා.පො.කො. වෙත පවරා ඇත. මෙම බලතල ජා.පො.කො. විසින් පොලිස්පතිවරයා හා සමග සාකච්ඡාවෙන් ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබේ.⁷⁴ අතෘප්තියට පත් ඕනෑම පොලිස් නිලධාරියකු හට පොලිස්පතිවරයාගේ හෝ කාරක සභාවක හෝ පොලිස් නිලධාරියකුගේ නියෝගයට විරුද්ධව ජා.පො.කො. වෙත අභියාචනය කිරීමේ අයිතිය ඇත. එම නියෝග සංශෝධනය කිරීමට විරුද්ධව ජා.පො.කො. වෙත අභියාචනා කිරීමේ අයිතිය ඇත. එම නියෝග සංශෝධනය කිරීමට, වෙනස් කිරීමට හෝ අවලංගු කිරීමට බලය ජා.පො.කො. සතුව ඇත.⁷⁵ ජා.පො. කොමිසමේ තීරණයන් හා එකඟ නොවන අයකුට පරිපාලන විනිශ්චය සභාව වෙත අභියාචනා කළ හැකිය.⁷⁶ පරිපාලනමය පටිපාටි සම්පාදනය ඇතුළු පොලිස් පරිපාලන කටයුතු, පොලිස් සේවයේ ස්වාධීනත්වය හා කාර්යක්ෂමතාවය වැඩි දියුණු කිරීම, ජාතික හා පළාත්බද බල ප්‍රදේශ සඳහා අවශ්‍ය අවි ආයුධ, වෙඩි උණ්ඩ හා යන්ත්‍ර සුභ්‍රවල ස්වභාවය හා වර්ගය නිශ්චය කිරීම පිළිබඳ තීරණ ගැනීම ද ජා.පො. කොමිසමට අයත් කාර්යන් වේ.⁷⁷

මහජන පැමිණිලි භාරගැනීමට හා ඒවා ගැන ක්‍රියා කිරීමට ද බලතල ජා.පො.කො. වෙත හිමිවේ. මහජන පැමිණිලි භාර ගැනීමටත්, ඒවා පරීක්ෂණයට භාජනය කිරීමටත්, පොලිස් නිලධාරියකුට එරෙහිව හෝ පොලිස් සේවයට එරෙහිව හෝ අතෘප්තියට පත් අයගේ පැමිණිලි භාරගෙන පරීක්ෂණයට භාජනය කිරීමට අවශ්‍ය පටිපාටි නියම කිරීම එහෙයින් ජා.පො.කොමිසමේ කාර්යභාරයකි.⁷⁸

4.4 ජා.පො.කො. වෙත හා පරිපාලනමය අභියාචනා විනිශ්චය සභාව වෙත අභියාචනා කිරීම

29 වන වගන්තිය අනුව, ජා.පො.කො. විසින් දෙන ලද ඕනෑම නියෝගයක් සම්බන්ධයෙන් අතෘප්තියට පත් පොලිස් නිලධාරියකුට 17 වන සංශෝධනය යටතේ පිහිටුවන ලද පරිපාලනමය අභියාචනා විනිශ්චය සභාව වෙත අභියාචනා කළ හැකි වේ.⁷⁹ 2002 වසරේ අංක 04 දරණ පරිපාලනමය අභියාචනා විනිශ්චය සභා පනත අනුව, මෙම සභාව අධිකරණ සේවා කොමිසම විසින් පත් කරන ලද සාමාජිකයන් තිදෙනෙකුගෙන් සමන්විත වන අතර, එම සාමාජිකයන් රජයේ සේවයේ වසර 20 කට අධික පළපුරුද්දක් ඇති අය හෝ වසර 10 ක නීති වෘත්තීමය පළපුරුද්දක් ඇති අය විය යුතුය.

⁷⁴ 155 ඊ. වගන්තිය
⁷⁵ 155 කේ. වගන්තිය
⁷⁶ 155 එල් වගන්තිය, පරිපාලනමය විනිශ්චය සභාව අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව විසින් පත් කරනු ලැබේ
⁷⁷ 155 ඊ. (3) වගන්තිය
⁷⁸ 155 (2) වගන්තිය
⁷⁹ 59 වන වගන්තිය

4.5 පාර්ලිමේන්තුව වෙත වගකිව යුතු වීම

එහි බලතල, රාජකාරි හා ක්‍රියාකාරිත්වය පිළිබඳව පාර්ලිමේන්තුව වෙත වගකීමට ජා.පො.කො. බැඳී සිටියි. තම ක්‍රියාකාරිත්වයන් සම්බන්ධයෙන් වාර්තාවක් අවුරුදු පතා පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කිරීමට ද එය බැඳී සිටියි.⁸⁰ මූලික අයිතිවාසිකම් සම්බන්ධයෙන් හැර, අධිකරණ නඩුකරවලින් පොදු විනිශ්චයකට ගියහොත් හිමියි.⁸¹

ජා.පො.කො. ඇමතිවරයකු යටතේ තබා නොමැති නිසා, එම කොමිසම පාර්ලිමේන්තුව වෙත වගකීමට බැඳී නොමැති බවට බොහෝ විට විවේචන එල්ල කරනු ලැබේ. (කොමිසම ඇමතිවරයකු යටතේ නොපවතින හෙයින්, පොලිසියේ ක්‍රියාවන් පිළිබඳව පාර්ලිමේන්තුව වෙත නිසි වගකීමක් නොමැති වනු ඇත.) පොලිසියේ ක්‍රියාවන් රාජකාරි ජා.පො.කො. වෙත පැවරී තිබුණි නම්, මෙම විවේචනය තරමක් දුරට සාධාරණ වන්නට ඉඩ තිබුණි. එම කාර්යයන් ඇත්ත වශයෙන්ම පොලිස්පතිවරයා වෙත හා පොලිස් නිලධාරීන් වෙත පැවරී ඇත. පාර්ලිමේන්තුව වෙත වගකීම විනිශ්චය කරන මිනුම් දණ්ඩ වශයෙන් ඇමතිවරයකු හරහා වගකීම භාවිතා කළහොත්, කිසිදු ආයතනයකට ස්වාධීනව ක්‍රියාකළ නොහැකි තත්වයක් උදාවනු ඇත. පාර්ලිමේන්තුවේ ස්ථාවර නියෝගවල විධි විධානවලට අනුකූලව ජා.පො.කො. පාර්ලිමේන්තුවට වගකිව යුතුය. පිළිතුරු දිය යුතුය. ජා.පො.කො. අධිකරණය කිරීම සහතික කිරීම සඳහා ස්වාධීන කොමිසන් සභාවලට අදාළව කටයුතු කරන නිශ්චිත පාර්ලිමේන්තු කාරක සභාවක් නොමැති බව සැලකිය යුතුය.

4.6 බලතල පැවරීම

ඕනෑම තනතුරකට අයත් පොලිස් නිලධාරීන් පත් කිරීම, උසස් කිරීම, ස්ථාන මාරු කිරීම, විනය පාලනය කිරීම සහ සේවයෙන් පහ කිරීම පිළිබඳ තම බලතල, පොලිස්පතිවරයා සමග සාකච්ඡා කර, පොලිස්පතිවරයා වෙත හෝ වෙනත් පොලිස් නිලධාරියකු වෙත පැවරීමේ අයිතිවාසිකම ජා.පො.කො. සතු වේ.⁸²

4.7 ප්‍රථම ජාතික පොලිස් කොමිසමේ සාර්ථකත්වය

4.7.1 දේශපාලන හේතූන් මත නියම කරන ලද ස්ථානමාරු විශාල ගණනක් අහෝසි කිරීම

දේශපාලනමය බලපෑම් මත සිදු කෙරෙන ස්ථාන මාරු කිරීම් පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව තුළ අතිතයේදී ඉතා සුලභ විය. 2002 වසරේ දෙසැම්බරයේදී ස්ථානමාරු නියෝග 60 ක් ජා.පො.කො. විසින් ප්‍රතිරෝධීතා කරන ලද බව වාර්තා වේ. මෙම ස්ථාන මාරු නියෝග සහකාර පොලිස් අධිකාරීන් හා ස්ථානභාර නිලධාරීන් සම්බන්ධයෙන් වූ අතර, ඒවා අභ්‍යන්තර කටයුතු භාර ඇමතිවරයාගේ නියමය අනුව පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව

⁸⁰ 155 (N) වගන්තිය
⁸¹ 155 (C) වගන්තිය
⁸² 155 (J) වගන්තිය

විසින් නිර්දේශ කර තිබිණ.⁸³ දේශපාලන හේතූන් මත නියම කරන ලද මෙම ස්ථාන මාරු නියෝග විශාල සංඛ්‍යාවක් ප්‍රතිකේෂ සකස් කිරීමේ ජා.පො.කොමිසමේ නිර්භීත ක්‍රියාව ඇත්ත වශයෙන්ම අගය කළ යුතු වේ.

4.7.2 උසස් කිරීම්

2002 වසරේ නොවැම්බරයේදී ජා.පො.කො. පිහිටුවන ලද අවස්ථාවේ සිටම එහි රාජකාරි වලින් ඉතා විශාල කොටසක් උසස් කිරීම් හා සම්බන්ධ කටයුතු වූ බව සාකච්ඡාවලදී රංජිත් අබේසිංහය මහතා හෙළි කළේය. එම කටයුතුවලින් වැඩි කොටසක්, ඊට පෙර පැවැති පරිපාලන ක්‍රමය යටතේ උදාසීනතාව හේතුවෙන් පුරප්පාඩුව තිබූ ප්‍රධාන තනතුරු 4000 ක් උසස් කිරීම් මාර්ගයෙන් පිරවීම පිළිබඳව විය.⁸⁴

4.7.3 මහජන පැමිණිලි සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියා කිරීමට යාන්ත්‍රණයක්

එලෙසම, පොලිසියට විරුද්ධව ලැබෙන පැමිණිලි පිළිබඳ විධි විධාන ද ක්‍රියාවට පරිවර්තනය කිරීම සඳහා ජා.පො.කො. විසින් සම්බන්ධීකරණ කාරක සභා 7 ක් පිහිටුවන ලදී. මේවායේ අරමුණ දිස්ත්‍රික් මට්ටමේදී මහජන පැමිණිලි ගැන වඩාත් ඵලදායී පියවර ගැනීමයි. කොළඹ හා ගම්පහ දිස්ත්‍රික්ක තුළ පිහිටි පොලිස් ස්ථානවල හා වෙනත් පොලිස් කාර්යාලවල සේවයේ නියුතු පොලිස් නිලධාරීන්ගේ රාජකාරිවලට අදාළව යම් පැමිණිලි වෙතොත් ඒවා ඉදිරිපත් කරන ලෙසට මහජනයා වෙත ඉල්ලීමක් කරමින් ප්‍රචාරක ව්‍යාපාරයක් 2003 වසරේ ජූලි මාසයේදී දියත් කරන ලදී. මෙම ප්‍රචාරයට ප්‍රතිචාර වශයෙන් තෙසතියක් තුළදී පැමිණිලි 26 ක් මහජනයාගෙන් ලැබුණු බව සැප්තැම්බර් මාසයේදී පවත්වන ලද ප්‍රචාරණ සාකච්ඡාවක දී ජා.පො.කො. සභාපතිවරයා අනාවරණය කළේය. කිසිදු දේශපාලනමය හෝ වෙනත් පක්ෂග්‍රාහිත්වයකින් තොරව, පරීක්ෂණ පැවැත්වෙන බව ද ඔහු පැවසුවේය.⁸⁵

4.8 ජා.පො.කොමිසමේ බලතල පැවරීම (Delegation)

4.8.1 බලතල පවරා දීමට අදාළ ප්‍රශ්න හා වර්තමාන තත්වය

පොලිස් නිලධාරීන් පත් කිරීම, උසස් කිරීම, ස්ථාන මාරු කිරීම, විනය පාලනය හා සේවයෙන් පහ කිරීම පිළිබඳ තම බලතල පොලිස්පතිවරයා වෙත හෝ, ඔහු සමග සාකච්ඡා කිරීමෙන් පසු වෙනත් පොලිස් නිලධාරියකු වෙත හෝ පවරාදීමේ අයිතිය ජා.පො.කොමිසමට හිමි වේ. 2003 මාර්තු 26 වන දින දරණ පොලිස්පතිවරයාගේ

⁸³ “ඩේලි මිරර්” පුවත්පත - 2002 දෙසැම්බර් 24, ස්ථානමාරු ලැයිස්තුව සකස් කරන ලද්දේ සමහර ඇමතිවරුන්ගේ හා ආණ්ඩු පක්ෂයේ පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන්ගේ ඉල්ලීම පරිදිය. මීට අමතරව සමහර ස්ථාන මාරු නියෝග කරන ලද්දේ එ.ජා.ප. , ශ්‍රී.ලං.මු.කො. , ලං.ක.කො. සහ ද.ජා.සං. යන පක්ෂවල ඉල්ලීම අනුව බව අනන්තර කටයුතු හාර අමාත්‍යාංශය ප්‍රකාශ කළේය.

⁸⁴ ආසියානු මානව හිමිකම් කොමිසම - ශ්‍රී ලංකා - පොලිසියේ විනය පාලනය සහතික කිරීමේ නව ක්‍රියා පිළිවෙත් පිළිබඳ සතුට පළ වේ, 2004 අගෝස්තු 25 දින දරණ ප්‍රකාශය

⁸⁵ “ඩේලි නිවුස් පුවත්පත” - 2003 සැප්තැම්බර් 09

වක්‍රලේඛයට අනුකූලව, පොලිස් නිලධාරීන්ගේ ස්ථාන මාරු පිළිබඳ තම බලතල සමහරක් කොමිසම විසින් පොලිස්පතිවරයා වෙත පවරා දෙන ලදී. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, පොලිස් සේවය තුළ ඕනෑම තරාතිරමක නිලධාරියකු ස්ථාන මාරු කිරීමේ බලය පොලිස්පතිවරයා වෙත හිමි වේ. එසේ වුවද, ගැසට් කරන ලද ජ්‍යෙෂ්ඨ පොලිස් නිලධාරීන්ගේ හා ස්ථානභාර නිලධාරීන්ගේ ස්ථාන මාරු ජා.පො.කො. සමග සාකච්ඡා කොට ක්‍රියාත්මක කෙරෙනු ඇත. අනෙක් ස්ථාන මාරු සාමාන්‍ය නීතියක් වශයෙන් කොමිසම විසින් අනුමත කරන ලද ස්ථානමාරු ක්‍රමයට අනුකූලව කළ යුතු වේ.⁸⁶

මෙසේ බලතල පවරාදීම කරුණු කිහිපයක් යටතේ විවේචනයට භාජනය කළ හැකිය. ප්‍රධාන බලතල වෙනත් අයකු වෙත පැවරේ නම්, ජා.පො.කො. පිහිටුවීමේ පරමාර්ථය අර්ථ ගුණ වන බව ප්‍රථමයෙන් කිව හැකිය. ජා.පො.කො. පිහිටුවීමේ ප්‍රධාන අරමුණ වූයේ පොලිසියේ පරිපාලනය වෙත ඵලදායී විය හැකි දේශපාලනමය බලපෑම් වැළැක්වීමේ පියවරක් වශයෙන් පොලිස්පතිවරයා වෙත හා ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන් වෙත හිමිකම් නිශ්චිත බලතල ඔවුන් වෙතින් ඉවත් කිරීමය. එසේවුව ද, ඇත්තවශයෙන්ම බල පැවැත්වෙන තත්වය නම්, 60,000 කට අධික නිලධාරී සංඛ්‍යාවකින් සමන්විත වූ ජාතික පොලිස් සේවයේ පරිපාලන කාර්යන් ඉටු කිරීමේ හැකියාවක් ජා.පො.කො. වෙත නොතිබීමය.

එහෙයින් මින් සිදු වන්නේ කලින් පැවති තත්වයටම ආපසු ගමන් කිරීමකි. එවැනි තත්වයක් යටතේ, පවරන ලද බලතල අයත් පොලිස් නිලධාරීන් දේශපාලඥයන් සතුටු කිරීමට ඕනෑම ලෙසකට ක්‍රියා කිරීම වැළැක්විය නොහැකි තත්වයක් උදාවනු ඇත.⁸⁷

එසේවුවද, ප්‍රධාන පොලිස් පරීක්ෂක තනතුරට ඉහළ තනතුරු දරණ පොලිස් නිලධාරීන් සම්බන්ධයෙන්, ඊට ඉහතදී කරන ලද බලතල පැවරීමේ 2003.07.30 දින දරණ අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රයේ ප්‍රසිද්ධ කරන ලද නියෝගයක් මගින් නිෂ්ප්‍රභ කර, එම බලතල ප්‍රධාන වශයෙන්, විශ්‍රාමික මහාධිකරණ විනිශ්චයකාරවරයකුගේ ප්‍රධානත්වයෙන් යුක්ත වූ ත්‍රිපුද්ගල කමිටුවක් වෙත පවරා දෙන ලදුව, පොලිස්පතිවරයා වෙත එම බලතල පැවරීම සීමා කරන ලදී.

ජා.පො.කො. වෙත නිසි බලතල පොලිස්පතිවරයා වෙත පවරාදීමට පක්ෂව ඉදිරිපත් කරන ලද තර්කය වූයේ වර්තමාන ජා.පො. කොමිසමේ සාමාජිකයන් අතර විධිබද්ධ දැනුමක් සහිත පුද්ගලයකු නොසිටීමයි. ව්‍යවස්ථා මණ්ඩලයේ විශ්වාසය දිනාගත් විශ්‍රාමික ජ්‍යෙෂ්ඨ පොලිස් නිලධාරියකු ඇතුළත් කිරීම ඊට වඩා උචිත වනු ඇත.⁸⁸ ව්‍යවස්ථාපිත කාර්යයන් නිසි ලෙස ඉටු කිරීමට නම්, ජා.පො. කොමිසමේ හැකියාව වඩාත් ප්‍රබල කළ යුතුවේ.

⁸⁶ 2003 මාර්තු 26 දින හා අංක 1703/2003 දරණ වක්‍ර ලේඛය - උප ලේඛනය, (අ) ඡේදය
⁸⁷ එඩ්වඩ් ගුණවර්ධන - අපරාධ අවාරධර්ම සංග්‍රහය සහ පොලිස් කොමිසම - “අයිලන්ඩ්” පුවත්පත - 2003 ජූනි 29
⁸⁸ රංජිත් අබේසුරිය මයා - ජා.පො.කො. සභාපති ටැයි සෙනෙවිරත්න මහතා විසින් උපුටා ගන්නා ලදී. “සන්ඩේ අයිලන්ඩ්” පුවත්පත 2003 අප්‍රේල් 13

ජා.පො.කො. සතු බලතල අත් අය වෙත පවරා දීම පිළිබඳව කැපී පෙනෙන තවත් ප්‍රධාන ලක්ෂණයක් නම්, ජා.පො. කොමිසමේ හෝ එහි කාරක සභාවක හෝ තීරණයක් වෙත බලපෑම් කිරීම දඬුවම් ලැබිය හැකි වරදක් බවට ප්‍රකාශ කරන 155 (එෆ්) ඡේදය පොලිස්පතිවරයා වෙත හෝ වෙනත් පොලිස් නිලධාරීන් වෙත හෝ අදාළ නොවීමය. මේ තත්වය යටතේ, ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 17 වන සංශෝධනය අර්ථගූණ්‍ය බවට පත් වී, දේශපාලනමය මැදිහත්වීම්වලට දොරටු සම්පූර්ණයෙන්ම විවෘත වේ.

4.8.2 පොලිස්පතිවරයා පත් කිරීම

පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේ ප්‍රධානියා වන පොලිස්පතිවරයා පත් කිරීමේ කාර්යය සම්බන්ධයෙන් ජා.පො.කො. කිසිදු කාර්යක් ඉටු නොකරයි. පොලිස්පතිවරයා පත් කරනු ලබන්නේ ව්‍යවස්ථා මණ්ඩලයේ නිර්දේශය අනුව ජනාධිපතිවරයා විසිනි.⁸⁹ 155 (ජී) වගන්තිය අනුව, පත්කිරීම්, උසස්කිරීම්, විනය පාලනය හා සේවයෙන් පහ කිරීම පිළිබඳ තම බලතල ජා.පො.කො. ක්‍රියාත්මක කළ යුත්තේ පොලිස්පතිවරයා අවංකභාවය සහතික කර ගැනීම සඳහා ඔහුගේ පත් කිරීම ගැන ජා.පො.කො. හා සමග සාකච්ඡා කිරීමේ අවශ්‍යතාව පැහැදිලිව පෙනේ. එහෙත්, පොලිස්පතිවරයා පත් කිරීමේදී ව්‍යවස්ථා මණ්ඩලයට ජා.පො.කො. සමග සාකච්ඡා කිරීමෙන් කටයුතු කිරීමට 17 වන සංශෝධනය මගින් විධිවිධාන යොදා නොතිබීම කණගාටුවට කරුණකි.

4.8.3 වෙනත් සීමාවන්

4.8.3.1 ක්‍රියාත්මක සේවා පිළිබඳ සීමාවන්

පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේ ක්‍රියාත්මක කටයුතු සම්බන්ධයෙන් ජා.පො. කොමිසමට කිසිදු කාර්යක් ඉටු කිරීමට නොහැකි වීම (දේශපාලන මැදිහත්වීම්) පැහැදිලිව පෙනෙන්නට තිබියදීත් හා ක්‍රියාත්මක රාජකාරිවලදී අක්‍රමිකතා සිදුවන බවට වොදනා තිබියදීත් කැපී පෙනෙන ව්‍යුහමය දුබලතාවයකි. සියළුම අපරාධ වැළැක්වීම, සොයා ගැනීම හා පරීක්ෂණය මෙන්ම, 1979 අංක 15 දරණ අපරාධ නඩු විද්‍යාන සංග්‍රහය යටතේ නීතිපතිවරයාගේ බලතලවලට යටත්ව, එම අපරාධ සම්බන්ධයෙන් අදාළ අධිකරණයන්හි නඩු පැවරීම ද පොලිසියේ වගකීම වේ. මේ අනුව, පොලිසියේ ක්‍රියාත්මක බලතල පැහැදිලි ලෙස වෙන් කර, ඒවා පොලිස්පතිවරයා වෙත පවරා දෙනු ලැබ ඇත.

4.8.3.2 සාක්ෂිකරුවන් කැඳවීමේ බලතල

පොලිස් නිලධාරීන්ගේ විනයානුකූල පාලනය පිළිබඳව ක්‍රියා කිරීමට බලතල ජා.පො.කො. වෙත ඇත. විනයානුකූල පරීක්ෂණ පැවැත්වීමේ බලය ද එම බලතලවල කොටසක් බව පැහැදිලිය. එසේවුවද, පොලිස් සේවයෙන් බාහිර සාක්ෂිකරුවන් කැඳවීමට කොමිසමට අවශ්‍ය වුවහොත්, එසේ කිරීමට නියමිත නීතිමය බලතල ඊට හිමි නොවේ. අදාළ ලියකියවිලි හා අවශ්‍ය සාක්ෂිකරුවන් කැඳවීමේ බලතල නොමැති නිසා කොමිසමේ විමර්ශන බලතල සීමා වී ඇත.

⁸⁹ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 41 (ඇ) වගන්තිය

ශ්‍රී ලංකාව තුළ දූෂණය හා දේශපාලනිකරණය ව්‍යාප්ත වීමට එරෙහිව කෙරෙන සටනේ චේතනාසිත පියවරක් ලෙස ජා.පො.කො. පිහිටුවීම සැලකිය හැකිය. මෙම කොමිසම නීතියේ ප්‍රමුඛතාව නගා සිටුවයි. දේශපාලන අත පෙවීමිවලට එරෙහිව පියවර ගැනීමේ පුළුල් බලතල කොමිසම සතුව ඇත. මහජනතාවගේ අපේක්ෂාවන් බිඳ දැමූ ආයතනික දුර්වලතා ඉවත් කිරීමේ හැකියාව ද ඊට ඇත. අවශ්‍ය මූලික පියවර ගෙන ඇති මෙම අවස්ථාවේදී, මහජන විශ්වාසය ගොඩනැගෙන පරිදි වගකීමෙන් යුක්තව ක්‍රියා කිරීමට ජා.පො.කො. සෑම ප්‍රයත්නයක්ම දැරීම ඉතා වැදගත්ය.

4.9 ජාතික පොලිස් කොමිසමේ තත්වය (2006 ජූනි)

ජා.පො.කො. පිහිටුවීම ස්වාධීන පොලිස් සේවයක් ඇති කිරීම සඳහා ගන්නා ලද ඉතාම ප්‍රගතශීලී පියවර වේ. එහෙත්, පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේ පරිපාලනය පොලිස්පතිවරයා වෙත භාරදිය යුතුය යන තර්කය මත, කණිෂ්ඨ පොලිස් නිලධාරීන් විනාශානුකූල පාලන කටයුතු පොලිස්පතිවරයා වෙත පවරාදීමට ගත් තීරණය නිසා, ජා.පො.කො. වෙත තැබූ අපේක්ෂාවන් බිඳ වැටුණු බව විචාරකයෝ පවසති.

මහජන පැමිණිලි සම්බන්ධයෙන්, 2003 ජූලි දක්වා ක්‍රියාත්මක වූ ක්‍රමය වූයේ ජා.පො.කො. විසින් පැමිණිලි භාරගෙන, ඒවා විමර්ශනය සඳහා පොලිසිය වෙත යොමු කිරීමයි.⁹⁰ එසේ වුවද, පොලිස්පතිවරයා හැරුණු විට, අනෙක් සියළුම තරාතිරමිවල පොලිස් නිලධාරීන් සම්බන්ධයෙන් 17 වන සංශෝධනය මගින් නියෝග කරන ලද බලතල පැවරීම් 2004 වසර මැද දී ජා.පො.කො. විසින් අවලංගු කරන ලදී.⁹¹ මේ නිසා පොලිස්පතිවරයාගේ බලතල සීමා විය. එම හේතුව නිසා පොලිස්පතිවරයා හා ජා.පො.කො. අතර අමනාපයක් හට ගත්තේය.

ජා.පො. කොමිසමේ නිල කාලය 2005 නොවැම්බරයේදී අවසන් විය. සාමාජිකයන් තෝරා ගැනීමේ බලය හිමි ව්‍යවස්ථා මණ්ඩලය අකර්මන්‍යව පැවතීමේ හේතුවෙන් අලුත් කොමිසමක් ව්‍යවස්ථානුකූලව පත් නොකෙරිණි. ජා.පො. කොමිසමද එලෙස අකර්මන්‍යව තිබියදී සෑම තනතුරක් සඳහා උසස් කිරීම් විශාල සංඛ්‍යාවක් පොලිස්පතිවරයා විසින් කිසිදු ව්‍යවස්ථාදායක අධිකාරී බලයක් රහිතව ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. පොලිසිය තුළ නැවත වරක් දේශපාලනිකරණය සිදුවන බවට සෑම තැනින්ම කෙරුණු චෝදනා මධ්‍යයේ විශේෂයෙන්ම ස්ථානභාර නිලධාරීන්ගේ ස්ථානමාරු ඇතුළු ස්ථානමාරු විශාල සංඛ්‍යාවක් රට පුරාම ක්‍රියාත්මක කරන ලදී.⁹²

⁹⁰ ක්‍රිෂාල පින්ටෝ පයවර්ධන - ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික පොලිස් කොමිසම : ස්වර්ණමය අවස්ථාවක් අපහේ හරියි. Commonwealth Human Rights Initiative – Newsletter, Volume 12 Number 4, New Delhi, Winter 2005

⁹¹ නීතිය හා සමාජ පදනම, ආසියා මානව හිමිකම් කොමිසම හා වධහිංසාවලට එරෙහි ජගත් සංවිධානය ඒකාබද්ධව සංවිධානය කළ සාකච්ඡාවකදී ජා.පො.කො. සභාපති ජනාධිපති නීතිඥ රංජිත් අබේසූරිය මයා විසින් මේ බව අනෙක්තු 20 වන දා ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදී.

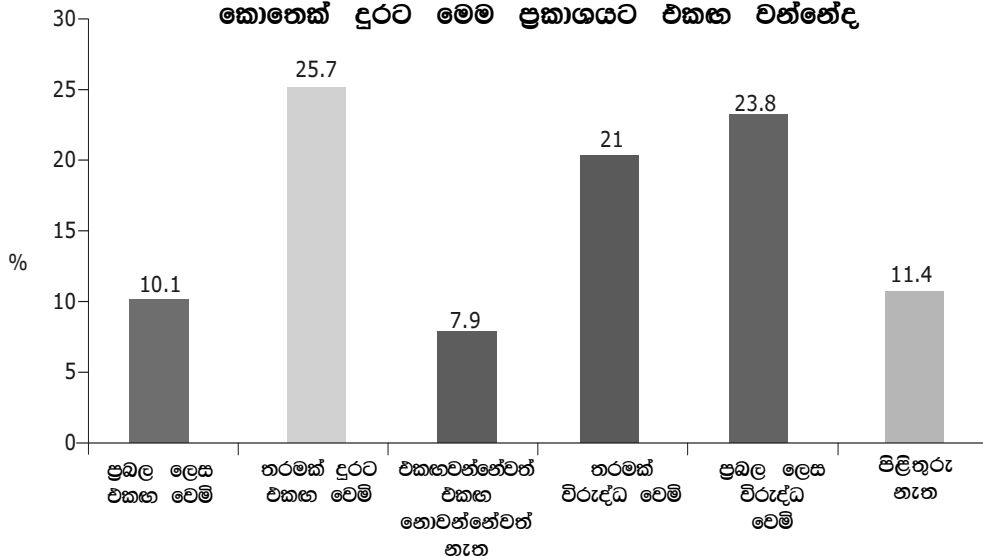
⁹² මෙම ස්ථාන මාරු සමහරක් ඊටි ආඥා අයදුම්වලදී අභියාචනාධිකරණය විසින් අත්හිටුවන ලදී.

17 වන සංශෝධනයේ පරමාර්ථයට සම්පූර්ණයෙන්ම පිටුපා ක්‍රියා කරමින් මහින්ද රාජපක්‍ෂ ජනාධිපතිතුමා ජා.පො. කොමිසමේ සාමාජිකයන් පත් කිරීම අවාසනාවන්ත සිදුවීමක් ලෙස සැලකිය යුතුය. මෙම පත්වීම් කරන ලද්දේ සෑම තැනින්ම එල්ල වූ විරෝධයන් හා හෙළා දැකීම් මධ්‍යයේය. ජා.පො.කො. සාමාජිකයන් ජනාධිපතිවරයාගේ සේ කිසිදු පාරදෘශ්‍යභාවයකින් තොරව පත් කරන ලද බවට චෝදනා එල්ල විය. පොලිස් සේවය දේශපාලනඥයන්ගේ ග්‍රහණයෙන් මුදා ගැනීමේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ඉලක්කය වෙත ජා.පො.කොමිසමට ලඟා විය හැකිදැයි විශාල ප්‍රශ්නයකි.

4.10 ජා.පො.කො. පිළිබඳව පොලිස් නිලධාරීන්ගේ හා මහජනයාගේ අදහස

2002 වසර අවසානයේදී පමණ ක්‍රියාකාරීත්වයට පැමිණි ජා.පො.කොමිසමේ අපක්‍ෂපාතිභාවය පිළිබඳ පොලිස් නිලධාරීන්ගේ අදහස් ඇගයීම සඳහා, ජාතික පොලිස් කොමිසම අපක්‍ෂපාති වේ, යන ප්‍රකාශයට ඔවුන් එකඟ වෙත්ද, නැතහොත් එකඟ නොවෙත්දැයි 2005 වසර ආරම්භයේදී විමසන ලදී.⁹³ සමස්තයක් වශයෙන් ගත් කළ, ජා.පො.කො. අපක්‍ෂපාති ලෙස ක්‍රියා කරන බව 44.8% ක් ප්‍රතිශතයක කළහ. 21% ක් එම අදහසට තරමක් විරුද්ධ වූ අතර, 23.8% ක් ඊට තදින්ම විරුද්ධ වූහ. ජා.පො.කො. අපක්‍ෂපාති බව 25.7% ක් තරමක් දුරට පිළිගත් අතර, 10.1% ක් පමණක් බොහෝ දුරට පිළි ගත්හ. (පහත සඳහන් වගුව බලන්න) කෙසේ වුවද, ඒ වන විට ජා.පො.කො. වසර තුනක කාලයක් පමණක් ක්‍රියාත්මකව තිබූ බවත්, එවැනි සීමිත කාලයක් තුළදී 1972 තරම් ඈත කාලයක සිට රජයේ සේවය තුළ මුල්බැස තිබූ දේශපාලනමය පිළිකාව මුලිනුපුටා දැමීම දුෂ්කර බවත්, සිහි තබා ගත යුතුවේ. පහත සඳහන් ඇගයීම් දෙස බැලිය යුත්තේ එම පදනම සිහි තබා ගනිමිනි.

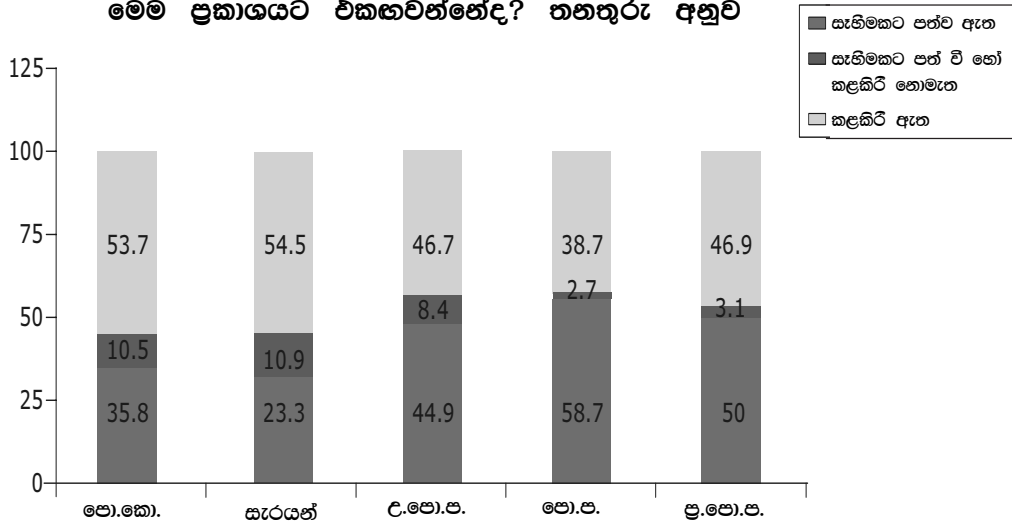
“ජා.පො. කොමිසම අපක්‍ෂපාති ලෙස ක්‍රියා කරයි”. ඔබ කොතෙක් දුරට මෙම ප්‍රකාශයට එකඟ වන්නේද

⁹³ සේවයේ සිටින නිලධාරීන් 770 ක් අහඹු ලෙස තෝරා සම්මුඛ සාකච්ඡා පැවැත්වීමෙන් 2005 පෙබරවාරි 05 සිට 08 දින දක්වාත්, පෙබරවාරි 10 සිට මාර්තු 03 දක්වාත් “සෝෂල් ඉන්ඩිකේටර්” ආයතනය විසින් “ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටනැෂනල් ආයතනය” වෙනුවෙන් පවත්වන ලද සැපයුම්කාර සම්භන්ධය.

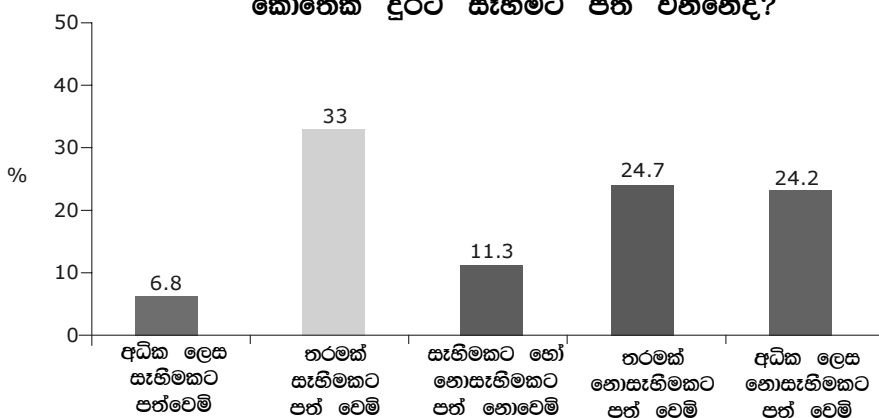
විවිධ තනතුරු අනුව බැලූවහොත්, පොලිස් පරීක්ෂකවරුන්ගෙන් 58.7% ක් හා ප්‍රධාන පොලිස් පරීක්ෂකවරුන් 50% ක් ජා.පො. කොමිසම අපහසුපාති බව පිළි ගන්නා අතර, සැරයන්වරු 54.5% ක් හා කොස්තාපල්වරු 53.7% ක් එම අදහස ප්‍රතිරෝධී කරති.⁹⁴

“ජා.පො.කො. අපහසුපාති වේ” කොතෙක් දුරට ඔබ මෙම ප්‍රකාශයට එකඟවන්නේද? තනතුරු අනුව

සම්මුඛ සාකච්ඡාවට සහභාගි වූ නිලධාරීන්ගෙන් 6.8% ක් පවසන්නේ ජා.පො. කොමිසමේ සාර්ථකභාවය පිළිබඳව ඔවුන් බොහෝදුරට තෘප්තිමත් බවයි. 33% ක් පැවසුවේ ඔවුන් තරමක් දුරට තෘප්තිමත් බවයි. අනෙක් අතට, තමන් ඉතාම අතෘප්තිමත් බව 24.2% ක් පැවසූ අතර, තමන් තරමක් අතෘප්තිමත් බව 24.7% ක් පැවසූහ.⁹⁵

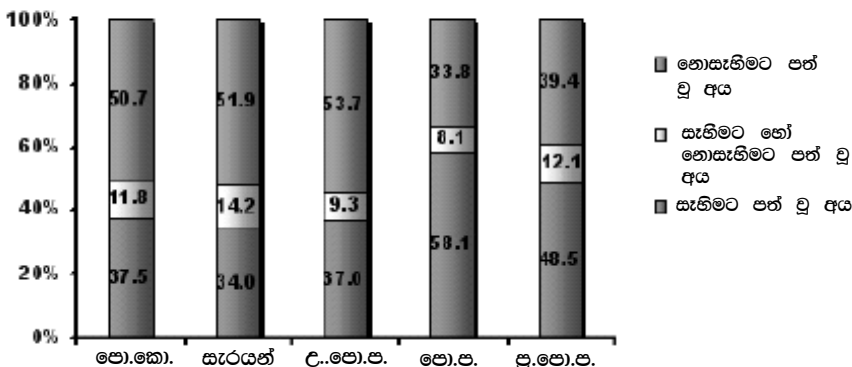
ජා.පො. කොමිසමේ සාර්ථකභාවය පිළිබඳව ඔබ කොතෙක් දුරට සැහිමට පත් වන්නේද?

^{94 -95} සේවයේ සිටින නිලධාරීන් 770 ක් අහඹු ලෙස තෝරා සම්මුඛ සාකච්ඡා පැවැත්වීමෙන් 2005 පෙබරවාරි 05 සිට 08 දින දක්වා, පෙබරවාරි 10 සිට මාර්තු 03 දක්වාත් “සෝෂල් ඉන්ඩිකේටර්” ආයතනය විසින් “ග්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටනැෂනල් ආයතනය” වෙනුවෙන් පවත්වන ලද සැසඳුම්කාර සමීක්ෂණය

වඩා ජ්‍යෙෂ්ඨ තනතුරු දරණ අය, එනම්, පො.ප. හා පු.පො.ප. ජාතික පොලිස් කොමිසමේ සාර්ථකභාවය/ක්‍රියාකාරිත්වය පිළිබඳව වැඩි සැකිමට (පිළිවෙලින් 58.1% හා 48.5%) පත්ව ඇති අතර, කොස්තාපල්වරු, සැරයන්වරු හා උප පොලිස් පරීක්ෂකවරු වැඩි අප්‍රසාදයක් (පිළිවෙලින් 50.7%, 51.9%, 53.7%) දක්වති.

ජා.පො. කොමිසමේ සාර්ථකභාවය පිළිබඳව ඔබ කොතෙක් දුරට සැකිමට පත් වන්නේද?

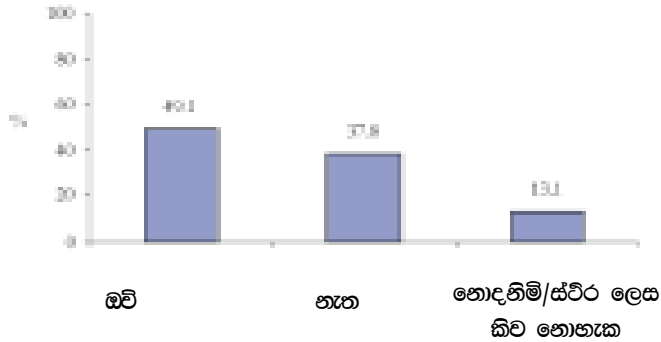

ජාතික පොලිස් කොමිසමක් තිබෙන බවට මහජනයා අතර දැනුම ඉතා අඩු බව මහජන ආකල්ප සමීක්ෂණ ප්‍රතිඵලවලින් පෙනේ.

සමීක්ෂණය පැවැත්වූ කාලයේදී (2006 මාර්තු) ජා.පො.කො. ක්‍රියාත්මකව නොපැවතුණු නමුත්, එම කොමිසම ගැන ඔවුන් අසා තිබුණේදැයි මහජනයාගෙන් විමසන ලදී. බහුතරයක් (49.1%) කොමිසම ගැන අසා තිබූ නමුත්, සැහෙන සංඛ්‍යාවක් (37.8%) ඒ ගැන අසා නොතිබූ බව පැවසූහ. (පහත වගුව බලන්න)⁹⁶

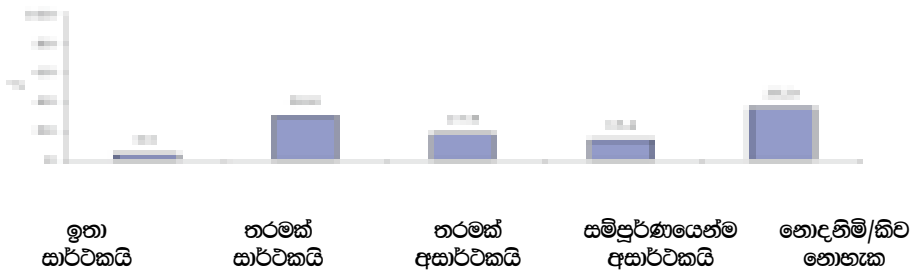
⁹⁶ මහජන ආකල්ප සමීක්ෂණය 2006 පෙබරවාරි 14 හා මාර්තු 06 අතර කාලය තුළ අහඹු ලෙස තෝරාගත් පුද්ගලයන් 1400 ක සහභාගිත්වයෙන් පවත්වන ලදී. මේ සඳහා, විශේෂඥ කණ්ඩායමක් විසින් සකස් කරන ලද ප්‍රශ්නාවලිය භාවිතා කරමින් සම්මුඛ සාකච්ඡා පවත්වන ලදී.

ජාතික පොලිස් කොමිසම ගැන ඔබ අසා තිබේද?

ජාතික පොලිස් කොමිසම ගැන අසා තිබූ අයගෙන් එහි සාර්ථකභාවය පිළිබඳව ඔවුන්ගේ අදහස් විමසන ලදී. “පොලිස් නිලධාරීන්ගේ රාජකාරී බියෙන් තොරව හා අපකෂපාතිව ඉටු කිරීමට ඔවුන්ට සහාය වීමේ” කොමිසමේ අරමුණු මුදුන්පත් කර ගැනීමට කොමිසම කොතෙක් දුරට සාර්ථක වී ඇත්දැයි විමසන ලදී. 33.5% ක අදහස වූයේ එහි අරමුණු ඉටුකර ගැනීමේදී කොමිසම සාර්ථක වී ඇති බවයි. කොමිසමට එහි අරමුණු ඉටු කිරීමට නොහැකි වූ බව 31.5% ක් විශ්වාස කරති.⁹⁷

ඔබේ අදහස අනුව, ජාතික පොලිස් කොමිසම එහි අරමුණු ඉටු කර ගැනීමේදී කොතෙක් දුරට සාර්ථක වී ඇත්ද?

⁹⁷ මහජන ආකල්ප සම්ප්‍රදාය 2006 පෙබරවාරි 14 හා මාර්තු 06 අතර කාලය තුළ අහඹු ලෙස තෝරාගත් පුද්ගලයන් 1400 ක සහභාගිත්වයෙන් පවත්වන ලදී. මේ සඳහා, විශේෂඥ කණ්ඩායමක් විසින් සකස් කරන ලද ප්‍රශ්නාවලිය භාවිතා කරමින් සම්මුඛ සාකච්ඡා පවත්වන ලදී.

5 පොලිසියේ කාර්යයන් සහ පොලිස් දූෂණය - ව්‍යවස්ථාපිත ආකෘතිය

පොලිසියේ වගකීම් ප්‍රධාන වශයෙන් සඳහන් කර තිබෙන්නේ 1865 පොලිස් ආඥා පණතේය.⁹⁸ මේ හැරුණු විට, පොලිසිය වෙත බලය පවරා දෙන හා පොලිසිය වෙත වගකීම් නියම කරන වෙනත් ව්‍යවස්ථා ගණනාවක් ද ඇත. පොලිස් කාර්යයන් හා පොලිස් දූෂණය සම්බන්ධයෙන් අදාළ වැදගත් ව්‍යවස්ථා කිහිපයක් පහත සඳහන් වේ.

5.1 1865 අංක 16 දරණ පොලිස් ආඥා පනත

පොලිස් සේවයේ යුතුකම් හා වගකීම් ප්‍රධාන වශයෙන් නියම කරන ලද්දේ පොලිස් ආඥා පනතේ 56 සිට 80 දක්වා වගන්ති මගිනි. මෙම වගන්ති අනුව, ආඥා පනතේ පරමාර්ථයන්ට අදාළව සෑම පොලිස් නිලධාරියකුම නිරතුවීම සේවයේ යෙදී සිටින ලෙසටත්, ශ්‍රී ලංකාවේ සෑම කොටසක් තුළම පොලිස් නිලධාරී බලතල සතුවන ලෙසටත් සලකනු ලැබේ.

පොලිස් නිලධාරීන්ගේ ප්‍රධාන රාජකාරී කටයුතු ආඥා පනතේ සඳහන් වේ. ඒ අනුව, “සියළුම අපරාධ” වැරදි හා පොදුජන කරදර වැළැක්වීමට, සාමය ආරක්ෂා කිරීමට, කලබල ඇති කරන හා සැක කටයුතු පුද්ගලයන් අත් අඩංගුවට ගැනීමට, නීතිය කඩ කරන අයවලුන් සොයා අත්අඩංගුවට ගැනීමට, පොදු සාමයට බාධා වන දේ ගැන තොරතුරු සොයා ඒවා දැන්වා සිටීමට, සහ නිසි බලධාරීන් විසින් තමන් වෙත නීත්‍යානුකූලව නිකුත් කර යොමු කෙරෙන නියෝග හා වරෙන්තු ක්‍රියාත්මක කිරීමට තම උපරිම ප්‍රයත්නය හා හැකියාව යෙදීම සෑම පොලිස් නිලධාරියකුගේම යුතුකම වන්නේය.⁹⁹

අපරාධ වැළැක්වීමෙන් හා සාමකාමීබව ආරක්ෂා කිරීමෙන් නීතිය හා සාමය පවත්වා ගැනීම පොලිස් නිලධාරියකුගේ ප්‍රධානම යුතුකම බව ඒනිසා පැහැදිලි වේ. මෙහයින් සලකා බලන විට, පොලිස් සේවාවේ සාර්ථකභාවය හා පොලිසිය තුළ තිබිය හැකි දූෂණ කටයුතු අධ්‍යයනය කිරීමේදී ඉහත සඳහන් පොලිස් කාර්යයන් සිහියේ තබා ගත යුතුය. පොලිස් සේවය පිහිටුවීමේදී ව්‍යවස්ථා සම්පාදකයෝ ඉහත සඳහන් අරමුණු පොලිසියෙන් ඉටු විය යුතු බවට අපේක්ෂා කළහ.

“නොසැලකිල්ල හා අපයෝජනය වැළැක්වීමටත්. එහි යුතුකම් ඉටු කිරීමේදී පොලිසිය කාර්යක්ෂම කිරීමටත් යටෝචිත ලෙස ඔහුට හැඟෙන, නීති සම්පාදනය කිරීමේ බලය 55 වන වගන්තිය පොලිස්පතිවරයා වෙත ප්‍රදානය කරයි. එම වගන්තියට අනුව, එම නීති හෝ රෙගුලාසි නොසලකා හරින හෝ උල්ලංඝනය කරන හෝ මෙම නීතිය මගින් හෝ වෙනත් නීතියක් මගින් ඔහු නියම කෙරෙන යම් රාජකාරියක් නොසලකා හරින හෝ පැහැර හරින සෑම පොලිස් නිලධාරියෙක්ම එම වරදට වරදකරු වේ.

⁹⁸ 1865 අංක 16 (සංශෝධිත)

⁹⁹ වගන්ති 56 (අ) - (ඊ)

රාජකාරි කඩ කිරීමකට හෝ රෙගුලාසි හෝ නීත්‍යානුකූල නියෝග සිතාමතා කඩ කිරීමකට හෝ අතපසු කිරීමකට වැරදිකරු වන ඕනෑම පොලිස් නිලධාරියකු දණ්ඩනයකට සහ/හෝ සිර දඬුවමකට භාජනය කළ හැකි බව ආඥා පනතේ 82 වන වගන්තිය සඳහන් කරයි.

එම වගන්තිය පහත සඳහන් පොලිස් නිලධාරීන් ද එවැනිම දණ්ඩනයකට සහ/හෝ සිර දඬුවමකට යටත් වෙති.

1. අවසර නොලබා හෝ මෙම නීතියේ සඳහන් ලෙස දෙමසක දැනුම් දීමකින් තොරව තම නිලයේ රාජකාරි ඉටු කිරීම නවත්වන අයෙක්,
2. තම පොලිස් රාජකාරි වලට අමතරව, අවසර නොලබා වෙනත් රැකියාවක නියුක්ත වන අයෙක්,¹⁰⁰
3. අධිකරණයේ නඩුවකදී සත්‍ය වසන් කිරීමට වැරදිකරු වන පුද්ගලයෙක් හෝ
4. ද්වේශසහගතව හා නිසි හේතුවක් රහිතව යම් පුද්ගලයකුට එරෙහිව අසත්‍ය, පීඩාකාරී හෝ නිස්සාර වෝදනා හෝ තොරතුරු එල්ල කරන හෝ දැන දැනම, දුෂ්ඨ චේතනාවක් සහිතව තම බලතල ඉක්මවා ක්‍රියා කරන අයෙක්,
5. සාවද්‍ය නොසැලකිලිමත් ලෙස තම යුතුකම් පැහැර හරිමින් රැඳවුම් වරෙන්තුවක් නොමැතිව යම් පුද්ගලයකු අත් අඩංගුවේ තබාගෙන මෙහි ඉහත සඳහන් පරිදි එම පුද්ගලයා මහේස්ත්‍රාත්වරයකු වෙත ඉදිරිපත් නොකිරීම පිළිබඳව වරදට පත් කරන ලද අයෙක්,
6. තම අත්අඩංගුවේ සිටින පුද්ගලයකුහට බේරී පලා යාමට ඉඩ දුන් අයෙක්,
7. තම අත්අඩංගුවේ පසුවන යම් පුද්ගලයකු හට අයුතුලෙස පුද්ගලික හිංසාවන් සිදුකළ අයෙක් ¹⁰¹

5.2 1978 දෙවන ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව

ජනතාවගේ මූලික අයිතිවාසිකම් නිගමනය කරන ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ තෙවන පරිච්ඡේදය නිසැකයෙන්ම පොලිසියට අදාළ වේ. ශාරීරික වධහිංසාවලින් නිදහස්ව සිටීමේ අයිතිය, අන්තර්ගතීය ලෙස සිරභාරයට ගැනීමෙන්, රඳවා ගනු ලැබීමෙන් හා දඬුවම්වලින් නිදහස්ව සිටීමේ අයිතිය යනාදී මූලික අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනයන් හෝ සමුපස්ථිත උල්ලංඝනයන් සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය වෙත අයැදුම් කිරීමේ හිමිකම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 17 වන හා 126 වන වගන්ති සෑම පුද්ගලයකුම වෙත ප්‍රදානය කරයි. මෙම මූලික අයිතිවාසිකම් සඳහන් කර තිබෙන නිසා පොලිස් බලතල අපයෝජනය කිරීම ඇත්ත වශයෙන්ම සීමා වේ. මෙහයින් සළකා බලන විට, මූලික අයිතිවාසිකම් ප්‍රකාශ කර, ඒවා බලාත්මක කරන යාන්ත්‍රණයක් ද සපයන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ තෙවන පරිච්ඡේදය පොලිස් දුෂණවලට හා පොලිස් බලතල අපයෝජනට නිවර්තකයන් ලෙස ක්‍රියා කරයි.

¹⁰⁰ වගන්ති 82 (අ) (1) සහ (2)

¹⁰¹ වගන්ති 82 (ඇ)-(ඌ)

5.3 1974 අංක II දරණ අල්ලස් පනත

අල්ලස් ක්‍රියා වැළැක්වීම සඳහා හා අල්ලස් ක්‍රියාවලට දඬුවම් දීම සඳහා අවශ්‍ය විධි විධාන අල්ලස් පනතේ අඩංගු වේ. අල්ලස් පනත හා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අතර හෝ එම පනත හා වෙනත් ඕනෑම ලිඛිත නීතියක් අතර අසංගතතාවක් පවතින අවස්ථාවලදී අල්ලස් පනත ඒවා අභිබවා පිළිගත යුතු බව අල්ලස් පනතේ 2 වන වගන්තිය නියම කරයි. මේ අනුව, රටේ වෙනත් ඕනෑම ලිඛිත නීතියක් මගින් පැමිණිය හැකි බාධාවක් නොමැතිව සියළුම අල්ලස් චෝදනා පිළිබඳ පරීක්ෂණ මෙහෙයවීමට හා පැවැත්වීමට බලය අල්ලස් කොමසාරිස් වෙත හිමි වේ. එහෙත්, පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන් හා අධිකරණ නිලධාරීන් සම්බන්ධයෙන් ඔහුගේ බලතල තරමක් සීමා වේ.¹⁰²

පොලිස් නිලධාරීන් ආශ්‍රිත අල්ලස් හා දූෂණ ගැන මෙම පනත විශේෂ අවධානය යොමු කරයි. 16 වන ඡේදය මෙසේ නියම කරයි. (අ) ඕනෑම පොලිස් නිලධාරියකුට සාම නිලධාරියකුට හෝ වරද කරන අයට නඩු පැවරීමට හෝ වරද කරන අය සොයා දඬුවම් පැමිණවීමට සේවයේ යෙදී සිටින වෙනත් ඕනෑම රජයේ සේවකයකුට හෝ උසාවියේ නිලධාරියකුට යුක්තිය නිසි ලෙස පසිඳුලීම එම නිලධාරියා හෝ සේවකයා ලවා බාධා කිරීමට හෝ යම් වරදක් සිදු කිරීමට හෝ එය සිදු කිරීම පහසු කිරීමට හෝ යම් අපරාධයකින් ආරක්ෂාව ලබා ගැනීමට හෝ වරදක් සිදු කරන්නා නීතියට හසු කිරීමට හා දඬුවම් දීමෙන් ආරක්ෂා කිරීමට හෝ ඔහුගේ නිලයේ බලතල යම් පුද්ගලයකු හට හිංසාවක් හෝ අගතියක් සිදු කිරීමේ අදහසින් අපයෝජනය කිරීමට කැමැති කරවා ගැනීමට යම් පාරිභෝගිකයක් පිරිනමන්නාවූ (ආ) ඉහත සඳහන් වර්ගයට අයත් නිලධාරියකු හෝ සේවකයකු වශයෙන් සේවයේ යෙදී සිටිමින්, ඉහත (අ) හි සඳහන් බාධා කිරීමක්, සිදු කිරීමක්, පහසු කිරීමක්, ආරක්ෂාවක් හෝ ලබා ගන්නා හෝ පුද්ගලයෙක්, 10 වසරකට නොඅඩු බරපතල වැඩ සහිත සිර දඬුවමක් හා රු. 5000 ට නොවැඩි දඩයකට භාජනය කළ හැකි වරදකට වරදකරු වේ.

තවද, ඉහත සඳහන් නිලධාරියකුගේ සේවකයකු දේපලක් අත්පත්කරගෙන තිබෙනම්, එම දේපල ඔහුගේ ප්‍රකාශිත ආදායමින් ලබාගත නොහැකි නම්, එවිට, එම දේපල අල්ලස් මාර්ගයෙන් අත්පත්කරගත් බවට විනිශ්චය කිරීමට අල්ලස් පනත ඉඩ දෙයි. එම දේපල අල්ලස්වලින් ලබා නොගත් බව සනාථ කිරීමේ භාරය එම නිලධාරියා වෙත පැවරේ.¹⁰³ මෙලෙස අල්ලස් උපකල්පනය කිරීමෙන් (එසේ නොවන බව සනාථ කරන තුරු) සහ එය අල්ලස් මගින් ලබාගත් දේපලක් නොවන බව සනාථකිරීම වූදිනයාගේ වගකීම කර තිබීමෙන් පෙනී යන්නේ අල්ලස් වැළැක්වීමට ඉතා දැඩි පියවර ගෙන තිබෙන බවයි.

පොලිස් සේවය තුළ අල්ලස් හා දූෂණය ද ඉතා දැඩි ලෙස සැලකෙන බව පැහැදිලිය. පොලිස් නිලධාරීන් විසින් අල්ලස් ලබා ගැනීම සඳහාත්, අල්ලස් දීමට තැත් කිරීම සඳහාත් ඉතා දැඩි දඬුවම් නියම කර ඇත.

¹⁰² වගන්ති 3(1)

¹⁰³ වගන්ති 23 අ (1)

5.4 1975 අංක 1 දරණ වත්කම් හා බැරකම් ප්‍රකාශ කිරීමේ ආඥා පනත

මෙම ආඥා පනත යටතේ යම් යම් පුද්ගලයන්හට ශ්‍රී ලංකාව තුළ හා ඉන් පිටත තම වත්කම් හා බැරකම් කලින් කලට ප්‍රකාශ කිරීම අනිවාර්ය වේ. මෙම නීතියට යටත් වන පුද්ගලයන්ට එරෙහිව යම් පැමිණිලි ලැබුනහොත්, අදාළ අධිකාරීන් හට එම වත්කම් බැරකම් ප්‍රකාශ විමර්ශන සඳහා ප්‍රයෝජනවත් වේ.¹⁰⁴ මෙම ආඥා පනතේ විධි විධාන ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කෙරෙන විනිශ්චයකරුවන්ට හා රජයේ නිලධාරීන්ට, අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කෙරෙන රජයේ නිලධාරීන්ට, අධිකරණ සේවා කොමිසම විසින් පත් කෙරෙන අධිකරණ නිලධාරීන්ට සහ අමාත්‍යාංශවල හා රජයේ දෙපාර්තමේන්තුවල මාණ්ඩලික නිලධාරීන්ට අදාළ වේ, යයි පනතේ 2(1) ඡේදයේ සඳහන් වේ. එහෙයින් පොලිස් නිලධාරීන්ටද එම ඡේදය අදාළ වේ. මෙම නීතිය යටතට ගැනෙන සෑම පුද්ගලයෙක්ම තමාගේත්, තම බිරිඳගේ/ස්වාමිපුරුෂයාගේ හා දරුවන්ගේ වත්කම් හා බැරකම් ප්‍රකාශයට පත් කළ යුතු වේ.¹⁰⁵

5.5 අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශනය කිරීම සඳහා ස්වාධීන කොමිසම - 1994 අංක 19 දරණ ආඥා පනත

මෙම ආඥා පනත අනුව කොමිසම සාමාජිකයන් තිදෙනෙකුගෙන් සමන්විත විය යුතු වේ. ඔවුන්ගෙන් දෙදෙනෙක් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ හෝ අභියාචනාධිකරණයේ විශ්‍රාමික විනිශ්චයකරුවරුන් විය යුතු අතර, අනෙක් සාමාජිකයා අපරාධ විමර්ශනය හා නීති බලාත්මක කිරීම පිළිබඳ පුළුල් පළපුරුද්දක් ඇති පුද්ගලයකු විය යුතුය.

අමාත්‍යාංශ, දෙපාර්තමේන්තු, ව්‍යවස්ථාපිත අධිකාරී මණ්ඩල, පළාත් පාලන ආයතන වැනි සියළුම රජයේ ආයතන හා රජයේ සේවකයෝ ද, මෙම කොමිසමේ විෂය පාත්‍රතාවට යටත් වෙති. 1994 දෙසැම්බර් 15 වන දා කොමිසම වැඩකටයුතු ආරම්භ කළේය.

මෙම කොමිසම වගකිව යුත්තේ පාර්ලිමේන්තුවට පමණි. කොමිසමේ සාමාජිකයකු ඉවත් කළ හැක්කේ සනාථ කරන ලද විෂමාවාරයක් හෝ නොහැකියාව යන හේතූන් මත පාර්ලිමේන්තුවේ නිර්දේශයකින් පසු ජනාධිපතිවරයා විසින් නිකුත් කෙරෙන නියෝගයකින් පමණකි. කොමිසමේ සාමාජිකයන් තිදෙනාගෙන් එක් අයෙක් සභාපති ලෙස ක්‍රියා කරනු ඇත.

අල්ලස් ක්‍රියා හා දූෂණ වැළැක්වීම සඳහා මහජන සහයෝගය ගොඩනැගීම සහ අදාළ අධිකරණයන්හි නඩු පවරන පුද්ගලයන් අධිචෝදනා කිරීම කොමිසමේ කාර්යන්ට ඇතුළත් වේ. සිතාමතාම අවුල් සහගත කරන ලද ගණුදෙනු ගිණුම් විසඳීම පිණිස හා දූෂණ මාර්ගයෙන් අත්පත්කරගෙන සභවා තිබෙන වත්කම් හඳුනාගැනීම පිණිස බැංකු ගිණුම් පරීක්ෂා කිරීමට හා වාණිජ්‍යමය හා පුද්ගලික ලිපිලේඛන සෝදිසි කිරීමට බලය

¹⁰⁴ 1975 අංක 1 පනතේ ප්‍රස්ථාවනාව
¹⁰⁵ 1975 අංක 1 පනතේ 3 (1) ඡේදය

කොමිසම වෙත මෙම ආඥා පනතින් ප්‍රදානය කෙරේ. සැකකරුවන් අත්අඩංගුවට ගැනීමට, රඳවා තබා ගැනීමට හා ඇප මත මුදා හැරීමට බලපත්‍ර රහිතව රඳවා තබා ගැනීමට සහ උසාවි නියෝගයක් මගින් ගමන් බලපත්‍ර පරිග්‍රහණය කිරීමට හෝ සැකකරුවකුගේ දේපල ප්‍රතිබාධනය කිරීමට බලය දී ඊට ඇත.

යම් පුද්ගලයකු විසින් අල්ලස් පනත යටතේ හෝ වත්කම් හා බැරකම් ප්‍රකාශ කිරීමේ නීතිය යටතේ යම් වරදක් කළ බවක් විමර්ශනයෙන් අනතුරුව කොමිසමට හැඟුණොත්, කොමිසමේ අවසරය ඇතිව, මහේස්ත්‍රාත් උසාවියේදී හෝ මහාධිකරණයේදී අධිචෝදනා කටයුතු ආරම්භ කරනු ලැබේ.¹⁰⁶

5.6 1883 අංක 2 දරණ දණ්ඩ නීති සංග්‍රහය (සංශෝධිත)

“ඕනෑම පුද්ගලයකු විසින් තමන් වෙනුවෙන් හෝ වෙනත් අයකු වෙනුවෙන් යම් නිල රාජකාරියක් ඉටු කිරීම සඳහා හෝ ඉටු කිරීමෙන් වැළකීම සඳහා හෝ නිල රාජකාරි ඉටු කිරීමේදී යම් පුද්ගලයකු වෙත උපකාරයක් හෝ අප්‍රසාදයක් ඇති කිරීම සඳහා හෝ කිරීමෙන් වැළකී සිටීම සඳහා හෝ, යම් පුද්ගලයකුට සේවයක් හෝ අවධානයක් කිරීම සඳහා හෝ කිරීමට උත්සාහ කිරීම සඳහා අභිප්‍රේරණයක් වශයෙන් හෝ තිලිණයක් වශයෙන් හෝ නීත්‍යානුකූල පාරිශ්‍රමිකය හැරුණු විට වෙනත් පාරිතෝසිතයක් රජයේ සේවකයකු විසින් පිළිගැනීම, ලබා ගැනීම, පිළි ගැනීමට හෝ ලබා ගැනීමට එකඟවීම” දණ්ඩ නීති සංග්‍රහය යටතේ වරදක් වේ.¹⁰⁷

එහෙයින්, දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ විධි විධාන අනුව, පොලිස් දූෂණයට එරෙහිව නඩු පැවරිය හැකි බව ඉතා පැහැදිලිය.

¹⁰⁶ www.icac.org.lk අල්ලස් දූෂණ හා චෝදනා විමර්ශන ශ්‍රී ලංකා කොමිසම - විනිසුරු පී.එච්සුරිය

¹⁰⁷ වගන්ති 158

6 පොලිස් සේවය පිරිහී ඇති බවට පොදු ජනයා අතර ඇති මතය

ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටනැෂනල් ආයතනය විසින් පවත්වන ලද සමීක්ෂණයකදී අනාවරණය වූ පරිදි සමස්ත අපරාධ යුක්ති පද්ධතියේම කාර්යක්ෂමතාව පිළිබඳව සැහෙන අතෘප්තියක් දක්නට ඇත.¹⁰⁸ අපරාධ යුක්ති පද්ධතියේ සාර්ථකභාවය ගැන අප්‍රසාදය පළ කරන අයවලුන්ගෙන් 70.4% ක් පවසන්නේ මෙම තත්වයට පොලිසිය වගකිව යුතු බවයි.¹⁰⁹ එසේ වුවද, අපරාධ යුක්තික පද්ධතියේ අසාර්ථකත්වය, නීතිය හා සාමය පවත්වා ගැනීම හා රටේ සමස්ත වශයෙන් පවතින අනාරක්ෂිත හැඟීම යනාදී ප්‍රශ්නයන් ඊක්තකයක් තුළ සිටිමින් තිරණය නොකළ යුතු බව සිහි තබා ගැනීම වැදගත්ය. සියලුම පොදුජන මතයන් පරිසිද්ධිය වශයෙන් සත්‍ය නොවන බව හා එම අනුබෝධයන් බොහෝවිට සන්නිවේදන මාධ්‍යයන්ගේ බලපෑම මත හැඩ ගැසෙන බව සිහිතබා ගැනීම ඉතා වැදගත්ය. මේ හැරුණු විට, පොලිසිය සමග සම්බන්ධතා පවත්වා තිබෙන අයගෙන් බොහෝ දෙනාගේ පොලිසිය පිළිබඳ අත්දැකීම් මතුපිටට පමණක් සීමා වූ අත්දැකීම් පමණකි. පොලිසිය පිළිබඳව පොදුජන ඇගයීම් සාකච්ඡාවාදී පදනමක් මත නොව, පොලිසියෙන් ඔවුන් ලබා ගැනීමට අපේක්ෂා කරන සේවාවන් මත පමණක් පදනම් වූ ඇගයීම්ය.

පොලිස් සේවයේ පිරිහීම පිළිබඳව සාකච්ඡා කිරීමට පෙර, රටේ බොහෝ අපරාධවලට අදාළ සත්‍ය තත්වය සලකා බැලීම වැදගත්ය. පසුගිය දශකය තුළ සිදු කරන ලද අපරාධ බොහෝමයක් අති බිහිසිණු ඒවා වූ හේතුවෙන් රට තුළ ඉමහත් ආන්දෝලනයක් ඒවා මගින් පැන නැගුණි. තවද එම බල අපරාධ බොහෝමයක් සිදු කරන ලද්දේ ත්‍රිවිධ හමුදාවලින් පලාගිය අය විසිනි. බොහෝ වර්තමාන අපරාධකරුවන්ට පොලිසිය වෙත නොමැති අති නූතන අධි තාක්ෂණික අවි ආයුධ හා උපකරණ ඇත. එහෙයින් අතිත අපරාධවලට වඩා වර්තමානයේ සිදුකෙරෙන අපරාධ නූතන ලක්ෂණ පෙන්වයි. ඒ නිසා, පොලිස් නිලධාරීන්ට අධි තාක්ෂණ පුහුණුවක් ලබා දිය යුතුයි මතයක් පවතී. අපරාධ ක්ෂේත්‍රය තුළ සිදුවන මෙම වෙනස්කම්වල එක් ප්‍රතිඵලයක් නම්, පොලිසිය හමුදාකරණීය වීමයි. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ප්‍රජා සම්බන්ධතා බිඳ වැටී අපරාධ අනුපාතිකය ඉහළ යයි. මෙලෙසින් ප්‍රශ්නයේ ස්වභාවය වක්‍රීය වේ. මෙම විෂම වක්‍රය බිඳීමට නම්, පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවට ඉතා දැඩි අතුරුකාලින පියවර ගැනීමට සිදු වේ. තවද, ආර්ථික දුෂ්කරතා උත්සන්න වීම, දිළිඳුකම හා පරිභෝජනවාදය ද අපරාධ වැඩිවීමට හේතු වී ඇත. මේ අතර, නාගරික දිළිඳු ජනතාවගේ පුනරුත්ථාපනය සඳහා වෙන් කර ඇති ප්‍රදේශ අපරාධ හා සමාජ විරෝධී ක්‍රියාකාරීත්වයන් සඳහා කදිම තෝතැන්නක් බවට පත්ව ඇත.¹¹⁰ මේ පසුබිම යටතේ, අපරාධ වැළැක්වීම සම්බන්ධයෙන් පොලිසිය අසාර්ථක වී ඇති බවට අනුබෝධයක් පොදු ජනයා අතර පැතිරී තිබේ.

¹⁰⁸ සමීක්ෂණ නියැදියෙන් 50% කට අඩු සංඛ්‍යාවක හැඟීම වූයේ අපරාධ යුක්තික පද්ධතිය සාර්ථක බවයි.
- මහජන ආකල්ප සමීක්ෂණ බලන්න

¹⁰⁹ මහජන ආකල්ප සමීක්ෂණය

¹¹⁰ මහාචාර්ය හෙට්ටිගේ, අංශ ප්‍රධානිණී සමාජ විද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව, කොළඹ විශ්ව විද්‍යාලය

පොලිසිය තුළ පිරිහීමක් දක්නට ලැබෙන විවිධ ක්ෂේත්‍ර මෙම පරිච්ඡේදය මගින් සලකා බැලේ. අපරාධ හා මහජන පීඩාවන් වැළැක්වීම, සාමය ආරක්ෂා කිරීම, කලබලකාරී හා සාකක කටයුතු පුද්ගලයන් අත්අඩංගුවට ගැනීම, අපරාධ ගැන සොයා බැලීම හා අපරාධකරුවන් නීතිය ඉදිරියට පැමිණවීම, පොදු සාමයට බාධාවක් විය හැකි යමක් ගැන තොරතුරු ලැබී ඇති විට ඒවා දන්වා සිටීම හා නිසි බලධාරියකු විසින් නිකුත් කරන ලද නියෝග ක්‍රියාත්මක කිරීම පොලිසියේ රාජකාරිවලට අයත් වේ.¹¹¹ අපරාධ වැළැක්වීම, නීතිය හා සාමය ආරක්ෂා කිරීම සහ අපරාධ විමර්ශනය අතර වෙනසක් දැකීමට උත්සාහ කිරීම හුදු කෘත්‍රීමය වෙනසක් ඇති කිරීමක් වනු ඇත. මක්නිසාදයත්, එක් කාර්යයක සාර්ථකත්වය හෝ අසාර්ථකත්වය අනෙක් කාර්යයන්හි සාර්ථකත්වය හෝ අසාර්ථකත්වය හා සමග අන්තර්ගතයන් ම බැඳී පවතී. එසේ වුවද පැහැදිලිභාවය ආරක්ෂා කිරීමේ අවශ්‍යතාව හේතුකොටගෙන ඒ ඒ කාර්යයන් මෙම පරිච්ඡේදයේදී වෙන වෙනම සලකා බැලේ. (පද්ධතිය දුර්වලතා 8 වන පරිච්ඡේදයේදී ද, අල්ලස් හා දූෂණය, එහි ප්‍රතිඵලය හා ඊට එරෙහිව ගැනෙන පියවර 9 වන පරිච්ඡේදයේදීද සලකා බැලේ)

6.1 අපරාධ වැළැක්වීම

“රට තුළ නීතිය හා සාමය ආරක්ෂා කිරීම” “මානව හිමිකම් ආරක්ෂා කිරීම” “අපරාධ වැළැක්වීම” හා “මහා මාර්ග මත ආරක්ෂාව” යන ක්ෂේත්‍රයන් සම්බන්ධයෙන් පොලිස් ක්‍රියාකාරිත්වය පිළිබඳ තම තෘප්ති ප්‍රමාණය දක්වා සිටින ලෙස මහජනයාගෙන් අයැද සිටි අවස්ථාවේදී, ඔවුන් වඩාත්ම කළකිරීමට පත්ව ඇත්තේ අපරාධ වැළැක්වීම පිළිබඳ පොලිසියේ ක්‍රියාකාරිත්වය ගැන බව ඔවුහු ප්‍රකාශ කළහ.¹¹² ශ්‍රී ලංකාව තුළ අභ්‍යන්තර ආරක්ෂණ තත්වය සතුටුදායක නොවන බව සමීක්ෂණයට හවුල් වූ පොලිස් නිලධාරීන්ගේ ද අදහස විය. ශ්‍රී ලංකාවේ අභ්‍යන්තර ආරක්ෂණ තත්වය කාර්යක්ෂම නොවන බවට කෙරෙන ප්‍රකාශයට සමීක්ෂණ නියැදියෙන් 55.4% ක් තරමක් එකඟ වූ අතර 17.9% ක් එම ප්‍රකාශයට ප්‍රබල ලෙස එකඟ වූහ. තව ද, ශ්‍රී ලංකාවේ අපරාධ අනුපාතිකය ඉහළ යමින් පවතින බවට නිලධාරීහු 90.3% ක් එකඟ වූහ.¹¹³ මෙම අකාර්යක්ෂමතාවට සහ කළකිරීමට මූලික හේතු සලකා බැලීම හා තත්වය යහපත් අතට හැරවීමට ගත යුතු ක්‍රියා මාර්ග යෝජනා කිරීම මෙම කොටස මගින් සිදු කෙරේ.

6.1.1 නීතිය හා සාමය ආරක්ෂා කිරීම

නීතිය හා සාමය ආරක්ෂා කිරීම අපරාධ වැළැක්වීමේ එක් මාර්ගයකි. නීතිය පමණක් නොව, “සාමකාමිභාවය” ද බලාත්මක කිරීමට උත්සාහ දැරීම අපරාධ යුක්තික පද්ධතියට අයත් ක්ෂේත්‍රයන් ඔබ්බට යෑමකි. මෙම තත්වය බොහෝ විට “ගූණ සහනශීලීත්ව ප්‍රතිපත්තිය” වශයෙන් හැඳින්වේ. මෙහිදී සලකා බලන විට, නිදසුන් පෙන්වා දුනහොත්,

¹¹¹ 1864 පොලිස් ආඥා පනතේ 56 වන වගන්තිය

¹¹² නියැදියෙන් 32.5% ක් පොලිසියේ අපරාධ වැළැක්වීමේ කාර්ය ගැන අධික ලෙස කළකිරීමක් පෙන්නුම්

¹¹³ සේවයේ සිටින නිලධාරීන් 770 ක් අතර ලෙස තෝරා සම්මුඛ සාකච්ඡා පැවැත්වීමෙන් 2005 පෙබරවාරි 05 සිට 08 දින දක්වාත්, පෙබරවාරි 10 සිට මාර්තු 03 දක්වාත් “සෝෂල් ඉන්ඩිකේටර්” ආයතනය විසින් “ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටනැෂනල් ආයතනය” වෙනුවෙන් පවත්වන ලද සැසැටුම්කාර සමීක්ෂණය

කසළ බාල්දි භාවිතය තුළින් මහා මාර්ග පුරා කසළ දැමීම වැළැක්වීමටත්, බිත්තිවල පාට ආලේප කිරීමේදී ධාරා විසුරුවීමේ (“ස්ප්‍රේ”) ක්‍රමය වැළැක්වීමටත්, විරෝධතා පෙළපාලි සාමකාමී ලෙස පවත්වා ගැනීමටත් හා මාර්ග නීති පිළිපැදීම සහතික කර ගැනීමටත් ප්‍රයත්න දරනු ලැබේ. ඇවිලිස් පෝශස් මහතා විසින් පවසන ලද පරිදි වසර කිහිපයකට ඉහත දී සාර්ථකත්වයේ රහස වූයේ මෙම ක්‍රමයයි. සුළුපුරා ඉවසීම විශාල වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, පොලිසියේ ප්‍රතික්‍රියා ඉතා මන්දගාමී බව දන්නා අපරාධකරුවන් දරුණු අපරාධ වෙත පොළඹවනු ලැබූහ.

ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ සහ වෙනත් රටවල දී කරන ලද අධ්‍යයනයන් තුළින් අනාවරණය වූයේ රට තුළ නීතිය හා සාමය ආරක්ෂා කිරීම අපරාධ අනුපාතිකය කෙරෙහි බලපෑමක් ඇති කරන බවයි. නිව්යෝර්ක් නගරයේ උමං දුම්රිය මාර්ග ස්ථානවලින් යාවකයන් හා නිකරුනේ කාලය ගත කරන අය ඉවත් කිරීම හා මාර්ග පිරිසිදු කරන උපකරණවලින් මගීන්ට පහරදීම නැවැත්වීමට ඉතා දැඩි පියවර ගැනීම නිදසුන්ය. බිත්ති කුරුටු ගැම ගැන ක්‍රියාත්මක වූ නිව්යෝර්ක් පොලිසිය බිත්ති නැවත පින්තාරු කිරීමෙන් කුරුටු ගැමී කරන අය අධෝරූපයට පත් කළහ.¹¹⁴ මෙම පියවර ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් බරපතළ අපරාධ බොහෝ දුරට අඩු විය. මෙහයින් සලකා බලන විට, නිව්යෝර්ක් නගරාධිපති ගුයිලානි මහතා පෙන්වා දෙන පරිදි නීතියට අනුකූලව වාසය කරන සමාජයක් ඇති කිරීම අපරාධ මෙල්ල කිරීමේ මූලික මාර්ගය වේ.

පසුගිය වසර තුළදී නීතිය හා සාමය පිළිබඳව යම් වැඩි දියුණුවක් ඇති වූ බවට පොදු අනුබෝධයක් ඇති වී තිබීම සතුටට කාරණයකි.¹¹⁵ පසුගිය වසර තුළදී ශ්‍රී ලංකා පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් අපරාධ වැළැක්වීමේ උපාය මාර්ග කිහිපයක්ම දියත් කරන ලදී. රාත්‍රී මුර සංචාරවලට හා වෙනත් සිරුමාරු පියවරවලට අමතරව, “අමුත්තන්ගේ රාත්‍රිය” නැමැති නව ක්‍රියා මාර්ගයක් ක්‍රියාත්මක වේ. අමුත්තන්ගේ රාත්‍රිය යනු බාධක අවවා පරීක්ෂා මෙහෙයවීමයි. මෙම මෙහෙයුම්වලදී නීතියෙන් පලාගිය අය, විෂ මත්ද්‍රව්‍ය භාවිතා කරන්නන් හා සෑම වර්ගයකම අපරාධකරුවන් සෙවීමට පොලිසිය උත්සාහ කරයි. අපරාධ වැළැක්වීම අතින් මෙම මෙහෙයුම් අතිශය සාර්ථක වී ඇත.¹¹⁶ මීට අමතරව, විෂ මත්ද්‍රව්‍ය අපයෙදුමට ඇබ්බැහි වූවන් අල්ලා ගැනීමේ වැඩපිළිවෙලක් ද පොලිසිය විසින් මෑතක සිට ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබේ. මෙම මෙහෙයුම් මහා පරිමාණ විෂ මත්ද්‍රව්‍ය සංවිධානවලට හා පාතාල මත්ද්‍රව්‍ය ලොක්කන්ට එරෙහිව පමණක් නොව, සුළු වෙළෙන්දන්ට ද එරෙහිව ක්‍රියාත්මක කෙරේ.¹¹⁷ හොර මත්පැන් අලෙවි කරන සුළු වෙළෙන්දන් ද නීතියට හසුකර ගැනීමට පොලිසිය කටයුතු අරඹා ඇත. අතීතයේදී හොර මත්පැන් අලෙවි කරන සුළු වෙළෙන්දන් බොහෝ විට පොලිසියේ අවධානයට යොමු නොවූහ. පොලිසිය වැඩි අවධානයක් යොමු කෙළේ විශාල “මෝරුන්” වෙත පමණකි. එම තත්වය දැනට වෙනස් වී තිබේ. විෂ මත්ද්‍රව්‍ය හා හොර මත්පැන් මර්දනය

¹¹⁴ කෙලිං, පී.එල් සහ කෝල්ස්, සී.එම් *Fixing Broken Windows; Restoring Order and Reducing Crime in Our Communities*, 1997 @ Rockfeller Center, New York

¹¹⁵ මීට හේතුව මාර්ග නීති කඩ කිරීම සඳහා දඩ මුදල් වැඩි කිරීම බව රචකයාගේ අදහසයි

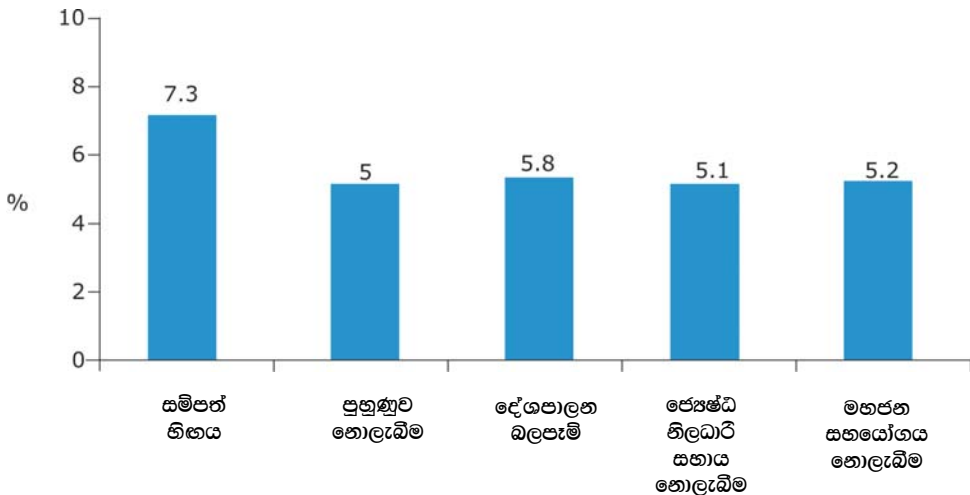
¹¹⁶ ශ්‍රී ලංකා පොලිසියේ විග්‍රාමික ජෙය.පො.අ. අසේල දසනායක මහතා සමග පවත්වන ලද සම්මුඛ සාකච්චාවකදී ලබාගත් තොරතුරකි

¹¹⁷ මීට ප්‍රධාන හේතුව විෂ මත්ද්‍රව්‍ය මෙහෙයුම්වල මූලස්ථාන වෙනත් රටවල පිහිටා තිබීම බව පොලිස්පති වන්දු ප්‍රනාන්දු මහතා සඳහන් කළේය.

කිරීම, මිනි මැරීම හා ස්ත්‍රී දූෂණය වැනි ඛරපතල අපරාධ වැළැක්වීමේ සාර්ථක ක්‍රමයක් බව මෙහිදී පෙන්වා දිය යුතු වේ.

නීතිය හා සාමය සාර්ථක ලෙස පවත්වා ගැනීමට පොලිසියේ හැකියාව වෙත බාධා පමුණුවන හේතු සාධක වශයෙන් හඳුනාගෙන ඇති කරුණු කිහිපයක් නම්, පොලිසියේ ස්වාධීනත්වය සීමා වීම, සම්පත් හිඟය, පොදුජන සහයෝගය නොලැබීම, ඉහළ තානාත්තර දරණ පොලිස් නිලධාරීන්ගේ සහාය නොලැබීම හා අවශ්‍ය පුහුණුව නොලැබීමය.

පොලිසිය අපරාධ වැළැක්වීමට නොහැකි වී ඇත්තේ කුමක් නිසාදැයි ඔබ සිතන්නේ ද? (ලකුණු 10 යේ පරිමාණය)

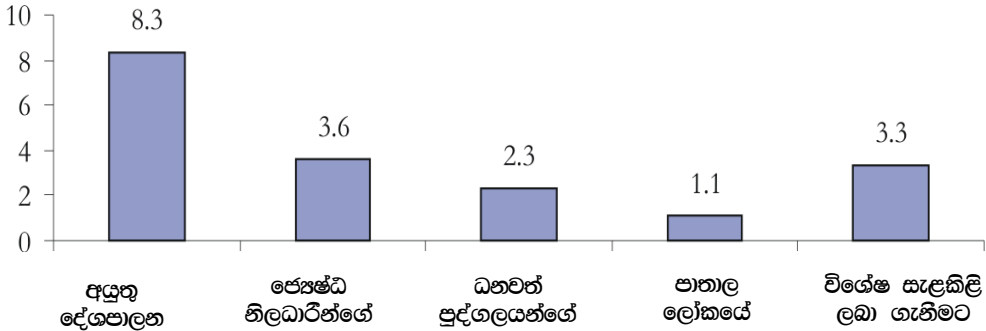
6.1.1.1 පොලිසියේ ස්වාධීනත්වය සීමා වීම

අපරාධ වැළැක්වීම අසාර්ථක වීමට හේතුවක් වශයෙන් ලකුණු 10 පරිමාණය අනුව, පොලිස් නිලධාරීන් විසින් “දේශපාලනමය බලපෑම” සඳහා 5.8 ක වටිනාකමක් දී ඇත. පොලිසියේ ස්වාධීනත්වය සීමා වී තිබීම මහජනයා විසින් ද, එහි අසාර්ථකත්වයට හේතුවක් වශයෙන් හඳුනාගෙන ඇත.

සමහර අපරාධකරුවන් නීතිය ඉදිරියට ගෙන ආවහොත් දේශපාලඥයන් විසින් තමන් වෙතත් ප්‍රදේශවලට මාරුකර යවනවාට ඇති බිය නිසා එවැනි අපරාධකරුවන් සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියා කිරීමෙන් තමන් වැළකී සිටින බව පොලිස් නිලධාරීන් සමග පවත්වන ලද සම්මුඛ සාකච්ඡා හෙළිවිය.¹¹⁸

¹¹⁸ ජා.පො.කො. පත් කරන ලද්දේ මෙම ස්ථාන මාරු වෙනස් කිරීමට වුවද, පහළ ශ්‍රේණිවල පොලිස් නිලධාරීන් අතර ජා.පො.කො. කෙරෙහි එතරම් විශ්වාසයක් නැත.

පොලිස් නිලධාරීන් හට ඔවුන්ගේ රාජකාරී ස්වාධීන ලෙස ඉටු කිරීමට නොහැකි තත්වයක් ඇති විමට වඩාත්ම වැදගත් හේතු (ලකුණු 10 යේ පරිමාණය)

තවද, බොහෝ පොලිස් නිලධාරීන් සේවයට බඳවාගෙන ඇත්තේද දේශපාලන බලපෑම් මතය. ඔවුහු දේශපාලඥයන්ගේ හොඳ හිත දිනාගැනීමට ක්‍රියා කරති. එහෙයින් එවැනි දේශපාලඥයන් හට නිදහසේ හැසිරීමට ඉඩදෙනු ලැබේ. තුවක්කු අමෝරාගත් දේශපාලඥ පුතුන් හවුල් වූ සිද්ධීන් ගැන අසන්නට ලැබෙන්නේ මේ නිසාය.¹¹⁹

තම ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන් බොහෝවිට දේශපාලඥයන් සමග හවුල් බවත්, එහෙයින් තමන් විසින් අත් අඩංගුවට ගැනෙන පුද්ගලයන් වෙනුවෙන් එම දේශපාලඥයන්ගෙන් දුරකටන පණිවුඩ ලැබූ වහාම ඔවුන් මුදාහැරීමට සිදුවන බවත්, ඉන්පසුව තමන්ට නොයෙක් කරදරවලට මුහුණපාන්නට සිදුවන බවත්, කණිෂ්ඨ නිලධාරීහු ප්‍රකාශ කළහ.

තවත් ප්‍රශ්නයක් නම් පොලිසිය විවිධ පරිපාලන දිස්ත්‍රික්කවල බෙදා තිබීමයි. මෙම ක්‍රමය නිසා, යම් දිස්ත්‍රික්කයක පොලිස් ස්ථානවල නිලධාරීන් හට ඔවුනොවුන්ගේ දිස්ත්‍රික්ක තුළ තත්වය සම්බන්ධයෙන් ඒකාධිකාරී බලයක් හිමි වේ. එහෙයින් තම දිස්ත්‍රික්කයේ දේශපාලඥයන් සමග කටයුතු කිරීමට සිදුවන පොලිස් නිලධාරීන්හට එම දේශපාලඥයන්ගේ කැමැත්තට ඉඩ දීමට සිදු වේ. මෙම තත්වය නිසා පොදු ජනයාගේ බලාපොරොත්තු සුන් වේ. මෙම තත්වයට විසඳුමක් වශයෙන් පරිපාලන දිස්ත්‍රික්ක තුළ පවත්නා ඒකාධිකාරය බිඳ දැමීමේ අදහසින් දිස්ත්‍රික්ක පදනමක් සහිත මෙහෙයුම් වෙනුවට මධ්‍යම පොලිස් බලකායක් දිවයින පුරා යොදා ගැනීමට පියවර ගෙන ඇත.

නීතිමය පියවර ගැනීම වැළැක්වීම සඳහා පෙළඹවීමක් වශයෙන් දෙනු ලබන අල්ලස් හා වෙනත් පාරිතොෂිතයන් පොලිස් නිලධාරීන් විසින් පිළිගැනෙන බවට ද විවිධ චෝදනා හා අවස්ථා ද අසන්නට ලැබේ. ඊටත් වඩා බරපතල චෝදනාවක් නම්, පොලිස් නිලධාරීන් ව්‍යාපාරවලින් වැටුප් හා සමාන කාලීන ගෙවීම් ලබා ගන්නා බවයි. මෙම ක්‍රමය යටතේ මෙරට නීති පද්ධතියට අවනත නොවන “ආරක්ෂිත පංතියක්” බිහි වී ඇත. තවද, පොලිස් නිලධාරීහු බොහෝවිට පුද්ගලයන්ගේ තරාතිරම හා බලවත්භාවය ගැන බියට පත්ව ඔවුන්ට තරවටු කිරීමෙන් හා ඔවුන් අත්අඩංගුවට ගැනීමෙන් වැළකී සිටිති.

¹¹⁹ උදා : මර්චන් සිල්වා මහතාගේ පුත්‍රයා ගැන පුවත්පත් වාර්තා බලන්න

පොලිසිය පාතල ලෝකය සමග සමීප සබඳතා පැවැත් වූ බව පෙන්නුම් කළේය. පොලිසිය එවැනි සබඳතා ඇත්තවශයෙන්ම පවත්වන බව 3% ක් විශ්වාස කරති. 44.6% ක් පවසන්නේ පාතල ලෝකය හා පොලිසිය අතර සම්බන්ධතාවන් පවතින බවක් ඔවුන්ට ස්ථිර වශයෙන් කිව නොහැකි බවය. පොලිසියේ ස්වාධීනත්වය සීමා කරන හේතු සාධකයක් ලෙස පාතලය සමග පවත්නා සම්බන්ධතා වැදගත් බවක් වැඩි දෙනා නොසිතති (4.4%) එසේ වුවද, පාතලය හා සමග සම්බන්ධතා පැවැත්වීම පොලිසියේ ස්වාධීනත්වය සීමා කරන ප්‍රධාන හේතුවක් නොවන බවක් මින් අදහස් නොවේ. පොලිස් දූෂණයේ මෙම අංශය ගැන කෙසේ හෝ පොදු ජනයා අතර එතරම් දැනුමක් නැත. ඒ නිසාම, මෙම අංශය එතරම් විවේචනයට භාජනය නොවේ.

6.1.1.2 සමීපත් හිඟය

අපරාධ වැළැක්වීමට පොලිසියට නොහැකිවීමට ප්‍රධානතම හේතුවක් ලෙස සමීපත් හිඟය පොලිසිය විසින් හඳුනාගන්නා ලදී. මෙම නිලධාරීන් සමග පවත්වන ලද සාකච්ඡාවලදී මිනිස් සමීපත් හිඟය හා ප්‍රවාහන පහසුකම් හිඟය ගැන විශේෂයෙන්ම සඳහන් කරන ලදී. පොලිස් නිලධාරීන් වෙත ප්‍රමාණය ඉක්මවා රාජකාරි කටයුතු පවරා තිබෙන බවත්, එම රාජකාරි නිසිලෙස ඉටු කිරීම ඔවුන්ට කාලවේලාවක් නොමැති බවත්, ප්‍රජා සම්බන්ධතා නිලධාරීන් බොහෝදෙනෙක් පැවසූහ.¹²⁰

6.1.1.3 පොදු ජනතාවගේ සහයෝගය නොලැබීම

මෙයද අපරාධ වැළැක්වීමට බාධා කරන සාධකයක් ලෙස හඳුනාගෙන ඇත. අසල ප්‍රදේශයක සැක කටයුතු පුද්ගලයකු ගැවසුනහොත් හෝ ළමා අපයෝජනයක් හෝ ළමා සේවකයකු පිළිබඳ තොරතුරු ඇත්නම්, ඒවා ගැන නොවරදවම පොලිසියට තමන් දන්වා සිටින බව සමීක්ෂණයට සහභාගි වූ 62% ක් පමණ දෙනා කියා සිටියහ. අසල ප්‍රදේශය තුළ හොර මත්පැන් නිෂ්පාදනය/අලෙවිය සිදු වේනම්, ඒ ගැන තමන් පොලිසියට වාර්තා කරන බවට කියා සිටියේ 41% ක් පමණක්ය. තමන් ස්ථිර වශයෙන්ම පොලිසියට සහාය වන බව දකුණේ අයගෙන් 74% ක් ප්‍රකාශ කළහ. බස්නාහිර පළාතේ 45% කට අධික පිරිසක් කියා සිටියේ ඔවුන් කිසිදුක පොලිසියට සහයක් නොදෙන බවයි.¹²¹

පොලිසියට සහාය දීමට ඉදිරිපත් වූ අය පවා පවසා සිටියේ, ඔවුන් පොලිසිය වෙත තොරතුරු සැපයීමට ඉදිරිපත් වුවත්, සාක්ෂිකරුවන් වශයෙන් ක්‍රියා කිරීමට නම් ඉදිරිපත් නොවන බවයි. පොලිසියට සහාය නොදෙන බව කියා සිටි පුද්ගලයන්ගෙන් 59.5% ක් පැවසුවේ පොලිසියට තොරතුරු සැපයීම නිසා ඔවුන්ට කරදරවලට මුහුණපෑමට සිදුවිය හැකි බවය. පොලිසියට තොරතුරු සැපයුවත්, එම තොරතුරු මත ක්‍රියා කිරීමට පොලිසිය ඉදිරිපත් නොවන බව 23% ක් ප්‍රකාශ කළහ. මින් පෙනී යන්නේ පොලිසියට පොදුජන සහයෝගය නොලැබෙන්නේ වැඩි වශයෙන්ම පොලිසිය හා ප්‍රජාව අතර සම්බන්ධතාවන්ට අදාළ පද්ධතිය දුර්වලතා හේතුවෙන් බවයි.

¹²⁰ පොලිස් ප්‍රජා සම්බන්ධතා නිලධාරීන් සමග කුරුණෑගලදී හා මහනුවරදී පැවැත් වූ සාකච්ඡා
¹²¹ මහජන ආකල්ප සමීක්ෂණය 2006 පෙබරවාරි 14 හා මාර්තු 06 අතර කාලය තුළ අහඹු ලෙස තෝරාගත් පුද්ගලයන් 1400 ක සහභාගිත්වයෙන් පවත්වන ලදී. මේ සඳහා, විශේෂඥ කණ්ඩායමක් විසින් සකස් කරන ලද ප්‍රශ්නාවලිය භාවිතා කරමින් සම්මුඛ සාකච්ඡා පවත්වන ලදී.

අපරාධවලට හේතුවන සමාජයීය කරුණු සොයා බැලීම ද වැදගත් වේ. සමහර පුද්ගලයන් නීතිවිරෝධී ක්‍රියාවල නිරතවන්නේ තම පවුල් නඩත්තු කිරීම සඳහායි. තවත් සමහරුන් විෂ මත්ද්‍රව්‍ය ලබා ගැනීමට ද එසේ කරති. මෙවැනි අවස්ථාවලදී පොලිසිය හා රජය එක් වී අපරාධවලට මුල්වන හේතු සාධක ඉවත් කොට නීතිය අනුව ජීවත් වීමට පුද්ගලයන්ට හැකිවන තත්වයක් ඇති කළ යුතු වේ. මෙම ප්‍රශ්න විසඳීමට යම් ආධාර ක්‍රමයක් ඇති කිරීම වෙත අවධානය යොමු විය යුතුය. මෙහයින් සලකා බලන විට, සමහර අවස්ථාවලදී අපරාධ වැළැක්වීම සඳහා පුනරුත්ථාපන කටයුතු හා දැනුම් පිටු දැකීමේ ව්‍යාපාර ද අවශ්‍ය බව පැහැදිලි වේ. එහෙයින් අපරාධ වැළැක්වීමේ වගකීම පොලිසිය වෙත පමණක් පැවරීම සාධාරණ නොවේ. මේ ගැන රජයේ අවධානය යොමු විය යුතුය.

6.1.2 නිවාරණ පියවර

නිවාරණ පියවර යනු අපරාධ සිදු කිරීමට බියක් උපදවා, එම බිය මාර්ගයෙන් අපරාධ වැළැක්වීමට ක්‍රියා කිරීමයි. මෙම බිය ප්‍රධාන වශයෙන්ම ඇති කළ හැක්කේ අපරාධ විමර්ශන කටයුතු සාර්ථක කර ගැනීමෙන් හා අපරාධකරුවන් නීතිය ඉදිරියට ගෙන ඒමෙන්ය. අපරාධ සිදු කිරීමට හැකිවන අවස්ථා ඉවත් කිරීම ද නිවාරණ ක්‍රමයකි. ඇරුරු විටි ආලෝකමත් කිරීම, අපරාධ සුලභ ප්‍රදේශවල පොලිස් මුර සංචාර සිදු කිරීම හා වැටලීම් සංවිධානය කිරීම එවැනි නිවාරණ කාර්ය සඳහා නිදසුන්ය.

අසල ප්‍රදේශ තුළ පොදු ආරක්ෂණය සහතික කිරීම සඳහා පොලිස් මුර සංචාර වැදගත් බවට පොදු විශ්වාසයක් පවතී. පොලිස් මුර සංචාර ඉතා වැදගත් බව 70.4% ක් විශ්වාස කරති. ඒවා තරමක් වැදගත් බව 23.3% ක් පවසති. පොලිස් මුර සංචාර අවශ්‍ය බව 94% ක් ම පවසන නමුත්, පොලිස් මුර සංචාර නිතර සිදු කෙරෙන බව පවසන්නේ 16% ක් පමණි. ඒවා සමහර විට සිදු කෙරෙන බව 24.2% ක් පවසන අතර, 28.3% ක් පවසන්නේ මුර සංචාර ඉඳහිට සිදු කෙරෙන බවයි. අපරාධකරුවන් අධෛර්මත් කිරීම සඳහා ප්‍රමාණවත් මුර සංචාර සිදු නොකරන බව 47.5% පැවසූ අතර, තම ප්‍රදේශවල ප්‍රමාණවත් පොලිස් මුර සංචාර සිදු කෙරෙන බව 31.1% ක් විශ්වාස කරති.

පොලිස් මුර සංචාර, අපරාධකරුවන් වෙත නිවාරකයක් ලෙස ක්‍රියා කරන බවට විශ්වාසයක් පවතින නමුත්, එය සැමවිටම එසේ නොවන බව ද සිහි තබා ගැනීම වැදගත්ය. මේ සම්බන්ධයෙන් නිව්යෝර්ක් නුවර සිදු කළ අධ්‍යයනයකින් හෙළිවූයේ පොලිසිය යම් තැනක සිටි පමණින්ම අපරාධ වැළැක්වීමක් නොසිදුවන බවයි. බොහෝ අවස්ථාවලදී ප්‍රචාල විසින් පොලිස් කාර්යන් ඉටු කිරීම වඩා සාර්ථක වූ බව පෙනෙන්නට තිබේ. එසේ වුවද, බිහිසුණු අපරාධ මහ දුවල් සිදුවන වර්තමාන පසුබිම යටතේ, ඉතා දැඩි අතුරු පියවර ගැනීමට සිදු විය හැකිය.

අපරාධවලින් වැළකී සිටීමට ප්‍රධාන පෙළඹවීම වන්නේ අපරාධයක් කළහොත් දඬුවම් ලැබීමටත් ගැලවිය නොහැකි බවට පවතින ප්‍රබල විශ්වාසයයි, වරදක් සිදු කිරීම වෙනුවෙන් දඬුවම් ලබා දීම සහතික බවට පවත්නා විශ්වාසය නියතව තිබිය යුතුය.¹²² මාර්ග නීති කඩ කිරීම සඳහා මෑතක සිට ක්‍රියාත්මක වන දඩ ක්‍රමය මීට නිදසුනකි. එම දඩ මුදල් වැඩි කිරීමෙන් පසු මාර්ග නීති කඩ කිරීම බොහෝ දුරට අඩු වී ඇත. අනවසර ස්ථානවල වාහන නවතා තැබීම සම්බන්ධයෙන් ද පොලිසිය දැන් දැඩි පියවර ගනී. මේ හැර මත්පැන් පානයෙන් පසු වාහන පැදවීම සඳහා පොලිසි බ්‍රිතලයිසර් පරීක්ෂණය දැන් ක්‍රියාත්මක කරයි.

සැලකිය යුතු තවත් වැදගත් සාධකයක් නම් අපරාධ වැළැක්වීමේ කාර්ය සඳහා වැය වන මුදල් ප්‍රමාණය හා කාලවේලාවයි. මෙම වාර්තාව ආරම්භයේදී නිරීක්ෂණය කරන ලද එක් කරුණක් නම්, අපරාධකරුවන් අල්ලා ගැනීම හා ඔවුන් උසාවියට ඉදිරිපත් කිරීම පිළිබඳ පොලිසියේ උනන්දුව අපරාධ වැළැක්වීම පිළිබඳ උනන්දුවට වඩා බොහෝ සේ අධික වූ බවයි. එහෙයින්, පොලිසියේ රාජකාරිවලින් වැඩි ප්‍රමුඛතාවක් ලැබිය යුත්තේ මෙම රාජකාරි දෙකෙන් කුමකටදැයි යන ප්‍රශ්නය මතු වේ. පොලිස්පති වන්ද්‍රා ප්‍රනාන්දු මහතා සමග මෑතකදී පවත්වන ලද සාකච්ඡාවලින් පැහැදිලි වූයේ සුළු අපරාධ ගැන දැඩි ලෙස ක්‍රියා කිරීම තුළින් බරපතල අපරාධ සිදු කිරීම වැළැක්වීමේ ක්‍රියා මාර්ගයක් දැන් අනුගමනය කෙරෙන බවයි.¹²³ එහෙත් මෙම නව උපාය මාර්ගයේ සාර්ථකත්වය ගැන දැන්ම සඳහන් කළ නොහැක්කේ එය ක්‍රියාත්මක කරන ලද්දේ ඉතා මෑතක සිට පමණක් හෙයිනි.

නීතිය බලාත්මක කිරීමට පොලිසියට සහායවන ව්‍යාපෘතිවලට අමතරව, අපරාධ සිදු කිරීමට හේතු පිළිබඳවද පොලිසියේ අවධානය යොමු කිරීම වැදගත්ය. තවද, ප්‍රචාවගේ සහාය නොමැතිව, අපරාධ වැළැක්වීමේ කාර්ය පොලිසියට තනිවම සාර්ථක ලෙස ඉටු කළ නොහැකිය. මේ සම්බන්ධයෙන්, බොහෝ රටවල “ප්‍රජා පොලිස් සේවා” ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක වේ. මෙම ක්‍රමය යටතේ අපරාධ ගැන සිරුමාරුවෙන් සිටීමෙන් අපරාධ වළක්වා ගැනීමට සාමාන්‍ය පුරවැසි සංවිධාන පොලිසියට ක්‍රියාකාරී ලෙස ආධාර කරයි. මෙම ක්‍රමය යටතේ “අසල්වැසි ප්‍රදේශ මුර කිරීමේ” සමිති පිහිටුවා ගැනේ. තවද, අවට ප්‍රදේශය ගැන සෝදිසියෙන් හා සෙවිල්ලෙන් සිටීම සඳහා කණ්ඩායම් පත් කර ගැනේ.

6.2 අපරාධකරුවන් නීතියේ රැහැනට හසු කර ගැනීම

6.2.1 පරීක්ෂණ

වර්තමාන අපරාධකරුවන් ඉතා නූතන ක්‍රම භාවිතා කරති. තාක්ෂණික වශයෙන් ඔවුහු පොලිසියට වඩා ඉදිරියෙන් සිටිති. පොලිසියට පැමිණිල්ලක් කළ විට, ඒ පිළිබඳව උසාවියේ නඩු පැවරීමට වසර කිහිපයක් ගතවන බව කවුරුත් දනිති. එපමණක් ද නොවේ. ගෙවල් බිඳීමක් සිදුවනහොත්, එය දුරකතනයෙන් පොලිසිය වෙත දැන්වීමෙන්

¹²² නිදසුනක් වශයෙන් සිංගප්පූරුවේ දැඩි දඩ ප්‍රතිපත්තියේ ප්‍රතිඵල ලෙස බලන්න

¹²³ මෙම ක්‍රම වාර්තාවේ 8 වන පරිච්ඡේදයේදී සාකච්ඡා කෙරේ.

පමණක් කිසිවක් සිදු නොවේ. ගෙනීමියා පොලිසිය වෙත ගොස්, පොලිස් නිලධාරියා ගෙදරට කැඳවා ගෙන ආ යුතුය. ඇඟලී සළකුණු කණ්ඩායම් අපරාධ ස්ථානය වෙත පැමිණෙන්නේ සිද්ධිය සිදු වී පැය ගණනකට පසුවය. ශ්‍රී ලංකාව වැනි රටක එවැනි තත්වයක් යටතේ සිදුවන්නේ ඇඟලී සටහන් තාක්ෂණ නිලධාරීන්ට අපරාධකරුවන්ගේ ඇඟලී සළකුණු වෙන් කොට හඳුනාගත නොහැකි වීමයි. ඇඟලී සළකුණු විශේෂඥයන්ගේ පැමිණීමට පෙර අපරාධය සිදු වූ ස්ථානයට පැමිණෙන යාළු මිත්‍රයෝ නිසා එම ඇඟලී සළකුණු මැකී යන්නට ඉඩ ඇත.

තවද, පූර්ණ අපරාධ විමර්ශනයක් පැවැත්වීම සඳහා අවශ්‍ය සියළුම පහසුකම් බොහෝවිට පොලිසියට නොලැබේ. සම්පත් හිඟය විමර්ශවලට බාධා ඇති කරයි. ඩී.එන්.ඒ. තාක්ෂණය හා ඉතාම නූතන ඇඟලී සළකුණු තාක්ෂණය මැතකදී ශ්‍රී ලංකා පොලිසිය වෙත ලැබී ඇත. එහෙත්, ඒවායේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් පොලිසියේ කාර්යක්ෂමතාව කොතෙක්දුරට දියුණු වේදැයි තවම කිව නොහැකිය. විමර්ශන අසාර්ථක වන්නේ සම්පත් හිඟය නිසාම බව පැවසීම එතරම් සාධාරණ නොවේ. දේශපාලන වශයෙන් ආන්දෝලනයක් ඇති කළ හා ඉක්මන් කළ යුතු අපරාධ පරීක්ෂණ සම්බන්ධයෙන් ඉතා සාර්ථක ප්‍රතිඵල පොලිසිය විසින් ලබාගෙන ඇත.¹²⁴

පොලිසියට දූෂණ ප්‍රශ්නයට මුහුණ පාන්නට සිදුවන්නේ වැඩි වශයෙන්ම අපරාධ විමර්ශන පවත්වන අවස්ථාවේදීය. මෙම ප්‍රශ්නය බොහෝවිට ඵල්ලුවන්නේ දේශපාලනමය බලපෑම් වශයෙන් හා පොලිසියේ ඉහළ මට්ටම්වල බලපෑම් වශයෙනි. මෙම බලපෑම් නිසා විමර්ශන නොපැවැත්වීමට පොලිසියට උපදෙස් ලැබේ. “සාක්ෂි නොමැති නිසා” අදාළ ලිපිගොනු වසා දමනු ලැබේ. අපරාධ සම්බන්ධයෙන් පරීක්ෂණ පවත්වන සමහර පොලිස් නිලධාරීන්ට නඩු දැමීම පිළිබඳ නීතිය ගැන අවබෝධයක් නොමැති බවත්, ඔවුන් සමහරවිට නීති විරෝධී ලෙස සාක්ෂි ලබා ගන්නා (ඒවා අනවශ්‍ය වේ) බවත්, ජේෂ්ඨ පොලිස් නිලධාරීන් සමග පැවැත්වූ සාකච්ඡාවලදී අනාරවණය වූවද, තවද, මහජන සහයෝගය නොලැබෙන නිසා අපරාධ පරීක්ෂණ දුෂ්කර වේ. පොලිසියට මහජන සහයෝගය වඩාත්ම අවශ්‍ය වන්නේ අපරාධ පරීක්ෂණ පැවැත්වීමේදීය. මහජන සහයෝගය මෙසේ නොලැබී යන්නේ පොලිසිය හා ප්‍රජාව අතර පවත්නා සබඳතා බිඳවැටීම නිසා බව පෙනේ.

වූදිනයන් අතරින් 13% කට හා අත්අඩංගුවට ගන්නා ලද හෝ රඳවා තබා ගන්නා ලද අය අතරින් 26.2% කට තමන් කතා කරන භාෂාවෙන් සේවා ලබා ගැනීමට නොහැකි වූ බව මහජන ආකල්ප සමීක්ෂණයේදී හෙළි විය. තව ද, තමන්ගේ ගැටළුව තේරුම් කරදීම සඳහා ප්‍රමාණවත් කාල වේලාවක් ඔවුන්ට ලබා නොදුන් බව වූදිනයින්ගෙන් 26.8 ක් හා අත්අඩංගුවට ගන්නා ලද හෝ රඳවා තබා ගන්නා ලද අය අතරින් 42% ක් පැවසූහ.¹²⁵ (භාෂා ප්‍රශ්නය වඩාත් උග්‍රව බලපවත්වන උතුරේ හා නැගෙනහිර මහජන ආකල්ප සමීක්ෂණය නොපැත්විණ. එහෙයින් අප්‍රසාදය පළකල අයගේ ප්‍රතිගතය ඇත්තවශයෙන්ම ඉහත සඳහන් සංඛ්‍යාවලින් දැක්වෙන ප්‍රමාණයන්ට වඩා අධිකය.)

¹²⁴ ටීටා ජෝන්ස්, විනිසුරු සරත් අමේපිටිය හා රෝයල් පාර්ක් මිනීමැරුම් නිදසුන්ය
¹²⁵ මහජන ආකල්ප සමීක්ෂණය 2006 පෙබරවාරි 14 හා මාර්තු 06 අතර කාලය තුළ අහඹු ලෙස තෝරාගත් පුද්ගලයන් 1400 ක සහභාගිත්වයෙන් පවත්වන ලදී. මේ සඳහා, විශේෂඥ කණ්ඩායමක් විසින් සකස් කරන ලද ප්‍රශ්නාවලිය භාවිතා කරමින් සම්මුඛ සාකච්ඡා පවත්වන ලදී.

මෙම ප්‍රතිඵල මනෝමූලික බව පැවසුව හැකි වුවද, එනම් “ප්‍රමාණවත් කාල වේලාවක්” යනු නිශ්චය වශයෙන්ම කොපමණ කාලයක් ද යන වග පැහැදිලිව නිර්වචනය නොවූ නිසා, මෙම ප්‍රතිඵලවලින් පිලිබිඹු වන ප්‍රශ්නය බරපතලය. මෙම ගැටළු දෙක පුද්ගලයන්ගේ සිවිල් නිදහස් අයිතිවාසිකම්වලට අදාළ වේ. එවැනි දුර්වලතා ක්‍රියාකාරී ප්‍රජාතන්ත්‍රික රටක නොතිබිය යුතුය. තවද, වූදිතයකුට පිලිතුරු සැපයීමට ප්‍රමාණවත් කාලයක් නොලැබෙන්නම් හෝ ඔහුට/ඇයට තේරුම් ගත හැකි භාෂාවකින් පරීක්ෂණ සිදු කෙරේ නම්, එය කුමන වර්ගයේ පරීක්ෂණයක්දැයි යන ප්‍රශ්නය අසන්නට සිදු වේ.

තවද, අපරාධ පරීක්ෂණය පවත්වන අතර ගාරීරික වධ හිංසා සිදුකරන ලද බොහෝ අවස්ථා ද ඇත. මෙවැනි දේවල් වැඩි වශයෙන්ම සිදුවන්නේ පොලිස් නිලධාරීන්ට නියමිත විමර්ශන කුෂලතා නොතිබෙන නිසාය. පරීක්ෂණ පැවැත්වීමට අදාළ නෛතික කරුණු පිළිබඳ අවබෝධයක් පොලිස් නිලධාරීන්ට නොමැති බවද සාකච්ඡාවලදී හෙළි විය. පරීක්ෂණ පැවැත්වීමේදී මතුවන මෙවැනි දුර්වලතා නිසා, නඩු සාර්ථක වීම සීමා වේ.

අපරාධ අල්ලා ගන්නා ප්‍රධාන ක්‍රම දෙකකි. එනම්, මහජනයාගෙන් ලැබෙන පැමිණිලි හා හෝඬුවාවන් සහිත තොරතුරු සහ පොලිසිය විසින් මෙහෙයවන වටලුමය. මහජනතාව පොලිසිය වෙත විශ්වාසය නොතබන නිසා, තම පුද්ගලවල සිදුවන නීතිවිරෝධී ක්‍රියා පිළිබඳව පොලිසියට හෝඬුවාවල් සැපයීමට ඔවුහු සාමාන්‍යයෙන් බිය වෙති. මෙය කණගාටුදායක තත්වයකි. මහජනයා සමග පවත්වන ලද සාකච්ඡාවලින් හෙළි වූයේ, පොලිසිය අපරාධකරුවන් සමග සමීප සබඳතා පවත්වන බව ඔවුන් විශ්වාස කරන බවත්, එහෙයින් පොලිසිය වෙත තොරතුරු සැපයුවහොත් ඔවුන්ගේ නම් ගම් පොලිසිය අපරාධකරුවන්ට දෙන නිසා, අපරාධකරුවන්ගෙන් ඔවුනට තර්ජන හා පලිගැනීම් එල්ල වන බවය.

පැමිණිලිවලට හා තොරතුරු සැපයීම්වලට ප්‍රතිචාර දැක්වීමට අමතරව, කලබල ඇති කරන හා සැක කටයුතු පුද්ගලයන් සොයාගෙන ගොස් ඔවුන් නීතිය ඉදිරියට ගෙන ඒම, පොදු සාමයට තර්ජනයක් විය හැකි කරුණු ගැන තොරතුරු රැස්කර, එම රහස් තොරතුරු අදාළ ස්ථානවලට දැන්වීම ද පොලිසියේ රාජකාරීවලට අයත් වේ.¹²⁶ මෙම කාර්යයන් ඉටු කරන්නේ වැටලීම් මගින් හා බාධක යොදා සෝදිසි මෙහෙයීම් ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන්ය.¹²⁷ මීට අමතරව, පොලිස්පති වන්ද්‍රා ප්‍රනාන්දු මහතා විසින් “මධ්‍යම සෝදිසි කාරක සභාවක්” පිහිටුවන ලදී. මෙම කාරක සභාව රටපුරා ක්‍රියාත්මක වන අතර, විවිධ පරිපාලනමය පුද්ගල තුළ කටයුතු කරයි.

පොදු ජනතාව සමග වඩා සමීප සම්බන්ධතාවක් ගොඩනගා ගැනීම තුළින් මෙම ප්‍රශ්නය විසඳිය හැකි බව පෙන්වා දෙනු ලැබේ.¹²⁸ මෙහිදී අදාළ කරුණක් නම් අපරාධ පරීක්ෂණය, නිවාරණ කටයුතු හා අපරාධ වැළැක්වීම සඳහා යොදා ගන්නා පොලිස් නිලධාරීන් සංඛ්‍යාවයි. නිලධාරීන් හිඟය හා වෙනත් සම්පත් හිඟය හේතුවෙන්, මහජනයාගේ

¹²⁶ පොලිස් ආඥා පනතේ 56 වන වගන්තිය
¹²⁷ “අමුත්තන්ගේ රාත්‍රිය” නිදසුනකි
¹²⁸ “පොලිස් ප්‍රජා සබඳතා” යටතේ මෙය මතු සාකච්ඡා කෙරේ

හදිසි අවශ්‍යතා සඳහා පොලිස් නිලධාරීන්ට ඉදිරිපත් විය නොහැකි විම ඇත්තවශයෙන්ම කණගාටුවට කරුණකි. මෙම ප්‍රශ්නය පද්ධතිය දුර්වලතා විස්තර කෙරෙන පරිච්ඡේදයේදී සාකච්ඡා කෙරේ. එසේවුවද, එක් කැපී පෙනෙන නිදසුන් අවස්ථාවක් මෙහිදී සඳහන් කළ යුතුවේ.

මෙම සිද්ධිය අනාවරණය වූයේ පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේ ප්‍රජා සම්බන්ධතා නිලධාරීන් හා ප්‍රජා සංවිධානයන් අතර පවත්වන ලද රැස්වීමේදීය. දිනක් තම නිවසට සොරෙකු කඩා වැදුණු බව මෙම රැස්වීමට සහභාගි වූ කාන්තාවක් පැවසුවාය. සොරා එක් කාමරයකට කොටුකර එම කාමරය වසා අගුළු ලැමට ඇයට හැකි විය. එසේ කිරීමෙන් පසු ඇ පොලිසියට දුරකතන පණිවුඩයක් දුන්නාය. පොලිසිය එවිට කියා සිටියේ පොලිසියේ පීපී රටිය ඒ අවස්ථාවේදී එහි නොතිබුණු බවත්, එබැවින් ඇයට උපකාර කිරීමට ඔවුන්ට නොහැකි බවත් හා ඇය විසින් සොරා පොලිසිය වෙත රැගෙන ආ යුතු බවත්ය. මෙය ඇත්තවශයෙන්ම සිදු වූ බව පොලිසිය පිළිගන්නා අතර, එය සැබෑ ප්‍රශ්නයක් බවත් එහෙත් පොලිසියට ඒ අවස්ථාවේදී කළ හැකි වූ දෙයක් කොහෙත්ම නොතිබූ බවත් පවසන ලදී. තවද, පොලිසියට ලබාදෙන ඩීසල් ඉන්ධන ප්‍රමාණය ඔවුන්ගේ ප්‍රදේශය මුර සංචාරය කිරීමට ප්‍රමාණවත් නොවන බවත්, පොලිස් නිලධාරීන්ට කළ නොහැකි තරම් රාජකාරි කටයුතු පටවා තිබෙන බවත් පෙන්වා දෙන ලදී.

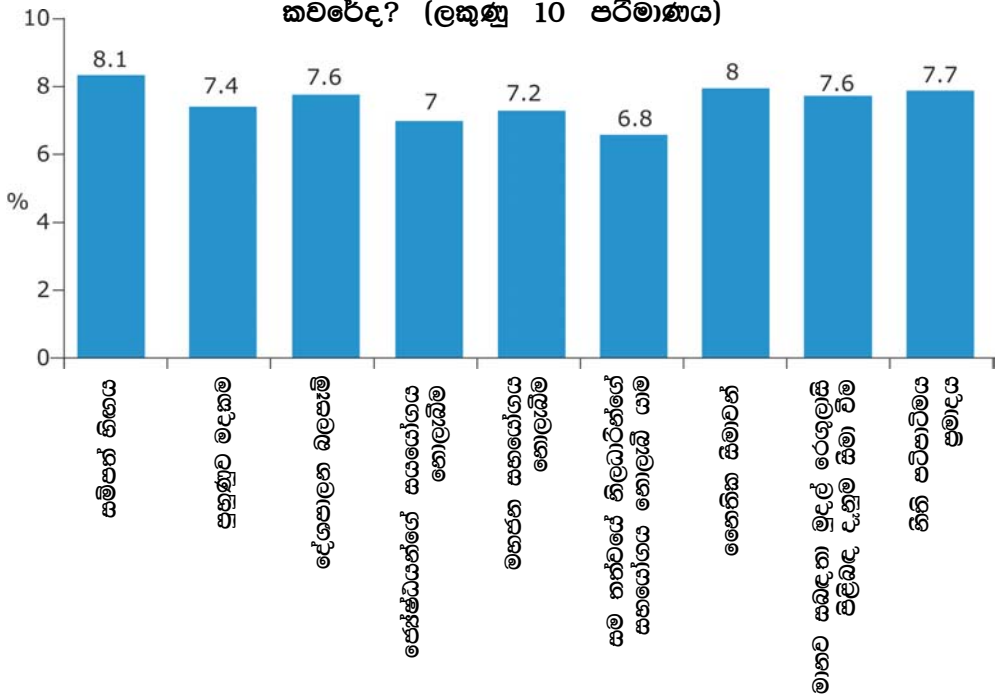
පොලිස් රාජකාරි කටයුතු අතරින් කිනම් රාජකාරි සඳහා ප්‍රමුඛතාව හිමිවිය යුතුදැයි යන ප්‍රශ්නය මේ නිසා මතු වේ. හදිසි අවශ්‍යතා ගැන කටයුතු කිරීමට පවා කාලවේලාවක් නොමැති පොලිස් නිලධාරීන් අපරාධ වැළැක්වීමේ කටයුතුවල හා ප්‍රජා සම්බන්ධතා දියුණු කිරීමේ කටයුතුවල නිරත වන්නේ කෙසේද?

6.2.2 සුළු වැරදි සම්බන්ධයෙන් නඩු පැවරීම

අපරාධ සම්බන්ධයෙන් පරීක්ෂණ සිදු කරන්නේ පොලිසිය විසිනි. බරපතල අපරාධ සම්බන්ධයෙන් නම් පරීක්ෂණ වාර්තා ලිපි ගොනු නිතිපති දෙපාර්තමේන්තුව වෙත යවනු ලැබේ. සුළු අපරාධ සම්බන්ධයෙන් අභිචෝදනා ඉදිරිපත් කරන්නේ පොලිසිය විසිනි. පරීක්ෂණ කටයුතුවල ගුණාත්මකභාවය ඉතා පුළුල් බවත්, ඒ හේතුවෙන් බොහෝ අවස්ථාවලදී නඩු පැවරීමක් නොසිදුවන බවට චෝදනා එල්ල වේ. බොහෝ පොලිස් නිලධාරීන්ට අභිචෝදනා පිළිබඳ කුසලතා නොමැති නිසාණී අපරාධවලට භාජනය වූ පාර්ශ්වයට වඩා බොහෝ ප්‍රබල ලෙස අපරාධකාර පාර්ශ්වය උසාවියේදී නියෝජනය වන බවට ද චෝදනා ඇත. මේ හැරුණු විට, ජ්‍යෙෂ්ඨ පොලිස් නිලධාරීන්ට නඩු දිනවලට අධිකරණයට යෑමට නොහැකි වූ විට, ඔවුන් විසින් කණිෂ්ඨ නිලධාරීන් යැවෙන අවස්ථා ද ඇති බව පෙන්වා දෙනු ලැබේ.

නඩු පැවරීමේදී මුහුණ පෑමට සිදුවන පහත සඳහන් බාධකවලට අදාළව පොලිස් නිලධාරීන් ලඟුණු 10 ක පරිමාණය අනුව ඒවායේ වැදගත්කම මෙලෙස ප්‍රකාශ කළ බව ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටර්නැෂනල් ආයතනයේ සමීක්ෂණයෙන් හෙළි වේ.

අභිවේදනා සකස් කිරීමේදී ඔබ මුහුණපාන දුෂ්කරතා කවරේද? (ලකුණු 10 පරිමාණය)

නඩු පැවරීමේ කටයුතු මෙහෙයවීමේ කාර්යයන් සඳහා පමණක් වෙනම පොලිස් නිලධාරීන් සංඛ්‍යාවක් තෝරාගෙන ඔවුන්ට ප්‍රමාණවත් පුහුණුවක් ලබා දීමෙන් මෙම ප්‍රශ්නය විසඳීමට ක්‍රියා කළ යුතු බව නිර්දේශ කෙරේ. මේ හැරුණු විට, නීතිමය සීමාවන් නිසා අපරාධකරුවන් වෙත නඩු පැවරීමට තමන්ට ඇති හැකියාව දුර්වල වන අවස්ථාවක් තිබේනම්, ඒවා ජා.පො.කො. වෙත ඉදිරිපත් කර, ජා.පො.කො. මාර්ගයෙන් අවශ්‍ය සංශෝධනයන් ව්‍යවස්ථාදායකය ලවා සම්මත කර ගත යුතුය. නඩු සියල්ලක්ම අසාර්ථක වන්නේ පොලිසියේ වරදින් නොවන බව සිහිතබා ගැනීම වැදගත්ය. අසාර්ථකත්වයට හේතුවන වෙනත් සාධක ද, සැලකිල්ලට ගත යුතුය.

6.2.3 ආශ්‍රිත ආයතන ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම

අපරාධ වැළැක්වීම සඳහා ආයතන ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම ද අවශ්‍ය වේ. මෙසේ ප්‍රතිසංස්කරණයට භාජනය විය යුතු ප්‍රධාන ආයතන දෙකක් නම් බන්ධනාගාරය හා උසාවිය වේ. උසාවි රෙජිස්ට්‍රාර් කාර්යාල හා අපරාධකරුවන් අතර සහයෝගී ක්‍රියාකාරිත්වයක් පවතින බවත්, එමගින් ලිපිගොණු අයුතු ලෙස වෙනස් කෙරෙන බවත්, වාර්තාවලින් හෙළිවේ.¹²⁹

¹²⁹ කේමසිරි කුමාර කල්දේරා නඩුව (S.C.T.R.) අයැදුම් අංක 343/99, SCM 6/11/2001 ලිපි ගොනු හා සාක්ෂි වාර්තා අයුතු ලෙස වෙනස් කිරීම නිතර නිතර සිදුවන බව මෙහිදී උසාවිය විසින් සඳහන් කරන ලදී

එහෙයින්, පොලිස් දූෂණය ගැන සාකච්ඡා කරන විට, පොලිසිය පමණක් ගැන අවධානය යොමු කිරීමෙන් ප්‍රයෝජනයක් නොවේ. දූෂණ කටයුතු සඳහා පොලිසිය සමග එක් වී කටයුතු කරන අනෙක් ආයතන වෙත ද සැලකිල්ල යොමු කළ යුතුය. ඒ අනෙක් ආයතනවල සම්බන්ධතාව නොමැතිව පොලිසිය පමණක් ඒකපාර්ශවිකව දූෂණ කටයුතුවල නිරතවීම එතරම් පහසු නොවේ.

වර්තමාන කාර්ය පටිපාටිය යටතේ අපහරණය, තැනිගැන්වීම, සුළු තුවාල කිරීම් යනාදී සරල හා සෘජු කරුණු පවා නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුව වෙත යොමු කෙරේ. ඉතා බරපතල හා සංකීර්ණ නඩු ගැන ක්‍රියා කරන නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුවේ වැඩකටයුතු මේ නිසා ගොඩ ගැසී යූක්තිය පසිඳලීම ඉතා ප්‍රමාදකාරී ක්‍රියාදාමයක් බවට පත්වේ. එසේ වුවද, නීතිඥයන්ගෙන් සමන්විත වූ පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේ නීති අංශයට මේ ගැන කිසිවක් කළ නොහැක්කේ මන්දැයි යන ප්‍රශ්නය මෙහිදී පැන නගී. ප්‍රමාදවීම් වැළැක්වීම සඳහාත්, පොලිසියේ නීති අංශයෙන් උපරිම ප්‍රයෝජන ගැනීම සඳහාත්, ඉතාම සරල හා සෘජු නඩු එම අංශය විසින් මෙහෙයවිය යුතු බවට මින් නිර්දේශ කරනු ලැබේ.

6.3 රට වාහන ජාලනය

රට වාහන පාලන ක්‍ෂේත්‍රය පසුගිය වසර කිහිපය තුළදී සංවර්ධනය වී ඇත. තාක්ෂණයේ සිඝ්‍ර දියුණුව, මාර්ගවල ගමන් කරන රට වාහන සංඛ්‍යාව වැඩි වීම, මාර්ග පද්ධතිය සිඝ්‍රයෙන් සංවර්ධනය වීම හා සංවර්ධන මංසන්ධි ඇති වීම යනාදී සාධක හේතුකොට ගෙන පොලිසියට නුපුරුදු ප්‍රශ්නයකට මුහුණ දීමට සිදු වී ඇත. පොලිසිය හා මහජනයා වැඩි වශයෙන්ම මුණ ගැසෙන්නේ මෙම ක්‍ෂේත්‍රය තුළදීය. එහෙයින් පොලිසිය පිළිබඳ මහජන මතය වැඩි වශයෙන්ම හැඩ ගැසෙන්නේ මෙම ක්‍ෂේත්‍රය ආශ්‍රේණි.

මාර්ග ආරක්ෂාව පිරිහී ඇති බවටත්, මාර්ග අනතුරු විශාල ලෙස වැඩි වී තිබෙන බවටත්, පොදු එකඟත්වයක් ඇති බව පෙනේ. මෙම තත්වයට වැඩි වශයෙන්ම වගකිය යුත්තේ රියදුරන් බව ද පොදුවේ විශ්වාස කෙරේ. මාර්ග අනතුරු වැළැක්වීම සම්බන්ධයෙන් පොලිසියේ ක්‍රියාකාරිත්වය ඉතා සතුටුදායක බව මහජනතාව අතර 12.7% ක් ද, තරමක් සතුටුදායක බව 57.5% ක් ද, තරමක් අසතුටුදායක බව 16.9% ක් ද, ඉතා අසතුටුදායක බව 4.4 ක් ද පැවසූහ. අනතුරු වැළැක්වීමේ කාර්ය පිළිබඳව පොලිසියේ ක්‍රියාකාරිත්වය අසතුටුදායක බව ප්‍රකාශ කළ අයගෙන් 66% ක් විශ්වාස කළේ එම තත්වයට හේතුව පොලිසිය අල්ලස් ලබා ගෙන රියදුරන්ට දඩ තුණ්ඩු නිකුත් නොකිරීම හා නඩු නොපැවරීම බවය. අනෙක් අතට, මහා මාර්ගවල ආරක්ෂාව සහතික කිරීමට තමන්ට නොහැකි වන්නේ සම්පත් හිඟය (6.2.3), මාර්ගවල ඉඩ කඩ මදි වීම (79.4) හා මහජන සහයෝගය නොලැබීම (42.5) යන හේතුන් නිසා බව පොලිසිය පවසති. මෙම දත්ත රැස්කරන ලද්දේ මාර්ග නීති කඩ කරන රියදුරන්ගෙන් අය කරන දඩ මුදල් වැඩි කිරීමට පෙර හා මාර්ග නීති කඩ කරන රියදුරන්ට එරෙහිව දැඩි පියවර ගැනීමට පෙර බව සිහි තබා ගත යුතුය.

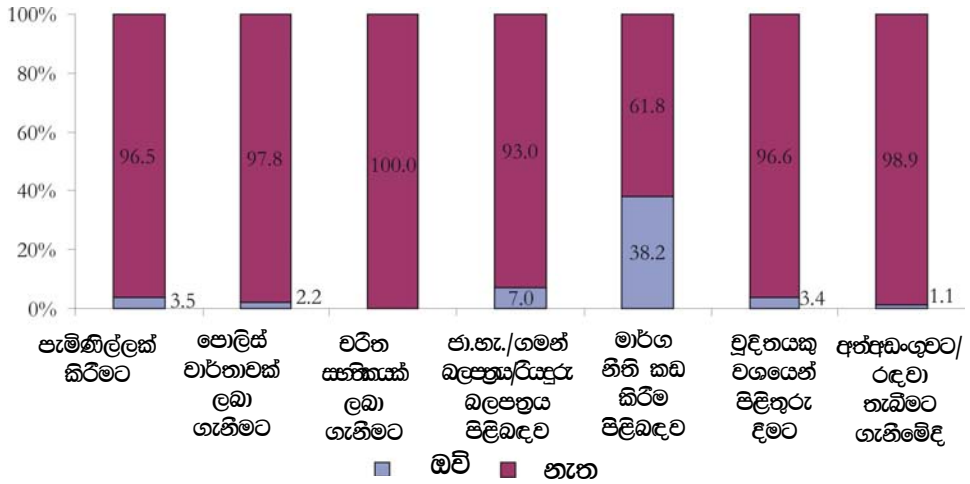
දැනට පවත්නා මාර්ග නීති ඉතා දැඩි ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීම පොලිසිය මෑතක සිට පටන් ගෙන ඇත. නීතිවිරෝධී ලෙස ගාල් කර තැබෙන වාහන ඇදගෙන යෑම, අධිවේගී රිය පැදවීම් වැළැක්වීම හා මත්පැන් පානයෙන් පසු රිය පැදවීමට එරෙහිව කටයුතු කිරීම මෙම දැඩි පිළිවෙත යටතේ සිදු කෙරේ. එලෙසම මාර්ගවල ගමන් කරන රථ වාහන පරිසර හිතකාමී සහ ධාවනයට සුදුසු බව සහතික කිරීමට ද පොලිසිය දැන් පියවර ගනී. මෙම පොලිස් ක්‍රියාකාරිත්වය පැසසුමට ලක් කළ යුතුය.

කෙසේ වෙතත්, රථ වාහන පොලිසිය අල්ලසට හා දූෂණයට යට වී ඇති බව නොරහසකි. මීට ප්‍රධාන හේතූන් නම් අධිකෂණයක් නොමැතිකම, වගකීම නිශ්චය ලෙස භාරකර නොතිබීම හා ක්‍රියා කළ යුතු අන්දම ගැන අභිමතය පොලිස් නිලධාරීන් වෙත භාරකර තිබීමය. මේ අනුව දඩ තුණ්ඩු නිකුත් කරනු වෙනුවට, සමහර අවස්ථාවලදී රියදුරන්ට අවවාද දීමට නිදහසක් පොලිස් නිලධාරීන්ට ඇත. දඩමුදල් ගෙවීමට සිදු වීමෙන් විඳින්නට වන කරදරවලින් බේරීම සඳහා බොහෝ රියදුරන් පොලිසියට අල්ලස් මුදල් දෙති. මෙම අල්ලස් පුරුද්ද අප සමාජයේ කොතෙක් දුරට මුල් බැසගෙන ඇද්දැයි කිවහොත්, බොහෝ රියදුරන් තම රිය ධාවන බලපත්‍රය සැමවිටම රූපියල් සියයේ නෝට්ටුවක දවවා තබා ගනිති. එවිට පොලිස් නිලධාරියකු බලපත්‍රය ඉල්ලූ විට එය පහසුවෙන්ම දිය හැකිය. පොලිස් නිලධාරීන් මුදල්වලින් ඕනෑම දෙයක් කිරීමට හෝ නොකිරීමට පොලඹවා ගත හැකි බවට මහජන මතයක් ගොඩනැගී ඇත්තේ මෙම අල්ලස් පුරුද්ද නිසාය. සමහර විට, අල්ලස් ලබා ගැනීමේ චේතනාවෙන් සමහර පොලිස් නිලධාරීන් රියදුරන්ට බොරු චෝදනා එල්ල කරති.

මහජන ආකල්ප සම්කෂණය (මහජනයා) පොලිස් නිලධාරීන්ට අල්ලස් දීමට ඉදිරිපත්වන අවස්ථා පිළිබඳව) අනුව, මාර්ග නීති කඩ කිරීම සම්බන්ධයෙන් පොලිසිය සමග ප්‍රතික්‍රියා දැක් වූ අයගෙන් 38.2% ක් පොලිස් නිලධාරීන් වෙත යම් අල්ලසක් දීමට ඉදිරිපත් වී ඇත. මොවුන්ගෙන් 55.2% ක් පැවසුවේ පොලිසිය යම් අල්ලසක් ඉල්ලූ බවයි. ඉතිරි 44.8% ප්‍රකාශ කළේ තමන් අල්ලසක් පිළිගැන් වූ බවය.¹³⁰ මාර්ග නීති කැඩූ අයගෙන් 38.2% ක් පොලිසියට යම් අල්ලසක් දීමට ඉදිරිපත් වූහ. (පහත දැක්වෙන වගුව බලන්න)

¹³⁰ මහජන ආකල්ප සම්කෂණය 2006 පෙබරවාරි 14 හා මාර්තු 06 අතර කාලය තුළ අහඹු ලෙස තෝරාගත් පුද්ගලයන් 1400 ක සහභාගිත්වයෙන් පවත්වන ලදී. මේ සඳහා, විශේෂඥ කණ්ඩායමක් විසින් සකස් කරන ලද ප්‍රශ්නාවලිය භාවිතා කරමින් සම්මුඛ සාකච්ඡා පවත්වන ලදී.

ඔබ පොලිසියට කවදා හෝ යම් අල්ලසක් පිළිගන්නවා තිබේද?

මාර්ග නීති කැඩීම සඳහා දඩ මුදල් මැතකදී 10 ගුණයකටත් අධික ලෙස වැඩි කරන ලදී. මේ නිසා පොලිස් නිලධාරීන් වෙත අල්ලස් දීමට මහජනයා වැඩි වශයෙන් පෙළඹෙති. ඊට වාහන පොලිසිය විසින් අල්ලස් පිළිගැනීම අඩු වී ඇත්දැයි හෝ වැඩි වී ඇත්දැයි නිගමනය කිරීම දුෂ්කරය. මේ පිළිබඳ සංඛ්‍යාමය තොරතුරු නොමැත. එනිසා විග්‍රහයන්ට පදනම් වී ඇත්තේ පොදුජන ආකල්ප හා පුද්ගලික අත්දැකීම්ය. එහෙයින් වෙනසක් සිදු වීදැයි තීරණය කළ හැක්කේ මහජන මතය සැලකිල්ලට ගැනීමෙනි. නිවැරදි මහජන මතයක් ගොඩ නැගීමට සැහෙන කාලයක් ගතවනු ඇත. මෙම ක්ෂේත්‍රයේ පොලිස් දුෂණය ඉතා ප්‍රබල ලෙස හා දිගු කාලීන ලෙස සමස්ත පොලිසිය පිළිබඳ ආකල්පයන් කෙරෙහි බලපෑම් ඇති කරයි.

පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව තුළ පවතින මිනිස් සම්පත් හිඟය ගැන සලකා බලන විට, සිතියට නැගෙන තවත් ප්‍රශ්නයක් නම් ඊටවාහන පාලනය සඳහා පොලිස් නිලධාරීන් වුවමනාවට වැඩි සංඛ්‍යාවක් යොදා තිබේද යන්නයි. ඊට වාහන පාලනය වැනි ක්ෂේත්‍රයන් තුළ පොලිස් නිලධාරීන් වෙනුවට සිවිල් වැසියන් යොදවාගත හැකි බවට යෝජනා ඉදිරිපත් වී ඇත. මෙහිදී නැගෙන ප්‍රශ්නයක් නම්, එවැනි අයගේ වගකීම හා පාලනය කෙතරම් දුරට ක්‍රියාත්මක කළ හැකි ද යන්නයි. පොලිස් නිලධාරීන් හා සිවිල් වැසියන් ඒකාබද්ධව ක්‍රියා කරන වැඩසටහන් ගැන සලකා බැලීම වටී. විනය, පාලනය හා මූල්‍යමය සම්පත් පිළිබඳ ප්‍රශ්න කෙසේවුවත් සැලකිල්ලට භාජනය කිරීමට සිදු වේ.

6.4 මානව හිමිකම් උල්ලංඝනය කිරීම්

මානව හිමිකම් පිළිබඳ අවධානය¹³¹ වර්ධනය වීම නිසාත්, ඒ පිළිබඳ ජනමාධ්‍යේ සැලකිලිමත්භාවය වර්ධනය වීම නිසාත්, පොලිසිය විසින් පසුගිය දශකය තුළදී මානව හිමිකම් උල්ලංගනය කළ අවස්ථාවන් ගණනාවක්ම අනාවරණය වී ඇත. මානව හිමිකම් සංවිධාන විසින් දක්වන උනන්දුව ප්‍රමාණය ඉක්මවා යෑමක් බවත්, එක්තරා මට්ටමක වධහිංසා අවශ්‍ය බවත්, පොලිසිය ඇත්ත වශයෙන්ම විශ්වාස කරන නිසා,¹³² මානව හිමිකම් උල්ලංගනය කිරීම් සම්බන්ධයෙන් එතරම් ප්‍රතිචාරයක් දක්වා නොමැත. මෙය කණගාටුවට කරුණකි. සමාජයට අහිතකර අපරාධකරුවකු අල්ලා ඔහුට එරෙහිව නඩු පැවරීම සඳහා මානව හිමිකම් එක්තරා ප්‍රමාණයකට උල්ලංඝනය කිරීම සාධාරණ බවට පොලිස් නිලධාරීන් 42.7% ක් තරමක් දුරට එකඟ වන අතර, පොලිස් නිලධාරීන් 24.8% ක් සපුරාම එකඟ වෙති. මෙය ද කණගාටුවට කරුණකි. අපරාධකරුවන්ගේ මානව හිමිකම් ආරක්ෂා කිරීමට වඩා සමාජය ආරක්ෂා කිරීම ඉතා වැදගත් බවට 59.2% ක් ප්‍රබල ලෙස එකඟ වන අතර, 24.2% ක් සම ප්‍රමාණයකට එකඟ වෙති.

ජනමාධ්‍ය වඩාත් අවධානය යොමු කරන්නේ පොලිස් ස්ථාන ඇතුළත දී සිදුවන වධහිංසා වෙත වුවත්, මානව හිමිකම් උල්ලංඝනය වන එකම අවස්ථාව එය නොවේ. එවැනි වධහිංසා වලට අමතරව, අවාසිදායක ලෙස සැලකීම, අවශ්‍ය පියවර ගැනීමෙන් වැළකී සිටීම, අත්තනෝමතික ලෙස අත්අඩංගුවට ගැනීම හා රඳවා තැබීම සහ වෙනත් පීඩාවන් ද පොලිස් නිලධාරීන් විසින් පුරුද්දක් වශයෙන් කරනු ලැබේ.

6.4.1 වධහිංසා කිරීම හා රඳවා තබා ගැනීම

අත්අඩංගුවේ සිටියදී මියයෑම් හා පොලිස් ස්ථාන ඇතුළත දී සිදුවන වධහිංසා කිරීම් ගැන පුවත්පත් වාර්තා මගින් නිතර අසන්නට ලැබේ.¹³³ ජෙරාඩ් පෙරේරා හා ළමා හේවගේ ලාල් ආශ්‍රිත සිද්ධීන් එවැනි වධහිංසා පිළිබඳ අතිශය බිහිසුණු නිදසුන්ය. ලාල් මරණයට පත් වූයේ කෙසෙල් කැන් දෙකක් සොරකම් කළ බවට සැක පිට රිමාන්ඩ් භාරයේ සිටියදී පහර දෙනු ලැබීමෙනි. තොරතුරු ලබා ගැනීමටත්, පාපෝච්චාරණ ලබා ගැනීමටත් පොලිසිය සැකකරුවන් වෙත වධහිංසා පමුණුවන බව පැවසේ. මරණයට පත්වන තරමට සැකකරුවකුට පහරදීම වධහිංසා කිරීමක් බව ඕනෑම පොලිස් නිලධාරියකු දන්නා නමුත්, සැකකරුවකු ප්‍රතිබාධනය කිරීම සඳහා නීත්‍යානුකූල බලාත්කාරය යෙදීම සහ කෘරතර, අමානුෂික හා අවමන් ආකාරයට සැලකීම අතර වෙනස වටහා ගැනීමට ඔවුහු අසමත් වෙති. මෙම තත්වයට ප්‍රධාන හේතුව අවශ්‍ය පුහුණුව නොලැබීම සහ පොලිසිය මෙන්ම අපරාධකරුවන් ද හමුදාකරණයට යුධකාමීත්වයකට පත්ව වී තිබීමයි.

¹³¹ සිවිල් හා දේශපාලනමය හිමිකම් පිළිබඳ ජගත් ප්‍රසැප්තියේ දෙවන වෛකල්පිත සංධානය හා වධහිංසාවලට එරෙහි සම්මුතියේ වෛකල්පිත සංධානය නිදසුන්ය.

¹³² රඳවාගෙන සිටින අයගේ නැදැසින්ට හා නිතිඥයන්ට ඔවුන් හමුවීමට ඉඩදෙන බවටත්, රැඳවුවන්ගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ ලිඛිත සාරාංශ පොලිස් ස්ථානවල ප්‍රදර්ශනය කිරීමටත්, පොලිස් ස්ථානවලදී සිදුවන වධහිංසා පිළිබඳව ස්ථානභාර නිලධාරීන් වහකිමට යටත් කිරීමටත් ජාතික පොලිස් කොමිසම එකඟ වී ඇත.

¹³³ පොලිස් ස්ථාන 29 කදී වූදිනයන් 46 දෙනෙකුට එරෙහිව සිදු කරන ලද වධහිංසා ක්‍රියා 31 ක් මානව හිමිකම් කොමිසම විසින් 2001 දී ලේඛනගත කරන ලදී. ඒරන් ගුඩ්මන් විසිනි. (RIGHTS-SRI LANKA: Torture, Still instilled in Police Culture by Aaron Goodman)

මානව හිමිකම් ගරු කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය අපරාධකරුවන්ට අදාළව අනුවිත බව හා අපරාධ මර්දනයේදී පොලිසියේ අකාර්ථිකත්වයට මුල්වන බව බොහෝ පොලිස් නිලධාරීන් අද විශ්වාස කරති.¹³⁴

පසුගිය දශක කිහිපය තුළදී පොලිසිය කැරලි කණ්ඩායම් මර්දනය කරන බලකායක් බවට ද පත් වී ඇත.¹³⁵ ජනතා විමුක්ති පෙරමුණේ කැරැල්ල හා 1983 වාර්ගික කෝලහල මර්දනය සඳහා පෙරමුණ ගැනීම හේතුවෙන් පොලිසියේ කීර්තියට කැළලක් සිදු වී ඇත. මෙම ආකල්පයන් සමාජය තුළ ද දක්නට ඇත. සාකඡ් හෝ පාපෝච්චාරණයන් ලබා ගැනීම සඳහා සැකකරුවන්ට තරමක් දුරට හිංසා කිරීමට පොලිසියට අයිතියක් තිබෙන බව මහජනයාගෙන් 42.3% ක් විශ්වාස කරති. සැකකරුවන් උසාවි වෙත ඉදිරිපත් නොකර දීර්ඝ කාලයක් රිමාන්ඩ් භාරයේ තබා ගැනීමට ත්‍රස්තවාදය වැළැක්වීමේ පනත මගින් පොලිසිය වෙත අවසර දී ඇත.¹³⁶ මෙම අවසරය නිසා විරුද්ධකරුවන්ට පීඩා පැමිණවීම හා වාර්ගික විශේෂිකරණයට මගපෑදී ඇති බව මානව හිමිකම් කොමිසම ප්‍රකාශ කර ඇත.

තවද, පීඩිත පාර්ශ්වය ආරක්ෂා කරනු වෙනුවට, ප්‍රදේශවල ප්‍රභූන්ගේ පාර්ශ්වය ගැනීමෙන් පොලිසිය සමානාත්මතා විධි විධාන ද කර ඇත. මෙය වැඩි වශයෙන්ම සිදුවන්නේ පොලිසිය ක්‍රියා කළ යුතු අවස්ථාවලදී එසේ කිරීමෙන් වැළකීම තුළිත්ය. මේ ලක්ෂණය මෑතක සිදු වූ ආගමි ආශ්‍රිත සිදුවීම් ගණනාවකින් පැහැදිලිව පෙනේ. දේවස්ථාන ගණනාවකට එරෙහිව තර්ජන එල්ලකරන ලද බව පොලිසියට පැමිණිලි කරන ලද නමුත්, ඒ සම්බන්ධයෙන් පොලිසිය ක්‍රියාත්මක නොවූ බව දේවස්ථාන භාර පූජකයෝ පැවසූහ. මේ හැරුණු විට, පොලිස් නිලධාරීන් සාමාන්‍යයෙන් අදාළ ප්‍රදේශවල ගැවසුන නමුත්, දේවස්ථානවලට ගිනි තැබූ අවස්ථාවලදී ඔවුහු එහි නොසිටියහ.

පොලිසිය විසින් සිදු කෙරෙන මානව හිමිකම් උල්ලංඝනයන් ගැන වඩාත්ම අසන්නට ලැබෙන්නේ මානව හිමිකම් නඩු වශයෙන් ඒවා ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය වෙත ඉදිරිපත් කළ විටය. එවැනි අවස්ථාවලදී පොලිස් නිලධාරීන් වෙනුවෙන් පෙනී නොසිටීමට නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුව ප්‍රතිපත්තිමය තීරණයක් ගෙන ඇත. මීට අමතරව, මෙම වැරදි කරන පොලිස් නිලධාරීන්ට එරෙහි නඩු වධහිංසා පනත යටතේ මෙහෙයවනු ලැබේ.¹³⁷ එහෙත් මෙම පණත යටතේ එතරම් නඩු ගණනක් මෙහෙයවා නැත. එසේ වුවද, එවැනි නඩු සංඛ්‍යාව මෑතක සිට ඉහළ ගොස් ඇති බව පෙනේ.

සන්නද්ධ හමුදා යටතේ හා පොලිසිය යටතේ රඳවාගෙන සිටින කාන්තාවන් කණ්ඩායම් විසින් දූෂණය කරන ලද හා මරණයට පත් කරන ලද බවට ද චෝදනා ගණනාවක් ඇත.¹³⁸

¹³⁴ -135 වධහිංසා සිදු කිරීම ඇත්තවශයෙන්ම වැඩි වී තිබේද, නැතහොත් එම අදහස ඇති වී ඇත්තේ ජනමාධ්‍යවල අවධානය නිසාදැයි නිශ්චය කිරීම දුෂ්කරය.

¹³⁶ 1979 අංක 48 දරණ ආඥා පනත

¹³⁷ වධහිංසාව සඳහා 7 වසරක අනිවාර්ය සිරදඬුවමක් නියම කරන වධහිංසාවලට එරෙහි සම්මුති මීට දස වසරකට පෙර, එනම්, 1994 දී අත්සන් කරන ලද නමුත්, මෙම පනත යටතේ සාර්ථක ලෙස දෝෂණ තිත්දවක් දෙන ලද්දේ පුද්ගලයන් දෙදෙනකුට පමණය.

¹³⁸ අත්අඩංගුවේ සිටින ස්ත්‍රීන් දූෂණය කිරීම පිළිබඳ ඇමිනෙස්ටි ඉන්ටර්නැෂනල් ආයතන වාර්තාව - ශ්‍රී ලංකාව, 2001

වධහිංසා පැමිණිලි ගැන ක්‍රියා කිරීමට අංශ ගණනාවක් පිහිටුවා තිබේ. නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුවේ වධහිංසා ඒකකය මින් එකකි. මෙම ඒකකය වධහිංසා පැමිණිලි ගැන පමණක් ක්‍රියා කරන වෙනම අංශයක් වුවද, ඊට කාර්යාලයක් හෝ ස්ථිර නිලධාරීන් කිසිවකු නොමැත. මෙම අංශයේ සේවය කරන නිලධාරීන්හට වෙනත් අංශවල කටයුතු ද කිරීමට සිදු වේ. එහෙයින් මෙම ඒකකය පිහිටුවන ලද්දේ මානව හිමිකම් කොමිසම සතුටු කිරීමට පමණක් ද නැතහොත් වධහිංසා වැළැක්වීමේ නිර්ව්‍යාජ වේතනාවෙන්දැයි ප්‍රශ්නයක් මතු වේ.¹³⁹

කෙසේ වෙතත්, වධහිංසා පිළිබඳව පැවරෙන සෑම නඩුවකදීම පරීක්ෂණ පවත්වනු ලබන්නේ පොලිස් නිලධාරීන් විසිනි. ජාතික මානව හිමිකම් කොමිසම විසින් පරීක්ෂණ පැවැත්වෙන අවස්ථාවලදී ද විස්තර අවේක්ෂණය කිරීම සඳහා කෙරෙන පරීක්ෂණ පොලිසිය ලවා සිදු කර ගැනීමට නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුව වැඩි කැමැත්තක් දක්වයි.¹⁴⁰ මෙම තත්වය ප්‍රශ්නයක් වන්නේ නිල වාර්තා අයුතු ලෙස වෙනස් කළ අවස්ථා බොහෝමයක් තිබෙන හෙයිනි.¹⁴¹

සමහරවිට පොලිසියේ පිරිහීම වැඩි වශයෙන්ම දක්නට ලැබෙන්නේ මෙම අංශයට අදාළවය. වෙනත් ක්ෂේත්‍රවල මෙන් නොව, මෙම ප්‍රශ්නයේ බරපතලකම පොලිසියට අවබෝධ නොවීමත්, මානව හිමිකම් සංවිධාන ප්‍රායෝගික නොවන ලෙසකට කටයුතු කරන බව හෝ පොලිස් රාජකාරි ඉටු කිරීමේදී යම් ප්‍රමාණයක කෘර සැලැකීමේ අවශ්‍ය බව ජ්‍යෙෂ්ඨ පොලිස් නිලධාරීන් වුවද විශ්වාස කිරීම මෙම තත්වයට හේතුවේ. මෙම විශ්වාසය නිසා සැකකරුවන්ගෙන් ප්‍රශ්න කිරීමේ විකල්ප සමාජ විද්‍යාත්මක ක්‍රම පිළිබඳව හෝ අපරාධ විද්‍යාවේ වෙනත් අංශයන් පිළිබඳව පුහුණුවක් ලබා දීමේ උනන්දුවක් ඇති නොවේ.

6.4.2 බලහත්කාරයෙන් අතුරුදහන් කිරීම්

ත්‍රස්තවාදය හා වාර්ගික ගැටුම් ව්‍යාප්තවීමත් සමග බලහත්කාරයෙන් පුද්ගලයන් පැහැරගෙන යෑම පිළිබඳ වෝදනා ඵල්ලු විය. මෙම බලහත්කාර පුද්ගල පැහැර ගැනීම ස්වේච්ඡා නොවන අතුරුදහන්වීම් වශයෙන් ද හැඳින්වේ. ප්‍රශ්න කිරීම සඳහා හමුදාව විසින් හා පොලිසිය විසින් රැගෙන යන පුද්ගලයන් ආපසු නොපැමිණි බවට වාර්තා ගණනාවක්ම ලැබී ඇත.¹⁴² මෙම තත්වයට විශාල වශයෙන් මග පෑදෙන්නේ හදිසි නීති රෙගුලාසි හා ත්‍රස්තවාදය වැළැක්වීමේ පනත මගිනි. රඳවා තබන පුද්ගලයන් සමග පණිවිඩ හුවමාරු කර ගැනීමට හැකියාව ඔවුන්ගේ නැඳැයින්ට පනත යටතේ ලබා දිය යුතු නමුත්, සැකකරුවන් රඳවා සිටින ස්ථාන ගැන නැඳැයින්ට දැන්වීමට පොලිස් නිලධාරීන් කිසිදු උනන්දුවක් නොගනිති.

¹³⁹ ‘A Continuing Dilemma: The Prevalence of State Sponsored Violence in Sri Lanka’ *LST Review* Volume 15

¹⁴⁰ එම

¹⁴¹ කේමසිරි කුමාර කල්දේරා නඩුව (S.C.F.R) අයැදුම් අංක :343/99, SCM 6/11/2001

¹⁴² සිංහරාජාගේ නඩුව බලන්න

අතුරුදහන්වීම් පරීක්ෂණ ඒකකයක් දැනට අපරාධ විමර්ශන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පිහිටුවා ඇත. නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුව ද අතුරුදහන් වූ පුද්ගලයන් සෙවීම සඳහා වෙනම අංශයක් පිහිටුවා ඇත. මෙහිදීද, විමර්ශන නිලධාරීන්ට ස්වාධීන ලෙස ක්‍රියා කිරීමේ හැකියාවක් නොමැත. 1998 සිටම නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුවේ අතුරුදහන් වූ පුද්ගලයන් සෙවීමේ ඒකකය විසින් ලබාගෙන ඇත්තේ දෝෂණ තිත් 9 ක් පමණකි. එම ඒකකයේ පරීක්ෂණ කටයුතු සිදු කරන්නේ අපරාධ විමර්ශන දෙපාර්තමේන්තුවේ අතුරුදහන්වීම් පරීක්ෂණ ඒකකය මගිනි. මෙය එතරම් සතුටුදායක තත්වයක් නොවේ. පරීක්ෂණ කටයුතු සිදුකළ යුත්තේ මානව හිමිකම් කොමිසම වැනි ස්වාධීන මණ්ඩලයක් මගිනි. පොලිසියේ කටයුතු අධීක්ෂණය කළ හැක්කේ එවැනි ස්වාධීන මණ්ඩලයක් පමණි. ජාතික මානව හිමිකම් කොමිසමට චුද්, අධිකරණය වෙත සෘජුවම සම්ප වීමේ හැකියාවක් නොමැත.

6.4.3 ද්වේශ සහගත නඩු පැවරීම

නිර්දේශිත සිවිල් වැසියන්ට එරෙහිව ද්වේශ සහගතව නඩු පවරන බවට චෝදනා එල්ල කරනු ලැබේ.¹⁴³ වධහිංසා පැමිණිලි එල්ල නොකිරීමේ කොන්දේසිය මත පොලිසිය විසින් නඩු පැවරීම් නොකිරීමට පොලිසිය කටයුතු කරන බවට ද යම් චෝදනා ඇත.¹⁴⁴

6.5 පොලිසිය හා ප්‍රජාව අතර සබඳතාව

ප්‍රජාව තුළ මැදිහත්කරුවකු ලෙස ක්‍රියා කිරීමට ඉදිරිපත් වීම පොලිසියේ එක් රාජකාරි කටයුත්තකි.¹⁴⁵ පොලිස් රාජකාරි සාර්ථක ලෙස ඉටු කිරීමට මහජන සහයෝගය අත්‍යවශ්‍ය බව ඉතා පැහැදිලි කරුණකි. එහෙයින් අපරාධ වැළැක්වීමට මෙන්ම නීතිය හා සාමය ආරක්ෂා කිරීමට ද පොලිසිය හා ප්‍රජාව අතර ඉතා යහපත් සබඳතාවක් ගොඩනගා ගත යුතු වේ. අපරාධ ගැන තොරතුරු ලබා ගත හැක්කේ පොලිසිය පිළිබඳ දැඩි විශ්වාසයක් මහජනතාව තුළ තිබුණහොත් පමණකි. මහජන සහයෝගය එම විශ්වාසය මත රැඳී තිබේ. ජාතික මානව හිමිකම් කොමිසම පෙන්වා දෙන්නේ පොලිසිය කෙරෙහි මහජන විශ්වාසය මද බැවින් මහජන සහයෝගය පොලිසියට නොලැබෙන බවත්, එම තත්වය අපරාධ වැළැක්වීමේ කටයුතු කෙරෙහි අසතුටුදායක ලෙසට බලපාන බවත්ය.

1970 දශකයේදී සිදුවූ විප්ලවයට හා ඒ ආශ්‍රිත ප්‍රචණ්ඩකාරී ක්‍රියා මෙන්ම පසුව හටගත් සන්නද්ධ අරගලය හේතුවෙන් පොලිසියේ එතෙක් පැවති හිතවාදී ලක්ෂණ සම්පූර්ණයෙන්ම වෙනස් වී, පොදුජන සුබසෙතට පටහැනි ආකල්ප මුල්බැස ගැනීම ආරම්භ විය.¹⁴⁶ මේ නිසා පොලිසිය පිළිබඳ මහජන අනුමතය ඉතාම පහත් මට්ටමකට ඇද වැටුණේය.

¹⁴³ එහෙත් මෙම ප්‍රකාශයේ වලංගුවාවය නිශ්චය කිරීම අපහසුය. මෙය පහත සඳහන් කෙරෙන්නේ සත්‍යයක් හෝ අධිමතයක් වශයෙන් නොව, මහජන අනුබෝධයක් ලෙස පමණක් බව සිති තබා ගැනීම වැදගත්ය.

¹⁴⁴ තිස්ස කුමාරගේ නඩුව

¹⁴⁵ (පී.එච්. ඉන්ද්‍රසේන විග්‍රාමක ජ්‍යෙ.පො.අ. :Core Responsibilities of the Police, *Synergy in Blue – A Journal of the Retired Senior Police Officers’ Association*, 2004- 28 වන පිටුව

¹⁴⁶ ඇවිලිස් ජෝශප් - විග්‍රාමක ජ්‍යෙෂ්ඨ නියෝජ්‍ය පොලිස්පති, *Regaining Sri Lanka by “Zero Tolerance” Policing*, *Synergy in Blue* 18 වන පිටුව

වඩාත් කාර්යක්ෂම, විෂය මූලික හා ජනතා හිතවාදී ආකල්පයන් අනුව සේවයේ නියුක්ත වන පොලිස් නිලධාරීන් බිහි කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා පොලිස් අභ්‍යාස විද්‍යාලය කාලයට උචිත අන්දමට හැඩ ගැසී නොමැති බව සමහරු චෝදනා කරති.¹⁴⁷ මානුෂික ආකල්පයකින් සේවය කිරීමට පුහුණුවක් පොලිස් නිලධාරීන් වෙත නොලැබෙන බව ඔවුහු පෙන්වා දෙති. තමන් සේවය කරන ප්‍රජාව නිසිලෙස අවබෝධ කර ගැනීම පොලිසියට ඉතා වැදගත්ය. සිදු වූ අපරාධයක් පිළිබඳව පරීක්ෂණ පැවැත්වීමට කෙරෙන කැඳවීමකට ප්‍රතිචාරය දැක්වීම පමණක් තම රාජකාරී වගකීම ලෙස සිතන පොලිසියකට එවැනි අවබෝධයක් ලබා ගත නොහැකිය.

පොලිසිය හා ප්‍රජාව අතර පවත්නා සබඳතාවන් ශක්තිමත් කිරීම සඳහා යම් යම් ක්‍රියාමාර්ග මැනකඳී ගන්නා ලදී. එවැනි ව්‍යාපෘති දෙකක් රත්නපුර දිස්ත්‍රික්කයේ ඇහැළියගොඩ හා කුරුවිට යන ස්ථානවල දැනටමත් අරඹා ඇත.¹⁴⁸ මෙම ව්‍යාපෘති ප්‍රධාන වශයෙන් පුරවැසි කමිටු මගින් ප්‍රජා පොලිස් සේවාවන් ඉටු කිරීමයි. මෙම කමිටු පොලිසිය හා එක්ව මහජනතාව දැනුවත් කිරීමේ වැඩපිලිවෙලක් ක්‍රියාත්මක කරයි. තම තමන්ගේ නිවෙස් අවට ප්‍රදේශවල ආරක්ෂාව සහතික කර ගන්නා ක්‍රම මෙම වැඩසටහන් මගින් නිවැසියන්ට තේරුම් කර දෙනු ලැබේ. පොලිස්පති වන්දා ප්‍රනාන්දු මහතා පවසන අන්දමට කුරුවිට ප්‍රදේශයේ අපරාධ මදක් අඩු වී ඇත. මෙම ක්‍රමය සාර්ථක වුවහොත්, එවැනි පුරවැසි කමිටු රටපුරා පිටවීමට පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව සැලසුම් කර ඇත.¹⁴⁹

අත්අඩංගුවට ගන්නා ලද හෝ රඳවා තබා ගන්නා ලද පුද්ගලයන් හැරුණු විට වෙනත් අන්දමට පොලිසිය මුණ ගැසුණු අයගෙන් බහුතරයක් (42.2%) පොලිසිය උදාසීන බවක් පෙන් වූ බවය ඒ අතරින්, 26.8% ක් පැවසුවේ පොලිසිය ඔවුන්ට හිරිහැර කළ බවයි. ඔවුන්ට ශාරීරික වධහිංසා කළ බව 8.9% ක් පැවසූහ. පොලිසිය විසින් ප්‍රජා සබඳතා දියුණු කිරීමට උත්සාහ දරණ නමුත්, වූදිතයන් කෙරෙහි නිසි අවධානයක් යොමු නොකෙරේ. වූදිතයන් වැරදිකරුවන් බවට ඔවුහු පෙර විනිශ්චය කරති. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී රටක වැරදිකරුවන්ට පවා මානව අයිතිවාසිකම් හිමිවන බව ඔවුහු අමතක කරති.

අත්අඩංගුවට ගැනීම පිළිබඳව/රඳවා තබා ගැනීම පිළිබඳව පොලිසිය මුණ ගැසුණු අය හැරුණුවිට, බහුතරයක් පවසන්නේ ඔවුන් කතාකරන භාෂාවෙන් සේවය ලබා ගැනීමට ඔවුන්ට හැකි වූ බවයි. තම තමන්ගේ ප්‍රශ්න ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා ලබා දුන් කාල වේලාව පිළිබඳව තරමක අප්‍රසාදයක් ඔවුන් අතර තිබිණ.

¹⁴⁷ (පී.එච්. ඉන්ද්‍රදාස, විග්‍රාමික ජ්‍යෙ.පො.අ. : *more Responsibilities of the Police, Synergy in Blue – A Journal of the Retired Senior Police Officers' Association*, 2004) 28 වන පිටුව
¹⁴⁸⁻¹⁴⁹ කුමුදුනි හෙට්ටිආරච්චි, *Crime's Ugly Figures*, Sunday Times 2004 අගෝස්තු 29 ඉරිදා

7 පද්ධතිය දුර්වලතා

පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේ දුර්වලතාවන්ට වගකිවයුතු හේතු සාධක විග්‍රහ කිරීමේදී පහත සඳහන් සාධක අවධානයට ලක් කළ යුතු වේ. නිලධාරීන්ගේ ගුණාත්මකභාවය, පුහුණුව, අධීක්ෂණය, ඔවුන් වෙත ලබා දී ඇති පහසුකම්, තිලිණ හා දිරිදිම්, දූෂණයේ බලපෑම, ජේෂ්ඨ නිලධාරීන්ගේ තර්ජන හා රජයේ වෙනත් අංශයන්හි පවත්නා දූෂණයේ බලපෑම.

7.1 බඳවා ගැනීම්

7.1.1 කොස්තාපල්වරු

කොස්තාපල්වරුන්ට මතු දැක්වෙන සුදුසුකම් (ගාරීරික හා ඇස් පෙනීම පිළිබඳ සුදුසුකම් වලට අමතරව) තිබිය යුතුය. වයස 18 හා 30 අතර වීමණි අ.පො.ස. (සා.පෙළ) විභාගයෙන් දෙවරකට නොවැඩි වාර ගණනකදී විෂයන් 6 කින් සමත් වී සිටීම, එම විෂයන් 6 ට ගණිතය සහ භාෂාව ඇතුළත්ව තිබීම හා පළමු වතාවේදී විෂයන් 5 කින්වත් සමත් වී තිබිය යුතුය.

බොහෝ අවස්ථාවලදී මහජනයාට මුණ ගැසෙන ප්‍රථම පොලිස් නිලධාරියා කොස්තාපල්වරයාය. ඒ නිසා පොලිසිය පිළිබඳ මහජනයා තුළ ඇති වන ප්‍රතිරූපය විශාල වශයෙන්ම තිරණය වන්නේ කොස්තාපල්වරුන්ගේ හැසිරීම අනුවය. පරීක්ෂණ කටයුතුවල දීද බොහෝ අවස්ථාවලදී වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කරන්නේ ද පොලිස් කොස්තාපල්වරුන් විසින්ය. එහෙයින් ඔවුන්ට අදාළ පුහුණුවක් ලබාදීම ඉතා වැදගත්ය. අ.පො.ස. (සා.පෙ) විභාග සුදුසුකම්වලට අමතරව, අභියෝගනා පරීක්ෂණයක් ද පැවැත්වීම සුදුසු බවට නිර්දේශ කරනු ලැබේ. මෙම පරීක්ෂණයේදී උපාය කෞශල්‍ය හා ගැටළු නිරාකරණ හැකියා ද ඇගයීමට ලක් කළ යුතුය. මීට අමතරව අයදුම්කරුවන්ගේ චරිතය හා පසුබිම පිළිබඳ යම් විමර්ශනයක් කළ යුතු වේ. මෑත අතීතයේදී අයදුම්කරු ප්‍රවණ්ඩකාරී හෝ කලබලකාරී ක්‍රියාවලට සම්බන්ධ වී ඇද්දැයි එම විමර්ශන තුළින් දැන ගත හැකිය. අයදුම්කරුගේ අවංකභාවය හා සදාචාරය ගැන ද එමගින් දැනගත හැකිය.

7.1.2 උප පොලිස් පරීක්ෂකවරුන්

උප පොලිස් පරීක්ෂක තනතුරට ඉල්ලුම් කිරීමට තිබිය යුතු සුදුසුකම් (ගාරීරික හා ඇස් පෙනීම පිළිබඳ සුදුසුකම්වලට අමතරව) මෙසේය. වයස 18 හා 25 අතර වීම, අ.පො.ස. (සා.පෙ) විභාගයේදී එක වරකදී විෂයන් 6 කින් සමත් වී තිබීම, එම විෂයන් අතර ගණිතය හා භාෂාවට ඇතුළුව සම්මාන සාමාර්ථ භතරක් තිබීම හා අ.පො.ස. (උ.පෙ.) විභාගයෙන් ද සමත්ව සිටීමයි.

7.1.3. සහකාර පොලිස් අධිකාරීන්

සහකාර පොලිස් අධිකාරීන් සඳහා අවශ්‍ය සුදුසුකම් (ශාරීරික හා ඇස් පෙනීම පිළිබඳ සුදුසුකම්වලට අමතරව) වන්නේ වයස 22 හා 26 අතර වීම හා යහපත් චරිතයකින් හෙබි විශ්වවිද්‍යාල උපාධිධාරියෙක් වීමයි. ඊට අමතරව සියළුම අයදුම්කරුවන් ලිඛිත පරීක්ෂණයකින් හා සම්මුඛ පරීක්ෂණයකින් ද සමත් විය යුතුය.

7.1.4 දුර්වලතා

සහකාර පොලිස් අධිකාරීන් සඳහා නියමිත සුදුසුකම් හැර, අනෙක් තනතුරු සඳහා නියම කර ඇති සුදුසුකම් එම තනතුරු දරණ නිලධාරීන්ගෙන් අපේක්ෂිත කාර්යන් හා සාපේක්ෂව බලන විට එතරම් ගැලපෙන බවක් කිව නොහැකිය. අ.පො.ස. (සා.පෙ.) විභාගය සමත්වීම එතරම් අපහසු කාර්යක් නොවේ. ඒ සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන්ම අවශ්‍ය වන්නේ කටපාඩම් කර නැවත ලිවීමේ හැකියාව පමණකි. විශ්ලේශනාත්මක හැකියාව හෝ ගැටළු නිරාකරණය කිරීමේ හැකියාව පරීක්ෂණයට භාජනය නොකිරීම හේතුවෙන් මෙම විභාගය සම්බන්ධව විවේචන චල්ලවෙමින් පවතී. කොස්තාපල්වරුන් බඳවා ගැනීමේදී මහජන සබඳතාවන් පවත්වා ගැනීම, සන්නිවේදනය හෝ උපාය කෞශල්‍යය පිළිබඳ අයදුම්කරුවන්ගේ කුසලතා සැලකිල්ලට ගනු නොලැබේ. මහජනයා හා පොලිසිය අතර මුණ ගැසීම ප්‍රධානව සිදුවන්නේ කොස්තාපල්වරුන් මගින් හෙයින් ඔවුන් වෙත මෙම කුසලතා තිබීම ඉතා වැදගත්ය.

අභියෝගනා පරීක්ෂණ හෝ බුද්ධි පරීක්ෂණ හෝ සාමාන්‍ය දැනුම පිළිබඳ පරීක්ෂණ ද යොදාගත යුතු බවට නිර්දේශ කරනු ලැබේ.

7.2 පොලිසිය විසින් කැපයෙන සහාය

7.2.1 අධීක්ෂණය

චරිතමාන පොලිස් පද්ධතිය තුළ ඉතා උසස් මට්ටමක අධීක්ෂණයක් අපේක්ෂා කෙරේ. එසේවුවද, වාර්තා නිසිලෙස ආරක්ෂා නොකෙරෙන බවට හා අධීක්ෂණ ව්‍යුහය බිඳ වැටී තිබෙන බවට 1970 දී බස්නායක කොමිසම මගින් චෝදනා කළේය.¹⁵⁰ පොලිස් නිලධාරීන් සංඛ්‍යාව අවශ්‍ය ප්‍රමාණයට වඩා අඩු නිසා, පොලිස් නිලධාරීන් වෙත පැවරෙන රාජකාරී ඔරොත්තු නොදෙන තරමට අධික බව හා අධීක්ෂණ කටයුතු, පසු විපරම් කටයුතු හා ස්ථිර කිරීමට පෙර ලබාගත යුතු පුහුණුව ඉතා දුර්වල තත්වයක පවතින බව පොලිස් අභ්‍යාස විද්‍යාලේ කටයුතුවලදී පෙරමුණ ගත් පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේ ඉතා ජ්‍යෙෂ්ඨ පොලිස් නිලධාරියකු සමග පැවැත් වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාවක දී අනාවරණය විය.

¹⁵⁰ 1970 12 වන සැසි වාර්තාව - පොලිස් කොමිසමේ අවසාන වාර්තාව, ජූලි 1970 (බස්නායක කොමිසම) රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව

එසේම වුවද, ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන්ගේ අධීක්ෂණය තමන්ට ප්‍රමාණවත් ලෙස ලැබුණු බව බොහෝ පොලිස් නිලධාරීන් (95.8%) පවසති. පවත්නා අධීක්ෂණ පටිපාටිය ගැන තමන් සැතීමකට පත්වන බව 81.5% ක් පැවසූහ. එහෙත් සාකච්ඡා සඳහා කැඳවූ ජ්‍යෙෂ්ඨ පොලිස් නිලධාරීන් බහුතරයක් මෙම මතය හා එකඟ නොවූහ. අනාවරණය වූ තවත් වැදගත් සාධකයක් නම්, පුද්ගලයන්ගෙන් 48.36% ක් අදහස අනුව, පොලිසිය තුළ බලතල අයුතු ලෙස යොදා ගැනීම සිදුවන්නේ විනයානුකූල පාලනය නිසිලෙස සිදු නොවන නිසා හා අධීක්ෂණය මදක්ම නිසා බවයි. යම් ප්‍රමාණයක අධීක්ෂණ කටයුතු ක්‍රියාත්මක වුව ද, එක්කෝ එම අධීක්ෂණය ප්‍රමාණවත් නොවන බව හෝ නැතහොත් විනයානුකූල පාලන කටයුතු ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන් අතින් සිදුනොවන බව හෝ දැකීම් ඇත.

අධීක්ෂණ නිලධාරීන් විශාල සංඛ්‍යාවක් ප්‍රභූවරුන්ගේ ආරක්ෂාව සඳහා හා ඔවුන්ගේ ගමන් බිමන් සඳහා යොදවාගනු ලැබේ. ඔවුන්ගේ අධීක්ෂණ රාජකාරි මෙලෙසින් නොසලකා හැරේ. (කෙසේ වුවද දැනට රටේ පවත්නා ආරක්ෂක තත්ව හේතුකොටගෙන ප්‍රභූ ආරක්ෂා කිරීම සඳහා විශාල පොලිස් නිලධාරීන් සංඛ්‍යාවක් අවශ්‍ය බව පිළිගත යුතුය.) එහෙත්, අනෙක් අතට, සාකච්ඡා වලදී හෙළිදරව් වූ එක් කරුණක් නම්, මෙම ප්‍රභූ දේශපාලඥයන් තමන්ට ආරක්ෂාව සලසන පොලිස් නිලධාරීන් වෙත බලපෑම් කරන බවයි. මෙම තත්වය යටතේ ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන් හට තම අධීක්ෂණ රාජකාරි නිසිලෙස ඉටුකිරීම දුෂ්කර වේ.¹⁵²

7.2.2 විනය

පොලිසියේ විනය පිරිහී තිබෙන බව පැහැදිලිව පෙනෙන්නට ඇත. මෙම තත්වයට ප්‍රධාන හේතුව දේශපාලන බලපෑමයි. සමීක්ෂණ නියැදියෙන් 29.3% ක් පොලිස් නිලධාරීන්ගේ සාමාන්‍ය හැසිරීම ගැන අප්‍රසාදය පළකර සිටි අතර, ඔවුන්ගේ අදහස වූයේ එම තත්වයට හේතුව විනයානුකූල පාලනයක් නිසිලෙස ක්‍රියාත්මක නොවීම හා නිසි සුදුසුකම් සහිත අය සේවයට බඳවා නොගැනීම බවයි. මේනිසින්, සලකා බලන විට, විනය පාලන විධි විධාන තිබෙන (4 වන පරිච්ඡේදයේ ඒවා විස්තර කරන ලදී) නමුත්, එම විධිවිධාන නිසි අන්දමින් ක්‍රියාත්මක නොකෙරෙන බවට මතයක් පවතී.

කණිෂ්ඨ සේවකයන් අතර විනය පවත්වා ගැනීම සම්බන්ධයෙන් තමන් ලත් අත්දැකීම් පිළිබඳව ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන් ඉමහත් කනස්සල්ල ප්‍රකාශ කළහ. කණිෂ්ඨ සේවකයන් අතර විනය පවත්වා ගැනීමට කටයුතු කිරීම තුළින් ප්‍රාදේශීය දේශපාලඥයන්ගේ කෝපය තමන් වෙත එල්ල වන බව ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන් පැවසූහ. ඒ නිසා ඔවුන්ට කිසිවක් කල නොහැකි බව ඔවුන්ගේ තර්කය විය. මෙම තත්වයේ අවසාන ප්‍රතිඵලය වන්නේ තම තමන්ට රිසි පරිදි ක්‍රියා කරමින්, උසස්වීම් ද පහසුවෙන් ලබා ගන්නා “වරප්‍රසාද” ලත් නිලධාරී පංතියක් බිහිවීමයි.¹⁵³

¹⁵² ජ්‍යෙෂ්ඨ පොලිස් නිලධාරියකු විසින් කරන ලද නිරීක්ෂණයක්
¹⁵³ ශ්‍රී.ලං.ප්‍ර.ඉ. ආයතනය විසින් පවත්වන ලද සම්මුඛ සාකච්ඡාවලදී ජ්‍යෙෂ්ඨ පොලිස් නිලධාරීන් විසින් දක්වන ලද අදහස්. පුද්ගලයෝ නිර්නාමික බව අපේක්ෂා කළහ

7.2.3 පුහුණුව

පුහුණු පාඨමාලා පොලිස් අභ්‍යාස විද්‍යාලයේදී හා උසස් පුහුණු අභ්‍යාස විද්‍යාලයේදී පැවැත් වේ. සෑම කොස්තාපල්වරකුටම භාෂාව පුහුණුව ඇතුළු, ආරම්භක පුහුණුව සැපයේ.¹⁵⁴ උසස් පුහුණු අභ්‍යාස විද්‍යාලයේ පුහුණු පාඨමාලා ප්‍රධාන වශයෙන්ම උසස්වීම් ලත් නිලධාරීන් සඳහාය. උප පොලිස් පරීක්ෂකයන්ගේ සිට පොලිස් අධිකාරීන් දක්වා තරාතිරම් වල නිලධාරීන් හට එම පුහුණු පාඨමාලා පැවැත්වේ. සෑම නිලධාරියකුටම මාස දෙකක පාඨමාලාවක් සේවයට ඇතුළු වීමේදී දෙනු ලැබේ. ව්‍යාපාර කළමනාකාරීත්ව ජාතික පාඨමාලාවලට, වෙනත් දේශනවලට හා නීති ආධාර කොමිසම මගින් පැවැත්වෙන වැඩමුළු සඳහාද නිලධාරීහු යවනු ලබති. උසස් පුහුණු අභ්‍යාස විදුහල වාර්ෂික නැවුම්කරණ පාඨමාලා පවත්වයි¹⁵⁵

උසස් පුහුණු අභ්‍යාස විදුහල පුහුණුවක් ලබා දෙන්නේ උප-පොලිස් පරීක්ෂකවරුන් වෙත හා ඊට ඉහළ මට්ටමක නිලධාරීන්ට පමණක් වුවද, මහජනයා හට වැඩි වශයෙන් මුණ ගැසෙන්නේ කොස්තාපල්වරුන් හා සාප්තට්වරුන්ය. මෙම නිලධාරීන් දෙවර්ගයට ලබාදෙන පුහුණුව මූලික පාඨමාලාවකට පමණක් සීමා වේ. මෙම ක්‍රමයේ අරමුණ වූයේ කොස්තාපල්වරුන්ට හා සාප්තට්වරුන්ට අවශ්‍ය පුහුණුව ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන් විසින් ඒ ඒ පොලිස් ස්ථානවලදී ලබා දී ඔවුන්ගේ රාජකාරිද එම ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන් විසින්ම අධීක්ෂණය කිරීමය. එම පුහුණු ක්‍රමයේ පදනම වූයේ අධීක්ෂණය යටතේ රාජකාරි කරමින් පුහුණුව ලබා දීමයි.¹⁵⁶ එහෙත් ජ්‍යෙෂ්ඨ පොලිස් නිලධාරීන් මත බොහෝ රාජකාරි පවරා තිබීම නිසා හා ඔවුන් බොහෝ විට පොලිස් ස්ථානයෙන් බැහැරව රාජකාරි කරන නිසා, එම පුහුණු ක්‍රමය අසාර්ථක වී ඇත. මෙහි ප්‍රතිඵලය වශයෙන් කණිෂ්ඨ නිලධාරීන් හට ප්‍රමාණවත් පුහුණුවක් ලබා ගැනීමට නොහැකි වේ.¹⁵⁷

7.2.4 සම්පත්

සම්පත් හිඟය පොලිස් රාජකාරි ඉටු කිරීමට විශාල බාධාවක්ව පවතින බව පිට පළාත්වලදී කරන ලද ක්‍ෂේත්‍ර සමීක්ෂණවලදී හෙළි විය. පොලිස් නිලධාරීන් විශාල සංඛ්‍යාවක් පොලිස් ස්ථානවලට අනුයුක්ත කර සිටිය ද, බොහෝ අවස්ථාවලදී ඔවුන්, වෙනත් රාජකාරි,¹⁵⁸ වෙන යවන ලද නිසා පොලිස් රාජකාරි කටයුතු සඳහා ඔවුන් පොලිස් ස්ථානයේ නොමැති බව පොලිස් නිලධාරීහු පැවසූහ. තවද, ලැබෙන ඩීසල් ඉන්ධන ප්‍රමාණය තම මුර ප්‍රදේශය වටා එක් වරක් යාමට ප්‍රමාණවත් නොවන බව ද ඔවුහු කියා සිටියහ. මෙම තත්වය යටතේ යම් හදිසි කටයුත්තක් සඳහා කැඳවන ලද විට, ඊට ප්‍රතිචාර දැක්වීමට නොහැකි බව පෙන්වා දෙන ලදී. කොළඹින් පිට ප්‍රදේශවල භාවිතය සඳහා පොලිස්පතිවරයා විසින් යතුරු පැදී ඇණැවුම් කරන ලදී. එය ප්‍රශ්නයට ප්‍රමාණවත් විසඳුමක් වේදැයි අවසන් ලෙස තීරණය කළ නොහැකිය.

¹⁵⁴ පුහුණුව පිළිබඳ වැඩි විස්තර සඳහා වාර්තාවේ 4 වන පරිච්ඡේදය බලන්න
¹⁵⁵ උසස් පුහුණුව පිළිබඳ වැඩි විස්තර සඳහා වාර්තාවේ 4 වන පරිච්ඡේදය බලන්න
¹⁵⁶ ශ්‍රී.ලං.ප්‍රා.ඉ. ආයතනය විසින් පවත්වන ලද සම්මුඛ සාකච්ඡාවලදී ජ්‍යෙෂ්ඨ පොලිස් නිලධාරියකු විසින් දක්වන ලද අදහසක්.
¹⁵⁷ එසේ වුවද සේවාස්ථ පුහුණුව සඳහා කොස්තාපල්වරුන් යැවෙන බව සඳහන් කළ යුතුය. ඔවුන්ගේ රාජකාරි කටයුතු අධික බැවින් එම පුහුණුව සඳහා යැමට ඔවුන්ට බොහෝවිට නොහැකි වේ.
¹⁵⁸ මෙම රාජකාරි බොහෝවිට ප්‍රභූ ආරක්ෂාව හා මහජන රැළි පැවැත්වීම පිළිබඳ ආරක්ෂාව සැපයීම විය.

අපරාධ පරීක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව, අපරාධ විමර්ශන කාර්යාංශය වැනි අංශයන්ට පරීක්ෂණ කටයුතු මෙහෙයවීමට ප්‍රමාණවත් පහසුකම් ලබා නොදීම කණගාටුවට කරුණකි. ඩී.එන්.ඒ. පරීක්ෂණ පැවැත්වීමට පහසුකම් නොමැති වීම විශේෂයෙන්ම සඳහන් කරන ලදී.¹⁵⁹ මේ හැරුණු විට, පැමිණිලි සටහන් කර ගැනීම සඳහා පරිගණක ක්‍රමයක් එක් පොලිස් ස්ථානයකට හෝ ලබා දී නොමැත. සියළුම පැමිණිලි අතින් ලිවීමට සිදු වේ.

අවි ආයුධ හිඟය ද ප්‍රශ්නයකි. වර්තමානයේදී පොලිසියට මෙල්ල කිරීමට සිදුවන්නේ සුළු අපරාධකරුවන් නොවේ. වර්තමාන අපරාධකරුවන් හට ඉතා නවීන අවි ආයුධ තිබේ. බොහෝ අපරාධකරුවන් හමුදාවලින් පැන ගිය සෙබළුන් නිසා අවි භාවිතය ඔවුන්ට ඉතා හොඳින් පුරුදුය. එහෙත් පොලිසියට එතරම් නවීන අවි ආයුධ නොමැතිව පමණක් නොව, පොලිස් නිලධාරීන් හට අවි භාවිතය පිළිබඳ එතරම් ප්‍රවීණත්වයක් ද නොමැත.¹⁶⁰

ඉහත සඳහන් කරුණු සලකා බලා, විමර්ශන සඳහා අවශ්‍ය නවීන යන්ත්‍රෝපකරණ ලබා දීමෙන් අදාළ පොලිස් අංශයන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වය නූතන පසුබිමට යෝග්‍ය වන පරිදි උසස් කළ යුතු බවට නිර්දේශ කරනු ලැබේ. සැඟවූ කැමටා සහිත නූතන ප්‍රශ්න කිරීමේ කුටි, කටහඬ පටිගත කිරීමේ යන්ත්‍රෝපකරණ, පරිගණක පද්ධති යනාදිය ගැන අවධානය යොමු විය යුතුය.

අපරාධ විමර්ශන කටයුතු අප්‍රමාදව හා ආරක්ෂාකාරී ලෙස කළ හැකි වන සේ දෙපාර්තමේන්තුවේ ප්‍රවාහන පහසුකම් වැඩි දියුණු කළ යුතු වේ. අපරාධ විමර්ශනය සඳහා යොදා ගැනෙන රථවාහනවල “පොලිසිය” යනුවෙන් පින්තාරු කර නොතිබුණ ද, ඒවා පොලිස් වාහන බව හඳුනා ගැනීම ඉතා පහසුය. එහෙයින් රහස්‍යභාවය ආරක්ෂාවන පරිදි, විවිධ මාදිලියේ වාහන (ජීප්, වෑන් රථවලට අමතරව) භාවිතය නිර්දේශ කෙරේ. මීට අමතරව, දෙපාර්තමේන්තුවේ රථවාහන සංඛ්‍යාව හා ඒවායේ තත්වය වැඩි දියුණු කළ යුතුය. අපරාධ පරීක්ෂණ කටයුතු පමණක් නොව, අපරාධ පිළිබඳ රහස්‍ය තොරතුරු එක් රැස් කිරීම සඳහා ද, දෙපාර්තමේන්තුවේ වාහන තත්වය උපරිම කාර්යක්ෂමතා මට්ටමේ තබා ගැනීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. දිනෙන් දිනම පුළුල් වන ඉල්ලුමට සරිලන පරිදි, දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන් වෙත අඛණ්ඩ පුහුණුවක් ලබා දිය යුතුය. මීට තාක්ෂණික පුහුණුවද ඇතුළත් විය යුතුය.

7.3 ප්‍රභූ පිරිස් ආරක්ෂා කිරීම හා සම්පත් නාස්තිය

පොලිස් ස්ථානවලට ලබා දෙන නිලධාරීන් සංඛ්‍යාව ප්‍රමාණවත් නොවන බව ට්‍රා.ඉ.ශ්‍රී.ලං. ආයතනය විසින් පවත්වන ලද සම්මුඛ සාකච්ඡාවලදී අනාවරණය විය.¹⁶¹ එහෙත් නියම තත්වය නම් නිලධාරී හිඟයක් නොවන බව එම සාකච්ඡාවලදී පැහැදිලි විය. පොලිස් ස්ථාන වෙත ප්‍රමාණවත් නිලධාරී සංඛ්‍යාවක් ලබා දෙන ලද බව ලැයිස්තු අනුව

¹⁵⁹ වැඩි ප්‍රමුඛතාවක් ලබා දෙන පරීක්ෂණවලට මෙම බාධක අදාළ නොවන්නේ කුමක් නිසාදැයි ප්‍රශ්නයක් මතු වේ.
¹⁶⁰ මෙම අවි ආයුධ සැපයීම කෙතරම් දුරට ගිය හැකිද හා පොලිසියට එවැනි අවි ආයුධ පහසුකම් සැපයීම හොඳ විසඳුමක්දැයි යන ප්‍රශ්නය මතු වේ.
¹⁶¹ රහස්‍යභාවය ආරක්ෂා කිරීම අවශ්‍ය නිසා පුද්ගලයන් ගැන සඳහන් කළ නොහැකිය.

පෙනෙන්නට තිබෙන නමුත්, මොවුන්ගෙන් වැඩි දෙනා ප්‍රභූ පුද්ගලයන්ගේ ආරක්‍ෂාව සඳහා පොලිස් ස්ථානවලින් බැහැර යති. මේ නිසා වෙනත් රාජකාරි ඉටු කිරීමට මෙම නිලධාරීන්ට නොහැකි වේ. ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන් බොහෝ දෙනෙක් ද “සංචාර” සේවයේ නියුක්ත වෙති. එහෙයින් ඔවුන්ට තම තමන්ගේ පොලිස් ස්ථානවල අධීක්‍ෂණ රාජකාරි ඉටු කිරීමට නොහැකි වේ.

පොලිසිය විසින් ආරක්‍ෂාව සැපයිය යුතු ප්‍රභූවරුන් ඇත්ත වශයෙන්ම කවුරුන්දැයි නිර්වචනය කර ගැනීමට ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටනැෂනල් ශ්‍රී ලංකා ආයතනය ප්‍රයත්නයක් දැරූ නමුත්, එම ප්‍රයත්නය සාර්ථක වූයේ නැත. ප්‍රභූවරයකු කවරකුදැයි බොහෝ විට නිශ්චය කරන්නේ මනෝ මූලික උපමානයන් අනුවය. 2001 දී සටන් විරාම ගිවිසුම අත්සන් කිරීමෙන් පසුව වුවද ප්‍රභූ ආරක්‍ෂාව සඳහා වැයවන මුදල් ප්‍රමාණය සැලකිය යුතු ලෙස අඩු වී නොමැත. පොලිසිය වෙත වෙන් කෙරෙන මුළු මුදල් ප්‍රමාණයෙන් විශාල කොටසක් ප්‍රභූ ආරක්‍ෂාව සඳහා වැය වන බව පැහැදිලිය.

7.4 වෙනත් දෛර්‍යමේන්තු තුළ පවත්නා ගැටළු

7.4.1 දේශපාලනමය බලපෑම්

ඉන්දියාව හා පකිස්ථානය මෙන්ම ශ්‍රී ලංකාව ද දේශපාලන බලපෑම් පිළිබඳ ප්‍රශ්නයට මුහුණ පා සිටියි. පොලිසිය තුළ දේශපාලන බලපෑම දීර්ඝ කාලයක් මුළුල්ලේ මුල් බැසගෙන තිබෙන බැවින්, පොලිසියේ සෑම අංශයකම කටයුතු සම්බන්ධයෙන් විවිධ ගැටළු මතු වී ඇත.¹⁶² බොහෝ පොලිස් නිලධාරීන් ස්ථාන මාරු ගැන බියට පත්ව ඇති බවත්, පළිගැනීම්වලට ලක් කරනු ලැබීමේ බිය නිසා බොහෝ ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන් තම කණිෂ්ඨ නිලධාරීන්ට එරෙහිව විනය පාලන පියවර ගැනීමට හෝ ආරක්‍ෂාව ලබන දාමරිකයන්ට එරෙහි කිසිදු පියවරක් ගැනීමට ද ඉතා අකැමැති බව සම්මුඛ සාකච්ඡාවලදී පෙනී ගියේය.

ජාතික පොලිස් කොමිසම පිහිටුවන ලද්දේ මෙම ගැටළු නිරාකරණය කිරීම සඳහාය. මෙම ගැටළුවට අදාළව ජාතික පොලිස් කොමිසම සෑහෙන දුරට සාර්ථක ලෙස කටයුතු කර ඇති නමුත්, පොලිස් නිලධාරීන් අතර විශ්වාසයක් ගොඩ නගා ගැනීමට තරම් ප්‍රමාණවත් කාලයක් කොමිසම මෙතෙක් ක්‍රියා නොකළ බව පෙන්වා දිය යුතුය. දේශපාලනමය බලපෑම නිසා සිදුකළ හැකි ස්ථාන මාරු ගැන පොලිස් නිලධාරීන් තවමත් බියෙන් පසුවෙති. ඒ නිසා දූෂණය පිළිබඳ ප්‍රශ්නය තවමත් එලෙසම පවතී.

7.4.2 අධිකරණ හා නීතිපති දෛර්‍යමේන්තුව

පොලිසියට විරුද්ධව එල්ලවන ප්‍රධානම චෝදනාව නම් අකාර්යක්‍ෂමතාවයි. අපරාධකරුවන් නීතිය ඉදිරියට ගෙන ඒමට කටයුතු නොකිරීම හා ඒ මගින් අපරාධ වැළැක්වීමට නොහැකිවීම, නීතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම ප්‍රමාද වීම යන දුර්වලතාවයන්ට හේතුව පොලිසියේ අකාර්යක්‍ෂමතාවය බවට පොදු මතයක් තිබුණි. එහෙත්, නඩු පැවරීමේ

¹⁶² පොලිස් ආඥා පනත සම්පාදනය කරන ලද්දේ බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේදී නිසා, එහි අරමුණ උසස් සමාජ පැලැන්තියට සේවය කිරීම මිස, පොදු ජනයාට සේවය ඉටු කිරීම නොවීය. මුල් ආඥා පනත පසු වසරවලදී සංශෝධනය කරන ලද නමුත්, එහි ස්වභාවය අනුව, දූෂණයට තවමත් ඉඩ ඇත. මීට ප්‍රධාන හේතුව නම්, රජයේ වෙනත් දෙපාර්තමේන්තුවලින් පොලිසිය ස්වාධීන කිරීමේ විධි විධාන එහි ප්‍රමාණවත් ලෙස නොතිබීමයි.

ප්‍රමාදවීම් වලට අධිකරණ පද්ධතිය හා නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුව ද වගකිව යුතු බව පිළිගත යුතුව තිබේ. මෙම දෙපාර්තමේන්තු දෙක වෙත ද දැරිය නොහැකි තරම් වගකීම් භාර දී තිබේ. ඒ නිසා, නඩු පැවරීම් අසාථවක වීම් ගැන හෝ ලිපිගොනු වසා දැමීම ගැන පොලිසියට පමණක් දෝෂාරෝපණය කිරීම යුක්ති සහගත නොවේ.¹⁶³

නඩු පැවරීම් කටයුතුවල දක්නට ලැබෙන අකාර්යක්ෂමතාවට වගකිව යුතු එක් ප්‍රධාන හේතුවක් නම් අපරාධ විමර්ශන පවත්වන පොලිසිය හා අති වෝදනා භාර නිලධාරීන් අතර පවත්නා පරතරය බව ආසියානු මානව හිමිකම් කොමිසම මෑතකදී නිකුත් කළ ප්‍රකාශයක සඳහන් වේ. පරීක්ෂණ කටයුතු මූලාරම්භයේ සිටම අතිවෝදනා භාර නීතිපති දෙපාර්තමේන්තු හා පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව අතර කටයුතු සම්බන්ධීකරණය කෙරෙන ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක කිරීම වැදගත් බව එම කොමිසම පෙන්වා දුන්නේය. පළපුරුදු ප්‍රවීණ අතිවෝදනා නිලධාරීන්ගේ හිඟයක් පවතින බවත්, අතිවෝදනා කටයුතු දුර්වල වීම කෙරෙහි මේ හිඟය ද බලපාන බවද කොමිසම පෙන්වා දී ඇත.

¹⁶³ ලිපිගොනු වසා දැමීමට හෝ වරදක් සිදු වූ බව ප්‍රමණවත් සාක්ෂි නොමැතිව නිශ්චය කිරීමට පොලිස් නිලධාරීන්ගෙන් ඉල්ලන ලද නිශ්චිත අවස්ථා ගැන අපගේ සම්මුඛ සාකච්ඡාවලදී හෙළි කරන ලදී.

8 දූෂණය මැඩ පැවැත්වීම සඳහා ගෙන ඇති පියවර

පොදුවේ සෑම රජයේ දෙපාර්තමේන්තුවක්ම විශේෂයෙන් පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේත් අඩාල වීමට ප්‍රධානතම හේතුව වී ඇත්තේ විවිධ ස්වරූපයෙන් හිස ඔසවන දූෂණයයි. පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව දෙස සමස්ත වශයෙන් බලන විට, එහි ස්වාධීනත්වයක් නොතිබෙන බව පැහැදිලිය. ජාතික පොලිස් කොමිසම පිහිටුවන ලද්දේ එම දුර්වලතාවට පිළියමක් වශයෙන් වුවද, සැලකිය යුතු වෙනසක් සිදු කිරීමට තරම් ප්‍රමාණවත් කාලයක් එය ක්‍රියාත්මකව නොපැවතුණු හෙයින්, කොමිසම එතරම් සාර්ථක නොවූ බවට මතයක් පවතී.

දූෂණයේ සාම්ප්‍රදායික ස්වරූපය වන අල්ලස නම් බොහෝදුරට අඩු වී ඇත. එසේ වුවද, මාර්ග නීති කඩ කිරීම සම්බන්ධයෙන් පොලිසිය හා සම්බන්ධතා පැවැත් වූ අය අතරින් 38.2% ක් පොලිසියට අල්ලස් වශයෙන් මුදල් දී ඇත. ජාතික හැඳුනුම්පත, ගමන් බලපත්‍රය හෝ ටියදුරු බලපත්‍රය සම්බන්ධයෙන් පොලිසිය හා සම්බන්ධතා පැවැත් වූ අයගෙන් 7% ක් ද පොලිසියට අල්ලස් මුදල් දී ඇත. අල්ලස් පිළිබඳ මෙවැනි සුළු සිදුවීම් සාමාන්‍යයෙන් අල්ලස් කොමිසම විසින් පරීක්ෂණයට භාජනය කරනු ලැබේ. එහෙත් අල්ලස් කොමිසමට ක්‍රියා කළ හැක්කේ ඊට ලැබෙන සාධාරණ පැමිණිලි මත පමණකි.

පොලිසියේ ස්වාධීනත්වය මදකම නිසා සිදුවන වෙනත් දූෂණ වර්ගයක් ද ඇත. දූෂණය යනු අල්ලස පමණක් බවට වැරදි අවබෝධයක් පැවතුන ද, අයුතු බලපෑම හා ඥාති සංග්‍රහය වැනි වෙනත් ස්වරූපවල දූෂණ ද ඇත. පොලිසියෙන් යහපත් සේවයක් ලබා ගැනීමට නම් යම් ප්‍රමාණයක බලපෑමක් අවශ්‍ය බව පොදු විශ්වාසයක් පවතී. 61.3% කගේ හැඟීම වූයේ පොලිසියෙන් යහපත් සේවයක් ලබා ගැනීමට නම් නිසි දේශපාලන සම්බන්ධයක් අවශ්‍ය බවයි. 61.7% කගේ අදහස වූයේ පොලිස් සේවය ලබා ගැනීමට නම්, පොලිස් නිලධාරීන් හා සමග පෞද්ගලික සම්බන්ධයක් තිබිය යුතු බවයි. පොලිස් සේවය ලබා ගැනීමට උසස් සමාජ තත්වයන් අවශ්‍ය බව 59.2% ක් ද, මුදල් පෙළඹවීමක් අවශ්‍ය බව 57.2% ක් ද විශ්වාස කළහ. පොලිසිය වෙතින් යුක්තිය හා සාධාරණ සේවයක් ලබා ගැනීමට එවැනි කිසිදු බලපෑමක් අනවශ්‍ය බව ෮% පමණක් බහුතරයක් විශ්වාස කළහ.

දූෂණයේ මෙම ස්වරූපයන් පවත්නා දූෂණ මර්දන යාන්ත්‍රණයක් විසින් නොපිළිගැනේ. එහෙයින් එවැනි දූෂණ වැලැක්වීමට මාර්ග ක්‍රියාත්මක නොකෙරේ. අවශ්‍ය සම්පත් සීමාවන තත්වයක් යටතේ යම් ප්‍රමුඛතා අනුපිළිවෙලක් අනුව ක්‍රියා කිරීමට අවශ්‍ය බව පැහැදිලිය. එහෙත් එම ප්‍රමුඛතා අනුපිළිවෙල යටතේ ඉහළ තත්වයක් දරණ අයට වැඩි ප්‍රමුඛතාවයක් ලබා නොදිය යුතුය. ආර්ථික හා සාමාජික අයිතිවාසිකම් සම්බන්ධයෙන් මීට සමාන තත්වයක් දකුණු ආප්‍රිකාවේ පවතී. එහි පවත්නා ක්‍රමය අනුව, සමානාත්මතාව ආරක්ෂා කිරීමේ අදහසින්, කුමන රෝගීන් රෝහලට ඇතුළත් කළ යුතුද හා කුමන රෝගීන් ඇතුළත් කර නොගත යුතු දැයි නිශ්චිත උපමානයන් රෝහල් වෙත නියම කිරීම අවශ්‍ය වේ. කුමන පරීක්ෂණ ඉක්මන් කළ යුතු ද හා සම්පත් කෙලෙස වෙන් කළ

යුතු ද නිශ්චය කෙරෙන උපමානයන් නියම කිරීම මෙහිදී සිදු විය යුතුය. ප්‍රභවරැන්ගේ ආරක්ෂා කටයුතු සම්බන්ධයෙන් විශේෂ මග පෙන්වීමක් අවශ්‍ය වේ. මේ කරුණු ඉදිරියේ, දැනට ක්‍රියාත්මක වන දූෂණ මර්දන උපාය මාර්ග මෙම පරිච්ඡේදයේදී විග්‍රහ කෙරේ.

දූෂණය පිටු දැකීම සඳහා ගනු ලැබෙන ක්‍රියා මාර්ග මූලික වර්ග තුනකට බෙදා දැක්විය හැකිය. විමර්ශන තුළින් දූෂණ වැළැක්වීම, දූෂණ අවස්ථා අඩු කිරීම හා අධ්‍යාපනය හරහා දූෂණ වැළැක්වීම වශයෙන්. මෙම පරිච්ඡේද මෙම ක්‍රියා මාර්ග හා ඒවායේ සාර්ථකතාවය විග්‍රහයට ලක්කර, අවශ්‍ය සංශෝධන ඉදිරිපත් කෙරේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ දූෂණ මර්දන උපාය මාර්ග ප්‍රධාන වශයෙන් අල්ලස් කොමිසමට හා ජාතික පොලිස් කොමිසමට සීමා වේ. අල්ලස් ස්වරූපයෙන් සිදුවන දූෂණය පිළිබඳ කටයුතු කිරීම අල්ලස් කොමිසමේ වගකීම වන අතර, ජාතික පොලිස් කොමිසම විශේෂයෙන්ම පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේ ස්වාධීනත්වය ආරක්ෂා කිරීමටත්, ඥාති සංග්‍රහය වැළැක්වීමට හා වෙනත් වර්ගවල පෙළඹවීම් වැළැක්වීමටත් ක්‍රියා කරයි. මේ හැරුණු විට, දූෂණයට මුල්වන පරිපාලනමය දුර්වලතා ගණනාවක් පොලිස්පතිවරයා විසින් හඳුනාගෙන ඇති අතර, පරිපාලන ක්‍රම සංශෝධන තුළින් එම දුර්වලතා ඉවත් කිරීමට පියවර දැනටමත් ආරම්භ කර ඇත.¹⁶⁴

8.1 දැනට ශ්‍රී ලංකාවේ ක්‍රියාත්මක වන දූෂණ මර්දන උපාය මාර්ග

8.1.1 ජාතික පොලිස් කොමිසම

ජාතික පොලිස් කොමිසම පිහිටුවීමට විධිවිධාන සපයන ලද්දේ 2001 අංක 17 වන ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථා 17 වන සංශෝධනය යටතේය. එහෙත් එම කොමිසම නිල වශයෙන් පිහිටුවන ලද්දේ 2002 දීය. පොලිස්පතිවරයා හැරුණු විට අනෙක් පොලිස් නිලධාරීන් පත් කිරීම, උසස් කිරීම, ස්ථාන මාරු කිරීම, විනයානුකූල පාලනය කිරීම හා අස් කිරීම කොමිසමේ බලතල වලට ඇතුළත් කර ඇත.¹⁶⁵ මේ හැරුණු විට, පොලිස් සේවයට අයත් පොලිස් නිලධාරියකුට එරෙහිව යම් හිංසනයට පත් පුද්ගලයකු විසින් කෙරෙන පොදු පැමිණිලි භාර ගැනීමට හා විමර්ශනය කිරීමට පටිපාටියක් නියම කිරීම, එවැනි හිංසනයක් සඳහා සහනයක් ලබා දීම සඳහා පාර්ලිමේන්තුව විසින් පනවා ඇති නීතිවලට අනුකූලව යෝග්‍ය සහනයක් ලබා දීම¹⁶⁶ සහ පොලිස් නිලධාරීන්ගේ කාර්යක්ෂමතාව හා ස්වාධීනතාව වැඩි දියුණු කිරීම ද කොමිසමේ වගකීම් අතර වේ.¹⁶⁷

මෙහෙයින් සලකා බලන විට, ඉතා පුළුල් වශයෙන් සඳහන් කළහොත්, පොලිසියේ ඉහළ මට්ටම්වලින් ඵල්ලුවන බලපෑම්වලින් හා දේශපාලන බලපෑම්වලින් පොලිස් නිලධාරීන් ආරක්ෂා කිරීම, පොලිසියෙන් පිඩාවකට භාජනය වූ පුද්ගලයන් වෙත සහනයක් ලබා

¹⁶⁴ සංවර්ධනය සඳහා මග එළ කිරීම සැලැස්මේදී දූෂණය වැදගත් ප්‍රශ්නයක් ලෙස නිශ්චිත ලෙස සඳහන් නොවීම සැලකිය යුතුය.

¹⁶⁵ 17 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 188 උ (1) (අ) වගන්තිය

¹⁶⁶ 17 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 188 උ (2) වගන්තිය

¹⁶⁷ 17 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 188 උ (3) වගන්තිය

දීම හා පොලිසියේ කාර්යක්ෂමතාව වැඩි දියුණු කිරීම ජාතික පොලිස් කොමිසමේ ප්‍රධාන කාර්යයන් වේ. කොමිසමේ බලතල පොලිස් නිලධාරීන් පත් කිරීම, උසස් කිරීම, ස්ථාන මාරු කිරීම, විනයානුකූල පාලනය කිරීම හා අස් කිරීම පිළිබඳව පමණක් බවට පවතින මහජන මතය සාවද්‍ය වේ.

පොලිස් නිලධාරීන් උසස් කිරීම හා ස්ථාන මාරු කිරීම සම්බන්ධයෙන් පොලිස්පතිවරයා සහ ජාතික පොලිස් කොමිසම අතර මුල් කාලයේදී බල අරගලයක් පැවතුණි. 2003 දී දේශපාලන බලපෑම් මත සැලසුම් කරන ලද ස්ථාන මාරු කිරීම් 60 ක් ජාතික පොලිස් කොමිසමේ මැදිහත්වීමෙන් වළක්වන ලදී.¹⁶⁸ මීට අමතරව, මහජන පැමිණිලි සම්බන්ධයෙන් අවශ්‍ය පියවර ගැනීම සඳහා කොමිසම විසින් දැක්වූ මට්ටමේ සම්බන්ධතා කමිටු හතක් පිහිටුවන ලදී. මුලදී මහජන පැමිණිලි 26 ක් ලැබුණු අතර ඒවා පරීක්ෂණයට භාජනය කරන ලදී. උසස්වීම් ලබා ගැනීමට අවශ්‍ය සුදුසුකම් පිළිබඳව නීති හා නියමයන් කොමිසම විසින් ප්‍රකාශයට පත් කර ඇත. විනයානුකූල කටයුතුවලදී අනුගමනය කළ යුතු පටිපාටි ද කොමිසම විසින් නියම කර ඇත.

මේ අනුව සලකා බලන විට, දේශපාලන බලපෑම් හේතුවෙන් සිදුවන දූෂණ ක්‍රියා සීමා කිරීමට ජාතික පොලිස් කොමිසම සමත් වී ඇති බව ප්‍රකාශ කළ හැකිය.¹⁶⁹ එසේ වුවද, ජාතික පොලිස් කොමිසම වෙත පොලිස් නිලධාරීන් බොහෝ දෙනෙකු තැබූ විශ්වාසය පලදු වී ඇති බව කිව යුතුය.¹⁷⁰ බොහෝ පොලිස් නිලධාරීන් තමන්ට දේශපාලන ස්ථාන මාරුවීම් ලැබේ යයි ඉතා බියෙන් පසුවෙති.¹⁷¹ සම්පූර්ණයට සහභාගි වූ පොලිස් නිලධාරීන් 52.2% ක් ප්‍රකාශ කළේ ඔවුන්ගේ රාජකාරි කටයුතු බියෙන් සැකෙන් තොරව ඉටු කිරීමට ජාතික පොලිස් කොමිසම ඔවුන්ට සහාය නොවන බවයි. එවැනි සහායක් තමන්ට නොලැබෙන බව පැවසුවේ 26.8% ක් පමණකි. කොමිසමේ සහාය නොලැබෙන බව පවසන අයගෙන් බහුතරයක් පහළ ශ්‍රේණිවල - එනම්, කොස්තාපල් හා සැරයන් ශ්‍රේණිවලට අයත් අය වීම අවධානයට ලක් විය යුතු ලක්ෂණයකි. මේ සම්බන්ධයෙන් කොමිසම ගැන සැහිලකට පත් නොවූ පොලිස් කොස්තාපල්වරුන්ගේ ප්‍රතිගතය 18.7% ක් පමණකි. ජ්‍යෙෂ්ඨ පොලිස් නිලධාරීන්ගේ යම් දූෂිත නියෝගවලට වඩාත්ම පාත්‍රවන්නේ හා ඒ ගැන කොමිසමේ සහාය වඩාත්ම අවශ්‍ය වන්නේ ඉහත සඳහන් කරන ලද කණිෂ්ඨ ශ්‍රේණිවල අයවීම හේතුවෙන් මෙම තත්වය සැලකිය යුතු ප්‍රශ්නයකි.

පොලිසිය ඇතුළත පරිපාලනමය කරුණු සම්බන්ධයෙන් ජාතික පොලිස් කොමිසම සාර්ථක වූ බවක් පෙනෙන්නට තිබෙන නමුත්, පහළ ශ්‍රේණිවල පොලිස් නිලධාරීන් විසින් සිදු කෙරෙන සුළු අල්ලස් ගැනීම් සම්බන්ධව කොමිසම විසඳුමක් සොයාගත් බවක් පෙනෙන්නට නැත. මහජනයා හට වැඩි වශයෙන්ම මුණ ගැසෙන්නේ කණිෂ්ඨ ශ්‍රේණිවල

¹⁶⁸ 5 වන පරිච්ඡේදය

¹⁶⁹ ජා.පො.කො. පිළිබඳ හා ඊට පවරන ලද බලතල පිළිබඳ විවේචන සඳහා 5 වන පරිච්ඡේදය බලන්න

¹⁷⁰ සේවයේ සිටින නිලධාරීන් 770 ක් අහඹු ලෙස තෝරා සම්මුඛ සාකච්ඡා පැවැත්වීමෙන් 2005 පෙබරවාරි 05 සිට 08 දින දක්වා, පෙබරවාරි 10 සිට මාර්තු 03 දක්වාත් “කෝෂල් ඉන්ඩිකේටර් ” ආයතනය විසින් “ආන්දෝලනාත්මක ඉන්ද්‍රජනනාත්මක ආයතනය” වෙනුවෙන් පවත්වන ලද සැපයුම්කාර සම්පූර්ණය

¹⁷¹ ශ්‍රී.ලං.මු.ඉ. ආයතනය විසින් කුරුණෑගලදී හා මහනුවරදී ප්‍රජා සබඳතා නිලධාරීන් සමග පවත්වන ලද සම්මුඛ සාකච්ඡාවලදී රැස්කර ගන්නා ලද තොරතුරු

පොලිස් නිලධාරීන් බැවින්, මෙම නිලධාරීන් විසින් සිදු කෙරෙන බලතල අයුතු ලෙස යොදා ගැනීම් හා අල්ලස් ගැනීම් පොලිසියේ කීර්ති නාමයට ඉතා විශාල වශයෙන් කැළඹ ඇති කරන බව සැලකිය යුතුය.¹⁷²

ජාතික පොලිස් කොමිසමට විරුද්ධව එල්ලවන ප්‍රබලතම විවේචනය මහජන පැමිණිලි පිළිබඳ එහි කාර්ය පටිපාටියට අදාළ වේ. එක්සත් ජාතීන්ගේ මානව හිමිකම් කොමිසම පැවසූ පරිදි, ජාතික පොලිස් කොමිසම විසින් මහජන පැමිණිලි පිළිබඳව ක්‍රියා කිරීමට කාර්ය පටිපාටියක් වහාම තීරණය කළ යුතු විය. එහෙත් එවැනිනක් තවමත් සිදු වී නොමැත. 17 වන සංශෝධනයේ 155 උ (2) වගන්තිය මහජන පැමිණිලි පිළිබඳ කාර්ය පටිපාටියක් සඳහන් කර තිබෙන නමුත්, මේ පිළිබඳව වෙනම ඒකකයක් පිහිටුවීමට ජාතික පොලිස් කොමිසම මෙතෙක් පියවර ගෙන නොමැත. තවද, ඥාති සංග්‍රහය හා දේශපාලන බලපෑම් පිළිබඳව මහජනයාට තම අප්‍රසාදය පළ කිරීමට යම් අවස්ථාවක් ද, ජාතික පොලිස් කොමිසම විසින් සපයා දිය යුතුය. ජාතික පොලිස් කොමිසමේ නිලධාරීන් බහුතරයක් අර්ධ කාලීන වශයෙන් සේවය කරන නිසා හා දුර්ග විමර්ශන පැවැත්වීමට ප්‍රමාණවත් කාල වේලාවක් ඔවුන්ට නොතිබෙන නිසා ද, එසේ සිදුවීම සැක සහිතය.

මහජනයා අතරින් ජාතික පොලිස් කොමිසම ගැන අසා තිබුණේ 49.1% ක් පමණක් බව මහජන අදහස් සමීක්ෂණයේදී හෙළි විය. බස්නාහිර, වයඹ හා ඌව පළාත්වල බහුතරයක් ජාතික පොලිස් කොමිසම ගැන අසා තිබූ අතර, මධ්‍යම, දකුණු, උතුරු-මධ්‍යම හා සබරගමු පළාත්වල බහුතරයක් කොමිසම ගැන දැන නොසිටියහ. තවද, ජාතික පොලිස් කොමිසම ඉතා ඵලදායී බව විශ්වාස කරන්නේ පොදුජනයා අතර 3.5% ක් පමණකි. එය තරමක් ඵලදායී බව 30% ක් විශ්වාස කරති. ජාතික පොලිස් කොමිසම එතරම් ඵලදායී නොවන බව 17.9% ක් හා එය කොහෙත්ම ඵලදායී නොවන බව 13.6% ක් ද විශ්වාස කරති.

8.1.2 අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිසම (අල්ලස් කොමිසම)

1994 අංක 19 දරණ පනත යටතේ පිහිටුවන ලද අල්ලස් කොමිසමේ නිශ්චිත අරමුණු වූයේ අල්ලස් හා දූෂණ චෝදනා විමර්ශනයට භාජනය කිරීමත්, අල්ලස් ආඥා පනත හා 1973 අංක 1 දරණ වත්කම් හා වගකීම් හෙළදරව් කිරීමේ නීතිය යටතේ සිදු කෙරෙන වැරදි සඳහා අභිචෝදනා ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා මාර්ගෝපදෙස් දීමත්ය.¹⁷³ කෙසේ වුවද කොමිසම විමර්ශනය කළ හැක්කේ “අව්‍යාජ පැමිණිලි” පමණකි. ඊට ඒ නිසා තමන්ගේම විමර්ශනවල යෙදිය නොහැක. අල්ලස් දෙපාර්තමේන්තුවේ විමර්ශන අංශය සමන්විත වී තිබෙන්නේ පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේම නිලධාරීන්ගෙන් පමණකි. මෙම නිලධාරීහු පොලිස්පතිවරයාගේ ස්ථාන මාරු නියෝගවලට යටත් වෙති. මෙම තත්වය යම් යම් ප්‍රශ්නවලට තුඩු දෙයි. සමහරවිට විමර්ශන පවත්වන නිලධාරීන්හට, පසුව විමර්ශනයට භාජනය කරන ලද නිලධාරීන් සමගම සේවය කිරීමට සිදු විය හැකිය.

¹⁷² මේ නිසා රටවහන පොලිසිය විසින් අල්ලස් ගැනීම් නිසා සමස්ත පොලිසියේම හොඳ නම විනාශ වේ.

¹⁷³ 1994 අංක 19 දරණ අල්ලස් හා දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිසම ආඥා පනත (ප්‍රස්තාවනාව)

2002 වසරේදී කොමිසම විසින් අධිකරණය වෙත ඉදිරිපත් කරන ලද රජයේ සේවකයන් 29 දෙනාගෙන් 25 දෙනෙක්ම පොලිස් නිලධාරීන් වූහ. 2003 දී කොමිසම විසින් අධිකරණය වෙත ඉදිරිපත් කරන ලද රජයේ සේවකයන් 23 දෙනෙකුගෙන් 12 දෙනෙක් පොලිස් නිලධාරීන් වූහ. අල්ලස් කොමිසම සම්පූර්ණයෙන්ම අසාර්ථක නොවූ බව ඉන් පෙනී යන නමුත්, මෙම නඩු බොහෝමයක් “අල්ලස්” හා සම්බන්ධ වූ ඒවා මිස, වෙනත් දූෂණ ක්‍රියා හා සම්බන්ධ ඒවා නොවූයේය. තවද, අධිකරණය වෙත ඉදිරිපත් කරන ලද රජයේ සේවකයන් අතර වැඩි වශයෙන් පොලිස් නිලධාරීන් සිටි නිසාම, පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව වඩාත්ම දූෂිත ආයතනය ලෙස සැලකීම සාධාරණ නොවන බව සිහිතබා ගත යුතුය. පොලිසිය හා මහජනතාව අතර නිතර නිතර මුණ ගැසීම් සිදුවන හෙයින්, පොලිසිය හා සම්බන්ධ දූෂණ වෙනත් රජයේ දෙපාර්තමේන්තු තුළ සිදුවන දූෂණවලට වඩා බෙහෙවින් පැමිණිලි කරනු ලැබේ. තවද, දූෂණ මට්ටම ද වෙනස්ය. පොලිසිය තුළ සිදුවන අල්ලස් සම්බන්ධයෙන් අල්ලස් දීමට සිදුවන්නේ සාමාන්‍යයෙන් දුප්පත් ජනතාවට වන අතර, ඉන් ඔවුන්ට වාසියක් සිදු නොවේ. එහෙයින් පැමිණිලි කිරීමට අවස්ථා අධිකය. නිදසුනක් දැක්වුවහොත්, රේගුව සම්බන්ධ අල්ලස් අවස්ථාවලදී අල්ලස් දීමට සිදුවන්නේ ව්‍යාපාරිකයන් හටය. අල්ලස් දීමෙන් එම ව්‍යාපාරිකයන් හට විශාල වාසි සිදුවන නිසා පැමිණිලි කිරීම් සිදු නොවේ.

කොමිසම පිහිටුවන ලද්දේ ප්‍රධාන වශයෙන්ම දූෂණ චෝදනා විභාග කිරීම සඳහා නිසා, දූෂණය පිටු දකින උපාය මාර්ග යෙදීමට හෝ දූෂණය පිළිබඳව මහජනයාගේ දැනුවත්කම වැඩිදියුණු කිරීමට පියවර ගැනීමට එය බැඳී නොමැත. එසේවුවද, දූෂණය පිළිබඳව මහජනයා දැනුවත් කිරීමට මෙන්ම, දූෂණ පැමිණිලි කැඳවීමට ද කොමිසම ක්‍රියාකර ඇත. එම ක්‍රියාමාර්ගයන් බොහෝ දුරට සාර්ථක වී ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ අල්ලස් කොමිසම මූලික වශයෙන් ක්‍රියා කරන්නේ පරීක්ෂණ පැවැත්වීම සඳහා මිස, දූෂණය වැලැක්වීමේ උපාය මාර්ග සම්බන්ධයෙන් හෝ ප්‍රජා සබඳතාවන් සම්බන්ධයෙන් නොවන බව සිහි තබා ගැනීම වැදගත් වේ.

පොලිසිය තුළ දූෂණයට එරෙහිව ක්‍රියා කරන ප්‍රධාන ආයතන දෙක ජාතික පොලිස් කොමිසම හා අල්ලස් කොමිසමය. අල්ලස් කොමිසමේ ප්‍රධාන අවධානය යොමු වන්නේ දූෂණ කාර්යන්හි යෙදෙන නිලධාරීන් නීතිය ඉදිරියට පමුණුවා ඔවුන්ට දඩුවම් ලබා දීම කෙරෙහිය. ජාතික පොලිස් කොමිසම වැඩි වශයෙන්ම නිරත වන්නේ දේශපාලන බලපෑම් මර්දනය කිරීම තුළින් දූෂණ අවම කිරීමේ කාර්යන්හිය. මේ හැරුණු විට, විශේෂ විමර්ශන ඒකකයට පැමිණිලි කිරීම වැනි සාමාන්‍ය පටිපාටි අනුගමනය කිරීම තුළින් ද මහජනයා හට දූෂිත නිලධාරීන්ට විරුද්ධව පියවර ගත හැකිවේ.

8.1.3 විශේෂ විමර්ශන ඒකකය

ශ්‍රී ලංකා පොලිසියේ පරීක්ෂණ ක්‍රියා පටිපාටිය විශේෂ විමර්ශන ඒකකයයි. මෙම ඒකකයේ කාර්යය මහජන පැමිණිලි භාරගෙන විමර්ශන පැවැත්වීමය. එහෙත් මෙම ඒකකය සහකාර පොලිස් අධිකාරීන් තුන් හතර දෙනෙකුගෙන් පමණක් සමන්විත වේ. පැමිණිලි සටහන් කර ගැනීමේ කාර්ය කළ හැක්කේ ස.පො.අ. හෝ ඊට ඉහළ නිලධාරීන්ට පමණක් හෙයින්, ප්‍රමාද විම වැළැක්විය නොහැකිය. තවද, වධහිංසා හා කෘරතර

සැලකිම් සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රී ලංකා පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව නම්දරා සිටින හෙයින්, මහජනයා තම පැමිණිලි පොලිසිය වෙතට ඉදිරිපත් කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කළ නොහැකිය. පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව ස්වාධීන විමර්ශන අංශයක් පිහිටුවිය යුතු බව එ.ජා.මා.හ.කො. පවසා ඇත. විශේෂ විමර්ශන ඒකකය ස්වාධීන බවක් කිව නොහැක.

මේ අතර, ප්‍රාදේශීය පැමිණිලි මධ්‍යස්ථානය පිහිටුවීමෙන් විශේෂ විමර්ශන ඒකක විමර්ශන කිරීමේ ක්‍රියා පිළිවෙළක් ද අනුගමනය කෙරෙමින් පවතී. එම ක්‍රියා පිළිවෙළ තවමත් මුල් අදියරේ පවතී. මෙය ප්‍රශංසා ලැබිය යුතු ප්‍රයත්නයකි. එහි සාර්ථකභාවය ගැන තවම යමක් කිව නොහැකිය. තවද, වෙනත් රටවල අභ්‍යන්තර කටයුතු භාර කාර්යාංශ මෙන් නොව, විශේෂ විමර්ශන ඒකකයන්වල සේවය කරන නිලධාරීන් එම ඒකකවලට අයත් නිලධාරීන් නොවන නිසා ස්ථානමාරුවලට භාජනය වෙති. මේ තත්වය යටතේ විමර්ශන පවත්වන නිලධාරීන්ට එම විමර්ශනවලට ලක්වන නිලධාරීන් සමග සමහරවිට සේවය කිරීමට සිදුවිය හැකිය.¹⁷⁴

8.2 නොලිස්පතිවරයා විසින් මෑතකදී ක්‍රියාත්මක කළ පරිපාලනමය වෙනස්කම්

දැනට ක්‍රියාත්මකව පවත්නා ශාන්ත්‍රණයන්ට අමතරව, දූෂණය සීමා කිරීමේ අලුත් ක්‍රම කිහිපයක් පොලිස්පති වන්ද්‍රා ප්‍රනාන්දු මහතා විසින් ක්‍රියාත්මක කර ඇත. දූෂණය පහත සඳහන් සූත්‍රය මගින් මනාව නිර්වචනය කර ඇත.

$$\text{අභිමතය} - \text{ඒකාධිකාරය} - \text{වගකිව යුතුභාවය} = \text{දූෂණය}$$

පහත සඳහන් ක්‍රම මගින් අභිමතය සහ පවත්නා ඒකාධිකාර සීමා කර වගකිවයුතු බව වර්ධනය කිරීමට පොලිස්පතිවරයා පියවර ගෙන ඇත.

8.2.1 අභිමතය සීමා කිරීම

මාර්ග නීති කඩ කිරීම පිළිබඳව ක්‍රියා කිරීමේදී පොලිස් නිලධාරීන් වෙත තිබෙන අභිමතය සීමා කර ඇත“ රටවාහන පාලනයේ නිරත කොස්තාපල්වරුන්ගේ කාර්යයන්ට මැදිහත් නොවන ලෙස ජ්‍යෙෂ්ඨ පොලිස් නිලධාරීන්ට උපදෙස් දී ඇත“

8.2.2 ඒකාධිකාරයන් බිඳ දැමීම

පොලිසිය යටතේ පවත්නා සමහර ප්‍රදේශ තුළ ඒකාධිකාරයන් පවත්වා ගැනීමට සමහර කණ්ඩායම් මෑතක සිට ඇබ්බැහි වී ඇත. මෙවැනි ඒකාධිකාරයන් නිසා දූෂණය පහසුවෙන්ම හිස ඔසවයි. කෙසේද කිවහොත්, අදාළ ප්‍රදේශයක් යටපත් කරගෙන සිටින දාමරිකයන් හෝ වෙනත් අය විසින් පොලිස් නිලධාරීන් “මිලට ගෙන” එමගින් එම ප්‍රදේශ තුළ ඒකාධිකාරයක් ඇති කර ගනී. “බලය දූෂණය වේ” අධික බලය අධික ලෙස දූෂණය වේ, යන ප්‍රකාශය පොලිසිය සම්බන්ධයෙන්ද යෝග්‍ය වේ. පොලිසිය යටතේ පවත්නා යම් යම් අංශයන්හි ඒකාධිකාරයන් පිහිටුවාගෙන තිබෙන ආකාරයත්, පොලිසිය විසින් ඒ තුළින් දූෂණය සිදුවීම වැළැක්වීමට උත්සාහ කරන ආකාරයත් පහත සඳහන් නිදසුන් දෙකෙන් පෙනෙනු ඇත.

¹⁷⁴ විශේෂ විමර්ශන ඒකකයේ ක්‍රියාකාරිත්වය සඳහා බලන්න ‘A Continuing Dilemma: The Prevalence of State Sponsored Violence in Sri Lanka’ *LST Review*, Vol 15. 208 & 209, February & March 2005

8.2.2.1 ඒ ඒ ප්‍රදේශයන් තුළ පොලිසියට හිමි ඒකාධිකාරය

පරිපාලනමය හේතූන් මත ශ්‍රී ලංකා පොලිසිය, බල ප්‍රදේශ, දිස්ත්‍රික් හා පොලිස් ස්ථානවලට බෙදා වෙන් කර ඇත. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් සමහර පොලිස් ස්ථාන තම තමන්ට අයත් ප්‍රදේශ තුළ ඒකාධිකාරයක් පවත්වා ගැනීමට සමත් වී ඇත. මෙම ක්‍රමය යටතේ විෂ මත්ද්‍රව්‍ය ජාවාරම්කරුවෝ හා හෘදසාක්ෂියට විරුද්ධව ක්‍රියා කරන සමහර දේශපාලඥයෝ පොලිස් ස්ථාන තුළ යම් නිලධාරීන් සමග යම් මිත්‍රත්වයක් පවත්වා ගැනීමට සමත් වෙති. මේ ආකාරයෙන් ඔවුහු පොලිසියේ “මැදිහත්වීමෙන් තොරව” තම ජාවාරම්ගෙන යාමට සමත් වෙති. මේ හැරුණු විට, සමහර පොලිස් ස්ථානවල ප්‍රධානීන් පවා පාතාල ලේකයේ නායකයන් විසින් මුදල් මාර්ගයෙන් ඔවුන්ගේ අණසකට යටත් කර ගෙන ඇත. මෙම තත්වය යටතේ ප්‍රජාව අසරණභාවයට පත් වී, ප්‍රදේශයේ අපරාධවලට එරෙහිව කිසිවක් කළ නොහැකිව සිටිති.

මෙම තත්වයට පිළියමක් වශයෙන් “මධ්‍යම දූෂණ මර්දන හමුදා” ක්‍රමය ආරම්භ කර ඇත. මෙම දූෂණ මර්දන ඒකක රහස්‍ය ලෙස ක්‍රියා කරන අතර විෂ මත්ද්‍රව්‍ය ජාවාරම්කරුවන් ඉලක්ක කර ගනිති. කුඩා පරිමාණ වෙළෙඳුන් පසු පස නොව මහා පරිමාණ විෂ මත්ද්‍රව්‍ය ජාවාරම්කරුවන් පසු පසම පමණක් පොලිසිය යා යුතු බවට තිබූ අදහස දැන් ප්‍රතිනෛෂ්ප කරනු ලැබ ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ විෂ මත්ද්‍රව්‍ය වෙළෙඳපොලේ ප්‍රධාන ක්‍රියාකරුවෝ සුළු වෙළෙඳුන් වෙති. මහා පරිමාණ හවුල්කරුවන් විදේශවල සිටින සැපයුම්කරුවන්ය. මෙම මධ්‍යම ඒකක එතරම් ප්‍රසිද්ධියට පත් වී නොමැත්තේ ඒවා රහසිගතව ක්‍රියාකරන නිසාය. එම ඒකක නිසා විෂ මත්ද්‍රව්‍ය වෙළඳාම බොහෝ දුරට අඩු වී ඇත. ඊට අමතරව, මෙම ඒකක නිසා, දූෂණ ක්‍රියාවලට හවුල්වීමට යම් බියක් පොලිස් ස්ථාන අතර දක්නට ලැබේ. යම් පොලිස් ස්ථානයක් මත්ද්‍රව්‍ය ජාවාරම්කරුවන් අල්ලා ගැනීමට අසමත් වුවහොත් හෝ තම ප්‍රදේශ තුළ මත්ද්‍රව්‍ය වෙළඳාමක් නොමැති බව වාර්තා කර තිබුණහොත්, එවිට මධ්‍යම දූෂණ මර්දන ඒකකයක් මගින් එම ප්‍රදේශ තුළ මත්ද්‍රව්‍ය වෙළෙඳුන් අල්ලාගනු ලැබුවහොත්, එවිට පොලිස් ස්ථානය ගෙන යන ප්‍රෝඩාව හෙළිදරව් වේ.

මෙම ක්‍රමය වැඩි වශයෙන්ම ඉලක්ක කරනු ලබන්නේ මත්ද්‍රව්‍ය ජාවාරම් වෙතය. එම ක්‍රමයේ දක්නට ලැබෙන මූලධර්මය ඉතා වැදගත් වේ.

8.2.2.2 ටෙන්ඩර් පිළිබඳ ඒකාධිකාරය

ටෙන්ඩර් භාරදීම සම්බන්ධයෙන් ඉහත කාලයේදී තාක්ෂණ ඇගයීම් කමිටුවට ඒකාධිකාරයක් හිමි වී තිබිණ. ටෙන්ඩර් මණ්ඩලයේ සභාපති තෝරාපත් කිරීමේ බලය විෂයභාර නියෝජ්‍ය පොලිස්පතිවරයා වෙත පවරා තිබිණි. එහෙත් අලුත් ක්‍රමය යටතේ තාක්ෂණ ඇගයීම් කමිටුවේ ඇගයීම පිළිගැනීමට ටෙන්ඩර් මණ්ඩල බැඳී නැත. ඇගයීම් කිරීමේ බලතල ටෙන්ඩර් මණ්ඩලය වෙත පවරන ලදී. තවද, ටෙන්ඩර් මණ්ඩලයට සැපයුම්කරුවන් පුද්ගලිකව මුණ ගැසීම තහනම් විය. සැපයුම් භාර නියෝජ්‍ය පොලිස්පතිවරයා ස්වාධීන නිරීක්ෂකයකු ලෙස කටයුතු කරයි. ඔහු ටෙන්ඩර් මණ්ඩලයේ සාමාජිකයන් නොවේ. ගබඩා කළමනාකරුගේ ඒකාධිකාරය ද ඉවත් කරන

ලදී. භාණ්ඩ භාර ගැනීමට පෙර, ඒවායේ ප්‍රමිතිය සාම්පලයේ ප්‍රමිතියට සමාන බව සහතික කර ගැනීම සඳහා භාණ්ඩ තාක්ෂණ ඇගයීම් කමිටුව විසින් අනුමත කළ යුතු විය. තවද, ටෙන්ඩර් ඉදිරිපත් කිරීම ලේඛනගත සැපයුම්කරුවන්ට පමණක් සීමා නොකර, උනන්දුවක් දක්වන ඕනෑම පාර්ශවයකට විවෘත කරන ලදී.

8.2.3 වගකීම් හඳුනාගත හැකි ක්‍රම පද්ධතියක් පිහිටුවීම

තමන් යටතේ සේවය කරන අයගේ ක්‍රියාවන් සඳහා ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන් වගකිව යුතු ක්‍රම පද්ධතියක් බිහි කිරීම තුළින් වගකීම් පිළිබඳව සියල්ලන්ම සිරුවෙන් තබන පියවර ගැන පොලිස්පතිවරයාගේ අවධානය යොමු වී තිබේ. මේ අනුව, බලය අයුතු ලෙස යොදා ගැනීම පිළිබඳව කණිෂ්ඨ නිලධාරීන් වැරදිකරුවන් කරන ලදහොත්, ස්ථාන භාර නිලධාරියා ඒ ගැන වගකීම භාරගත යුතුය. මාරුවල පොලිසියේ සතර දෙනෙකු අල්ලස් වෝදනා සම්බන්ධයෙන් අත්අඩංගුවට ගන්නා ලද අවස්ථාවේදී, ස්ථාන භාර නිලධාරියා ඊට වගකිව යුතු විය. මෙම වගකිව යුත්තා හඳුනා ගැනීම සකරණ ක්‍රියාවලට පමණක් නොව අකරණය සඳහා ද ක්‍රියාත්මක වේ.¹⁷⁵

8.3 ශ්‍රී ලංකාවේ දූෂණ මර්දන උපාය මාර්ග හා ගෝලීය පසුබිම

ශ්‍රී ලංකාවේ දූෂණ මර්දන උපාය මාර්ගයන් මෙම කොටසේදී හොංකොංහි ක්‍රියාත්මක වන දූෂණ මර්දන ස්වාධීන කොමිසම හා සමග සන්සන්දනාත්මකව සලකා බැලේ. මෙම හොංකොං කොමිසම වෙත අවධානය යොමු කෙරෙන්නේ එය ලෝකයේ අන් රටවලට ආදර්ශයක් වශයෙන් පිළිගැනෙන හෙයිනි.

හොංකොං දූෂණ මර්දන ස්වාධීන කොමිසම තෙවැදෑරුම් ක්‍රියා මාර්ගයක් ගන්නා බව පෙනේ.¹⁷⁶ එය විමර්ශනය, වැළැක්වීම හා අධ්‍යයනය යන ත්‍රිවිධ අංශයන් වෙත අවධානය යොමු කරයි.

විමර්ශන කටයුතු මෙහෙයුම් දෙපාර්තමේන්තුව භාරයේ පවතී. මෙම දෙපාර්තමේන්තුව ප්‍රෝක්ත දූෂණ ක්‍රියා පිළිබඳ පැමිණිලි භාරගෙන, ඒවා වෙත සැලකිල්ල යොමු කර, ඒවා විමර්ශනයට භාජනය කරයි. නිවාරණය, දූෂණ නිවාරණ දෙපාර්තමේන්තුවේ වගකීම වේ. මෙම දෙපාර්තමේන්තුව රජයේ දෙපාර්තමේන්තුවල හා පොදු ආයතනවල පරිවෘත්ත හා පටිපාටි විග්‍රහයට භාජනය කරමින් දූෂණයට ඇති ඉඩකඩ සීමා කරයි. ඊට අමතරව, පුද්ගලික ආයතනවලින් ඉල්ලීම් ලැබුණහොත්, ඒවාට දූෂණ නිවාරක උපාය මාර්ග පිළිබඳ උපදෙස් ලබාදෙයි. අධ්‍යයන කටයුතු භාරව ක්‍රියා කරන්නේ ප්‍රජා සම්බන්ධතා දෙපාර්තමේන්තුවයි. මෙම දෙපාර්තමේන්තුවේ කාර්යය දූෂණයේ ආදිනව පිළිබඳව මහජනයා දැනුවත් කිරීම හා දූෂණය පිටු දැකීමට මහජන සහයෝගය ප්‍රවර්ධනය කිරීමයි.

¹⁷⁵ පොලිස්පති වන්ද්‍ර ප්‍රනාන්දු මහතා සමග පවත්වන ලද සම්මුඛ සාකච්ඡාවකිනි“

¹⁷⁶ <http://www.icac.org.hk/eng/main/>

ශ්‍රී ලංකාවේ දූෂණ මර්දන උපාය මාර්ග දැනට වැඩි අවධානයක් යොමු කරන්නේ විමර්ශනය කෙරෙහිය. නිවාරණ කටයුතු හා අධ්‍යාපනය නොසලකා හැරෙන තරමිය. නිවාරණ කටයුතු හා අධ්‍යාපන කටයුතු ඝෂණික හෝ කැපී පෙනෙන ප්‍රතිඵල ඇති නොකරයි. එසේ වුවද, එම ක්‍රියා මාර්ග දෙක දූෂණයෙන් තොර සමාජයක් තිරසාර ලෙස පවත්වා ගැනීමට මග සලසයි. එහෙයින් එම ක්‍රියා මාර්ග දෙක ද විමර්ශන කටයුතු හා සමාන්තරව අනුගමනය කළ යුතුවේ.

මහජන දැනුවත්කම වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා අල්ලස් කොමිසම විසින් අධ්‍යාපන ව්‍යාපෘති දියත් කර තිබීමත්, පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව තුළ දූෂණය පිටු දැකීමට ක්‍රමෝපක්‍රම පොලිස්පතිවරයා විසින් යොදා තිබීමත්, පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව තුළ පවත්නා නිශ්චිත දූෂණ ප්‍රශ්නවලට අදාළව ක්‍රියා කිරීමට මාර්ගෝපදේශ කමිටුවක් ඔහු විසින් පත් කර තිබීමත් සතුවට කරුණකි. ස්ථාන මාරු කිරීම් හා උසස් කිරීම් සඳහා පරික්‍රමයන් නියම කිරීමෙන් ජා.පො.කො. එම ක්‍ෂේත්‍ර තුළ දේශපාලන බලපෑම් සීමා කිරීමට කටයුතු කර තිබීම ද සතුවට කරුණකි.

එසේ වුවද, පොලිසිය තුළ දූෂණයට හේතුවන ගැඹුරු හේතූන් දෙස වැඩි අවධානයක් යොමු කිරීම හා දූෂණ නිවාරණ අලුත් උපාය මාර්ග සොයා බැලීම අවශ්‍ය බව පෙන්වා දිය යුතුය. මේවා මට්ටම් දෙකකදී සිදුවිය යුතුය. මාර්ග නීති කඩ කරන්නන්ගෙන් අල්ලස් ලබා ගැනීම හා පැමිණිලි සටහන් කරගැනීම සඳහා හා පැමිණිලිවල පිටපත් නිකුත් කිරීම සඳහා පාරිතෝෂිත ලබා ගැනීම වැනි සුළු දූෂණ ක්‍රියා ප්‍රථමයෙන් මෙල්ල කළ යුතු වේ. දේශපාලන බලපෑම් හා පාතාල ලෝකය විසින් පොලිස් නිලධාරීන් මෙහෙයවනු ලැබීම වැනි මහා පරිමාණ දූෂණ ප්‍රශ්න වෙත ඉන්පසු සැලකිල්ල යොමු කළ යුතු වේ. මෙම දූෂණ වර්ග දෙකම මර්දනය කිරීම සමාන ලෙස වැදගත් බව පෙන්වා දිය යුතුවේ. කණිෂ්ඨ නිලධාරීන් පසුව ජ්‍යෙෂ්ඨ තනතුරුවලට උසස් කරනු ලැබෙයි. පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව දූෂිත ආයතනයක් බවට අදහසක් මහජනයා තුළ ඇති වුවහොත්, පොලිසිය වෙත මහජන විශ්වාසය බිඳී ගොස්, පොලිසියට තම සේවාවන් සාර්ථක ලෙස කළ නොහැකි තත්වයක් උදාවනු ඇත.

8.4 දැනට ක්‍රියාත්මකව පවතින යාන්ත්‍රණයන්ගේ සාර්ථකත්වය

මීට පෙර ජාතික පොලිස් කොමිසමේ නිල කාලය 2005 දී අවසන් විය. අලුත් කොමිසමේ සාමාජිකයන් පත් කිරීමට ප්‍රථමයෙන් (නිල කාලය අවසන් වී මාසයක් ඇතුළත), පොලිස් නිලධාරීන්ගේ ස්ථාන මාරු ගණනාවක්ම සිදු කරන ලදී. එය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට පටහැණිය. ඊට පෙර ජාතික පොලිස් කොමිසමේ රැකවරණය ලත් නිලධාරීන් ස්ථාන මාරු නියෝගවලට භාජනය කරන ලදහ. බොහෝ පොලිස් නිලධාරීන්ට ජාතික පොලිස් කොමිසම කෙරෙහි කිසිදු විශ්වාසයක් නොතිබන බැවින්,

ඔවුහු ඉහළ නිලධාරීන්ගෙන් මුහුණපාන තර්ජන සම්බන්ධයෙන් කොමිසමේ ආරක්ෂාව නොපතති.¹⁷⁷ තවද, දේශපාලනමය බලපෑම් මත සිදුවන ස්ථානමාරු පිළිබඳව පවතින බිය ඇත්ත වශයෙන්ම තුරන් කිරීමට ජාතික පොලිස් කොමිසම සමත් වී නොමැත.¹⁷⁸ දූෂණ ක්‍රියාවලට සම්බන්ධවීමට කැමැත්තක් නොදක්වන බොහෝ පොලිස් නිලධාරීන් තමන් අසාධාරණයන්ට ගොදුරුව සිටින බවත්, එහෙත් සහනයක් ලබා ගැනීමට ඔවුන්ට හැකියාවක් නොමැති බවත්, පවසමින් කනස්සල්ලෙන් පසුවන බව කොළඹින් පිට පොලිස් ස්ථාන වෙත හා ප්‍රජා සංවිධාන වෙත ගිය ගමන් වලදී පැහැදිලිව දක්නා ලදී. පොලිස් නිලධාරීන්ගේ ආරක්ෂාව සඳහා යොදා තිබෙන යාන්ත්‍රණ කෙරෙහි එම නිලධාරීන්ගේ විශ්වාසය කඩ වී ඇත්නම්, එම යාන්ත්‍රණවල කිසිදු ඵලක් නොමැති බව පෙන්වා දිය යුතු වේ. නීතියට පටහැනිව ස්ථාන මාරුවීම් විශාල සංඛ්‍යාවක් නිෂේධ කිරීම ගැන ජාතික පොලිස් කොමිසම වෙත පැසසුම් ලැබිය යුතු සේම, තව තවත් එසේ කටයුතු කරනු ඇතැයි කොමිසමෙන් අපේක්ෂා කෙරේ. මේ හැරුණු විට, කොමිසමේ සාමාජිකයන් පූර්ණ කාලීන නිලධාරීන් විය යුතු යයි ද නිර්දේශ කරනු ලැබේ.

පොලිස්පතිවරයා ද ජාතික පොලිස් කොමිසමේ සාමාජිකයකු කළ යුතු බවට යෝජනා ඉදිරිපත් වී ඇත. කොමිසමේ සාමාජිකයන් සියළු දෙනාම රජයේ සේවකයන් විය යුතු බවක් අදහස් නොකෙරෙන හෙයින් එම යෝජනා පිළිගැනීම අපහසුය. පොලිස්පතිවරයා ජාතික පොලිස් කොමිසමේ සාමාජිකයකු කරනු ලැබුවොත්, කොමිසමේ ස්වාධීනත්වය තවදුරටත් දුර්වල වන බව පමණක් නොව, පොලිස් නිලධාරීන්ගෙන් ලැබෙන පැමිණිලි බොහෝදුරට අඩුවීම නොවැළැක්විය හැකි බව ද පෙන්වා දීමට සිදු වී ඇත. ඒ අතරම, සියළුම තීරණයන් පොලිස්පතිවරයා සමග සාකච්ඡා කිරීමෙන් හා ඔහුගේ එකඟත්වය ඇතිව ගත යුතු බව ද සිහි තබා ගැනීම වැදගත්ය.

තවද, මහජන පැමිණිලි සම්බන්ධයෙන් විමර්ශන පැවැත්වීම පිළිබඳව හෝ පරිපාලනමය ප්‍රශ්න සම්බන්ධයෙන් ජාතික පොලිස් කොමිසමට අපේක්ෂිත අයුරු ක්‍රියාකර නොමැති බැව් පෙනෙන්නට ඇත.

පොලිසිය තුළ දූෂණයට අදාළව අල්ලස් කොමිසම සැහෙන බලපෑමක් කර ඇති බව පෙනේ. සාක්ෂිකරුවන්ට, පොලිස් නිලධාරීන් වෙතින් තර්ජන එල්ලවන අවස්ථාවලදී එම සාක්ෂිකරුවන් ආරක්ෂා කිරීමට පවා අල්ලස් කොමිසම ඉදිරිපත් වී ඇත. එහෙත් අල්ලස් කොමිසම මත පවරා ඇති කාර්යයන් ප්‍රමාණය ඉක්මවා ගොස් ඇත. එහි කාර්ය මණ්ඩලය ප්‍රමාණවත් නොවන නිසා, කොමිසම වෙත ඉදිරිපත් කෙරෙන සෑම

¹⁷⁷ සේවයේ සිටින නිලධාරීන් 770 ක් අහඹු ලෙස තෝරා සම්මුඛ සාකච්ඡා පැවැත්වීමෙන් 2005 පෙබරවාරි 05 සිට 08 දින දක්වාත්, පෙබරවාරි 10 සිට මාර්තු 03 දක්වාත් “සෝසල් ඉන්ඩිකේටර්” ආයතනය විසින් “ට්‍රාන්ස්පේරන්සි ඉන්ටනැෂනල් ආයතනය” වෙනුවෙන් පවත්වන ලද සැපැයුම්කාර සම්ඥාණය

¹⁷⁸ නිලධාරීන් සමග පවත්වන ලද සම්මුඛ සාකච්ඡාවලදී මෙය පැහැදිලි විය. ඔවුන් පා.පො.කො. තිබෙන බව දැන සිටි නමුත්, සාධාරණ වේවා හෝ අසාධාරණ වේවා, ඔවුන් තුළ පා.පො.කො. පිළිබඳ විශ්වාසයක් ගොඩ නැගී නොතිබුණි.

වෝදනාවක්ම විභාග කිරීමට ඊට නොහැකි වේ. තවද, දූෂණය නිවාරණය කිරීම සඳහා අලුත් උපාය මාර්ග යෙදීමට කොමිසම උත්සුක නොවේ. මහජනතාව ද පැමිණිලි ඉදිරිපත් කිරීමට උදාසීන බවක් දක්වයි. ඒ අතර ජාතික පොලිස් කොමිසමේ පරීක්ෂණයන් ද අවශ්‍ය පැමිණිලිවලට පමණක් සීමා වේ. සිවිල් සමාජය පොලිසියේ දූෂණ ගැන කතා කිරීමට ඉමහත් උනන්දුවක් දක්වන නමුත්, නියමිත පැමිණිලි ඉදිරිපත් කිරීමට බොහෝ පසුබට බවක් දක්වයි.

පොලිස්පතිවරයා විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද අලුත් ක්‍රමෝපක්‍රම ධෛර්යයක් ඇති කරන නමුත්, ඒවායේ සාර්ථකභාවය ගැන දැනට කිසිවක් කිව නොහැක.

9 පොලිස් දූෂණයට එරෙහිව ක්‍රියා කිරීම සඳහා වෙනත් රටවල්වල ගනු ලබන ක්‍රමයන් පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක්

පොලිස් දූෂණය මර්දනය කිරීම සඳහා තෝරාගත් වෙනත් රටවල් කිහිපයක ක්‍රියාත්මක වන ක්‍රම මෙම පරිච්ඡේදයේදී සැලකිල්ලට භාජනය වේ.¹⁷⁹ වගකීම භාරගත යුතු පුද්ගලයන් හඳුනා ගැනීම හා පාරදෘශ්‍යභාවය වඩාත් කාර්යක්ෂම කරන හා දූෂණයට ඇති ඉඩකඩ සීමා කරන උපාය මාර්ග කිහිපයක්ම මෙම රටවල භාවිතා වේ. මෙම රටවල බලපවත්නා ආර්ථික හා සමාජයීය පසුබිම ශ්‍රී ලංකාවේ පසුබිමට වඩා බොහෝ සේ වෙනස් බව සත්‍ය වුවද, දූෂණය සම්බන්ධයෙන් විශාල වෙනසක් නොමැති බව පෙන්වා දිය හැකිය. වෙනත් රටවල භාවිතා කෙරෙන ක්‍රමෝපක්‍රම සියල්ලම ඵලදායී ශ්‍රී ලංකාව තුළ ක්‍රියාත්මක කළ නොහැකි වුවත්, එම ක්‍රමෝපක්‍රම පිටුපස ඇති මූලධර්ම නිසිලෙස අවබෝධ කර ගැනීම පවා ශ්‍රී ලංකාවට වාසිදායක විය හැකිය. පොලිස් දෙපාර්තමේන්තු තුළ වගකීම් හඳුනා ගැනීම සඳහා ක්‍රියාත්මක කෙරෙන අභ්‍යන්තර හා බාහිර යාන්ත්‍රණයන් වෙත විශේෂ අවධානයක් මෙම පරිච්ඡේදයේදී යොමු කෙරෙනු ඇත.

පොලිස් සේවාවන් ඉටු කිරීම අවනතභාවය මත රඳාපවතින බවත්, තමන් සේවය කරන ජනතාවගේ විශ්වාසය දිනා ගැනීමට අපොහොසත් වන පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවක් වේනම්, එය ඉතා අසාර්ථක දෙපාර්තමේන්තුවක් බවත් කිව යුතුය. ජනතාව තුළ විශ්වාසය ගොඩනැගීමට නම්, වගකීම් භාර පුද්ගලයන් හඳුනාගත හැකි වීම ඉතා වැදගත් වේ. ප්‍රජා සම්බන්ධතා ගොඩනැගිය හැකි වන්නේත්, නීතිය හා සාමය පවත්වාගැනීම තුළින් පොලිස් සේවයේ කාර්යක්ෂමතාව වර්ධනය වන්නේත් එවැනි තත්වයක් යටතේ පමණය.

9.1 දූෂණය මර්දනය කිරීම සඳහා උපයෝගී කර ගන්නා ක්‍රම

9.1.1 ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය (නිව්යෝර්ක් නගරයේ පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව)

ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ ජාතික පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවක් නොමැත. ඒ වෙනුවට පොලිස් බලකායන් ගණනාවක් එහි ඇත. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ දඟවන සංශෝධනය අනුව, සියළුම බලතල ප්‍රාන්තයන්ගේ විෂය පාත්‍රතාවට අයත් වේ. පොලිස් බලතල මෙම බලතල කාණ්ඩයට අයත් හෙයින්, පොලිස් බලතල ප්‍රාන්ත රාජ්‍යයන්ගේ පරමාධිකාරයට යටත් වේ. මේ නිසා, එක් එක් ප්‍රාන්තය තුළ ඊටම සුවිශේෂ වූ පොලිස් ක්‍රමයක් ඇත. සමහර ප්‍රාන්තවල ප්‍රාදේශීය පොලිස් සේවාවන් මෙන්ම නාගරික පොලිස් බලකායන් ද ඇත. තවත් සමහර ප්‍රාන්තවල පළාත්බද පොලිස් ක්‍රමයක් ඇත. සමහර ඇස්තමේන්තු අනුව, එක්සත් ජනපදය තුළ පොලිස් සේවාවන් 20,000 ක් පමණ තිබෙන බව පැවසෙන නමුත්, සමහර ප්‍රාන්තවල හා නගරවල එකිනෙකට වෙනස් පොලිස් බලකායන් දෙක තුනක්ම තිබෙන නිසා, නිවැරදි සංඛ්‍යාවක් සඳහන් කිරීම දුෂ්කරය.

¹⁷⁹ මෙම අධ්‍යයනයට මේවා අඩංගු වේ. ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ, නිව්යෝර්ක් පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව, එක්සත් රාජධානියේ මුලස්ථාන පොලිසිය, හොංකොං, ඉන්දියාව සහ පාකිස්ථානය

නිව්යෝර්ක් පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව එක්සත් ජනපදයේ විශාලතම පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව වේ. දූෂණය පිටු දැකීම සම්බන්ධයෙන් විශිෂ්ට වාර්තා මෙම ආයතනයට හිමිවන නිසා, මෙහිදී එම ආයතනය ගැන විශේෂ අවධානයක් යොමු කෙරේ. නිව්යෝර්ක් නගරයේ පොලිස් සේවා වටහීමා ප්‍රදේශ හා පේරූ ප්‍රදේශ (boroughs) වශයෙන් බෙදා වෙන් කර ඇත. මේවාට අමතරව, විශේෂ කාර්යාල හා ඒකකයන් කිහිපයක්ද පිහිටුවා ඒවා වෙන වෙනම කාර්යන් භාර දී ඇත.

මෑත කාලය තුළදී නි.යෝ.පො.දෙ. නගරය තුළ අපරාධ අඩු කිරීම සම්බන්ධයෙන් විශිෂ්ට සාර්ථකභාවයක් ලබා ගෙන ඇත. මෙම සාර්ථකභාවය ගැන විශේෂ පහසුකම් ලැබිය යුත්තේ අපරාධ සංඛ්‍යාලේඛන පිළිබඳ පරිගණක දත්ත බැංකුවය. අපරාධ වැඩි වශයෙන්ම සිදුවන ස්ථාන ගැන දැන ගැනීමට හා එම ස්ථාන වෙත අවශ්‍ය සම්පත් යොමු කිරීමටත් මෙම දත්ත බැංකුව නිසා පොලිසියට හැකියාව ලැබේ. නගරාධිපති රැඹොල්ෆ් ගුයිලියානි විසින් 1990 දශකයේදී හඳුන්වා දෙන ලද අලුත් ක්‍රියා මාර්ග ද මෙම සාර්ථකභාවයට දායක විය. ඛමන පෝරූ උඩින් පැනගැනීම, මාර්ග පිරිසිදු කිරීමට ගන්නා උපකරණවලින් පදිකයන්ට පහර දීම, පදික වේදිකා මත හිඟා කෑම යනාදී සුළු වැරදි වැළැක්වීමට දැඩි ලෙස ක්‍රියා කරන ලෙස ගුයිලියානු නගරාධිපතිවරයා පොලිසියට උපදෙස් දුන්නේය. මෙවැනි අපරාධ මර්දනය කිරීම තුළින් (අ) තව තවත් සැකකරුවන් පරිඝණනයට කිරීමට පොලිසියට අවස්ථාවක් ලැබීමෙන් අවි ආයුධ වලින් හා විෂ මත්ද්‍රව්‍ය වලින් නගරයේ විවි නිදහස්ව තබා ගැනීමට හැකිවන බව හා (ආ) නිව්යෝර්ක් නගරයේ ඉතා නීතිගරුක පරිසරයක් පවත්නා බවට අදහසක් මහජනයා අතර පැතිරීණී නීතිවිරෝධී යමක් කළහොත් අල්ලාගනු ලැබ දඬුවම් විඳීමට සිදුවන බවක් එමගින් හැඟී යාමෙන්, අපරාධ අඩුවන බව ඔහු විශ්වාස කළේය. ඔහුගේ විශ්වාසය එලෙසම ඉටු විය. නගරය තුළ අපරාධ අඩු වීමට පටන් ගත්තේය. කලක් ගත වූ පසු අපරාධ සංඛ්‍යාලේඛනවල පහළ යෑම කැපී පෙනුණි.

9.1.1.1 දූෂණය හා වගකීම හඳුනාගත හැකිවීම

නිව්යෝර්ක් නගරයේ පොලිස් සේවාවන් ඉටු කරන්නේ අවනතභාවය පදනම් කරගෙනය. එනම්, පොලිසියේ සේවය ලබන ජනතාව තුළ විශ්වාසය ගොඩ නගා ගැනීමට පොලිසිය අපොහොසත් වුවහොත්, පොලිසියට තම රාජකාරි සාර්ථක ලෙස ඉටු කිරීමට නොහැකි වනු ඇතැයි යන විශ්වාසය මතය. එසේ වුවද, පොලිසිය සතු බලය ඉතා අධික නිසා, දූෂණය ඇතිවීමට බොහෝ ඉඩකඩ ඇත. අල්ලස් ද ඇතුළුව බලය අයුතු ලෙස යොදා ගැනීම මගින් පෞද්ගලික වාසිය තකා සිදුකරන සියළුම ක්‍රියාවන් මෙහිදී දූෂණය වශයෙන් සැළකේ. මේ නිසා, පොලිසිය තුළ වගකීම් හඳුනාගත හැකි වීම ඉතා අධික ලෙස තිබිය යුතු වේ. මෙම තත්වය වෙත සැලකිල්ල යොමු කළ 1994 මොලන් කොමිසම විසින් වගකීම් භාරකරුවන් හඳුනාගැනීම වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා උපක්‍රම කිහිපයක්ම නිර්දේශ කරන ලදී. මොලන් කොමිසම පත් කරන ලද්දේ පොලිස් බලකායට අවශ්‍ය වෙනස් කිරීම් නිර්දේශ කිරීම සඳහාය.

මෙම අරමුණ ඉටු කර ගැනීම සඳහා නිව්යෝර්ක් පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව ප්‍රබල අභ්‍යන්තර හා බාහිර වගකීම් හඳුනාගැනීමේ පද්ධතිය පිහිටුවා ඇත.

නිව්යෝර්ක් පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව

අභ්‍යන්තර වගකීම් භාරගැනීම
අභ්‍යන්තර කටයුතු කාර්යාංශය

බාහිර වගකීම් භාර ගැනීම

- පොලිස් දුෂණය මර්දන කොමිසම
- දුෂණ-මර්දන අභිචෝදනා නිලධාරීන්
- පුරවැසි පැමිණිලි විමර්ශන මණ්ඩලය

9.1.1.2 අභ්‍යන්තර කටයුතු කාර්යාංශය

මෙය සමන්විත වන්නේ පොලිස් සේවයේ පසුබිම හා සංවිධානය පිලිබඳ මනා අවබෝධයක් සහිත බව හා දුෂිත නිලධාරීන් ගැන තොරතුරු වඩාත්ම හොඳින් රැස් කළ හැකි ඉතා දක්ෂ පොලිස් නිලධාරීන්ගෙනි. අභ්‍යන්තර කටයුතු භාර කාර්යාංශය පරීක්ෂණ පවත්වන්නේ බරපතල අපරාධ සම්බන්ධයෙන් පමණකි. බරපතල අපරාධයක් වශයෙන් වර්ග කිරීමේ පදනම නම් එවැනි අපරාධයක් සිදු කළ පොලිස් නිලධාරියකු පොලිස් සේවයෙන් ඉවත් කළයුතුද නැතිද යන්න වේ.

9.1.1.3 මහජනයාගෙන් ලැබෙන පැමිණිලි

අභ්‍යන්තර කටයුතුභාර කාර්යාංශය මහජන පැමිණිලි එහි හඳිසි ඇමතුම් දුරකථන අංකය හරහා ලබා ගනී. ලැබෙන සියළුම දුරකතන පණිවුඩ සටහන් කර ගන්නා අතර එම සටහන් වාර්තා පරිගණක පද්ධතියට ඇතුළත් කෙරේ. එම වාර්තාවල පිටපත් පොලිස් දුෂණ මර්දන කොමිසම වෙත හා අදාළ ප්‍රදේශයේ දුෂණ මර්දන අභිචෝදනා නිලධාරී තැන වෙත ද යැවේ. පැමිණිලි ඉදිරිපත් කරන විට, හැකිතරම් විස්තර ද සපයන ලෙස පැමිණිලිකරුගෙන් ඉල්ලා සිටිනු ලැබේ, මීට අමතරව, නිරීක්ෂණවලට භාජනය කෙරෙන නිලධාරියා අභ්‍යන්තර කටයුතු භාර කාර්යාංශය විසින් අවංකභාවය විනිශ්චය කෙරෙන පරීක්ෂණවලට ලක් කරනු ලැබේ,

අවංකභාවය විනිශ්චය කෙරෙන පරීක්ෂණ පවත්වනු ලබන්නේ තව්‍ය පිවිත අවස්ථාවක් නිර්මාණය කර, එම අවස්ථාවට අදාළ නිලධාරියා ප්‍රතිචාර දක්වන විලාසය ඇගයීමෙනි. එවැනි පරීක්ෂණයකට තමන් භාජනය කෙරෙන බව අදාළ නිලධාරියාට සාමාන්‍යයෙන් දන්වනු නොලැබේ. එසේ දක්වන්නේ එය අවශ්‍ය වුවහොත් හා එසේ අවශ්‍ය වූ පසුවය.

9.1.1.4 ස්වාධීනව පැවැත්වෙන විමර්ශන

ලැබෙන පැමිණිලි විමර්ශනයට අමතරව, අභ්‍යන්තර කටයුතුභාර කාර්යාංශය ස්වාධීනව අහඹු පරීක්ෂණ ද පවත්වයි. පැමිණිලි පරීක්ෂණය කිරීමට අමතරව, තමන්ගේම ස්වාධීන පරීක්ෂණ නිතර නිතර පැවැත්වීමේ වැදගත්කම මොලන් කොමිසම විසින් පෙන්වා දෙන ලදී. ඒ එවැනි ස්වාධීන පරීක්ෂණ පැවැත්වීම නිසා, පැමිණිලිවලට බියෙන් වැරදි සිදු කිරීම් අඩුවීමට අමතරව, අහඹු පරීක්ෂණ බිය නිසා ද වැරදි සිදුකිරීම්

තවදුරටත් අඩුවේ. මෙම පරීක්ෂණ පවත්වන ලද බව හෝ එම පරීක්ෂණවලින් තමන් සමත් වීදැයි නැතහොත් අසමත් වී දැයි නිලධාරීන් වෙත දන්වනු නොලැබේ. සිදු කරන ලද වරදක් බරපතල වූ විට පමණක් අදාළ නිලධාරියාට අවවාද කරනු ලැබේ. නැතහොත් අමතර පුහුණුවක් දෙනු ලැබේ. මෙම පරීක්ෂණවල අරමුණ නම් අභ්‍යන්තර කටයුතු කාර්යාංශය සැම විටම සැම තැනම සිටින බවට හැඟීමක් ඇති කිරීමයි. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් පොලිස් නිලධාරීන් අභ්‍යන්තර කටයුතු භාර කාර්යාංශයේ නිලධාරීන් වෙත දෙන සැලැකිල්ලට සමාන සැලකීමක් මහජනයාට ද දීමට පෙළඹෙති.

සියළුම වාර්තා නිව්යෝර්ක් පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේ පොලිස් ප්‍රධානියා වෙත ඉදිරිපත් කෙරේ. වැරදිකාර පොලිස් නිලධාරීන්ට ඔහු දඩුවම් නියම කරයි. අවශ්‍ය නම් ඔවුන් සේවයෙන් ඉවත් කරයි. තවද අවශ්‍ය ප්‍රකාර පටිපාටි සංශෝධනය කිරීමටද ඔහු පියවර ගනු ඇත.

9.1.1.5 නොලිස් දූෂණ මර්දන කොමිසම

අභ්‍යන්තර කටයුතු භාර කාර්යාංශය විසින් ක්‍රියාත්මක කෙරෙන දූෂණ මර්දන වැඩසටහන් සහ පැමිණිලි පිළිබඳව ක්‍රියා කරන ආකාරය නිරීක්ෂණය කිරීම සඳහා පොලිස් දූෂණ මර්දන කොමිසම 1995 දී පිහිටුවන ලදී. මෙම කොමිසම නිව්යෝර්ක් පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවෙන් සම්පූර්ණයෙන්ම ස්වාධීන වන අතර, එය කොමසාරිස්වරුන් 6 දෙනෙකුගෙන් සමන්විත වේ. මෙම කොමසාරිස්වරුන් නගරාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලැබේ. මෙම කොමසාරිස්වරු නීතිඥයන්ගෙන් සැදුම්ලත් පූර්ණකාලීන කාර්ය මණ්ඩලය වෙත උපදෙස් සපයති. කොමිසමේ කාර්යයන් අතර පහත සඳහන් ඒවා ද ඇතුළත් වේ. අභ්‍යන්තර කටයුතු භාර කාර්යාංශය විසින් ඉදිරිපත් කෙරෙන සියළුම පැමිණිලි විග්‍රහයට හා විමර්ශනයට භාජනය කිරීම, එම පැමිණිලි පිළිබඳව ක්‍රියා කිරීමට අ.ක.භා.කා. විසින් යොදා ගන්නා ක්‍රම නිරීක්ෂණය කිරීම, අ.ක.භා.කාර්යාංශයේ රැස්වීම්වලට සහභාගි වීම, අවශ්‍ය පරිදි යම් යම් පරීක්ෂණ මෙහෙයවීම සඳහා මග පෙන්වීම් කාර්යාංශයට ලබා දීම, මහජන පැමිණිලි පිළිබඳ අවශ්‍ය පියවර ගැනීම හා එම කාර්යාංශයේ නිලධාරීන්ට අවශ්‍ය පුහුණුව ලබා දීම.

කිසිදු නිලධාරියකුට එරෙහිව විනයානුකූල පියවර ගැනීමට බලයක් කොමිසම වෙත නොමැත. කොමිසමට කළ හැක්කේ විමර්ශන කටයුතු නිසිලෙස කෙරෙන බව සහතික කර ගැනීම පමණකි. එහි අධිගමනයන් පිළිබඳ වාර්තා අභ්‍යන්තර කටයුතු භාර කාර්යාංශය වෙත හෝ පොලිස් ප්‍රධානියා වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතු වේ. අභ්‍යන්තර කටයුතු භාර කාර්යාංශයේ කාර්යපටිපාටි පිළිබඳ ප්‍රතිසංස්කරණ යෝජනා ඉදිරිපත් කිරීමට ද කොමිසමට අයිතියක් ඇත. එහෙත්, එම යෝජනා පිළිගැනීමට කාර්යාංශය බැඳී නොසිටී. ඒවා පිළි නොගැනීමට ද හේතු දක්වා සිටීමට කාර්යාංශයට හැකිය.

9.1.1.6 දූෂණ මර්දන අභිචෝදනා නිලධාරීන්

නිව්යෝර්ක් නගරය පේරු පහකින් සැදී ඇත. එක් එක් පේරුව සඳහා ජන්දයෙන් තෝරාපත් කෙරෙන ප්‍රධාන අභිචෝදනා නිලධාරීන් සිටී. මේ එක් එක් ප්‍රධානියා යටතේ දැඩි කැපවීමෙන් සේවය කරන දූෂණ මර්දන අභිචෝදනා නිලධාරියෙක් සිටී. අභ්‍යන්තර කටයුතු භාර කාර්යාංශය විසින් වාර්තා කර ගන්නා ලද පැමිණිලි මෙම නිලධාරියා වෙත ද ලබා දේ. පැවැත්වීමට නියමිත අවංකභාවය විනිශ්චය කිරීමේ පරීක්ෂණ ගැන ද මෙම නිලධාරියා වෙත දන්වනු ලැබේ. එසේ දන්වනු ලබන්නේ අ.ක.භා. කාර්යාංශයේ නිලධාරීන් නීතියට අනුකූලව එම පරීක්ෂණ පවත්වන බව සහතික කර ගැනීම සඳහායි.¹⁸⁰

9.1.1.7 පුරවැසි පැමිණිලි විමර්ශන මණ්ඩලය

මෙය ආරම්භයේදී අභ්‍යන්තර පොලිස් මණ්ඩලයක් විය. 1993 දී එම අභ්‍යන්තර මණ්ඩලය වෙනුවට බාහිර පුරවැසි පැමිණිලි විමර්ශන මණ්ඩලයක් පිහිටුවන ලදී. මේ නිසා වර්තමාන පුරවැසි පැමිණිලි විමර්ශන මණ්ඩලය තුළ කිසිදු පොලිස් නිලධාරියෙක් නොසිටී. එය දැන් සමන්විත වන්නේ සිවිල් පුද්ගලයන්ගෙන් පමණි. පොලිස් නිලධාරීන්ට එල්ලව නැගෙන චෝදනා පරීක්ෂණයට භාජනය කිරීමට බලය මෙම මණ්ඩලය වෙත ඇත. සත්‍ය බවට සනාථ වූ චෝදනා හා නිර්දේශයන් නිව්යෝර්ක් පොලිස් මණ්ඩලය වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතුවේ. පුරවැසි පැමිණිලි විමර්ශන මණ්ඩලයට කළ හැක්කේ එසේ නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීම පමණකි. පොලිසියට එරෙහි කිසිදු ක්‍රියාමාර්ගයක් අනුගමනය කිරීමේ බලයක් ඊට නොමැත.

මෙම මණ්ඩලයේ සාමාජිකයන් 13 දෙනෙක් සිටිති. ඔවුන් පත් කරනු ලබන්නේ නගරාධිපතිවරයා විසිනි. පත් කිරීමට අදාළ නීතිය අනුව, සාමාජිකයන් නිව්යෝර්ක් නගරයේ නිවැසියන් විය යුතුය. කිසිම රජයේ ආයතනයක සේවයේ නියුක්තව නොසිටිය යුතුය. නගරයේ විවිධත්වය නියෝජනය කළ යුතුය. මණ්ඩලයේ සාමාජිකයන් පස් දෙනෙක් නගර සභාව විසින් නම් කෙරෙති. එක් පේරුවක් සඳහා එක් සාමාජිකයෙකු බැගිනි. මණ්ඩලයේ සාමාජිකයන් තිදෙනෙක් පොලිස් කොමසාරිස්වරයා විසින් නම් කෙරෙන. නීතිය ක්‍රියාත්මක කෙරෙන වෘත්තිකයන් වශයෙන් පෙර කාලයේදී ක්‍රියා කර තිබෙන සාමාජිකයන් මොවුන් පමණි. සභාපතිවරයා ඇතුළු ඉතිරි පස්දෙනා නගරාධිපතිවරයා විසින් පත් කෙරෙති. මණ්ඩලයේ සාමාජිකයන්ගේ සේවා කාලය වසර තුනකි. මණ්ඩලය විසින් විධායක අධ්‍යක්ෂකවරයෙක් පත් කරනු ලැබේ. මෙම විධායක අධ්‍යක්ෂකවරයා මණ්ඩලයේ සෙසු කාර්යමණ්ඩලය පත් කරයි. මෙම මණ්ඩලයේ කාර්යමණ්ඩලය සිවිල් පුරවැසියන්ගෙන් පමණක් සමන්විත වේ.

පුරවැසි පැමිණිලි විමර්ශන මණ්ඩලය වෙත අන්තර්ජාලය හරහා හෝ දුරකථනය හරහා පැමිණිලි ඉදිරිපත් කළ හැකිය. මණ්ඩලයේ විමර්ශන කටයුතු සඳහා සාමාන්‍යයෙන් පොලිසියේ සහාය ලැබේ. අවශ්‍ය වුවහොත්, පොලිස් වාර්තා හා වෙනත් සාක්ෂි ලබා

¹⁸⁰ නිව්යෝර්ක් නගරයේ නීතිය යටතේ, අපරාධයක් ඉටු කිරීමට අවස්ථාවක් ලබා දීමට අභ්‍යන්තර කටයුතු භාර කාර්යාංශයට අවසරය තිබෙන නමුත්, අපරාධ සිදු කිරීමක් ඉල්ලා සිටීමට හෝ දිරිමත් කිරීමට හෝ ඊට අවසර නොදේ.

ගැනීම සඳහා නියෝග ලබා ගත හැකිය. මණ්ඩලයට සහයෝගය නොදෙන හෝ සාක්ෂි ඉදිරිපත් කිරීමට ප්‍රතිකේෂ්‍ය කරන නිලධාරීන්ගේ සේවය අවසන් කළ හැකි වේ.

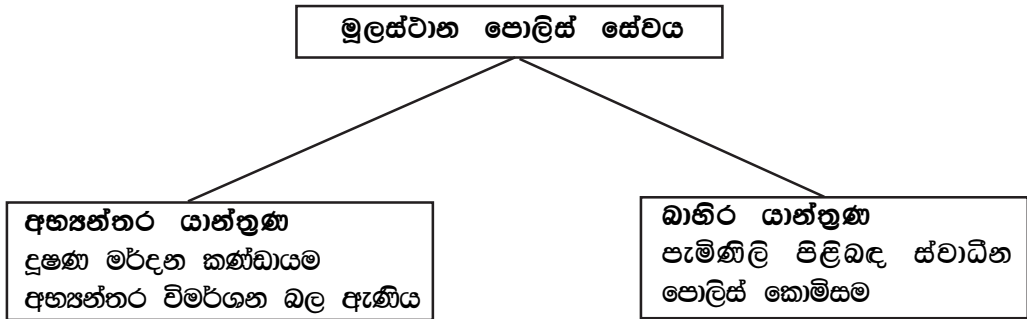
9.1.2 එක්සත් රාජධානිය (මූලස්ථාන පොලීසිය - The Metropolitan Police)

එක්සත් රාජධානියේ පොලීසිය ජාතික ආයතනයක් නොවේ. එංගලන්තයේ හා වේල්ස්හි පමණක් පොලීස් සේවා 43 ක් ඇත. එහෙත් ප්‍රාදේශීය සීමා හරහා කෙරෙන අපරාධ ගැන අවශ්‍ය පියවර ගැනීම සඳහා රජය විසින් සමහර ප්‍රාදේශීය පොලීස් සේවාවන් ඒකාබද්ධ කොට, ජාතික පොලීස් ආයතන නිර්මාණය කොට ඇත. ජාතික අපරාධ බලකාය එවැනි ජාතික පොලීස් ආයතනයක නිදර්ශනයකි.

වගකීම් භාර ගැනීම පහසු කරන ක්‍රම ගණනාවක්ම එක්සත් රාජධානියේ පොලීසිය විසින් පිහිටුවා තිබේ. ඒවා සියල්ලම මෙහිදී විස්තර කිරීම අවශ්‍ය නොවේ. පොලීසිය තුළ දූෂණය මර්දනය කරන ක්‍රම ගණනාවක් ද එහි ක්‍රියාත්මක වේ. මෙම කොටසේදී මූලස්ථාන පොලීසිය වෙත හා දූෂණ මර්දන ක්‍රියාමාර්ග වෙත විශේෂ අවධානය යොමු කෙරේ.

දූෂණය පිටු දැකීමේ ක්‍රම පිළිබඳව නම් මූලස්ථාන පොලීසිය කදිම ආදර්ශයක් ලෙස සැලකිය හැක. පොලීස් සේවය තුළ දූෂණය මර්දනය කිරීම සඳහා මූලස්ථාන පොලීසිය ද අභ්‍යන්තර හා බාහිර වන යාන්ත්‍රණ දෙවර්ගයම ප්‍රයෝජනයට ගනී. දූෂණය පිළිබඳ ප්‍රශ්නයට මුහුණ දීම සඳහා භාවිත කෙරෙන ප්‍රධානතම යාන්ත්‍රණයන්ගේ මූලික ව්‍යුහය පහත දැක්වේ.

9.1.2.1 දූෂණ මර්දනය සඳහා යොදා ගැනෙන යාන්ත්‍රණයන්

9.1.2.2 දූෂණ මර්දන කණ්ඩායම

මෙම කණ්ඩායම පිහිටුවන ලද්දේ 1998 දීය. එහි එකම අරමුණ පොලීසිය තුළ දූෂණය පිළිබඳව කටයුතු කිරීමයි. මෙම කණ්ඩායම පොලීස් නිලධාරීන් 180 දෙනෙකුගෙන් හා සිවිල් පරිපාලන නිලධාරීන් 32 කින් සමන්විත වේ. පොලීස් නිලධාරීන්ගෙන් වැඩි දෙනෙකු පොලීස් සේවය තුළින්ම ස්ථානමාරු ලත් විමර්ශන ක්‍රමෝපායන් පිළිබඳ ප්‍රවීණතාවක් ඇති අයයි. පොලීස් නිලධාරීන් පමණක් නොව, පොලීස් නිලධාරීන් දූෂණයට පොළඹවන අය ද මෙම කණ්ඩායමේ පරීක්ෂවලට භාජනය වෙති. රැස්කෙරෙන සියළුම සාක්ෂි රජයේ අභිචෝදනා අංශයට භාරදෙනු ලැබේ.

පොලිස් සේවයේ නිලධාරීන්ගේ තත්වය ඇගයීම සඳහා අවංකභාවය විනිශ්චය කරන අහඹු පරීක්ෂණ ද මෙම කණ්ඩායම විසින් පවත්වනු ලැබේ. මෙම ස්වාධීන පරීක්ෂණ දූෂණය පිටු දැකීමේදී ඉතා ප්‍රයෝජනවත් වේ. මක්නිසාදයත්, පැමිණිලි ලැබෙනතුරු නොසිට ක්‍රියාත්මක වීම තුළින් දූෂණය වැළැක්වීමට හැකි වේ. එවැනි ස්වාධීන පරීක්ෂණ මාර්ගයෙන් පොලිස් නිලධාරීන් දූෂණයට පොළඹවන අය ද අල්ලා ගැනීමට හැකි වේ. මෙම පරීක්ෂණ නිවාරණයක් ලෙස ද ප්‍රයෝජනවත් වේ. එවැනි නිවාරණ පියවර පශ්චාත්-දූෂණ පරීක්ෂණවලට වඩා යෝග්‍ය වේ.

9.1.2.3 අභ්‍යන්තර විමර්ශන බලඇණිය

පොලිස් සේවය තුළ සිදුවන දූෂණ හා විෂමචාර චෝදනා බොහෝමයක් විමර්ශනය කරනු ලබන්නේ අභ්‍යන්තර විමර්ශන බලඇණිය විසිනි. එහෙත් චෝදනාව බරපතල වේනම්, විමර්ශන කටයුතු පැමිණිලි පිළිබඳ ස්වාධීන පොලිස් කොමිසම විසින් අධීක්ෂණය කරනු ලැබේ.

සියළුම විමර්ශන කටයුතු යම් යම් නීති අනුව පාලනය වේ. අදාළ නීති 1984 පොලිස් හා අපරාධ සාක්ෂි පනතේ, 2004 පොලිස් (පැමිණිලි හා විෂමචාර) රෙගුලාසි සහ පොලිස් (වර්ධ) රෙගුලාසි තුළ අඩංගු වේ. ප්‍රධාන අභික්ෂණ පරීක්ෂකවරයකු විසින් හෝ අභික්ෂණ පරීක්ෂකවරයකුගේ මෙහෙයවීම යටතේ නිලධාරී කණ්ඩායමක් විසින් විමර්ශන පවත්වනු ලැබේ.

9.1.2.4 ස්වාධීන පොලිස් පැමිණිලි කොමිසම

පොලිසියට එරෙහිව කෙරෙන පැමිණිලි විභාග කිරීම සඳහා 1985 පිහිටුවන ලද පොලිස් පැමිණිලි අධිකාරිය අහෝසිකොට, ඒ වෙනුවට ස්වාධීන පොලිස් පැමිණිලි කොමිසම පත් කරන ලදී. පොලිස් පැමිණිලි අධිකාරිය පොලිස් නිලධාරීන්ගෙන් සමන්විත වූ හෙයින්, පරීක්ෂණ පැවැත්වීමේදී ස්වාධීනතාවක් ප්‍රදර්ශනය නොකළ බවට බොහෝ විට චෝදනා එල්ල විය. ඒ අධිකාරියේ බලතල ද, වර්තමාන කොමිසමේ බලතල වලට වඩා සීමිත විය.

පොලිස් පැමිණිලි අධිකාරිය වෙනුවට 2002 පොලිස් ප්‍රතිසංස්කරණ පනත යටතේ ස්වාධීන පොලිස් පැමිණිලි කොමිසම 2004 දී පිහිටුවන ලදී. මෙම කොමිසම කිසිදු රජයේ දෙපාර්තමේන්තුවක කොටසක් නොවේ. එය පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවට කිසිදු ලෙසකින් සම්බන්ධ නැත. කොමිසම සාමාජිකයන් 18 දෙනෙකුගෙන් සමන්විත වන අතර, ඔවුන් අතිතයේදී පොලිසියේ සේවය නොකළ අය විය යුතුය. මෙම කොමිසමට ඊටම අයත් පරීක්ෂණ කණ්ඩායම් ඇත. පාර්ලිමේන්තු පනත යටතේ පිහිටුවන ලද මෙම කොමිසමේ කාර්යභාරය එම පනත මගින් නියම කර ඇත. තවද, ස්වාධීන පොලිස් කොමිසමේ තීරණයන් අධිකරණයන් මගින් මිස, බලරහිත කළ නොහැකිය.

සමහර පොලිස් පරීක්ෂණ සම්බන්ධයෙන් අධීක්ෂණ හා කළමනාකරණ කටයුතු ඉටු කිරීමෙන් මෙම කොමිසම එම පරීක්ෂණවලට ආධාර සපයයි. ඊට අමතරව, පොලිස්

සේවයේ නියුක්ත පුද්ගලයන් සම්බන්ධයෙන් බරපතල සිදුවීම් හා විෂමාවාර වෝදනා ද කොමිසම විසින් විමර්ශනය කෙරේ. යම් පරීක්ෂණයක් නිසියාකාරව නොපැවැත්වෙන බව කොමිසමට හැඟුනොත්, එම පරීක්ෂණය තමන් වෙත භාරගැනීමට ද බලය කොමිසම සතු වේ. මේ හැරුණු විට, ඉතා බරපතල වෝදනා සම්බන්ධයෙන් නම්, ආරම්භයේ සිටම පරීක්ෂණ කටයුතු කොමිසම භාර ගනී.

මෙම කොමිසම තමන්ගේම ස්වාධීන පරීක්ෂණ ද පවත්වයි. එනම්, කිසිදු පැමිණිල්ලක් රහිතවම කොමිසමට පරීක්ෂවල නිරත විය හැකිය. මහජන පැමිණිල්ලක් නොමැතිව පරීක්ෂණ පවත්වන විට, මෙම කොමිසම විසින් පරීක්ෂණයට භාජනය කරන්නේ සිදුවීම් මිස, පුද්ගලයන් නොවේ.

9.1.3 හොංකොං රාජ්‍යය

හොංකොං පොලිසිය ඒකීය පදනමක් මත ක්‍රියාත්මක වේ. එය ප්‍රාදේශීය කොටස් 6 කට බෙදා වෙන් කර ඇත. දූෂණ මත විමසුම් දර්ශකය අනුව 2004 දී හොංකොං දූෂණය අඩුම ආසියාතික රටවල් අතර දෙවන ස්ථානය ලබා සිටියේය. මුළු ලකුණු සංඛ්‍යාව 10 කින් හොංකොං ලකුණු 8 ක්ම ලබා තිබිණ. දූෂණ මත විමසුම් දර්ශකය පොලිස් සේවය තුළ දූෂණ තත්වය පමණක් සැලකිල්ලට භාජනය නොකරයි. දූෂණ මර්දනය සඳහා සමස්ත වශයෙන් මුළු රට තුළම ක්‍රියාත්මක වන ක්‍රමෝපක්‍රම පොලිස් දූෂණය සම්බන්ධයෙන්ද ක්‍රියාත්මක වේ.

දූෂණය අල්ලස් ගැනීමට පමණක් සීමා නොවන නමුත්, හොංකොං රටේ දූෂණ මර්දනයට අදාළ ප්‍රධානතම නීතිය නම් අල්ලස් වැළැක්වීමේ ආඥා පනතයි. මෙම ආඥා පනතේ දූෂණ ක්‍රියාවලට අදාළ කොටස් අටක් ඇත. මින් කොටස් හතරක් පරීක්ෂණ පැවැත්වීමේ විශේෂ බලතල ප්‍රදානය කරයි. අනෙක් කොටස් දූෂණ වෝදනා නඩුවලට අදාළ වන අතර, ආඥා පනත යටතේ වෝදනා ලැබ සිටින පුද්ගලයන්හට ඉදිරිපත් කළ හැකි විත්ති වචනයන් සීමා කරයි, අයටා වාසියක් ලබා ගැනීම මෙන්ම, යම් පුද්ගලයකුගේ රාජකාරි කටයුතු කිරීම සඳහා එවැනි වාසියක් හෝ පෙළඹවීමක් දීම ද මෙම ආඥා පනත යටතේ නීතිවිරෝධී ක්‍රියා වේ. මෙයද පොලිසියට පමණක් සීමා නොවේ. සියළුම අංශවලට පොදුය. රජයේ සේවකයෙකුට තම ආදායමට සාපේක්ෂව සලකා බලන විට උසස් වැඩි බවක් දැක්වන පිටත තත්වයක් ගෙනයාම හෝ වත්කම් හිමිකර ගැනීම මෙම නීතිය යටතේ වරදක් ලෙස සැලකේ. යම් වත්කමක් තමාට හිමි වූයේ කෙසේදැයි සතුවූයක ලෙස විස්තර කිරීමට නොහැකි වුවහොත්, එම වත්කම හිමිකරගෙන සිටීම වරදක් ලෙස සැලකේ.

මේ හැරුණු විට, මෙම ආඥා පනත මගින් සාකෂි පිළිබඳ නීතිවල දැඩිබව ලිහිල් කර ඇත. පරීක්ෂණයකට ලක්වන පුද්ගලයාගේ අනන්‍යතාව ද ආරක්ෂා කරයි. එමගින් එම පුද්ගලයාගේ චරිතයට කැළලක් සිදු නොවේ. විශේෂයෙන්ම ඔහු වෝදනාවලින් පසුව නිදහස් වුවහොත් එය ඉතා වැදගත් වේ.

9.1.3.1 පොලිසියට එරෙහි පැමිණිලි කාර්යාලය

මෙය පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේ අභ්‍යන්තර අංශයකි. පොලිසියට විරුද්ධව කෙරෙන මහජන පැමිණිලි ගැන ක්‍රියා කරන්නේ මෙම අංශයයි. මෙම කාර්යාලය මගින් කෙරෙන සියළුම පරීක්ෂණයන් ස්වාධීන පොලිස් පැමිණිලි මණ්ඩලය විසින් නිරීක්ෂණය කරනු ලැබේ. කිසිදු පැමිණිල්ලක් සෘජුවම ස්වාධීන පොලිස් පැමිණිලි මණ්ඩලය වෙත ඉදිරිපත් කළ නොහැකිය. යම් හෙයකින් පැමිණිල්ලක් සෘජුවම ඊට යොමු කරන ලදහොත්, මූලික පරීක්ෂණයක් සඳහා එය පොලිසියට එරෙහි පැමිණිලි කාර්යාලය වෙත යොමු කෙරේ. පොලිසියට එරෙහි පැමිණිලි කාර්යාලයේ නිලධාරියකුට විරුද්ධව පැමිණිල්ලක් ඉදිරිපත් කරන ලදහොත්, ඊට වඩා ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරියකු විසින් හෝ වෙනත් ප්‍රදේශයක පො.ප. කාර්යාලයක් ඒ ගැන විභාග කරනු ඇත.

9.1.3.2 ස්වාධීන පොලිස් පැමිණිලි මණ්ඩලය

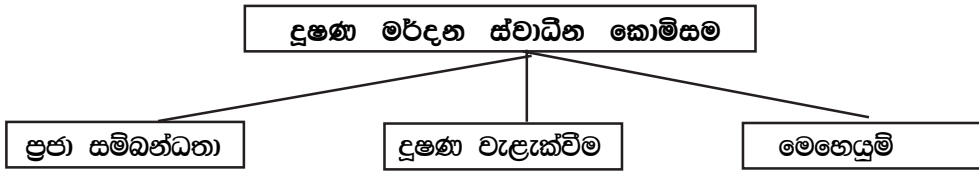
මෙය අභියාචනා මණ්ඩලයක් නොවේ. පොලිසියට එරෙහි පැමිණිලි කාර්යාලය විසින් පවත්වන සෑම පරීක්ෂණයක්ම මෙම මණ්ඩලය විසින් නැවත විමසා බලනු ලැබේ. මුල් පරීක්ෂණය අසතුටුදායක බවට තීරණය වුවහොත්, එය නැවත විභාග කිරීම සඳහා ආපසු යවනු ලැබේ. පරීක්ෂණ කටයුතු සම්පූර්ණ වූ බවට සැලකෙන්නේ ස්වාධීන පොලිස් පැමිණිලි මණ්ඩලයේ අනුමැතිය ලැබීමෙන් පසුව පමණය. පොලිස් සේවයට අදාළ ප්‍රතිසංස්කරණයන් යෝජනා කිරීම ද මෙම මණ්ඩලයේ කාර්යයකි.

මෙම සියළුම අධිකාරීන් පොලිසියට විරුද්ධව ඕනෑම පැමිණිල්ලක් ගැන කටයුතු කිරීමට බලය ඇති අංශයන්ය. ඒවායේ ක්‍රියාකාරිත්වය අල්ලස් හෝ දූෂණ පැමිණිලිවලට පමණක් සීමා නොවේ. එසේ වුවද, ප්‍රායෝගික වශයෙන් ඒ සියළුම අධිකාරී මණ්ඩල අල්ලස් හා දූෂණය වැළැක්වීමට උපකාරී වේ. වගකීම හඳුනාගැනීම තුළින් හා නිරතුරු විපරම අල්ලස් හා දූෂණ වැළැක්වීමට මග පාදය.

9.1.1.3 දූෂණ මර්දන ස්වාධීන කොමිසම

බ්ලෙයාර් ක(අ)ර් (Blair-Kerr) නිරීක්ෂණ කොමිසමට අනතුරුව ඉදිරිපත් වූ නිර්දේශවල ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් 1974 දී දූෂණ මර්දන ස්වාධීන කොමිසම පිහිටුවන ලදී. මෙහි බලතල දූෂණ මර්දන ස්වාධීන කොමිසමේ ආඥා පනතේ සඳහන් කර ඇත.

දූෂණ මර්දන ස්වාධීන කොමිසම පහත සඳහන් කර ඇති පරිදි දෙපාර්තමේන්තු තුනකට බෙදා වෙන් කර ඇත.

1. ප්‍රජා සම්බන්ධතා දෙපාර්තමේන්තුව - මහජනතාව ඉලක්ක කර ගනිමින් හොංකොංහි දූෂණ විරෝධී සංස්කෘතියක් ගොඩනැගීමට උත්සාහ කරයි.
2. දූෂණ වැළැක්වීමේ දෙපාර්තමේන්තුව - එහි දූෂණ මර්දන කටයුතුවලදී, රජය හා සෑම වර්ගයකම පොදු හා පුද්ගලික සංවිධාන ඉලක්ක කර ගනී. ඕනෑම සංවිධානයක් තුළ දූෂණය අවමය කිරීම සඳහා අවශ්‍ය විශේෂඥ උපදෙස් හා පළපුරුද්ද ලබා දෙයි.
3. මෙහෙයුම් දෙපාර්තමේන්තුව - දූෂිතයන් ඉලක්ක කරයි. ස්වාධීන පරීක්ෂණ මගින් හා පැමිණිලි පරීක්ෂණ මගින් ක්‍රියා කරයි.

සෑම වර්ගයකම දූෂණවලට විරුද්ධව සටන් වැදීමට හොංකොං රජය සූදානම් බව පැහැදිලිව පෙනේ. පොලිසිය තුළ දූෂණය සීමා කිරීමේ කාර්යය දූෂණ මර්දන ස්වාධීන කොමිසම වෙත නිශ්චය ලෙස පවරා නොතිබෙන නමුත්, එහි දූෂණ මර්දන ප්‍රයත්නයන්වල ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, එම කාර්යය දැන් ඊට භාර දී ඇත.

9.1.4 ඉන්දියාව

ඉන්දියාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 246 වන වගන්තිය අනුව, පොලිස් කටයුතු ප්‍රාන්ත රාජ්‍යයන්ට අයත් විෂයකි. එනමුත්, සියළුම ප්‍රාන්ත රාජ්‍යයන්ගේ පොලිස් සේවාවන් 1861 මධ්‍යම පොලිස් ආඥා පනතේ විධි විධාන යටතේ පාලනය වේ. සමහර ප්‍රාන්ත රාජ්‍යයන්ට ඔවුන්ගේම පොලිස් සේවා ඇත. එහෙත්, ඒවා ද මධ්‍යම පොලිස් ආඥා පනත යටතේ පාලනය වේ. මේ හැරුණු විට, ඉන්දියාවේ පොලිස් සේවයේ නිලධාරීන් පුහුණු කෙරෙන්නේ ද මධ්‍යම රජය විසිනි.

ඉන්දියානු පොලිස් සේවය ස්වදේශීය කටයුතු අමාත්‍යාංශය යටතේ පවතී. පුහුණුව ලැබූ පසුණි පොලිස් නිලධාරීන් විවිධ ප්‍රාන්තවලට පත් කරනු ලැබෙති. ජාතික ආරක්ෂක හට හමුදාව වැනි මධ්‍යගත නියෝජ්‍යයතන ද මධ්‍යම රජය විසින් පාලනය කෙරේ.

ඉන්දියාවේ අතීතය පුරාම, අල්ලස් ගැනීම, දේශපාලන බලපෑම් හා බලතල අයුතු ලෙස යෙදීම විශාල ප්‍රශ්නයක් වී ඇත. චේනිහාසික හේතූන් නිසා, පොලිසිය අධීක්ෂණය කිරීමේ බලතල ප්‍රාන්ත රජයන් වෙත පවරා ඇත. මෙම “අධීක්ෂණය” ආඥා පනතේ නිර්වචනය කර නොමැති නිසා, අයටා දේශපාලන බලපෑම්වලට මග පෑදේ. තවද, ජාතික පොලිස් කොමිසම 1981 දී අහෝසි කරන ලදී. එම කොමිසමේ වාර්තා අටේ ඇතුළත් කරන ලද නිර්දේශයන් ක්‍රියාවට නගා නොමැත. පද්මනාභයා හා ටිබෙයිටෝ කොමිසමේ නිර්දේශ වුවද ක්‍රියාත්මක කර නොමැත.

9.1.4.1 දූෂණය පිළිබඳව ක්‍රියා කිරීම සඳහා යාන්ත්‍රණයන්

දූෂණ ක්‍රියා සැම වර්ගයක්ම පිළිබඳව ක්‍රියා කරන පොදු නීති බලාත්මක කිරීමේ නියෝජ්‍යායතනවලට අමතරව, මධ්‍යම පරීක්ෂණ කාර්යාංශය මධ්‍යම රජය විසින් පිහිටුවා ඇත. මෙය විශේෂයෙන්ම පිහිටුවන ලද්දේ අල්ලස් මර්දනය සඳහාමය.

9.1.4.2 මධ්‍යම පරීක්ෂණ කාර්යාංශය

මෙහි අතිතය දෙවන ලෝක සංග්‍රාම කාලය දක්වා විහිදේ. 1941 දී අල්ලස් හා දූෂණ පරීක්ෂණය සඳහා විශේෂ පොලිස් ආයතන පිහිටුවන ලදී. මධ්‍යම පරීක්ෂණ කාර්යාංශය එම ආයතන අතරින් එකකි. දෙවන ලෝක සංග්‍රාමය අවසන් වූ පසු විශේෂ ආයතන ආඥා පනත නීති ගත කරන ලදුව, බලතල ස්වදේශීය කටයුතු අමාත්‍යාංශයට පවරා, එම අමාත්‍යාංශයේ බලතල සමස්ත ඉන්දියාවටම අදාළ වන ලෙසට කටයුතු සම්පාදනය කරන ලදී. මේ නිසා මධ්‍යම පරීක්ෂණ කාර්යාංශයේ පරීක්ෂණ පොලිස් නිලධාරීන් වෙත පමණක් සීමා නොවේ. අල්ලස් හා දූෂණ සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියා කරන විට, මධ්‍යම පරීක්ෂණ කාර්යාංශයේ බලතලවලට පදනම සැපයෙන්නේ 1988 දූෂණ පිටු දැකීමේ ආඥා පනත මගිනි. මෙම කරුණු සම්බන්ධයෙන් කාර්යාංශය මධ්‍යම සෝදිසි කමිටුවේ අධිකණයට පාත්‍ර වේ.

මධ්‍යම පරීක්ෂණ කාර්යාංශය විසින් 2005 දී දියත් කරන ලද මෙහෙයුම් විශේෂයෙන්ම දූෂණ මර්දනය වෙත යොමු විය. පොලිස් නිලධාරීන් විසින් රැස්කර ගන්නා ලද විශාල වත්කම් ගැන විභාග කිරීම, දූෂිත පොලිස් නිලධාරීන් අල්ලා ගැනීම සඳහා ස්වාධීනව ක්‍රියාත්මක කරන උපායන් හා පැමිණිලි විභාග කිරීම මෙම මෙහෙයුම් හරහා සිදු වේ. එසේ වුවද, මෙම කාර්යාංශයේ කටයුතු සාමාන්‍යයෙන් මධ්‍යම රජයට හා මධ්‍යම ප්‍රතිපත්ති ප්‍රශ්නවලට සීමා වේ.

9.1.4.3 කේරලය

ජාතික පොලිස් කොමිසමේ ප්‍රධාන නිර්දේශයන් දෙකක් ක්‍රියාවට නැංවීමට කේරල ප්‍රාන්තය ඉදිරිපත් විය. මෙම නිර්දේශ කාර්යාර්ථමය ස්වාධීනත්වයට හා කාලීන ඇගයීම් පැවැත්වීමට අදාළ වේ.

මේ සඳහා කේරල ප්‍රාන්තය පොලිස් ක්‍රියාකාරීත්ව හා වගකීම් කොමිසමක් පත් කිරීමට කටයුතු කර ඇත. පොලිස් නිලධාරීන් පත් කිරීම හා ස්ථාන මාරු කිරීම වැනි බලතල දේශපාලඥයන්ගෙන් තමන් වෙත පවරා ගැනීමට මෙම කොමිසම සමත් වී ඇත. එහෙත් දූෂණය සම්බන්ධයෙන් වැඩි යමක් කිරීමට මෙම කොමිසමට හැකි වී නොමැත. මෙම කොමිසමට නීතිමය ශක්තියක් නොමැත. මෙම කොමිසම ප්‍රත්‍යක්ෂ පරීක්ෂණවල නොයෙදේ. එහි ප්‍රධානතම කාර්යයන් නම් අවශ්‍ය සංශෝධන නිර්දේශ කිරීම හා පොලිසිය තුළ වගකීම් හඳුනාගැනීමේ හැකියාව වැඩි දියුණු කිරීමයි.

9.1.5 පක්ෂවාහය

පක්ෂවාහයේ පොලිස් සේවාවන් සම්බන්ධයෙන් තවමත් මූලික නීතිය වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වන්නේ 1861 ඉන්දියානු පොලිස් ආඥා පනතයි. (1888 සිට කරන ලද ප්‍රතිසංස්කරණයන් හා 1934 පොලිස් නීති ද ඇතුළුව). මෙම නීති අනුව පොලිස් සේවයට අදාළව විශාල බලතල ප්‍රමාණයක් ප්‍රාන්ත රාජ්‍යයන් වෙත පැවරේ.¹⁸¹ ප්‍රාන්ත රාජ්‍යවල අධික බලතල නිසා පොලිසියේ ස්වාධීනත්වය සීමා වේ. ස්වාධීනත්වය සීමා වීම දූෂණයට මග පාදා, පොලිස් කටයුතු සියල්ලක් සම්බන්ධයෙන් දේශපාලන බලපෑම් ඇති වීමට හේතු වී ඇත.

නීතිය හා සාමය පිළිබඳ මූලික වගකීම් ප්‍රාන්ත රජයන් සතර වෙත පැවරී ඇත. මීට අමතරව මධ්‍යම පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවක් හා උතුරේ හා වයඹදිග ගෝත්‍රික ප්‍රදේශ මධ්‍යම රජයේ පාලනයට නතු වේ. ප්‍රාන්ත සතරේ පොලිස් සේවාවන් එකිනෙකෙන් ස්වාධීන වන අතර, සමස්ත වශයෙන් ඒකාබද්ධ කර නොමැත. එහෙත් අභ්‍යන්තර කටයුතු භාර මධ්‍යම ඇමතිවරයා වෙත පොදු අධීක්ෂණය පැවරී ඇත.

පොලිස් සේවයේ සියළුම ජ්‍යෙෂ්ඨ තනතුරු පක්ෂවාහ පොලිස් සේවයේ නිලධාරීන් පත් කිරීමෙන් පුරවනු ලැබේ. පක්ෂවාහ පොලිස් සේවය මෙහෙයුම් ආයතනයක් නොවේ. එය එරට සිවිල් සේවයට සමාන වෘත්තීමය සේවයකි. ප්‍රාන්තීය සේවාවන්ට හෝ මධ්‍යම රජයේ නියෝජ්‍යායතනවල අවශ්‍යතාවන් අනුව නිලධාරීන් පත් කරනු ලබන්නේ මෙම සේවයට අයත් නිලධාරීන් අතරින්ය. පක්ෂවාහ පොලිස් සේවයට නිලධාරීන් බඳවා ගනු ලබන්නේ, සිවිල් සේවය, විදේශ සේවය හා රේගුව ද ඇතුළුව වෙනත් මධ්‍යම සේවාවන්ට ද නිලධාරීන් බඳවා ගන්නා පොදු වාර්ෂික විභාගයක් මාර්ගයෙනි. පක්ෂවාහ පොලිස් සේවයේ වැටුප් හා තත්වය ඉතා ඉහළ බැවින්, විභාගයේ ඉහළම ප්‍රතිඵල ලබා ගන්නා අපේක්ෂකයෝ පොලිස් සේවයට ඇතුළු වෙති. විභාගය සමත්වන අයට ඉස්ලාමාබාදය අසල සිහාලා නගරයේ පිහිටි පොලිස් අභ්‍යාස විදුහලේ දෙවසරක පුහුණුවක් දෙනු ලැබේ.¹⁸²

පොලිස් සේවයේ කණිෂ්ඨ තනතුරු දරණ අය එතරම් අධ්‍යාපනයක් ලබා නැති නිසා, ඒවායේ වැටුප් මූලික වැටුප්ය. නුපුහුණු ශ්‍රමිකයන්ගේ වැටුප්වලට සමාන වේ. ප්‍රධාන කොස්තාපල්වරුන්ට ගෙවනු ලබන්නේ අර්ධ පුහුණු ශ්‍රමික වැටුප්ය. පොලිස් සේවකයෝ වැඩි දෙනා අවි ආයුධ රැගෙන නොයති. පොලිසියේ අතිත කාර්යය වූයේ රජයේ සුභසිද්ධියට සහාය වීමය.¹⁸³ එවකට රජය වශයෙන් ක්‍රියා කළේ යටත් විජිත පාලකයෝය. එහෙත් පොලිස් ආඥා පනත හා ප්‍රජාව අතර සබඳතා ගැන නොසලකයි. මත පොලිස් රාජකාරි ඉටු කිරීම ගැන අවධානයක් යොමු නොකරයි.

¹⁸¹ 1861 පොලිස් ආඥා පනතේ 3 වන වගන්තිය අනුව, පොලිසිය පිළිබඳ අධිකාරීත්වය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ බලය රජයට හිමි වේ. එහෙත් “අධිකාරීත්වය” යන පදය නිර්වචනය කර නොමැත.
¹⁸² *Pakistan: Role and Structure of the Security Forces*,
Source: http://www.photius.com/countries/pakistan/national_security/pakistan_national_security_role_and_structure_o~10444.html , Revised, 27 March 2005
¹⁸³ *Pakistan: Role and Structure of the Security Forces*,
Source: http://www.photius.com/countries/pakistan/national_security/pakistan_national_security_role_and_structure_o~10444.html , Revised, 27 March 2005

9.1.5.1 ප්‍රතිසංස්කරණ

1861 පොලිස් ආඥා පනතේ ව්‍යුහමය දුර්වලතා දැනු පකිස්ථාන “ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී” රජය 2001 දී වෙනත් පොලිස් ආඥා පනතක් සම්පාදනය කළේය. එය 1861 පනත සමාලෝචනය කරයි. පකිස්තාන රජය දැන් 2002 පොලිස් නියෝගය සම්මත කර, එය ද, 2004 පොලිස් නියෝග (සංශෝධන) පනත මගින් වෙනස් කර ඇත.¹⁸⁴

මෙම ආඥා පනත් මගින් පොලිසිය පිළිබඳව රජයේ අධිකාරිත්වය පවත්වා ගැනේ. එසේ වුවද, අපයෙදුම් සඳහා ඇති අවස්ථා සීමාසහිතය. මක්නිසාදයත්, පොලිසිය නීතිය අනුව කටයුතු කරන බව සහතික කර ගැනීමට අවශ්‍ය “අධිකාරිත්වයක්” පමණක් පවත්වා ගැනීමට රජයට ඉඩ ඇති අතර, එම “අධිකාරිත්වය” ද නිර්වචනය කර ඇත.¹⁸⁵ මෙම අධිකාරිත්වය ක්‍රියාත්මක කළ හැක්කේ ප්‍රතිපත්ති අධීක්‍ෂණය මගින් හා මග පෙන්වීම මගින් පමණි. මෙහෙයුම්, පරිපාලනය හා මුදල් කටයුතුවලට අදාළව පොලිසියේ ස්වාධීනතාව රජය විසින් සම්පූර්ණයෙන්ම සහතික කළ යුතුවේ.¹⁸⁶

ෆෙඩරල්, ප්‍රාන්තීය හා දිස්ත්‍රික් මට්ටම්වල “මහජන ආරක්‍ෂණ කොමිසම් සභා” පිහිටුවීමට ද, පොලිස් ආඥා පනත පියවර ගෙන තිබේ. මෙම කොමිසම් සභා රජය විසින් පත් කරන ලද පුද්ගලයන්ගෙන් මෙන්ම, ස්වාධීන සාමාජිකයන්ගෙන් ද සමන්විත වේ. නීතිවිරෝධී හෝ ද්වේශ සහගත නියෝග පිළිපැදීම තුළින් සිදුවිය හැකි නීතිවිරෝධී ක්‍රියා පොලිසිය විසින් සිදු කිරීම වැළැක්වීම මෙම කොමිසන් සභාවල ප්‍රධානතම කාර්යභාරය වේ. මීට අමතරව, මහජන පැමිණිලි භාරගෙන, ඒවා විභාග කර යෝග්‍ය ක්‍රියා මාර්ග නිර්දේශ කිරීම ද මෙම සභාවල රාජකාරිවලට ඇතුළත් වේ.

මෙම පනත් මගින් ෆෙඩරල් මට්ටමේදී පොලිස් පැමිණිලි අධිකාරියක් පිහිටුවන ලදී. විෂමාවාර හා නොසැලකිලිමත්භාවය පිළිබඳව පොලිසියට එරෙහිව කෙරෙන මහජන පැමිණිලි සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියා කිරීම මෙම ස්වාධීන ආයතනයේ කාර්යය වේ.

දිස්ත්‍රික් පොලිස් සේවයේ පරිපාලනය දිස්ත්‍රික්කයේ පොලිස් අධිකාරිවරයා වෙත පමණක් පැවරේ. මෙම පොලිස් අධිකාරිවරයා දිස්ත්‍රික් මහේස්ත්‍රාත්වරයාගේ පොදු පාලනයට හෝ මගපෙන්වීම් වලට නතු නොවේ. දිස්ත්‍රික් පොලිස් පරිපාලනය, අපරාධ නඩු විභාග කිරීම් හා අභිචෝදනා ආශ්‍රිත පොලිස් කාර්යයන් සම්බන්ධයෙන් හැර, දිස්ත්‍රික් පොලිස් අධිකාරිවරයා ගිලා නසීම් (2001 පළාත් පාලන ආඥා පනත යටතේ ජන්දයෙන් තෝරාපත් කෙරෙන නිලධාරියෙකි) වෙත වග කිව යුතුය.¹⁸⁷ තවද, පොලිසියේ උප කොට්ඨාස හා පොලිස් ස්ථාන භාර නිලධාරීන්ගේ නිල කාලය වසර තුනක කාලයකට ස්ථිර ලෙසම නියම කෙරේ. මේ නිසා, දේශපාලන බලපෑම් මත ස්ථානමාරු කිරීම් හෝ සේවයෙන් ඉවත් කිරීම් සිදු විය නොහැකිය.¹⁸⁸

¹⁸⁴⁻¹⁸⁶ Joshi G.P. ‘Police Reforms in Pakistan: A Step Forward’ *Commonwealth Human Rights Initiative*, Volume 12 Number 1 New Delhi, Spring 2005

¹⁸⁷ 2002 පොලිස් නියෝගයේ 33 වන ඡේදය

¹⁸⁸ 2002 පොලිස් නියෝගයේ 33 වන ඡේදය

මේ හැරුණු විට, ජාතික පොලිස් කළමනාකරණ මණ්ඩලයක් ද ෆෙඩරල් මට්ටමේ පිහිටුවා ඇත. මෙහි කාර්යය නම්, ප්‍රමිතීන් නියම කිරීම හා පොලිස් කටයුතු පිළිබඳව රජයට උපදෙස් දීමයි.¹⁸⁹

2004 දී සංශෝධනය කරන ලද 2002 පොලිස් නියෝගය මේ දක්වා සම්පූර්ණයෙන්ම ක්‍රියාත්මක වූ බවක් නොපෙනේ. පකිස්ථානයේ දූෂණය පිළිබඳව සමස්ත වශයෙන් සඳහන් කරමින් මර්ජන් ඇලි ආ (ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ පකිස්ථාන නේවාසික දූත කාර්යාලයේ ස්වදේශ අධ්‍යක්ෂවරයා) මෙසේ පැවසුවේය: “දූෂණය මර්දනය සඳහා බලාත්මක කිරීම” වැළැක්වීම හා දැනුවත් කිරීම යන ත්‍රිවිධ ප්‍රවේශයන් පකිස්ථානයට අවශ්‍ය වේ. ඔහු තවදුරටත් මෙසේ ප්‍රකාශ කළේය: “ඉදිරිපත් කරන ලද නිර්දේශයන් සම්පූර්ණයෙන්ම ක්‍රියාත්මක නොකරන ලද හේතුවෙන් දූෂණය පිළිබඳ කොමිසන් සභා හා කමිටු දොලහක් පමණ ප්‍රශ්නය නිරාකරණය කිරීමට අසමත් විය.”¹⁹⁰

9.1.5.2 දූෂණ මර්දන ක්‍රියා මාර්ග

ඉහත සඳහන් කරන ලද නියමිත පොලිස් ප්‍රතිසංස්කරණවලට අමරතව, පකිස්ථාන රජය ජාතික වගකීම් කාර්යාංශයක් ද පිහිටුවා ඇත.¹⁹¹ මෙම කාර්යාංශය විසින් 2002 දී ජාතික දූෂණ මර්දන ව්‍යාපාරයක් දියත් කරන ලදී.¹⁹²

පසුගිය වසර පහ ඇතුළත දී, පොලිසිය ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමට හා දූෂණය පිටු දැකීමට පකිස්ථානය නොයෙක් උත්සාහයන් දැරූ බව මින් පෙනී යයි. නමුත්, නියම ප්‍රශ්නය යාන්ත්‍රණ පිහිටුවීම පමණක් නොවේ. මෙම යාන්ත්‍රණ ක්‍රියාත්මක කිරීම, බලාත්මක කිරීම හා ඒවා පිළිබඳ දැනුවත්කම ව්‍යාප්ත කිරීම ද අත්‍යවශ්‍ය වේ.

9.2 ශ්‍රී ලංකාවේ නොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේ දූෂණය පිටු දැකීමේ උත්‍ය මාර්ග පිළිබඳ තුලනාත්මක විග්‍රහයක්

මෙම පරිච්ඡේදය තුළින් විශේෂ විමර්ශන ඒකකය, ජාතික පොලිස් කොමිසම අල්ලස් කොමිසම පිළිබඳ අවධානය යොමුකරනු ලබයි. විශේෂ විමර්ශන ඒකකය පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේ අභ්‍යන්තර ඒකකයක් වන අතර, පොලිසියට එරෙහි පැමිණිලි එම ඒකකය විසින් විභාග කෙරේ. පැමිණිල්ලක් අල්ලස් ගැනීමක් පිළිබඳව නම්, එම පැමිණිල්ල අල්ලස් කොමිසම වෙත යොමු කිරීමේ බලය මෙම අංශය වෙත ඇත.

ජාතික පොලිස් කොමිසම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 17 වන සංශෝධනය යටතේ පිහිටුවන ලදී. පොලිස්පතිවරයා හැරුණු විට, අනෙක් සියළුම පොලිස් නිලධාරීන් පත් කිරීම, උසස් කිරීම, ස්ථාන මාරු කිරීම, විනය පාලනය කිරීම හා සේවයෙන් පහ කිරීම පිළිබඳ

¹⁸⁹ 2002 පොලිස් නියෝගයේ 33 වන ඡේදය
¹⁹⁰ දේශනය -මර්ජන් ඇලි ආණ්ඩු නේවාසික අධ්‍යක්ෂකණී ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව
¹⁹¹ 1999 ජාතික වගකීම් කාර්යාංශය
¹⁹² ඉහත 10

බලතල ජාතික පොලිස් කොමිසම වෙත හිමි වේ. පොලිසියේ පරිපාලනය පිළිබඳ සියළුම තීරණයන් ගැනීමත්, මහජන පැමිණිලි භාර ගැනීමත්, මෙම කොමිසමේ අනෙක් කාර්යයන්ය.¹⁹³

අල්ලස් කොමිසමේ ප්‍රධාන කාර්යයන් නම් අල්ලස මර්දනය සඳහා මහජන සහයෝගය ලබා ගැනීම හා පොලිසියට එරෙහි මහජන පැමිණිලි ගැන අවශ්‍ය ක්‍රියා මාර්ග ගැනීමය.

9.2.1 ස්වාධීන පරීක්ෂණ හා අවංකභාවය විනිශ්චය කරන නිරීක්ෂණ

අල්ලස් චෝදනා විමර්ශනය කිරීම සඳහා යාන්ත්‍රණ ශ්‍රී ලංකාවේ තිබෙන නමුත්, ඒවා සියල්ලම සිදුකෙරෙන්නේ පැමිණිල්ලක ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් පමණය. පැමිණිලි පමණක් විමර්ශනය කිරීම ප්‍රමාණවත් නොවන බව ඇ.එ.ජනපදයේ මොලස් කොමිසම පෙන්වා දුන්නේය. ශ්‍රී ලංකාව වැනි දූෂණය මුල් බැසගත් රටක් පිළිබඳව එය වඩාත්ම සත්‍ය වේ.

නිලධාරීන් තුළ අවංකභාවය ඇති කිරීමෙන් දූෂණය පිටු දැකීම ඉතා විශිෂ්ට ක්‍රමයක් වුවත්, ප්‍රායෝගික වශයෙන් එවැනි ක්‍රමයක් සාර්ථක විය නොහැකි නිසා, ස්වාධීන පරීක්ෂණ අත්‍යවශ්‍ය වේ. එවැනි ස්වාධීන පරීක්ෂණ පැවැත්වෙන බව නිලධාරීන් දැනගත් විට, ඔවුන් නිතරම සිරුවෙන් සිටීම තුළින් දූෂණ වැළකේ, පොලිස් රාජකාරි ඉටු කිරීමේදී අහිමතය බොහෝවිට අධීක්ෂණයක් රහිතව ක්‍රියාත්මක කෙරෙන නිසා, ඉතා උසස් මට්ටමක අවංකභාවයක් අවශ්‍ය වේ. සෑම පොලිස් රාජකාරියක්ම අධීක්ෂණය යටතේ සිදු කිරීම කොහෙත්ම කළ නොහැකි නිසා, නිරතුරුවම අධීක්ෂණය කෙරෙන බවට හැඟීමක් ඇති කිරීම ඉතා වැදගත්ය. එක්සත් ජනපදයේ අභ්‍යන්තර කටයුතු භාර කාර්යාංශය තමන් නිරතුරුවම පොලිස් නිලධාරීන් පිටුපසින් සිටින බවට හැඟීමක් ජනිත කිරීමට කටයුතු කරන්නේ මේ නිසාය. එම කාර්යාංශය ඇත්ත වශයෙන්ම පවත්වන විමර්ශන සංඛ්‍යාවට වඩා විශාල විමර්ශන සංඛ්‍යාවක් පවත්වන බවට පොලිස් නිලධාරීන් විශ්වාස කරන නිසා දූෂණ කාර්යයන්හි යෙදීමට ඔවුහු බිය වෙති.

මෙම ක්‍රමය ඇ.එ.ජනපදයේ, එක්සත් රාජධානියේ හා හොංකොං යන රටවල අතිශය සාර්ථක වී ඇත. එම රටවල්වල දූෂණ මත විමසුම් දර්ශකය ලකුණු 7 ට වඩා ඉහළින් පවතී. අවංකභාවය විනිශ්චය කරන පරීක්ෂණ මගින් සිදුවන තවත් යහපතක් නම් පොලිස් නිලධාරීන් වෙත අතිරේක පුහුණුවක් අවශ්‍ය කෙරෙනු හඳුනාගත හැකි වීමය.

මේ සියළුම පරීක්ෂණ හා පාලන ක්‍රම ක්‍රියාත්මක කිරීමට මූල්‍යමය හා මිනිස් ශ්‍රම සම්පත් විශාල වශයෙන් අවශ්‍ය බව හා ශ්‍රී ලංකාව වැනි රටවල එම සම්පත් හිඟ බව ද සත්‍ය වේ. එසේ වුවද, එම ක්‍රමෝපක්‍රම වෙනුවෙන් ආයෝජන කිරීම දිගුකාලීන වශයෙන් ඵලදායී බව කිව යුතුය. පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව නීතිය හා සාමය පවත්වා ගන්නා ප්‍රධානතම ආයතනයයි. මෙම ආයතනය තුළ දූෂණය ව්‍යාප්ත වුවහොත්, නීතිය හා සාමය බිඳ වැටී, සමස්ත වශයෙන් රජය වෙත ඇති ගෞරවය ද බිඳ වැටෙනු ඇත.

¹⁹³ ජා.පො.කො. සතු බලතල පිළිබඳ පූර්ණ විස්තරක් සඳහා මෙහි 5 වන පරිච්ඡේදය බලන්න.

9.2.2 පුරවැසි සමාලෝචනය හා සහභාගිත්වය

පොලිසියට එරෙහි පැමිණිලි පොලිසිය විසින්ම විභාග කෙරෙනම්, එම විභාගය පොලිසියේ වෘද්ධතාවට වාසිදායක වනු ඇතැයි උපකල්පනයක් ඇති විම වැළැක්විය නොහැකිය. මෙම උපකල්පනය සාධාරණ වුවත්, නැතත්, පොලිසිය වෙත ඇති විශ්වාසය කඩ වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ දැනට ඇති තත්වය යටතේ, පරීක්ෂණ කටයුතු මෙහෙයවනු ලබන්නේ පොලිස්පතිවරයා විසින් විශේෂයෙන් තෝරා ගනු ලබන නිලධාරීන් විසිනි. සියළුම පැමිණිලි පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව වෙතම ඉදිරිපත් කළ යුතු වේ. දැනට පොලිසිය වෙත ඇති විශ්වාසය බිඳ වැටී ඇති නිසා, පොලිස් ස්ථාන වෙත පැමිණිලි කිරීමට මහජනයා බියක් දක්වති. පොලිසියේ කාරතර ක්‍රියා ගැන ඉමහත් ප්‍රසිද්ධියක් දැනට ඇති නිසා, පොලිසියට විරුද්ධව පැමිණිලි කිරීම ඉතා අනතුරුදායක බවට විශ්වාසයක් ඇතිරී තිබේ.¹⁹⁴ එවන් පසුබිමක් යටතේ, පොලිසියට එරෙහිව කෙරෙන පැමිණිලි ගැන ක්‍රියා කිරීමට එක්සත් ජනපදයේ මෙන් පුරවැසි පැමිණිලි විවරණ මණ්ඩලයක් හෝ ඊට සමාන යාන්ත්‍රණයක් පිහිටුවිය යුතු බවට නිර්දේශ කරනු ලැබේ.

9.2.3 පරීක්ෂණ පැවැත්වීම් නිරීක්ෂණය කිරීම

අභ්‍යන්තර පරීක්ෂණයන් නිරීක්ෂණය කිරීමේ කාර්යය සඳහා වෙනම මණ්ඩලයක් ශ්‍රී ලංකාවේ නොතිබේ. එවැනි මණ්ඩලයක අවශ්‍යතාව එක්සත් ජනපදයේත්, එක්සත් රාජධානියේත්, හොංකොං රටේත් පිළිගෙන තිබේ. මෙම කාර්යය ලංකාවේ ජාතික පොලිස් කොමිසමට කළ හැකි වුව ද, ඒ සඳහා වෙනම මණ්ඩලයක් පිහිටුවීම වඩා උචිත වේ. පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව පිරිසිදු කිරීම අප්‍රමාදව කළ යුතු කාර්යක. එහෙත්, ජාතික පොලිස් කොමිසමේ කාර්යභාරය ඉතා භාරදුර හා විශාල නිසා අමතර වගකීම් භාර ගැනීමට ඊට නොහැකිය.

තව තවත් මණ්ඩල පිහිටුවීමට තරම් ප්‍රමාණවත් ආර්ථික සම්පත් ශ්‍රී ලංකා රජය වෙත නොතිබෙන නමුත්, මෙම පියවර ගැනීම ගැන හොඳින් සලකා බැලීම වටී. එක්සත් රාජධානියේ මූලස්ථාන පොලිස් සේවයේ දූෂණ මර්දන කණ්ඩායම ඉතා විශාල නිලධාරීන් සංඛ්‍යාවකින් සමන්විත වුවත්, ඊට තුළ දූෂණ විරෝධී සංස්කෘතියක් ව්‍යාප්ත වුවහොත්, එවිට එම කණ්ඩායමේ ප්‍රමාණය සීමා කිරීමට හැකි වනු ඇතැයි එම කණ්ඩායම පෙන්වා දුන්නේය. එලෙසම, ශ්‍රී ලංකාවේ ද දූෂණය මර්දනය කළහොත්, ඒ සඳහා වැයවන මුදල වීදායී ලෙස වැය කළ බවක් කිව හැකි වනු ඇත. රජය තුළ සමස්ත වශයෙන් දූෂණය පවතින බවට ඉතා ප්‍රබල අදහසක් ඇති හෙයින්, මෙම ප්‍රශ්නය තව තවත් උග්‍රවීමට පෙර, ස්වාධීන ආයතන අවශ්‍ය පියවර ගත යුතු බව පෙන්වා දිය යුතු වේ.

¹⁹⁴ නිදසුනක් දැක්වුවහොත්, ජෙරාඩ් පෙරේරාගේ මරණය සිදුකර ඇත්තේ ඔහු විසින් පොලිසියට එරෙහිව කරන ලද පැමිණිලිවල විභාගයට ගැනීමට තිබෙන අවස්ථාවේය.

9.2.4 දේශපාලන බලපෑම්

පොලිස් දූෂණයට එරෙහිව පියවර ගැනීමේදී දේශපාලන බලපෑම් උග්‍ර ගැටළුවක් බවට පත්ව ඇත. ඉන්දියා හා පකිස්තානය ද සම තත්වයට මුහුණ පා සිටී. මීට ප්‍රධානතම හේතුවක් වන්නේ මෙම රටවල ක්‍රියාත්මක වන පොලිස් ආඥා පනත්වල යටත් විජිතවාදී ස්වභාවයයි. පොලිස් ආඥා පනත සංශෝධන කිරීමෙන් මෙම ගැටළුව නිරාකරණය කිරීමට පකිස්ථානය මෑතකදී උත්සාහ කළේය.

පොලිස් නිලධාරීන් පත් කිරීම හා ස්ථාන මාරු කිරීම දේශපාලඥයන්ගේ මැදිහත් වීමකින් තොරව ස්වාධීන ලෙස සිදු කිරීම ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික පොලිස් කොමිසමෙන් අපේක්ෂිත කාර්යභාරය වේ. එසේ වුවද, පොලිස් නිලධාරීන් බොහෝ දෙනෙකු සමග කළ සාකච්ඡා මගින් හෙළි වූයේ ජාතික පොලිස් කොමිසම කෙරෙහි ඔවුන්ගේ වැඩි විශ්වාසයක් නොමැති බවයි. මේ නිසා සිදුවන්නේ ස්ථානමාරු ලැබීමේ බිය නිසා පොලිස් නිලධාරීන් දේශපාලන බලපෑම්වලට යටත් වීමයි.

පොලිසිය දූෂණය කිරීමට උත්සාහ දරණ දේශපාලඥයන් හා වෙනත් අය හඳුනා ගැනීම සඳහා පියවර ගත යුතු බව නිර්දේශ කරනු ලැබේ. එක්සත් රාජධානියේ දූෂණ මර්දන කණ්ඩායම ඉතා සාර්ථක ලෙස එසේ කරති.

9.2.5 කනිෂ්ඨ නිලධාරීන් ආරක්ෂා කිරීම

අවංකභාවයට වඩා ශ්‍රී ලංකා පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව තුළ ලැදියාව අගය කෙරෙන බවක් පෙනේ. ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන් වෙත අවිචාරවත් ලෙස අවනතභාවය දැක්වීම යහපත් විනය ලෙස සැලකෙන බව ද පෙනේ. මේ නිසා ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන්ගේ නීතිවිරෝධී නියෝග නොපිළිපැදීමට කනිෂ්ඨ නිලධාරීන් හට ඉතා අපහසුය. දූෂණයට එරෙහිව නැගී සිටි කනිෂ්ඨයන් වෙත උපකාර කිරීමට කිසිවෙක් ඉදිරිපත් නොවෙති. පැමිණිලි කරන කනිෂ්ඨ නිලධාරීන් කොන්කරනු ලැබෙයි. උසස්වීම් ලබා ගැනීමට නුසුදුසු වෙති. පැමිණිලි නිසිලෙස විභාග කෙරේදැයි සැකයක් ද ඇති වේ.

පකිස්ථානයේ මහජන ආරක්ෂක කොමිසම පිහිටුවා තිබෙන්නේ එවැනි තත්වයන්ට මුහුණ දීම සඳහාය. එහි ප්‍රධාන කාර්ය නීතිවිරෝධී හෝ වක්කිත් නියෝගවලට අවනත වී පොලිසිය නීතිවිරෝධී ක්‍රියාවල නිරතවීම වැළැක්වීමයි. මෙරටේ ද කනිෂ්ඨ පොලිස් නිලධාරීන්ගේ ආරක්ෂාව සඳහා එවැනි කොමිසමක් පත් කළ යුතු බව මින් නිර්දේශ කරනු ලැබේ. ඊට අමතරව, පොලිස් නිලධාරීන් වෙත ආරක්ෂාව සැලසිය යුතුය. නිසි පරීක්ෂණ පැවැත්වීම තුළින් හා දූෂණය වඩාත්ම බලපවත්නා ක්ෂේත්‍රයන් තුළ දැඩි ක්‍රියා මාර්ග අනුගමනය කිරීමෙන් එවැනි ආරක්ෂාවක් ලබා දිය හැකිය.

9.2.6 දෂණ විරෝධී සංස්කෘතියක් ශ්‍රී ලංකාව තුළ ප්‍රචාරය කිරීම

යම් යම් දුර්වලතා තිබෙන නමුත්, දෂණ මර්දන පිළිවෙත් ඕනෑතරම් තිබේ. එහෙත් නියම ගැටළුව නම්, පොදු ජන සහයෝගය නොලැබෙන නිසා එම දෂණ මර්දන ක්‍රම කිසිවක් සාර්ථක ලෙස ක්‍රියාවට නැංවිය නොහැකි වීමයි. දෂණය වැඩිකල් නොගොස් සාමාන්‍යයෙන් පිළිගත හැකි ප්‍රමිතියක් බවට පත් විය හැකිය.

හොංකොං රටේ දෂණ මර්දනය සඳහා ක්‍රියාත්මක කෙරෙන ත්‍රිවිධ උපාය මාර්ග ශ්‍රී ලංකාව ද අනුගමනය කළ යුතුය. එම උපායමාර්ග මෙසේය.

1. මහජනයා ඉලක්ක කරගත් දෂණ-විරෝධී සංස්කෘතියක් නිර්මාණය කිරීම
2. දෂණය වැළැක්වීම-දැඩි ක්‍රියා මාර්ග ගැනීමෙන් හා දුර්වල තැන් හඳුනාගැනීමෙන්
3. දෂිතයන් වෙත නඩු පවරා දඬුවම් ලබා දීම

10 නිගමන හා නිර්දේශ

පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව සමාජයට මහඟු සේවයක් ඉටු කරයි. එසේ වුවද, පුරවැසියන් හා පොලිසිය අතර විශාල පරතරයක් ඇති බවත්, පොලිසිය දූෂිත හා අකාර්යක්ෂම බවට හැඟීමක් මහජනයා අතර පවතින බවත්, ප්‍රකට කරුණකි. මෙම වාර්තාවේ ප්‍රධානතම අරමුණ වූයේ පොලිසියේ තත්වය වැඩි දියුණු කිරීමේ අදහසින්, එහි දූෂණයට හේතු සාධක හඳුනාගෙන, තිරසාරභාවය ඇති කිරීමට සහ වගකීම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවශ්‍ය යාන්ත්‍රණයන් පිහිටුවා එමගින් ප්‍රතිසංස්කරණයන්ට දායක වීමට සිවිල් සමාජයට හැකියාවක් ලබා දීමයි.

සමීක්ෂණ (මහජන ආකල්ප සමීක්ෂණය හා සැපයුම් සමීක්ෂණය) ප්‍රතිඵල විග්‍රහ කිරීමෙන් සහ රටේ විවිධ ප්‍රදේශවලදී විශේෂඥයන් සමග සැම තරාතිරමක පොලිස් නිලධාරීන් සමග හා මහජනයා සමග පවත්වන ලද සම්මුඛ සාකච්ඡා මත පදනම් කරගෙන, අපි මෙහිදී නිර්දේශ කිහිපයක් ඉදිරිපත් කරමු.

10.1 ආයතනික ජාලය වැඩි දියුණු කිරීම

10.1.1 බඳවා ගැනීම්

- ◆ බඳවා ගැනෙන නිලධාරීන්ගේ ගුණාත්මකභාවය හා සුදුසුකම් තවදුරටත් සලකා බැලිය යුතු වේ.
- ◆ බඳවාගැනීමේ උපමානයන් පටිපාටීන් පාරදෘශ්‍ය විය යුතුය.
- ◆ කොස්තාපල්වරුන් බඳවා ගැනීමේ මූලික සුදුසුකම ඉහළ දැමීමට අමතරව, පොදු සබඳතා, සන්නිවේදනය හා උපාය කෞෂල්‍ය පිළිබඳ ඔවුන්ගේ කුසලතා පරීක්ෂණයට භාජනය කළ යුතු වේ. තවද, අභියෝග්‍යතා පරීක්ෂණ හෝ සාමාන්‍ය දැනුම පරීක්ෂණ යොදාගත යුතුය. විශේෂ ඒකකවලට හා තාක්ෂණික අංශවලට බඳවාගැනීමේදී වෙනත් අවශ්‍ය සුදුසුකම් ද සැලකිය යුතු වේ.
- ◆ සේවයේ ගුණාත්මකභාවය වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා, සහකාර පොලිස් අධිකාරී තනතුරුවලට උපාධිධාරීන් තෝරා ගැනීම හා විශේෂ ශාඛාවලට උප පොලිස් පරීක්ෂක තනතුරුවලට තෝරා ගැනීම සෘජු බඳවා ගැනීම් මගින් සිදු කළ යුතුය. මෙම නිලධාරීන් සඳහා අමතර දිරිදීමනා ප්‍රදානය කළ යුතු වේ. (සුදුසුකම් සහිත පුද්ගලයන් පොලිසියට බැඳීම සඳහා පෙළඹවීම මෙහි අරමුණයි.)
- ◆ දෙපාර්තමේන්තුවේ පවතින ස්ත්‍රී-පුරුෂ අසමතුලිතය ඉවත් කිරීම සඳහා සුදුසුකම් ඇති කාන්තාවන් පොලිසියට බැඳීම දිරිමත් කළ යුතුය. (කාන්තාවන් සඳහා වෙනම ප්‍රතිගතයක් නිර්දේශ කෙරේ)
- ◆ මෑත අතිතයේදී අපේක්ෂකයන් ප්‍රවණ්ඩකාරී ලෙස හෝ කලබලකාරී ලෙස හැසිරී නොමැති බව සහතික කර ගැනීමටත්, ඔවුන් අධික අවංකභාවයකින් හා සදාචාරයෙන් හෙබි පුද්ගලයන් බව සහතික කරගැනීමටත්, ඔවුන්ගේ පසුබිම ගැන දැඩි රහස්‍ය පරීක්ෂණ පැවැත්වීම නිර්දේශ කෙරේ.

10.1.2 ව්‍යුහය

දෙපාර්තමේන්තුව තුළ අධීක්ෂණය ප්‍රමාණවත් නොවන බව ජ්‍යෙෂ්ඨ පොලිස් නිලධාරීන් විසින් මෙන්ම විශේෂඥයන් විසින් ද පෙන්වා දෙන ලදී. නිලධාරීන් 60,000 කට අධික සංඛ්‍යාවකින් සමන්විත බලකායක් මධ්‍යම අධිකාරියක් තුළින් පාලනය කිරීම අසීරුය. පරිපාලනමය පිරමිඩයේ මැද කොටසේ නිලධාරීන් විශාල සංඛ්‍යාවක් සිටීම නිසා මෙම තත්වය වඩාත් උග්‍ර වේ. එනිසා, වර්තමාන නිලධාරී සංඛ්‍යාව හා වර්තමාන ව්‍යුහය ද ප්‍රතිපත්තිමය මට්ටමේදී නැවත සලකා බැලිය යුතු බවට නිර්දේශ කරමු.

10.1.3 පුහුණුව

- ◆ විමර්ශන කටයුතු, මානව හිමිකම් හා මහජන සබඳතා පිලිබඳව ප්‍රමාණවත් පුහුණුවක් කොස්තාපල්වරුන් වෙත හා සාපන්ට්වරුන් වෙත ලබා දිය යුතුය. මක්නිසාදැයි, විමර්ශන කටයුතු ආදියේදී ඔවුහු ප්‍රධාන කාර්යභාරයක් ඉටු කරති.
- ◆ වෘත්තීමය සදාචාරය, මහජන සම්බන්ධතා, මානව හිමිකම් දැනුවත් කිරීම හා කාර්යක්ෂමතාව වැඩි දියුණු කිරීම යනාදී විෂයයන් පුහුණු පාඨමාලාවලට ඇතුළත් විය යුතු වේ.
- ◆ පොලිසියේ මහජන සබඳතා වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා, සිවිල් සමාජ සංවිධාන විසින් පැවැත්වෙන පාඨමාලාවලට/දේශනවලට සහභාගිවීමට පොලිස් නිලධාරීන් දිරිමත් කළ යුතුය.
- ◆ පුහුණුව අඛණ්ඩ විය යුතුය. සියළුම ශ්‍රේණි සඳහා නැවුම්කරණ පාඨමාලා පැවැත්විය යුතුය.
- ◆ දෙමළ භාෂාව කතා කරන අය වෙනුවෙන් දෙමළ මාධ්‍ය පුහුණු පාඨමාලා පැවැත්විය යුතුය.
- ◆ සිංහල භාෂාව කතා කරන නිලධාරීන්ට දෙමළ භාෂා පුහුණුවත්, දෙමළ භාෂාව කතා කරන අයට සිංහල භාෂා පුහුණුවත් ලබා දිය යුතුය.
- ◆ තම මව් භාෂාවට අමතරව, දෙවන භාෂාවක් පිලිබඳ දැනුමක් ලබා ගන්නා අයට අමතර දිරි දීමනා ලබා දිය යුතුය.
- ◆ විදේශ පුහුණු පාඨමාලා ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන්ට පමණක් සීමා නොකර, කණිෂ්ඨ නිලධාරීන්ට ද විවෘත විය යුතුය.
- ◆ පොලිසිය තුළ අධික අවංකභාවයක් පවතින රටවල් සමග සාකච්ඡා කර එම රටවල පුහුණු පාඨමාලා සඳහා ශ්‍රී ලාංකික නිලධාරීන් යැවිය යුතුය.

10.1.4 උසස් කිරීම්

- ◆ උසස් කිරීම් පටිපාටි පාරදෘශ්‍ය විය යුතුය. උසස්වීම් දීමේදී ජාතික පොලිස් කොමිසම ඵලදායී කාර්යභාරයක් ඉටු කළ යුතුය.

- ◆ උසස් කිරීම් පිළිබඳ ප්‍රතිපත්ති සකස් කිරීමේදී සෑම නිලධාරී ශ්‍රේණියකින්ම තෝරාපත් කරගත් නියෝජිතයන් හා පොලිස්පතිවරයා විසින් පත් කරන ලද විශේෂඥයන් අතර සාකච්ඡා පැවැත්වීමෙන් තිරණ ගත යුතුය.
- ◆ ක්‍රියාකාරීත්ව කළමනාකරණ ක්‍රමයක් හඳුන්වා දිය යුතුය. එම ක්‍රමය යටතේ, මනෝමූලික විනිශ්චයන් වෙනුවට, විෂය මූලික උපමානයන් අනුව ඇගයීම් කළ හැකිවනු ඇත.

10.1.5 ස්ථාන මාරු

- ◆ ස්ථාන මාරු සම්බන්ධයෙන් නිලධාරීන් අතර ඇති අතෘප්තියට පිළියමක් වශයෙන් හා ඔවුන්ගේ විශ්වාසය වැඩි කිරීම සඳහා ජාතික පොලිස් කොමිසමේ කාර්යභාරය වඩාත් අර්ථවත් කළ යුතු බවට නිර්දේශ කෙරේ. මෙම කොමිසමේ ස්වාධීනත්වයට බාධා නොකළ යුතු බවට දැඩි ලෙස නිර්දේශ කෙරේ.
- ◆ ස්ථානභාර නිලධාරීන්ගේ ස්ථාන මාරු සහ ප්‍රධාන පොලිස් පරීක්ෂක ශ්‍රේණියට ඉහළ නිලධාරීන්ගේ ස්ථාන මාරු දැනට සිදුවන පරිදි ජාතික පොලිස් කොමිසමේ එකඟත්වය ඇතිව කළ යුතු වේ.
- ◆ මැතිවරණ කාලවලදී ස්ථානමාරු හා ස්ථානගතකිරීම් මැතිවරණ කොමිසාරිස්වරයාගේ අනුමැතිය ඇතිව පමණක් කළ යුතුය.

10.1.6 වැටුප්, වේතන හා දීමනා

- ◆ පොලිස් සේවයේ වැදගත්කම හා පොලිස් නිලධාරීන් සේවය කළ යුතු අන්දම සලකා බැලීමෙන් පසු, ඔවුන්ගේ වැටුප් ත්‍රිවිධ සේවා (හමුදාව, නාවික හමුදාව හා ගුවන් හමුදාව) වැටුප් හා සමාන තලයක තිබිය යුතු බවට නිර්දේශ කෙරේ. එමගින් පොලිස් සේවය තුළ රැකියා තෘප්තිය ඉහළ ගොස්, එහි ගුණාත්මකභාවය වැඩි දියුණු වී, දූෂණය අඩු වනු ඇත.

10.1.7 තිළිණ ප්‍රදානය හා දඬුවම් නියම කිරීම

- ◆ දැනට ක්‍රියාත්මකව පවතින තිළිණ ක්‍රමයට අමතරව, එදිනෙදා කටයුතුවලදී හා මහජනයා සමඟ කටයුතු කිරීමේදී, උසස් අවංකභාවයක් ප්‍රදර්ශනය කරන පොලිස් නිලධාරීන් වෙත ත්‍යාග පිරිනැමීමේ ක්‍රමයක් හඳුන්වා දිය යුතුය.
- ◆ අල්ලස් හා දූෂණය සඳහා දෙනු ලබන දඬුවම් එම වැරදි නොකිරීමට පොලිස් නිලධාරීන් පොලඹවන තරම් දැඩිවිය යුතුය.
- ◆ පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව තුළ සේවයේ යෙදී සිටින ආදර්ශමත් නිලධාරීන් වෙත ත්‍යාග පිරිනැමීමෙන් ඔවුන්ගේ ඒ ආදර්ශමත්භාවයට විශේෂ පිළිගැනීමක් දිය යුතුය. මෙහිදී විෂය මූලික උපමානයන් අනුගමනය කිරීම අනිවාර්ය විය යුතුය.

10.1.8 විනය පාලන පටිපාටිය

- ♦ විනය පාලන පටිපාටි අප්‍රමාදව ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය. එම පටිපාටි පාරදෘශ්‍ය විය යුතුය.
- ♦ මහජන පැමිණිලි මත විනයානුකූල පරීක්ෂණ පවත්වන ලද විට, පැමිණිලිකරුවන් වෙත ඒ සඳහා ප්‍රතිචාර දැක්වීමේ යාන්ත්‍රණයක් පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව ආරම්භ කළ යුතුය. පොලිසිය කෙරෙහි මහජනයාගේ විශ්වාසය එමගින් ශක්තිමත් වනු ඇත.
- ♦ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155 උ 2 ව්‍යවස්ථාව යටතේ, වෙනම පැමිණිලි ක්‍රමයක් ජා.පො.කො. විසින් ඇති කළ යුතුය. එවැනි අවස්ථාවලදී දිය හැකි සහනයන් සම්බන්ධයෙන් ව්‍යවස්ථා පාර්ලිමේන්තුව සකස් කළ යුතු වේ.

10.2 පද්ධති දුර්වලතා විසඳීම

10.2.1 මානව හිමිකම්

- ♦ අධිණිඥ පුහුණුව, හෙලිවරවි කිරීම හා සමපදස්ථ විචාර මගින් පොලිස් නිලධාරීන් තුළ මානව හිමිකම් පිළිබඳ දැනුම වර්ධනය කළ යුතුය.
- ♦ විකල්ප සමාජ විද්‍යාත්මක ප්‍රශ්න ක්‍රම පිළිබඳ පාඨමාලා සහ අපරාධ විද්‍යාව පිළිබඳ පාඨමාලා පැවැත්විය යුතුය.
- ♦ ජනමාධ්‍ය වැඩසටහන් හා ප්‍රසිද්ධ දේශන පැවැත්වීමෙන්-විශේෂයෙන්ම පිටපළාත්වලදී - මහජන අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ දැනුවත්කම වර්ධනය කළ යුතු වේ.
- ♦ මානව හිමිකම් උල්ලංඝනය කිරීම් නිරීක්ෂණය කිරීමේ ක්‍රමයක් දීප ව්‍යාප්තව ක්‍රියා කිරීමේ අදහසින් පොලිසියේ මානව හිමිකම් අංශය වඩාත් ශක්තිමත් කර, මානව හිමිකම් උල්ලංඝනය කරන නිලධාරීන්ට එරෙහිව විනයානුකූල පියවර අප්‍රමාදව ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය.
- ♦ මානව හිමිකම් කඩ කරන නිලධාරීන්ට එරෙහිව විනයානුකූල පියවර ජා.පො.කොමිසම විසින් ද අප්‍රමාදව ගත යුතුය.
- ♦ හදිසි අවස්ථාවලදී, අත්අඩංගුවට ගැනීම් පිළිබඳ සටහන්, රඳවා තබා ගැනීමේ නියෝග හා කරන ලද පාපෝච්චරණයන් සහ වෙනත් වැදගත් තොරතුරු, පසුව මානව හිමිකම් කොමිසම හා ජාත්‍යන්තර රතු කුරුස සංවිධානය විසින් විමර්ශනය කිරීමට භාරදීම සඳහා ආරක්ෂාකර තබා ගත යුතුය.

10.2.2 පොලිසිය හා ප්‍රජාව අතර සම්බන්ධතා

- ◆ මහජන සම්බන්ධතා වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා අඛණ්ඩ දීප ව්‍යාප්ත වැඩසටහන් දියත් කළ යුතුවේ. පොලිස් ස්ථාන තම ප්‍රදේශවල මහජනයා මුණ ගැසීම සඳහා සුහද රැස්වීම් සහිතව හෝ මාස්පතා පැවැත්විය යුතුය. මෙම රැස්වීම් මගින් පොලිසිය හා මහජනයා අතර වඩා යහපත් සංවාදයක් ගොඩනැගේ.
- ◆ සියළුම පොලිස් නිලධාරීන්ගේ (විශේෂයෙන්ම මහජනයා හා සෘජු සබඳතා ඇති අයගේ) මහජන සබඳතා කුසලතා දියුණු කිරීම සඳහා විශේෂ පුහුණු වැඩසටහන් අපරාධ වැළැක්වීමේ අංශය මගින් හා පොලිස් මහජන සබඳතා කාර්යාංශය මගින් සංවිධානය කළ යුතුය.
- ◆ මහජන සබඳතා නිලධාරීන් වශයෙන් බඳවා ගන්නා ලද උපාධිධාරීන්ගේ කාර්යක්ෂමතාව වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා ඔවුන්ට විශේෂ පුහුණු පාඨමාලා පවත්වා, ඔවුන්ගේ වැටුප් ද වැඩි කළ යුතුවේ. තවද, මෙම නිලධාරීන් වෙත නිසි පිළිගැනීමක් දිය යුතු අතර, ඔවුන් සමග වඩ වඩා සම්බන්ධ වී කටයුතු කරන ලෙස පොලිස් නිලධාරීන් වෙත උපදෙස් දිය යුතුය.
- ◆ අපරාධ වැළැක්වීමේ ක්‍රියාකාරකම් ඇතුළු ප්‍රජා සේවා ව්‍යාපෘති තම ප්‍රදේශවල ප්‍රජා සංවිධාන සමග ඒකාබද්ධව සැලසුම්කර ක්‍රියාත්මක කිරීම තුළින් පොලිස් ස්ථාන ප්‍රජාව තුළ වඩා ක්‍රියාකාරී කාර්යභාරයන් ඉටු කළ යුතුය.
- ◆ කාන්තා හා ළමා අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා සෑම පොලිස් ස්ථානයකම කාන්තා හා ළමා කාර්යාංශ පිහිටුවිය යුතුය.¹⁹⁵
- ◆ උපකාර ඉල්ලා පොලිස් ස්ථාන වෙත පැමිණෙන කාන්තාවන් හා ළමුන් වෙත සහන ලබා දීමට හැකිවන පරිදි, සුදුසුකම් සහිත කාන්තා පොලිස් නිලධාරීන්ගෙන් උපදේශනය, මහෝ විද්‍යාව හා ආශ්‍රිත විෂයයන් පිළිබඳ විශේෂ පුහුණුවක් ලබාදිය යුතුය. එසේ නැතහොත් එවැනි පුහුණුවක් ඇති බාහිර අය පොලිසියේ සහායට බඳවා ගත හැකිය. (එසේ බඳවා ගැනීමේදී කොන්ත්‍රාත් පදනම වැනි වෙනත් පටිපාටියක් අනුගමනය කළ හැකිය)
- ◆ මෙම විශේෂ කාර්යාංශවල කාර්ය ප්‍රගතිය මාසිකව ඇගයිය යුතුය.

10.2.3 අධීක්ෂණය ප්‍රමාණවත් නොවීම පිළිබඳ විසඳුම්

- ◆ ධුරාවලි පදනම මත දැඩි අධීක්ෂණ කටයුතු ක්‍රියාත්මක කළ හැකි වන අයුරින් පොලිස් දෙපාර්තමේන්තු ව්‍යුහය නැවත සලකා බැලිය යුතු වේ.
- ◆ දූෂණ ක්‍රියා මැඩපැවැත්වීම සඳහා අභ්‍යන්තර සංවරණ හා තුලන ක්‍රියාදාමයක් ඇති කළ යුතුය.
- ◆ දැඩි අධීක්ෂණයක් ක්‍රියාත්මක කළ හැකිවන පරිදි පොදු සහභාගිත්වය සහතික කළ යුතුය. (ඇමරිකානු කොමිස්ටැට් ක්‍රමය (System of Comstat) මීට අදාළව ඉතා සුදුසු ක්‍රමයකි)

¹⁹⁵ දැනට ව්‍යාප්තව ඇත්තේ 36 ක් පමණි.

10.2.4 සමීපත් හිඟය

- ◆ දෙපාර්තමේන්තුවේ සේවය උපරිම කිරීම සඳහා, විමර්ශන කටයුතු සඳහා භාවිත කෙරෙන යන්ත්‍රසූත්‍ර ආදිය නූතන අවශ්‍යතාවන්ට සරිලන පරිදි නවීකරණය කළ යුතු වේ. රහස්‍ය ජායාරූප උපකරණ සහිත නූතන ප්‍රතිප්‍රයන් කුටි නිර්මාණය කිරීම, නූතන පටිගත කිරීමේ උපකරණ, උසස් පටිගණක පද්ධති හා ඩී.වී.ඒ. පරීක්ෂණ මෙවලම් මීට ඇතුළත් විය යුතුය.
- ◆ පරීක්ෂණ කටයුතු අප්‍රමාදව, සාර්ථකව හා ආරක්ෂිතව පැවැත්වීම සඳහා ප්‍රවාහන පහසුකම් වැඩි දියුණු කළ යුතුවේ.
- ◆ වෙනස් වෙමින් පවත්නා අවශ්‍යතාවන්ට හැඩ ගැසීමට පොලිස් නිලධාරීන්ට හැකිවන සේ ඔවුන්ට තාක්ෂණික පුහුණුව අඛණ්ඩව ලබා දිය යුතු වේ.
- ◆ මුදල් අඩුපාඩු වැළැක්වීම සඳහා, භාණ්ඩාගාරය හා මුදල් ඇමතිවරයා සමග සෘජුවම සාකච්ඡා කිරීමේ නිදහස පොලිස්පතිවරයාට හා ජා.පො.කො. වෙත ලබා දිය යුතු බව නිර්දේශ කෙරේ. පොලිසියේ පටිපාලනමය හෝ මෙහෙයුම් කටයුතු සඳහා අත්‍යවශ්‍ය අරමුදල් නොකඩවා ලැබෙන බවට සහතික කිරීමට එවැනි සෘජු සාකච්ඡා ප්‍රයෝජනවත් වනු ඇත. මීට අමතරව පොලිසිය වැඩි දියුණු කිරීමට අවශ්‍ය අරමුදල් හා තාක්ෂණ ආධාර විදේශ මූලාශ්‍ර වෙතින් ලබා ගැනීමට හැකිවන පරිදි, භාණ්ඩාගාරයේ අනුමැතියට යටත්ව, ජා.පො.කො.ට හා පොලිස්පතිවරයාට එම විදේශ සංවිධාන සමග සෘජුවම සාකච්ඡා කිරීමේ නිදහස ලබා දිය යුතුය. (අනවශ්‍ය කොන්දේසිවලට යටත් නොවීමට වගබල ගත යුතු වේ)

10.2.5 වෙනත් නීති ආයතන (අධිකරණය,නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුව) සමග සම්බන්ධීකරණය

- ◆ විමර්ශන කටයුතු ආරම්භයේ සිටම නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුව හා පොලිසිය අතර සම්බන්ධතා ඇතිවීම සහතික කරන යම් ක්‍රමයක් ඇති කළ යුතුය.
- ◆ වෙනත් ආයතනවල සහභාගිත්වය අවශ්‍ය විම නිසා ඇති විය හැකි ප්‍රමාදයන් වැළැක්වීම සඳහා තෝරාගත් පොලිස් නිලධාරීන්ට අභිචෝදනා කාර්යය පිළිබඳ පුහුණුවක් ලබාදිය යුතුය. අධිකරණ සැරයන්වරුන්ට හා එසේ තෝරාගත් පොලිස් නිලධාරීන්ට මෙම පුහුණුව නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුවේදී හා පොලිස් උසස් අභ්‍යාස විදුහලේදී ලබා දිය හැක.
- ◆ අපරාධකරුවන් වෙත නඩු පැවරීම සීමා කරන යම් නෛතික බාධාවක් තිබෙන බව පොලිසියට හැඟෙන අවස්ථාවලදී, ඒ පිළිබඳ විස්තර ජා.පො.කො. වෙත ඉදිරිපත් කර, කොමිසම මගින් ව්‍යවස්ථාදායකය ලවා එම බාධකය ඉවත් කිරීමට නීති සකසා ගත හැකි වේ.

10.2.6 දූෂණය පිටු දැකීම

10.2.6.1 ජාතික පොලිස් කොමිසම

- ♦ ව්‍යවස්ථාදායක සභාව පිහිටුවීමෙන් අනතුරුව ජා.පො.කොමිසමේ සාමාජිකයන් පත් කිරීමෙන් එහි ස්වාධීනත්වය නැවත ඇති කළ යුතුය.
- ♦ ජාතික පොලිස් කොමිසම මූල්‍යමය වශයෙන් ගත්තිමත් කළ යුතුය.
- ♦ සමහර පරිපාලනමය කාර්යයන් පොලිස්පතිවරයා වෙත පැවරීමෙන්, ජාතික පොලිස් කොමිසමේ ව්‍යුහයේ වෙනස් කිරීම් සිදු කිරීමේ අවශ්‍යතාව වෙත සැලකිල්ල යොමු කළ යුතුවේ.
- ♦ හැකි සෑම අවස්ථාවකදීම, පොලිස්පතිවරයා සමග සාකච්ඡා කිරීමෙන් හා ඔහුගේ අනුමැතිය ඇතිව, සෑම තීරණයකටම එළඹීම වැදගත්ය.
- ♦ ජාතික පොලිස් කොමිසම සහ පොලිස්පතිවරයා ද, පුළුල් මහජන සහභාගිත්වයක් ද ඇතිව, පොලිසිය සඳහා සුදුසු දූෂණ මර්දන උපාය මාර්ගයක් හඳුන්වා දිය යුතු වේ. දූෂණය වැළැක්වීම, අභිඤ්ඤා, උපදේශනය යනාදී සෑම අංශයක් වෙතම එම උපාය මාර්ගය සැලකිල්ල යොමු කළ යුතු වේ. දේශපාලන බලපෑම හා ඥාති සංග්‍රහය ද සැලකිල්ලට ගත යුතු වේ.

10.2.6.2 ස්වාධීන විමර්ශන හා අවංකභාවය විනිශ්චය කරන පරීක්ෂණ

- ♦ ශ්‍රී ලංකාවේ අල්ලස් පරීක්ෂණ පැවැත්වීම පැමිණිලි ලැබීමේ පදනම මත සිදු කෙරේ.¹⁹⁶ දූෂණ පරීක්ෂණ සාර්ථක වීමට නම් පැමිණිලි ලැබෙන තෙක් නොසිට, ස්වාධීන ලෙස අරඹා පවත්වාගෙන යන විමර්ශන ද ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය. මේ සම්බන්ධයෙන් අවංකභාවය විනිශ්චය කෙරෙන පරීක්ෂණ ද ප්‍රයෝජනවත් වේ.

10.2.6.3 පුරවැසි සමාලෝචනය හා සහභාගිත්වය

- ♦ පොලිසියට විරුද්ධව කෙරෙන මහජන පැමිණිලි විමර්ශනය කිරීමේදී පොලිසියට වාසිදායක වන ලෙසට ඒවා පවත්වන බවට උපකල්පනයක් මහජනයා අතර පවතී. එම අදහස ඉවත් කර මහජන විශ්වාසය ගොඩනැගීමට නම්, මහජන පැමිණිලි විභාග කිරීමේදී ඔවුන්ගේ සහභාගිත්වය ඇතිව එම විභාගකිරීම් සිදු කළ යුතුය.

10.2.6.4 අභ්‍යන්තර පරීක්ෂණ කටයුතු නිරීක්ෂණ සඳහා කොමිසම /කමිටුව

- ♦ අභ්‍යන්තර පරීක්ෂණ කටයුතු සම්බන්ධයෙන් ද ඉහත සඳහන් කරන ලද උපකල්පනය පවතී. එහෙයින් අභ්‍යන්තර පරීක්ෂණ කටයුතු නිරීක්ෂණය කිරීම සඳහා ස්වාධීන කොමිසමක් /කමිටුවක් අපි නිර්දේශ කරමු. මෙම කොමිසම සිවිල් සමාජ වැසියන්, ජ්‍යෙෂ්ඨ පොලිස් නිලධාරීන් සහ නීති බලාත්මක කිරීම

¹⁹⁶ මෙම පරීක්ෂණයන් පමණක් ප්‍රමාණවත් නොවන බව ඇ.එ.ජ. මොලන් කොමිසම පැහැදිලි ලෙස පෙන්වා දුන්නේය.

පිළිබඳ මනා පලපුරුද්දක් සහිත අවංක පුද්ගලයන්ගෙන් සමන්විත විය යුතුය. පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව අභ්‍යන්තර පරීක්ෂණ කටයුතු පවත්වන සෑම අවස්ථාවකදීම මෙම කොමිසම ද රැස්විය යුතුය. අභ්‍යන්තර පරීක්ෂණයන්ගේ තීරණ එවිට ස්වාධීන තීරණ වනු ඇත. දෙපාර්තමේන්තුව වෙත මහජන විශ්වාසය ද එවිට වර්ධනය වනු ඇත.

10.2.6.5 පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව හා ජාතික පොලිස් කොමිසම අධීක්ෂණය කිරීම

- ♦ පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවේ කටයුතු හා ජාතික පොලිස් කොමිසමේ කටයුතු පහත සඳහන් ආකාරයට අධීක්ෂණයට භාජනය විය යුතුය.
- අ) මේවායේ ක්‍රියාකාරිත්වය ඇගයීම සඳහා ස්ථාවර පාර්ලිමේන්තු කාරක සභාවක් පත් කිරීම හා
- ආ) වෙනත් පොදු රාජ්‍ය මණ්ඩලය රටක් විසින් පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුවට ස්වාධීන සම්පූර්ණ විවරණයකට භාජනය කිරීම (Independent Peer Review)

10.2.6.6 අවංකභාවය විනිශ්චය කිරීමේ ඒකකයන්

- ♦ පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් අවංකභාවය පිළිබඳව කටයුතු කිරීම සඳහා වෙනම ඒකකයක් පිහිටුවිය යුතුය. දූෂණයට මග සලසන සාධක හඳුනාගෙන ඒවා පරීක්ෂණයට භාජනය කිරීමටත්, එම මූල සාධක ගැන ක්‍රියා කිරීමටත්, දූෂණ මර්දනය සඳහා ආයතනික ක්‍රියා මාර්ග හඳුන්වා දීමටත්, එම ඒකකයට හැකිවන පරිදි අවශ්‍ය සම්පත් හා පුද්ගලයන් ඊට ලබා දිය යුතුය.

10.2.7 දේශපාලන බලපෑම්

- ♦ පොලිස් කාර්යයන් වෙත දේශපාලන බලපෑම් කිරීම නීතිවිරෝධී ක්‍රියාවක් බවට ප්‍රකාශ කළ යුතුය.
- ♦ තමාගේම ස්වාධීන තීරණයන් මත හෝ නිලධාරීන්ගේ හෝ සාමාන්‍ය රට වැසියන්ගේ පැමිණිල්ලක් මත ක්‍රියා කරමින් හෝ එවැනි අවස්ථා සම්බන්ධයෙන් අවශ්‍ය පියවර ගැනීමේ බලය ජාතික පොලිස් කොමිසමට හිමි විය යුතුය.
- ♦ දේශපාලන බලපෑම් පිළිබඳ හෝ දේශපාලන බලපෑම් කිරීමට තැත් කිරීම් පිළිබඳ හෝ සියළුම තොරතුරු යනාදිය ලබා ගැනීමට මහජනයාට හැකිවිය යුතුය.

10.2.8 ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන් වෙතින් ලැබෙන නීතිවිරෝධී නියෝග හා කණිෂ්ඨ නිලධාරීන් ආරක්ෂා කිරීම

- ♦ ඉහළ මට්ටම්වලින් නිකුත් කෙරෙන නීති විරෝධී නියෝගවලට අවනත නොවන යටත් නිලධාරීන් වෙත ආධාර කිරීම සඳහා ස්වාධීන ආයතනයක් තිබිය යුතුය. නීතිවිරෝධී නියෝග නිකුත් කරන නිලධාරීන්ට එරෙහිව අප්‍රමාද පරීක්ෂණ පවත්වා, ඔවුන්ට විරුද්ධව විනයපාලන කටයුතු සම්පූර්ණ කර එම නියෝගවලට ලක් වූ යටත් නිලධාරීන්ට ආරක්ෂාව සැපයීම අත්‍යවශ්‍යය.¹⁹⁷

10.2.9 ප්‍රභූ පිරිස්වලට ආරක්ෂාව සැපයීම

- ♦ සාමාන්‍ය ආරක්ෂක තත්වයන් යටතේ, ප්‍රභූ පිරිස් සඳහා ආරක්ෂාව සැපයීම පොලිසියේ ප්‍රධානතම රාජකාරිය හෝ උපරිම මුදලක් වැයවන රාජකාරිය හෝ නොවිය යුතුය. ඉතාම උසස් තත්වයක් දරන අය මිස, සෑම දේශපාලඥයකුම හා දේශපාලන පක්ෂ නිලධාරීන් හා ඔවුන්ගේ ඥාතින් ඇතුළත් වන පරිදි ප්‍රභූ පිරිස් යන පදය අර්ථ කථනය නොකළ යුතුය. (පුද්ගලයන් හා දේපල සැමවිටම ආරක්ෂා කිරීමට පොලිසිය බැඳී සිටී)

10.3 සමාජනිය

අප විසින් ඉහත සඳහන් කරන ලද නිර්දේශයන් ක්‍රියාත්මක කිරීම තුළින්, ප්‍රජාවට පොලිසියෙන් සිදුවන සේවය උපරිම තත්වය කරා පැමිණ, දූෂණය අවම කර පොලිසිය වෙත මහජන විශ්වාසය ගොඩ නැගී, පොලිස්-ප්‍රජා සබඳතාවන් ශක්තිමත් වී, පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව දියුණුව කරා ගමන් කර ඉතා සාර්ථක ප්‍රතිඵල අත්වනු ඇතැයි අපගේ අවංක අපේක්ෂාවයි.

¹⁹⁷ මෙවැනි ආයතනයක් (පොදු ආරක්ෂක කොමිසම) පාතීස්ථානයේ ක්‍රියාත්මක වේ.

PARLIAMENTARY CONTRIBUTION TO MAKE THE POLICE EFFECTIVE

This brief note deals with the analysis of the national budget on the police. The major observations and findings are given below:

1. The cadre in the Police Department has not changed over the years. It is seen from the statistics given in the Annex A & B the estimated cadre in 1999 was 68,932 while in 2005 it was 67,770 according to the annual estimates of the government. Further it was noted that the actual staff strength is 63,797 in 2005 according to the departmental records thus indicating 3,973 vacancies when compared to the approved cadre. This situation needs to be compared with the increasing trend of crime and the population.

2. Total expenditure of the police department as a percentage of the total National budget over the last 3 years is compared below.

Year	National Budget * Rs Mn	Police Budget Rs Mn *	%
2003	422,102 (Actual)	13,801	3.2%
2004	487,309	14,250	2.9%
2005	563,428	17,589	3.1%

3. Police Capital investment as a percentage of total National Capital investment Over the last three years is as follows

Year	National Budget*	Police Budget x	%
2003	87,409 Actual	341 Actual	.39%
2004	97,631	1,184	1.21%
2005	144,440	1,502	

- 4 Health and welfare (Recurrent) allocation compared to the approved cadre is compared below;

Year	Allocation	Total Cadre	Per head per Annum	Per head per month
	Rs		Rs	Rs
1999	43,873,000	68,932	636	53
2000	59,597,000	73,932	806	67
2001	96,336,000	75,719	1,272	106
2002	98,847,000	75,968	1,301	108
2003	107,861,000	86,715	1,244	103
2004	125,726,000	67,770	1,855	155
2005	195,776,000	67,770	2,888	240
2006	206,960,000	67,770	3,053	254

Amount allocated for welfare and health appear to be insufficient compared to the nature of work to be performed by the officers

5. VIP Security allocation (Recurrent)

Year	Allocation	Per person per annum
	Rs	Rs
1999	203,808,000	271,784
2000	280,505,000	374,006
2001	498,275,000	664,436
2002	562,885,000	750,513
2003	583,095,000	777,460
2004	612,910,000	817,213
2005	807,620,000	1,076,826
2006	843,500,000	1,124,666

Number of VIPP as per annual estimates is as follows

	2003 Actuals	2004 Estimates	2005 Estimates
Local (annual)	250	250	260
Foreign	500	500	500

VIP Security expenditure has not changed even after the Ceasefire agreement instead increased.

Some important expenditure budget details in respect of the Police department are given in Annexure A & B.

SUMMARY OF EXPENDITURE ALLOCATION BY CATEGORY AS PER ANNUAL ESTIMATE

Annex A

Category	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
	Actual	Actual	Estimate	Revised	Estimate	Revised	Estimate	Estimate	Estimate
Recurrent									
Personal Emoluments	3854,416066	4605010182	4199600,000	5205030,000	6327046000	7818350,000	7711880,000	7,740000,000	9185380,000
Travelling Expenses	1918,248,639	2303082,938	2020500,000	2400,000,000	2567721,000	2590,000,000	2632,000000	2677000,000	2898000,000
Supplies	1155,659,216	1077107546	602000000	1498332,000	1208,433006	1631360,000	1645135000	1693715,000	2562005,000
Maintenance	140023544	163933,168	74170000	102,000,000	173930006	168325,000	165525000	172300,000	217300,000
Contracted services	369 141,587	429431462	336830000	415,000,000	587774006	615998	613045000	655155,000	847225,000
Transfer	3059,316	1830987	950,000	900,000	1920,006	2500,000	3000,000	3000,000	3000,000
Other Recurrent ex- penses	26332,409	223393821	165,950	30100,000	2625559,000	113010000	87265000	124830,000	271670,000
Total	7466,880 777	8803790105	7400,000000	9651362,000	111129393,006	12,913090000	12857850000	13066000,000	15984580,000
Capital									
Rehabilitation and Im- provements	211520,296	293967398	95000000	104350,000	205427006	56200,000	35800000	36300,000	71300,000
Acquisition of assets	773,174263	1083073394	505000000	695650,000	855085006	238500000	187500000	1148565,000	1431900,000
Total	98694559	1377,040792	600000000	800,000,000	1060,512,000	294700,000	223300,000	1184865,000	101800,000
Actual Grand Total	8451575336	10180830897	800000000	10451362,000	12189895000	13207790000	13081150,000	14250865,000	17589580,000
Staff	68488	68929	68932	73932	75719	75968	86715	67770	67770

Programme/ Project title	1997	1998	1999	1999	2000	2000	2001	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	Actual	Actual	Estimate	Revised	Estimate	Revised	Estimate	Revised	Estimate	Estimate	Estimate	Estimate	
National security & Defence Recurrent Expenditure	48,683,725	104844244	69930,000	69930,000	71490,000	78390,000	104710000	82,108000	99593,000	99493000	112133	215763	220910
1. General administration & Establishment services	6686,703857	7794946638	6468384,000	6468384,000	8637395000	8590,795000	9,360,460,000	94866851000	11,014495,000	10847131000	10956011	12985,141	13246500
2. Law Enforcement, public order and staff security	566284856	667423533	613975000	613975000	642075000	927075000	1256100,000	96581.3000	1137,270,000	1220270000	1259220	1780,280	1806500
3. Special taskforce	165208339	236575690	203838000	203838000	247005000	280505,000	421600,000	498275006	562,885,000	583095000	612910	807620	843500
4. VIP Security	-	-	43873,000	43873000	53397000	59597000	92830,000	96336,000	98847,000	107861000	125726	195776	206960
5. Health and Welfare	7466,880777	8803,790,105	7400,000,000	7400,000,000	9651,362000	9936,362,000	11235700,000	111129353000	12813,090,000	12857850000	13066000	15984580	16324370
Total													
Capital													
1. General Administrator & Establishment services	39995,983	330069862	20,000,000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Law Enforcement	944,086,576	990,173,828	512586,240	532,586240	628945,000	1487445000	729000,000	648065000	194000,000	1380000,000	1104165	1124630	1,160,000
3. S.T.F.	-	56,558,910	63163,760	63163760	146455000	291455000	376800,000	328480000	83000,000	73000,000	69000	327470	350,000
4. VIP Security Division.	612000	238192	1600,000	1600,000	2100,000	45729746	1650,000	1350000	11000,000	7000,000	7000	8000	8500
5. Health & Welfare	-	-	-	-	-	48600,000	-	32617000	6700,000	4700,000	4700	43100	46300
Total	984694559	1377040792	2650,000	2650,000	22500,000	22500,000	28650,000	1060512000	294700,000	223300,000	1184865	1503200	1564800

පොලිස් නිලධාරී යාඥාව

විනාඩි හැටක් පැයක් බවත්, අවුත්ස දහසය රාත්තලක් බවත්, ගත සියයක් රූපියලක් බවත් මා වෙත පහදා දෙනු මැනවි ! මාගේ කොට්ටිය යට පිස්තෝලයක් නොමැතිව හා මව්සින් වේදනාවට ලක් කළ අයගේ මුහුණු සිහිනෙන් නොදැක, නිර්දෝශී භෘදුස සාකඡ්ඡයක් ඇතිව මට නිදා ගැනීමට හැකිවන ලෙස මාගේ ජීවිතය ගත කිරීමට මට සහාය වුව මැනවි ! මාගේ ආහාර වේල අවකෙව උපයා ගැනීමටත්, එසේ ඉපැයීමේදී අන් අය මා වෙත කළ යුතු යැයි මා සිතන ලෙසටම මා ද අන් අය වෙත කරන ලෙසට මා මෙහෙයවුව මැනවි ! කිලීට් මුදල් සෙළවෙන හඬ හෝ පාපතර ගවුමක් සුළගේ ලෙලදෙන ශබ්දය හෝ මට නොඇසෙන සේ මා බිහිරෙකු කළ මැනව ! අනෙකාගේ වැරදි මට නොපෙනෙන සේ මා අන්ධයකු කළ මැනව ! නමුත් මාගේ වැරදි මට පෙන්වා දුන මැනව ! මා වෙත ආශ්වාදයක් වන මාගේ බිරිඳ වෙත මා සැම රාත්‍රියකදීම කැම මේසයේදී තෙත් යොමු කරන විට, ඇයගෙන් සැඟවීමට කිසිවක් මා වෙත මග නොපෙන්වුව මැනව ! කුඩා ළමුන් සමග සිනාසීමට හැකිවන තරමට මා ලාබාල කළ මැනව ! මහළු අයට සහාය වීමට තරම් මා සානුකම්පිත කළ මැනව ! සෙවනැළි අඳුරුවන, මල්වල සුවඳ දැනෙන, පාද හඬ හා රෝදවල ශබ්දය ඇසෙන ඵ දවස පැමිණි විට, අහෝ ! වත් පිළිවෙත් හා සොහොන් පාඨය ඉතා කෙටි වේවා! "මෙහි සැකපී සිටින්නේ මිනිසෙකි".